

Tilinpäätös ja toimintakertomus

—
2024

Kunnanhallitus 31.3.2025

Hollola

Sisällys

1. Toimintakertomus	4
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa.....	5
1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus.....	5
1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	14
1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous.....	17
1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	26
1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	30
1.1.6 Kunnan henkilöstö.....	31
1.1.7 Ympäristöasiat.....	32
1.1.8 Muut ei taloudelliset asiat.....	36
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	37
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	43
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	43
1.3.2 Toiminnan rahoitus.....	47
1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset	49
1.3.4 Kokonaistulot ja -menot.....	52
1.4 Konsernin toiminta ja talous	53
1.4.1 Yhdistelmä konsernitalinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	53
1.4.2 Hollolan kuntakonserni ja konserniyhteisöjen toiminnan ohjaus	53
1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat ja arvio konsernin tulevasta kehityksestä	54
1.4.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	55
1.4.5 Konsernitalinpäätös ja sen tunnusluvut.....	57
1.5 Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä.....	61
2. Talousarvion toteutuminen	63
2.1 Strategian toteutuminen.....	64
2.2 Käyttötalouden toteutuminen	79
Konsernipalvelujen palvelualue	80
Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue.....	107
Elinvoiman palvelualue.....	131
2.3 Tuloslaskelmaosa	163
2.4 Investointiosa	166
2.5 Rahoitusosa.....	168
2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	170

3. Tilinpäätöslaskelmat	173
3.1 Tuloslaskelma	174
3.2 Rahoituslaskelma.....	175
3.3 Tase	176
3.4 Konsernilaskelmat	178
4. Tilinpäätöksen liitetiedot	182
5. Taseyksiköiden erillistilinpäätöslaskelmat	217
5.1 Vesihuoltolaitos	218
5.2 Päijät-Hämeen Ympäristöterveys	221
6. Konserniyhtiöt	223
7. Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat	226
8. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit	229
9. Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät	233

1

Toiminta- kertomus

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

4

1.1

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talous

Hollolan kunnan vuoden 2024 tilikauden tulos on 4,0 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Alkuperäinen, marraskuussa 2023 hyväksytty talousarvio laadittiin 0,2 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Verotulojen odotettua paremman kehityksen vuoksi valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset, joiden jälkeen talousarvio oli noin 0,7 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Poikkeuksellisen vahva tulos oli seurausta kertaluonteisista toimintatuotoista, rahoitus- toiminnan tuotoista sekä verotuloeristä. Kuntatalouden epätasapaino eli menojen nousu ja tulojen lasku lisääntyi edellisvuodesta -9,6 miljoonaa euroa. Tulojen lasku selittyy pitkälle edelleen 1.1.2023 toteutuneen sote-uudistuksen heijastusvaikutuksilla ja kertoo vaikeasti ennakoitavasta kokonaistaloudesta.

Tilinpäätös mahdollisti yhteensä 3,7 miljoonan euron investointivarausten kirjaukset, jotka kohdennettiin kuntatekniikan investointihankkeille. Investointivarausten jälkeen tulos on 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tulot

Kunnan tulot (verotulot, valtionosuudet ja toimintatuotot yhteensä) olivat yhteensä noin 88,3 miljoonaa euroa, vähennystä edellisvuoteen oli yhteensä 6,1 miljoonaa euroa (-7,0 prosenttia).

Verotulot olivat yhteensä 52,5 miljoonaa euroa, jotka vähenivät edelliseen vuoteen nähden 3,6 miljoonaa euroa (-6,4 prosenttia). Laskua selittävä tekijä on vuoden 2023 tammikuussa maksetut joulukuun 2022 leikkaamattomat (21 veroprosentin) kertaluonteisten verotilitysten poistuminen. Kunnallisveroja kertyi 43,5 miljoonaa euroa eli noin 2,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kiinteistöveroja kertyi 6,5 miljoonaa euroa eli noin 0,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2023. Yhteisöveroja kertyi 2,6 miljoonaa euroa eli 0,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2023.

Valtionosuudet olivat noin 17,4 miljoonaa euroa ja vähenivät 3,4 miljoonaa euroa (-16,4 prosenttia).

Toimintatuotot olivat 18,4 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 0,8 miljoonaa euroa (4,5 prosenttia) vuodesta 2023. Myyntitulot kasvoivat vuodesta 2023 noin 0,3 miljoonaa euroa. Tätä selittää pääosin arviota suuremmat kotikuntakorvaustulot. Maksutuotot vähenivät noin 0,5 miljoonaa euroa edellisvuoden tasolta. Tuet ja avustukset kasvoivat noin 0,2 miljoonaa euroa vuodesta 2023. Ulkoiset vuokratuotot kasvoivat noin 0,4 miljoonaa euroa.

Menot

Toimintakulut olivat 76,9 miljoonaa euroa. Toimintakulut kasvoivat yhteensä 2,8 miljoonaa euroa (3,8 prosenttia) vuodesta 2023.

Hyvinvoinnin palvelualueen toimintakulut olivat 57,9 miljoonaa euroa, missä kasvua on 0,7 miljoonaa euroa eli 1,2 prosenttia. Toimintatuotot olivat 4,2 miljoonaa euroa, jotka olivat noin 0,2 miljoonaa euroa eli 5,3 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kustannuksia aiheutui muun muassa arvioitua suuremmista koulukuljetuskustannuksista.

Elinvoiman palvelualueen (mukaan lukien vesihuoltolaitos) toimintakulut olivat 26,5 miljoonaa euroa, joka oli 0,9 miljoonaa euroa (3,7 prosenttia) enemmän kuin edellisenä vuonna. Toimintatuotot olivat 25,6 miljoonaa euroa, missä kasvua edellisvuoteen oli 0,2 miljoonaa euroa (0,7 prosenttia).

Henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2024 yhteensä 804 henkilöä eli yhdeksän henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä väheni 21 henkilöllä vuoteen 2023 verrattuna.

Henkilöstökulut 40,7 miljoonaa euroa kasvoivat 2,6 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 4,0 prosenttia ja henkilösivukulut pienenevät 2,8 prosenttia.

Henkilöstöstä 75 prosenttia on sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen ja 16 prosenttia elinvoiman palvelualueen henkilöstöä. Sairauspoissaolot laskevat hienoisesti edellisvuoden tasosta ollen vuonna 2024 16,4 päivää/henkilötyövuosi. Pandemian jälkeen on havaittu muutoksia henkilöstön poissaolomäärien nousussa sekä tuentarpeisten lasten määrän kasvussa erityisesti varhaiskasvatuksessa, missä myös kelpoisen henkilöstön, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytointi, on osoittautunut edelleen haastavaksi.

Henkilöstölle suunnatussa kyselyssä työnantajalta toivottiin eniten virike-etuutta, laajempia työterveyspalveluja sekä virkistysrahaa tiimien käyttöön. Henkilöstöä palkittiin vuoden 2023 hyvästä työstä ja tuloksesta 100 tai 200 euron Edenredin virike- ja hierontaetuudella. Kuntien yhteisesti omistaman Työterveys Wellamo Oy:n toiminta päättyi maaliskuussa. Työntekijöiden työterveyspalvelut kilpailutettiin ja kumppaniksi 1.4.2024 alkaen tuli Suomen Terveystalo Oy. Henkilöstölle mahdollistettiin laajemmat palvelut ja työnantaja panosti merkittävästi työterveyspalveluihin ja työkykyjohtamisen tukeen, joiden kustannukset viime vuodelta olivat noin 0,6 miljoonaa euroa (kasvu edelliseen vuoteen yli 0,3 miljoonaa euroa). Työhyvinvointikyselyn (asteikko 1–4) keskiarvo oli 3,32. Työn tavoitteellisuus, työn sisältö ja esihenkilön johtaminen saivat 3,45–3,55 huipputulokset.

Investoinnit ja lainakanta

Toteutuneiden investointikustannusten loppusumma oli 17,7 miljoonaa euroa ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus noin 3,0 miljoonaa euroa.

Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli 6,9 miljoonaa euroa, kuntatekniikan osuus 4,6 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaan käytettiin 0,9 miljoonaa euroa (37,7 hehtaaria). Irtaimen osuuden kustannus oli 0,6 miljoonaa euroa. Maa-alueiden hankintaan varatusta 1,1 miljoonasta eurosta käyttämättä jäi noin 0,2 miljoonaa euroa. Talonrakennuksen investointimääräraha 8,3 miljoonaa euroa jäi käyttämättä yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa vuodelta 2024, johtuen Hollola-talon suunnittelun uudelleenarvioinnin osalta sekä uimahallin kustannusten kohdistumisesta ennakoitua poiketen enemmän vuodelle 2025. Talonrakennuksen suurin investointikohde on kunnan uimahallin korvausinvestointi.

Lainojen kokonaismäärä 31.12.2024 oli 19,9 miljoonaa euroa eli 869 euroa/asukas (1 043 euroa/asukas vuonna 2023). Lainakanta pieneni vuodesta 2023. Uutta pitkäaikaista lainaa ei ole nostettu lainkaan joulukuun 2020 jälkeen ja vanhoja lainoja lyhennettiin 4,0 miljoonalla eurolla.

Toiminta

Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 855, missä vähennystä edellisvuoteen -30 henkilöä. Kun kuolleiden ja syntyneiden välinen erotus oli -90. Kunta sai nettomuuttovoittoa 41 henkilöä. Valmistuneita asuntoja oli 34 kpl.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hollolassa maakunnan matalin 8,7 prosenttia. Koko maakunnassa työttömien osuus työvoimasta oli 14,6 prosenttia, mikä on 1,0 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi.

Hollolan kuntastrategia hyväksyttiin valtuustossa 13.12.2021. Visio on kaksiosainen: ”hirveen haluttu ja hirveen hyvä esimerkki”. Strategian toteuttamista konkretisoivat, laajassa yhteistyössä laaditut ohjelmat hyväksyttiin valtuustossa 20.6.2022. Kehittämisen painopisteet ovat noudattaneet strategisia ohjelmia.

Yleinen laskusuhdanne näkyy monin osin ja on koronan, inflaation ja koronousun jälkeen pitänyt markkinoita hiljaisina, mikä näkyy työttömyyden kasvuna. Hollolan kunta oli WSP-Finland Oy:n elinvoimaselvityksessä, Hollola sai kuitenkin Päijät-Hämeen kunnista parhaat pisteet (132) parantaen sijoitustaan. Elokuussa järjestettiin laaja elinvoimaseminaari ja pian sen jälkeen perustettiin kunnanhallituksen päätöksellä elinvoimanyrkki, joka toimi mukana useissa yritysten sijoittumisneuvotteluissa syksyn 2024 aikana. Kunnan yritystontteja ostettiin/vuokratiin vuoden aikana: Hämeen Metsätyö Oy/ 2 tonttia/ Ojastenmäki, Saarinen Kiinteistöt Oy/ Paassilta, Wurth Oy/ Hopeakallio ja Finnwater Oy/ Kukonkoivu vesipakkaamotoiminnan käynnistämiseen; samalla hyväksyttiin vedentoimitussopimus Hollolan vesilaitoksen kanssa. Lisäksi hyväksyttiin kaksi yritystonttivarausta.

Kunnanhallitus päätti, että Hollolan kunta lahjoittaa LUT-yliopistolle vuosittain vuosina 2025–2029 yhteensä 250 tuhatta euroa rakennus- ja yhdyskuntatekniikan koulutuksen käynnistämiseen Lahden kampuksella, mikä lisää alueen vetovoimaa ja oppilasmääriä 500–600. Yliopistossa opiskelee tällä hetkellä jo lähes 8000 opiskelijaa ja on keskeinen tekijä maakunnan imagon uudistamistyössä yhdessä matkailun kanssa.

Keskuskortteleiden kaava hyväksyttiin valtuustossa 23.9.2024.

Kaavaratkaisussa kaavamuutosalueelle osoitetaan rakennusoikeutta yhteensä 20 820 k-m². Kumppanuussopimus WasaGroup Oy:n kanssa päätettiin joulukuussa kunnanhallituksen päätöksellä. Kokonaan kuntakonsernin vastuulle jäävän Hollola-talon taloudellinen yhtälö olisi muodostunut liian raskaaksi. Keskustan osalta uusien toteutusvaihtoehtojen selvittäminen on käynnissä. Keskuskortteleiden kaava ja viraston purkamislupa saivat lainvoiman.

MAL-sopimuskauden 2024–2027 sopimus kuntien ja valtion välillä allekirjoitettiin 10.12.2024. Nostavan-Tikkakallion sekä kierrätysalueen osayleiskaava-työ käynnistyi. Hollola vastuukuntavetoisen Päijät-Hämeen työllisyysalueen käynnistämistä valmisteltiin muun muassa palkkaamalla henkilöstöä (työllisyysaluejohtajaksi valittiin Anne Tapaila) ja perustamalla 1.9.2024 alkaen yhdeksän kunnan yhteisen työllisyyslautakunnan toiminta. Hallintosäännön kokonaisvaltaisempi uudistus hyväksyttiin valtuustossa 10.6.2024. Hollolan kunnan ilmastosuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa 9.12.2024. Syksyllä julkaistut kunnan uudet markkinointivideot "Hollola on totta" saivat vahvan suosion ja muun muassa sosiaalisen median seuraajamäärät kasvoivat merkittävästi.

Hollolan uimahallin (noin 14 miljoonaa euroa) peruskorjaus alkoi toukuussa. Kesäkuussa käynnistyi viereisellä tontilla Suomen Hoiva ja Asunto Oy/ Attendo Oy:n 89-paikkaisen ja 16,5 miljoonaa euroa maksavan hoivakodin rakentaminen. Toiminta luo kuntaan 40–50 uutta työpaikkaa.

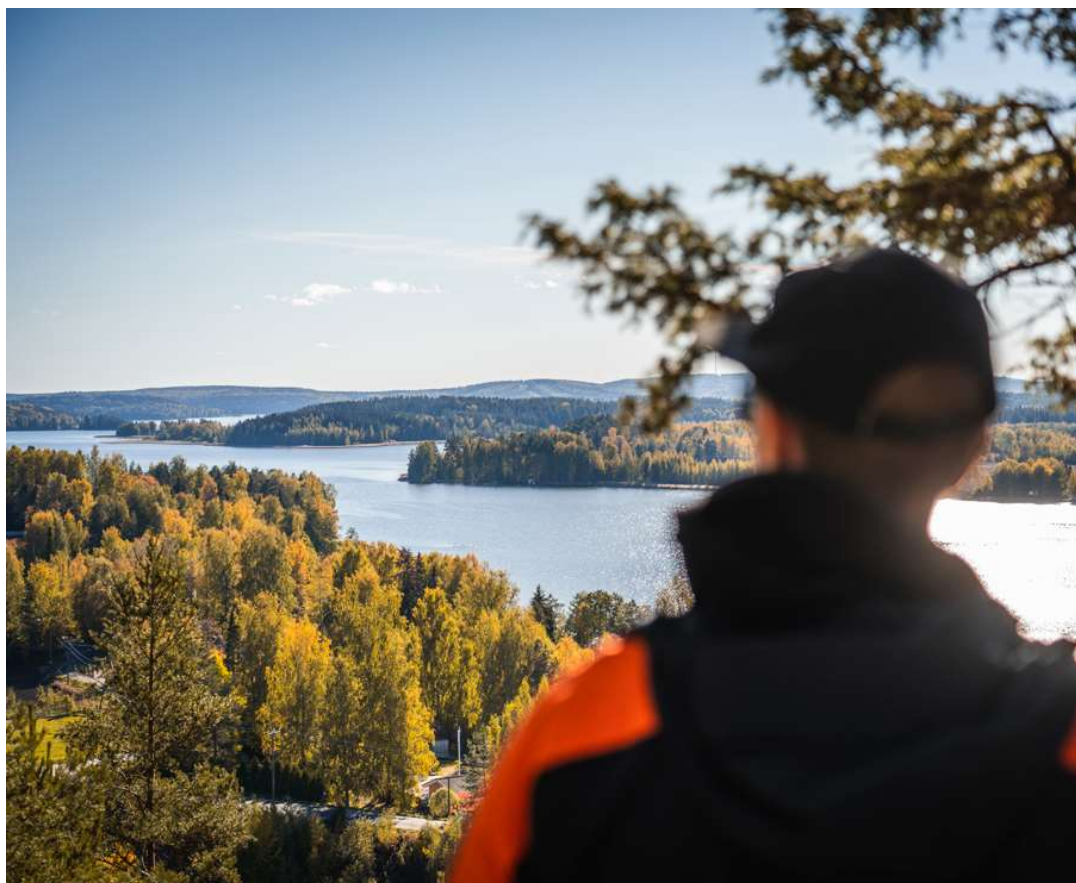
Hollolan Tilapalvelu Oy vastaa Hollolan kunnan kiinteistöjen ylläpidosta ja rakennuttamisesta. Kiinteistöjen korjausvelka oli vuoden 2024 vuoden lopussa noin 4,3 miljoonaa euroa ilman kehitettäviä ja myytäviä kiinteistöjä. Energiakulutus on vähentynyt vuodesta 2019 alkaen noin 27,8 prosenttia ja energiaa on säästynyt 10 090 MWh. Kustannusvaikutus on noin 900 tuhatta euroa ja päästöt ovat vähentyneet 900 tonnia. KETS-sopimuksen säästötoimenpiteiden valtakunnallisessa vertailussa Hollola on sijalla kaksi.

Perhekeskustyötä, kolmen kirjaston yhteydessä toimivaa avointa varhaiskasvatustoimintaa ja kuntalaisten harrastustoiminnan kehittämistä vakiinutettiin osaksi toimintaa. Nuorisotyön ja kulttuurityön osalta asiakasvolyymit kasvoivat. Kulttuuripalveluiden eri tapahtumat keräsivät noin 13 000 kävijää. Digitaalisten palveluiden tarjoaminen lisääntyi merkittävästi vuoden aikana, kun Hollolassa otettiin käyttöön kansallinen E-kirjasto ja Cineast palvelu. Monta luontoa -opintokokonaisuus käynnistyi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksen osalta, Suomen mallin mukaista koulujen kerhotoimintaa jatkettiin ja senioriohjaaja kehitti senioreiden toimintaa. Nuorisovaltuusto

toteutti OSBU-pilotin. Kunnan avoin palvelupiste Piipahlus täytti 30 vuotta. Se palveli vuoden aikana 12 000 kävijää. Perusopetuksessa valmisteltiin valtuuston vuonna 2020 hyväksymän palveluverkkomuutoksen täytäntöönpanoa Tiilikankaan koulun osalta.

Merkittävästi henkilötöpanosta vieneet järjestelmä uudistukset henkilöstö- ja taloushallinnon (määrittely, testaus ja käyttöönotto koulutus) osalta sekä työllisyyspalvelujen siirtoon liittyneet järjestelyt (suunnittelu, ICT, järjestelmät, HR) saatiin vietyä toteutukseen 1.1.2025 alkaen. Automatisoinnin ja tekoälyn osa-alueella tietohallintopalvelut on uudistanut ohjelmistorobotiikka lisäten aiemmin manuaalisesti toimiviin robottiratkaisuihin älykkyyttä.

Hollolan kunta yhdessä muiden Päijät-Hämeen kuntien kanssa riitautti valtiovarainministeriön valtionosuusrahoituspäätöksen, missä Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hyväksymä, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymää koskeva tilinpäätösvaraus palkkaharmonisatiosta on otettu huomioon kuntien valtionosuutta vähentävänä tekijänä. Päijät-Hämeen kunnat eivät myöskään suostuneet maksamaan tätä koskevaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen laskutusta. Asian käsittely jatkuu.

Tulevaisuus

Lähes kymmenen miljoonaa euroa heikentynyt kuntatalouden pohja kertoo epävarmuudesta. Valtion talous kyntää syvällä eikä kasvu ole käynnistynyt lukuisista odotuksista huolimatta. Työttömyys on noussut yhtäjaksoisesti lähes vuoden, rakennusalan kysyntä on edelleen pysähdyksissä ja kansalaisten luottamus talouteen heikkoa. Toimintaympäristön epävarmuus on kasvanut myös Yhdysvaltojen Nato-, Ukraina- ja tullinäkemyksen osalta.

Vuoden alusta kuntien vastuut työttömyysmenoista ovat merkittävästi laajentuneet; mikäli työllisyysluvut eivät käänny kasvuun, talousarvion lisärahoitustarve voi tulla esiin jo kolmannella vuosineljänneksellä. Valmistella on ollut valtiosuus uudistus syksyllä laitettiin jäihin, mutta se kaivettaneen esiin heti kuntavaalien jälkeen. Esityksessä vahvasti mukana ollut niin sanottu sote-erien poistaminen tarkoittaisi Päijät-Hämeelle lähes 20 miljoonan euron ja Hollolalle lähes 2 miljoonan euron pysyviä vuotuisia menetyksiä. Varovaisuuteen on perusteita. Odotukset kasvusta ensi ja seuraaville vuosille ovat kuitenkin suuria ja muutos voi käynnistyä nopeastikin.

Kuntavaalien jälkeen käynnistyvä uusi valtuusto saa päätettäväksi keskeisiä kysymyksiä elinvoiman kehittämisestä ja suunnasta sekä muun muassa Hollola-talon ratkaisut: hajasijoitettuna ja osin määräaikaisissa tiloissa oleva henkilöstö tarvitsee päätöksiä tulevan osalta.

Hollolassa 5. maaliskuuta 2025

Päivi Rahkonen
kunnanjohtaja

Avainluvut tilinpäätös 2024

ASUKASLUKU **22855**

Muutos **-30** henkilöä ▼

TILIKAUDEN TULOS

4,0 milj.€

Ylijäämä **0,5 milj.€**

SYNTYNEET **161**

Muutos **+13** henkilöä ▲

VEROPROSENTTI **8,30 %**

VEROTULOT

52,5 milj.€

HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ

804

Muutos **-9** henkilöä ▲

VALTIONOSUUDET

17,4 milj. €

TYÖTTÖMYYSASTE **8,7 %**

Muutos **1,6 %** ▲

LAINAT **19,9 milj. €**

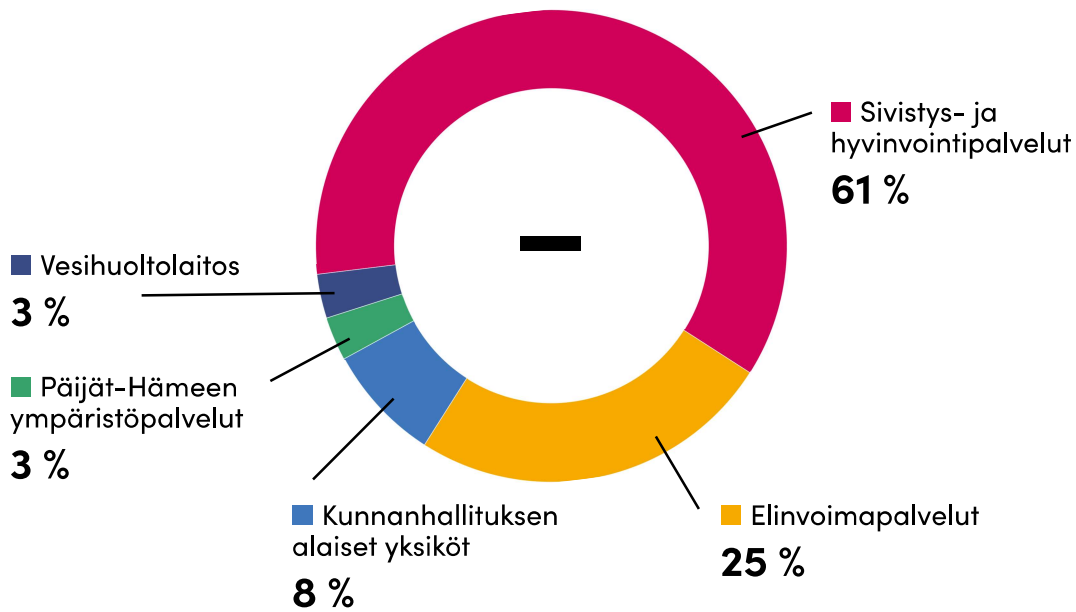
Lainat/asukas **869 € / asukas**

INVESTOINNIT

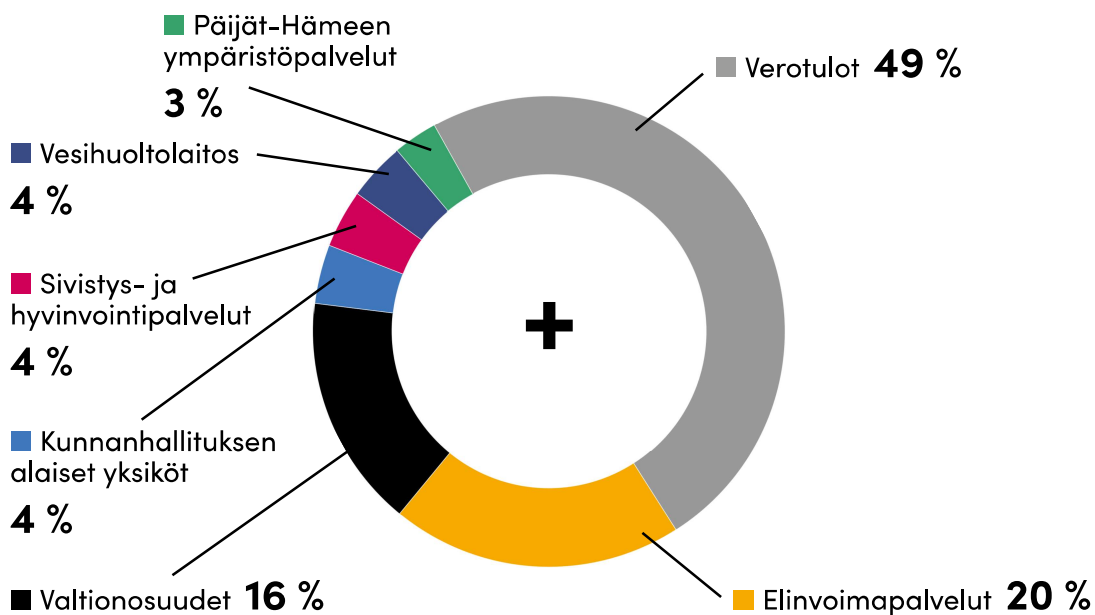
KUSTANNUKSET **17,7 milj. €**

VARAUKSET **3,7 milj.€**

TOIMINTAKULUT PALVELUALUEITTAIN

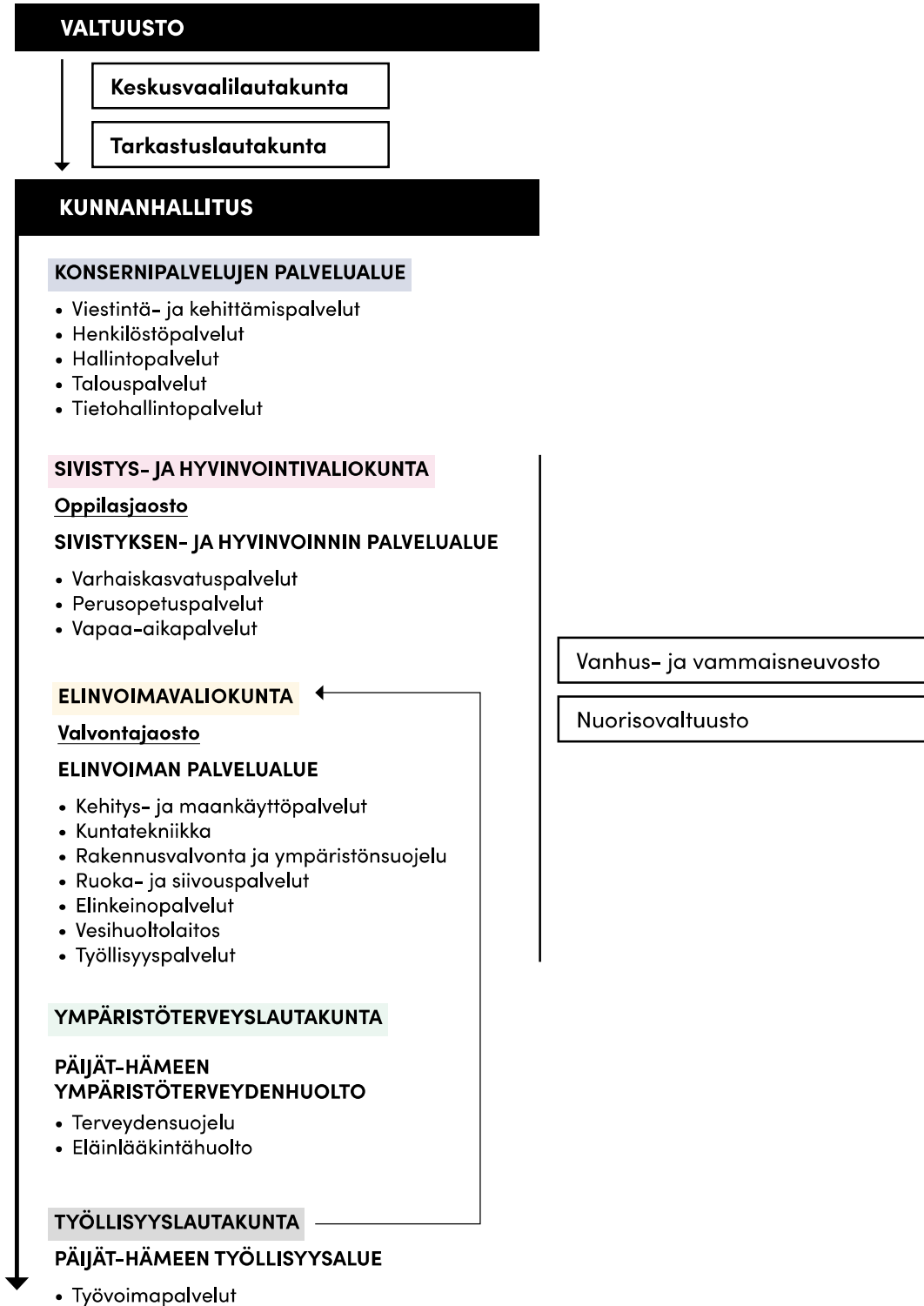

TOIMINTATULOT, VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET

1.1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Hollolan kunnan organisaatio 31.12.2024

Lahden kaupungin organisaatiossa toimivat yhteislautakuntina Lahden seudun joukkoliikennelautakunta ja Lahden seudun jätelautakunta.

Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan muun muassa lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat muun muassa kunnan toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisia voivat olla myös muut toiminnasta itsenäisesti vastaavat henkilöt. Viranhaltijan tilivelvollisuus on ratkaistava tapaus tapaukselta henkilön tosiasiallisten tehtävien ja aseman mukaan eikä niinkään muodollisen virka-aseman perusteella. Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana.

Valtuuston jäsenet (43)

1.1.–31.12.2024

	Puolue
Aakala Seija	Kesk.
Aaltonen Kari	PS
Arvila Erkki	SDP
Hakanen Heidi	SDP
Halme Minna	Kok.
Heikkilä Hannu	Kesk.
Hyytiä Kari	SDP
Ihalainen Tapani	KD
Jalonen Pasi	Kok.
Joensuu Kristiina	Kok.
Kauhanen Minna	Kok.
Kinnari Teemu	Kok.
Laine Teemu	Vihr.
Lampi Pentti	Kok.
Lampola Mika	Kok.
Laurila Matti	Vihr.
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Lönnqvist Miikka	SDP
Maattola Helena	Kok.
Markkola Aki	PS
Marttila Sakari	PS
Mikkola Marko	PS
Mikkola Ville	PS
Niemi Jarkko	SDP
Nieminen Minna	Kok.
Niipala Mikko	SDP
Palo Petri	PS
Parviainen Jenna	Vihr.
Pasanen Pasi	Kok.
Peltonen Lasse (1.1.–23.9.2024)	SDP
Pälsi Pasi	KD
Pölönen Kati	Kesk.
Rehula Juha	Kesk.
Ronkainen Jari	PS
Saarnio Kristian	Kesk.
Salo Pia	PS
Segersven Satu	PS
Siljander Hannu	PS
Suomäki Anne (23.9.–31.12.2024)	SDP
Söyriä Tatu	Kok.
Takala Paavo	Kesk.
Talvitie Jarmo	Vas.
Vanhala-Selin Kristiina	Vihr.
Vinnamo Harri	Kesk.

Valtuuston poliittiset voimasuhteet

1.1.–31.12.2024

Kokoomus	11
Perussuomalaiset	10
Sosiaalidemokraatit	8
Keskustat	7
Vihreät	4
Kristillisdemokraatit	2
Vasemmistoliitto	1
Yhteensä	43

Kunnanhallituksen esittelijä:
kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Kunnanhallituksen jäsenet (11)

1.1.–31.12.2024

	Puolue
Halme Minna	Kok.
Laine Teemu	Vihr.
Lampola Mika	Kok.
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Maattola Helena	Kok.
Markkola Aki	PS
Niemi Jarkko	SDP
Pölönen Kati	Kesk.
Saarnio Kristian	Kesk.
Segersven Satu (1.1.–23.9.2024)	PS
Siljander Hannu	PS
Viljanen Mira (23.9.–31.12.2024)	PS

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet

1.1.–31.12.2024

Kokoomus	3
Perussuomalaiset	3
Keskusta	2
Sosiaalidemokraatit	2
Vihreät	1
Yhteensä	11

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous

Suomen talouden näkymiin vaikuttaa tällä hetkellä kaksi eri suuntiin vetävää muutostekijää: talouskasvua kannattelee inflaation hidastuminen, korkotason lasku ja suhdanteen varovainen elpyminen, mutta samaan aikaan kasvua rajoittaa kotimaiset sopeutustoimet sekä kansainvälisen talouden epävarmuustekijät. Vaikka Yhdysvaltojen uuden presidentin Donald Trumpin linjaukset tulevat epäilemättä heiluttamaan Euroopan talousnäkyviä niin talousennusteet ovat hyvin yksituumaisia siitä, että Suomen bruttokansantuote kasvaa kuluvana vuonna jonkun verran. Ennustelaitosten arviot kokonaistuotannon volyymin kasvusta vuonna 2025 vaihtelevat 0,8–2,0 prosentin välillä.

Yksityisen kulutuksen kasvua jarruttelee kaikissa vaihtoehdoissa työttömyyden jo tapahtunut lisääntyminen, kuluttajien heikko luottamus tulevaisuuteen, verotuksen kiristyminen sekä sosiaalietuuksien leikkaukset. Investointien vauhdittumista taas tukee maailmankaupan toipuminen, energiainvestoinnit ja korkotason lasku. Lyhyiden viitekorkojen, muun muassa kolmen kuukauden euriborin, odotetaan laskevan edelleen myös vuonna 2025.

Maailmantalous on kehittynyt viime aikoina kaksijakoisesti. Amerikka porskuttaa, kun taas Kiinassa ongelmat kiinteistösektorilla jatkuvat ja heikentävät kuluttajien luottamusta sekä kotimarkkinoiden kysyntää. Kiina pysyy kuitenkin myös tulevina vuosina yhtenä maailmantalouden merkittävimmistä ajureista, sillä teollistuneet maat eivät ole pystyneet vähentämään Kiinariippuvuuksiaan. Sen vuoksi Kiinan viennin oletetaan jatkavan voimakasta kasvuaan. Euroalueella talouskasvu jatkuu hitaana muun muassa Saksan heikon teollisuustuotannon, poliittisten johtajuusongelmien ja Ukrainan sodan vuoksi, mutta kasvulukemat kohonnevat hieman vuodesta 2024.

Tällä erää yksi suurimmista lähiajan kysymysmerkeistä maailmantalouden kasvulle on se, kuinka suuret tuontitullit presidentti Donald Trump tulee asettamaan muille maille ja miten muut maat vastaavat tulleihin. Väistämättä tulevia kuukausia hämmentävät myös geopoliittiset riskit. Pidemmällä aikavälillä kasvunäkymiä heiluttaa esimerkiksi Yhdysvaltojen tempoilu ilmastonmuutokseen sopeutumisessa sekä yleisen luottamuksen murentamisessa.

Jos epävarmuus maailmantalouden näkymistä helpottaa, niin Suomen vienti kääntyy vuonna 2025 pieneen kasvuun. Suomen investointitavaroihin keskeytetty vientikysyntä hyötyy erityisesti korkotason laskusta ja keventyneestä

rahopolitiikasta. Myös palvelujen viennin ennakoidaan kasvavan. Viennin elpymistä voi hidastaa Yhdysvaltojen mahdolliset tuontitullit Euroopan maille. Toisaalta vientikysyntä voi suhdanneherkkänä eränä kasvaa myös huomattavasti oletettua nopeammin.

Yksityinen kulutus kasvaa vuonna 2025 vain niukasti. Vaikka keskituloisen palkansaajan ostovoimalinkki toiseen palveluun kasvaa vuonna 2025 mukavasti, 1,9 prosenttia, niin kaikkien kotitalouksien tasolla ansiotulojen ostovoiman kasvu vuonna 2025 pysähtyy tai kääntyy jopa miinukselle. Tulokehitystä painavat kuluvana vuonna lisääntynyt työttömyys, veronkorotukset ja etuuksiin tehdyt sosiaaliturvaleikkaukset. Valtiovarainministeriön mukaan välillisten veromuutosten vaikutukset nostavat hintatasoa vuosina 2025–2027 kumulatiivisesti yli prosenttiyksikön. Yksityisen kulutuksen kasvua tukee korkotason lasku sekä hintojen nousun vakiintuminen.

Palkansaajien ansiotasoindeksin odotetaan nousevan kuluvana vuonna 3,4 prosenttia, mutta palkkakehitys voi vielä muuttua lähikuukausina sovittavien uusien työehtosopimusten myötä. Inflaation kehitysnäkymät ovat tällä hetkellä vakaat. Inflaation odotetaan nousevan noin kahden prosentin vauhdilla.

Yksityisten investointien raju pudotus tasaantuu vuonna 2025. Investoinnit voivat parhaimmillaan kääntyä myös kasvuun. Asuinrakentamisessa uusia myymättömiä asuntoja on kuitenkin edelleen paljon, joten mitä todennäköisemmin asuinrakentamisen toipuminen venyy vasta tuleville vuosille. Muu rakentaminen kasvaa jo ripeämmin, sillä rakennusinvestointeja vauhdittavat uudet vihreän siirtymän investointihankkeet ja datakeskukset. Vihreän siirtymän rakennushankkeet vauhdittavat myös kone- ja laiteinvestointeja. Julkisten investointien määrä kasvaa vuonna 2025 reippaasti ilmavoimien hävittäjähankintojen, muiden puolustushankintojen ja valtion lisääntyneen T&K-rahoituksen myötä.

Suomen tehdasteollisuuden investointiaste pysyy EK:n tammikuisen investointitiedustelun mukaan vakaana ja palvelualojen investointien ennustetaan vilkastuvan kuluvana vuonna jonkin verran.

Talouskasvua näkyvissä 2026

Kysyntätekkijöiden ennakoidaan laajentuvan ja noustavan talouskasvun pitkän aikavälin keskimääräiselle tasolle vuonna 2026. Ennustelaitokset ovatkin tässä vaiheessa hyvin yksituumaisia siitä, että bruttokansantuotteen volyymin kasvu liikkuu noin 1,5 prosentin tuntumassa vuonna 2026.

Monet ennusteet sisältävät oletuksen, että julkinen kulutus supistuu vuonna 2026. Kasvua nopeuttaa kuitenkin yksityisen kulutuksen kasvu, kun kotitalouksien ostovoima ja työllisyys kehittyvät myönteisesti. Tämä vahvistaa myös kuluttajien ja yritysten luottamusta tuleviin näkymin. Yksityisen kulutuksen kasvuvauhti riippuu paljon tulevan työmarkkinakierroksen yksityiskohdista, yritysten mahdollisuuksista pitää kiinni ammattitaitoisesta työvoimasta ja palkata uutta työvoimaa sekä hallituksen mahdollisista uusista, kehysriihessä päättämistä sopeutustoimista. Talousennusteissa nimellisansioiden oletetaan lisääntyvän noin kolme prosenttia vuodessa.

Myös Suomen vienti saa tuulta purjeisiin, kun kysyntä elpyy Suomelle tärkeillä vientimarkkinoilla. Maailmantalouden ja tavarakaupan kasvu jatkuu kolmen prosentin volyymikasvun tuntumassa, ja myös euroalueen BKT:n kasvu vauhdittuu hieman. Viennin määrän ennakoidaan lisääntyvän ensi vuonna noin kolmen prosentin vauhtia, mutta kotimaisen kulutuksen ja yksityisten investointien imu kasvattavat myös tuontia. Vienti- ja tuontiennusteen luotettavuutta varjostaa tällä hetkellä kuitenkin kauppasodan uhka Yhdysvaltojen ja muiden maiden välillä.

Yksityisten investointien kasvu kiihtyy vuodesta 2026 lähtien, kun tuotannolliset investoinnit jatkavat kasvuaan ja asuntomarkkinoiden tila alkaa kohentua. Markkinaehtoisten asuntojen rakentamisen ohella julkisesti tuettu asuinrakentaminen vähenee. Investointitasot pysyvät kuitenkin varsin vaatimattomina. Uusien asuntojen kysyntää elpyy, kun korot pysyvät maltillisella tasolla ja työttömyyden uhka alkaa väistyä.

Työttömyys todennäköisesti nousee vielä kuluvana vuonna

Taloukasvun notkahtaminen on nostanut työttömyyden vuonna 2024 koronavuosia korkeammalle tasolle. Työttömyys on lisääntynyt erityisesti rakennusalalla. Samalla pitkäaikaistyöttömien määrä ylittää jo 100 000 hengen rajan. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt ja osa-aikatyön osuus on kasvanut. Työllisten ja työtuntien määrä on supistunut.

Työmarkkinoiden tila on heikko vielä vuoden 2025 ajan. Jos taloukasvu jää kuluvana vuonna yhden prosentin tuntumaan tai sen alle niin työmarkkinatilanne heikkenee edelleen. Tällöin työllisten määrä pysyy ennallaan ja työttömien määrä kasvaa noin 10 000 henkilöllä. Jos suhdannekehitys osuu ennustelaitosten odotusten ylähaarukkaan niin talouden elpyminen vuonna 2025 lisää jo työvoiman kysyntää. Tällöin työttömien määrän arvioidaan

pysyvän ennallaan, mutta työllisten määrä kasvaa jo hieman. Työllisyyskehitys voi saada vetoapua maahanmuutosta ja hallituksen työmarkkinauudistuksista.

Suhdannelilanteen voimakkaampi vahvistuminen viimeistään vuonna 2026 näkyy työllisten määrän kasvuna ja työttömyyden laskuna. Työttömyysasteen arvioidaan laskevan kahdeksan prosentin tuntumaan vuonna 2026.

Paikallishallinnon ennuste on alijäämäinen

Talouskasvun piristyminen ja hallituksen sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta vuonna 2025 hivenen. Julkisen talouden rahoitusasema ei saavuta kuitenkaan EU:n kolmen prosentin alijäämäviitearvoa. Tuoreimpien ennusteiden mukaan julkisyhteisöjen nettoluotonanto on -3,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Julkinen talous ei tasapainotu myöskään pidemmällä aikavälillä.

Julkisen sektorin sisällä kunnat ja hyvinvointialueet kuuluvat niin sanottuun paikallishallintosektoriin. Suhdannelaitoksen ennustavat, että vaikka valtio on julkisen sektorin alasektoreista alijäämäisin niin myös paikallishallinto pysyy alijäämäisenä tulevat vuodet. Vuosina 2025–2026 paikallishallinnon alijäämän ennakoidaan olevan noin yksi prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Vuosina 2025–2027 kuntien tuloja pienentävät esimerkiksi määräaikaiset valtionosuusleikkaukset, kun taas palkkakustannukset kasvavat muita sektoreita nopeammin kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmän kehittämisohjelman vuoksi. Kuntien menoja lisäävät myös investointipaineiden jatkuminen.

Lähde: www.kunnat.net, kuntaliiton pääekonomistin palsta

Väestö

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Hollolan kunnan asukasmäärä oli 22 855, eli se laski viime vuoden aikana yhteensä 30 henkilöllä (-58 vuonna 2023). Vuodesta 2016 alkaen kuolleisuus on ollut syntyvyyttä suurempaa.

Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen väkiluku oli joulukuun 2024 lopussa 5 637 214. Maamme väkiluku kasvoi vuoden 2024 aikana 33 363 hengellä. Väestönkasvua ylläpiti muuttovoitto ulkomailta, sillä maahanmuuttoa oli 48 546 enemmän kuin maastamuuttoa. Syntyneitä oli 14 300 vähemmän kuin kuolleita.

Joulukuun ennakkotilaston mukaan vuonna 2024 syntyi 43 711 lasta, mikä on 328 lasta enemmän kuin vuonna 2023. Syntyvyys laski silti edellisvuodesta, sillä vuonna 2024 ennakkollinen kokonaishedelmällisyysluku oli 1,25, kun kalenterivuonna 2023 se oli 1,26. Luku on mittaushistorian alhaisin, kolmatta vuotta peräkkäin. Kokonaishedelmällisyysluku kertoo, kuinka monta lasta nainen synnyttäisi elämänsä aikana, jos syntyvyys pysyisi laskentavuoden tasolla.

Kuolleiden määrä oli 58 011 vuonna 2024, mikä on 3 328 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna. Laskua oli myös edellisvuonna. Kuolleiden määrä pysyi kuitenkin melko korkealla tasolla, sillä määrä on kolmanneksi suurin sitten sotavuosien. Ennakkotietojen mukaan vastasyntyneen elinajanodote oli pojilla 79,6 ja tytöillä 84,7 vuonna 2024. Poikien elinajanodote piteni 0,7 vuodella ja tyttöjen 0,5 vuodella vuoden 2024 aikana.

Ulkomailta muutti Suomeen vuoden 2024 aikana 63 049 henkeä ja Suomesta ulkomaille 14 503 henkeä. Maahanmuuttoa oli 10 187 vähemmän ja maastamuuttoa 819 vähemmän kuin edellisvuonna. Suomen kansalaisia maahanmuuttajista oli 6 604 ja maastamuuttajista 8 538. Vuonna 2024 maahanmuuttojen määrä oli tilastointihistorian toiseksi korkein, vuonna 2023 sen ollessa korkeimmillaan, 73 236 henkeä. Myös nettomaahanmuutto oli vuonna 2024 mittaushistorian toiseksi korkein, 48 546 henkeä.

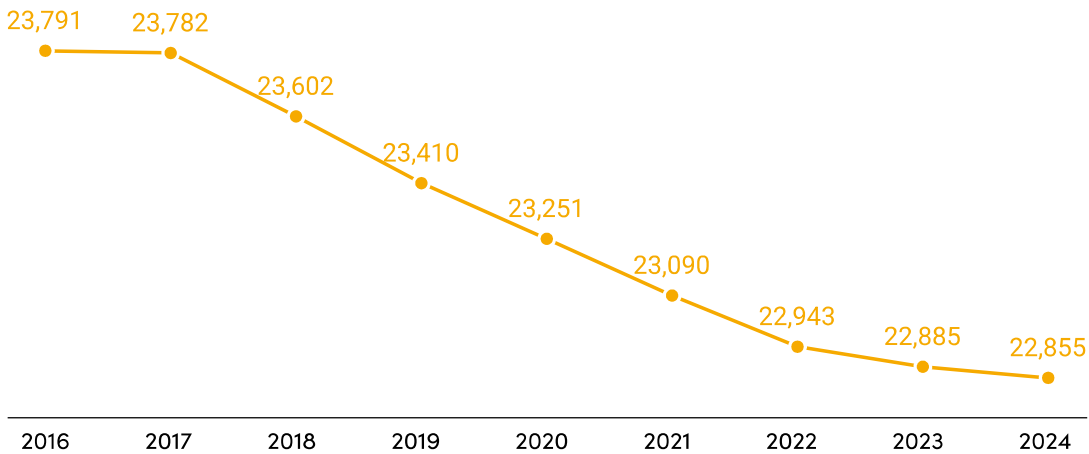
Vuoden 2023 helmikuusta eteenpäin maahanmuuttojen lukumäärässä on voinut olla mukana tilapäisen suojelun nojalla Suomesta oleskeluluvan saaneita ukrainalaisia, kun heillä on ollut mahdollisuus hakea kotikuntaa. Vuonna 2024 eri kansalaisuuksista Ukrainan kansalaisten maahanmuutto laski selvästi eniten edellisvuodesta, 6 366 hengellä. Ukrainan kansalaisten maahanmuutto oli vuonna 2024 siitä huolimatta edelleen selvästi korkeinta eri kansalaisuuksista, 13 551 henkeä. Edellisvuoteen verrattuna yli tuhannen hengen laskua oli lisäksi vain Venäjän kansalaisilla, 2075 henkeä. Yli tuhannen hengen kasvua oli puolestaan vain Nepalilaisilla, 1419 henkeä.

Kuntien välisiä muuttoja kertyi vuoden 2024 aikana ennakkotietojen mukaan 286 839. Vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna oli 129 muuttoa vuoden 2024 kuntajaon mukaan.

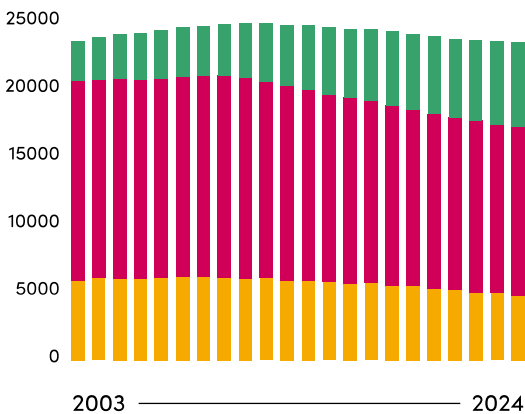
Koko maan tilanteeseen verrattuna Hollolan tilanne ei ole mitenkään poikkeava. Ennakkotilaston mukaan Hollolaan syntyi viime vuonna 161 lasta, kun vuonna 2023 lapsia syntyi 148. Vuonna 2024 syntyneitä oli 90 vähemmän kuin kuolleita, joten luonnollinen väestön muutos jatkui negatiivisena.

Hollolan väestön keski-ikä on nousussa, syntyvien määrä alhainen ja työssäkäyvän väestön osuus koko väestöstä laskussa. Kehitys on asettanut painetta palveluverkon uudelleenarvioinnille menneinä vuosina ja kehityksen jatkuminen tulee jatkamaan tätä kehitystä. Hyvinvointialueiden muodostumisen jälkeen, kuntien palveluiden uudelleenarviointi on ajankohtaista. Varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen keskittyminen ei pitkällä aikavälillä vastaa väestön rakennemuutoksen mukanaan tuomaa palvelutarpeiden muutosta.

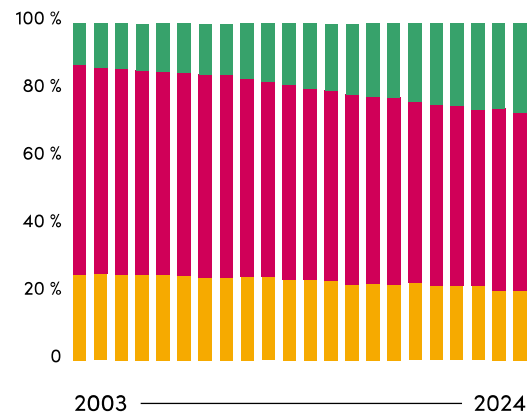
Väkiluvun kehitys 2015-2024

Asukkaat ikäryhmin 2003-2024

Ikäryhmien osuus koko väestöstä 2003-2024

■ 0-18 ■ 19-658 ■ 66-

Työllisyys

Hämeen ELYkeskuksen alueen kunnissa oli joulukuun lopussa 22 133 työtöntä työnhakijaa. Tämä on 1 194 enemmän (+6 prosenttia) kuin vuotta aikaisemmin. Kokoaikaisesti lomautettuja näistä oli 2 626 eli 688 edellisvuotta vähemmän (-21 prosenttia).

Nuoria alle 25-vuotiaita oli joulukuun lopussa työttömänä 2 540, mikä on 269 enemmän (+12 prosenttia) kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömiä eli yhtäjaksoisesti vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 7 437, mikä on 1 000 edellisvuotta enemmän (+16 prosenttia).

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hämeen ELY-keskusalueella joulukuun lopussa 12,9 prosenttia, mikä on 0,7 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Alle 25-vuotiaiden nuorten työttömien osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta oli 17,6 prosenttia ja ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta 41,4 prosenttia.

Alueella toimi 31.12.2024 asti kaksi työllisyyden kuntakokeilua. Lahden seudun kuntakokeilua hallinnoi Lahti kumppaneinaan Asikkala, Hollola, Kärkölä ja Orimattila. Hämeenlinnan seudun kokeilua hallinnoi Hämeenlinna kumppaneinaan Hattula ja Janakkala.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli maakunnan korkein Heinolassa (16,6 prosenttia) ja Lahdessa (15,9 prosenttia) sekä Padasjoella (14,9 prosenttia) ja matalin Hollolassa (8,7 prosenttia). Työttömyysaste nousi edellisvuodesta kaikissa maakunnan kunnissa; eniten Sysmässä (+2,3 prosenttiyksikköä) sekä Padasjoella ja Kärkölässä (+2,1 prosenttiyksikköä). Koko maakunnassa työttömien osuus työvoimasta oli 14,6 prosenttia, mikä on 1,0 prosenttiyksikköä edellisvuotta korkeampi.

Tiedot ilmenevät työ- ja elinkeinoministeriön joulukuun 2024 työnvälitystilastosta.

Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat TE-toimistossa kunnittain

Kunta	Joulukuun 2024		Marraskuun 2024		Joulukuun 2023		Muutos Joulukuun 2023 Joulukuun 2022		Työttömistä työnhakijoista lomautetut		Työttömien työnhakijoiden osuus työ- voimasta		Joulukuun 2024		Marraskuun 2024		Joulukuun 2023		Muutos Joulukuun 2024 Joulukuun 2023			
								%				%										
	Työttömät työnhakijat																					
	362	324	384	-22	-6	84	11,2	7	11	-4	-36											
Asikkala	1 034	870	1 037	-3	0	144	14,8	111	137	-26	-19											
Forssa	139	124	136	3	2	33	13,8	5	8	-3	-37											
Hartola	329	305	324	5	2	56	7,4	11	31	-20	-65											
Hattula	316	272	299	17	6	43	8,2	6	12	-6	-50											
Hausjärvi	1 241	1 133	1 115	126	11	164	16,6	21	96	-75	-78											
Heinola	913	811	872	41	5	145	8,7	45	39	6	15											
Hollola	94	83	109	-15	-14	18	9,8	5	10	-5	-50											
Humppila	3 769	3 372	3 756	13	0	353	12,0	206	607	-401	-66											
Hämeenlinna	347	306	303	44	15	72	12,7	...	11											
Iitti	640	580	699	-59	-8	70	8,3	84	163	-79	-48											
Janakkala	201	173	203	-2	-1	42	8,8	...	7											
Jokioinen	247	206	209	38	18	50	12,8	...	7											
Kärkölä	8 991	8 205	8 381	610	7	902	15,9	443	917	-474	-52											
Lahti	285	259	229	56	24	59	8,0	11	20	-9	-45											
Loppi	968	881	892	76	9	132	13,4	18	27	-9	-33											
Orimattila	154	144	136	18	13	23	14,9	20											
Padasjoki	1 644	1 456	1 417	227	16	156	12,2	65	179	-114	-64											
Riihimäki	162	148	141	21	15	21	12,9	11	19	-8	-42											
Sysmä	198	184	205	-7	-3	38	7,3	...	10											
Tammela	99	91	92	7	8	21	9,4											
Ypäjä	22 133	19 927	20 939	1 194	6	2 626	12,9	1 084	2 318	-1 234	-53											
Häme																						

Työllisyyspalvelujen toimintavuosi 2024 eteni suunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja rakennetyöttömyyden sitkeys haastoivat työllisyyspalveluiden toimintaa ja työvoimaviranomaisen tehtäviä. Talouden elpyminen jäi odotettua maltillisemmaksi ja suuret teollisuuden alojen irtisanomiset varjostivat useiden alojen työllisyystilanteita. Työllisyyspalveluiden toimintaa kehitettiin ja valmisteltiin työllisyysaluetta ja kunnan omia työllisyyspalveluja varten.

Työllisyyspalveluiden toiminta oli koko vuoden tasalaatuista ja ruuhkilta ja viivästyksiltä vältyttiin. Loppu vuonna 2024 palveluiden asteittaisen alasajon ja työllisyysalueiden aloittamisen lähestyessä huomattavaa poikkeamaa työtilanteessa ei ollut. Työllisyyspalveluissa myös työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvuun varaudutaan laskennallisten arvioiden mukaisesti rahoitusmallin muuttuessa ja sitä on vielä vaikea ennustaa, mihin kuntaosuus vakioituu.

Loppukeväältä aloitettu kunnan palveluiden kartoitustyö saatiin valmiiksi ja kuntapalveluiden valmistelutyö vei resurssia loppu vuoden 2024 aikana. Kunnan palveluiden tavoitteet, painopisteet ja toimintatavat sekä rahoitusmalli muuttuvat vuoden 2025 alusta. Valmistelutyötä kunnan palveluiden osalta tehtiin 2024 aikana. Tavoitteena oli toiminnallisesti eheä kuntapalveluiden kokonaisuus työllisyysalueen toiminnan rinnalla ja sen tuloksia alkaa näkymään vuoden 2025 aikana.

Työllisyysaluejohtaja aloitti virassa 15.4.2024 ja vastasi työvoimapalvelujen siirron valmistelutyöstä Päijät-Hämeen työllisyysalueelle. Valmisteluyhteistyötä tehtiin kaikkien tulevan työllisyysalueen kuntien työllisyys- ja elinkeinopalvelujen, Lahden kaupungin, elinkeinoyhtiö Ladecin, koulutustoimijoiden ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen edustajien kanssa. Yhdeksän kunnan kattava Päijät-Hämeen työllisyysalue aloitti toimintansa 1.1.2025, jossa Hollola toimii vastuukuntana.

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Toiminta

Vuoden 2024 aikana on valmisteltu työllisyyspalvelujen siirtymistä valtiolta kunnilla. Työllisyyslautakunta perustettiin vuonna 2024 ja Päijät-Hämeen työllisyysalueen toiminta alkoi 1.1.2025.

Palveluverkko

Kunnanvaltuusto päätti helmikuussa 2020 palveluverkkoratkaisusta osana talouden tasapainottamisohjelmaa. Palveluverkkoratkaisussa oli otettu huomioon tulevien vuosien haasteet väestökehitykseen ja palvelutarpeeseen liittyen. Palveluverkkopäätöksen Tiilikankaan koulu lakkaa elokuussa 2025 (Valtuusto 17.2.2020 § 6), jolloin se yhdistetään Salpakankaan kouluun.

Talous

Hollolan kunnan vuoden 2024 tilikauden tulos on 4,0 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Alkuperäinen, marraskuussa 2023 hyväksytty talousarvio laadittiin 91 tuhatta euroa alijäämäiseksi. Verotulojen odotettua paremman kehityksen vuoksi valtuusto hyväksyi talousarviomuutokset, joiden jälkeen talousarvio oli noin 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Suurimmat, taloutta vahvistavat poikkeamat talousarviosta (yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa) aiheutuivat joulukuun verotilityksen oikaisusta sekä kunnan kehityshankkeisiin saadut tuet ja avustukset, suuremmat osinkotuotot sekä ennakoitua vähäisemmät korkomenot.

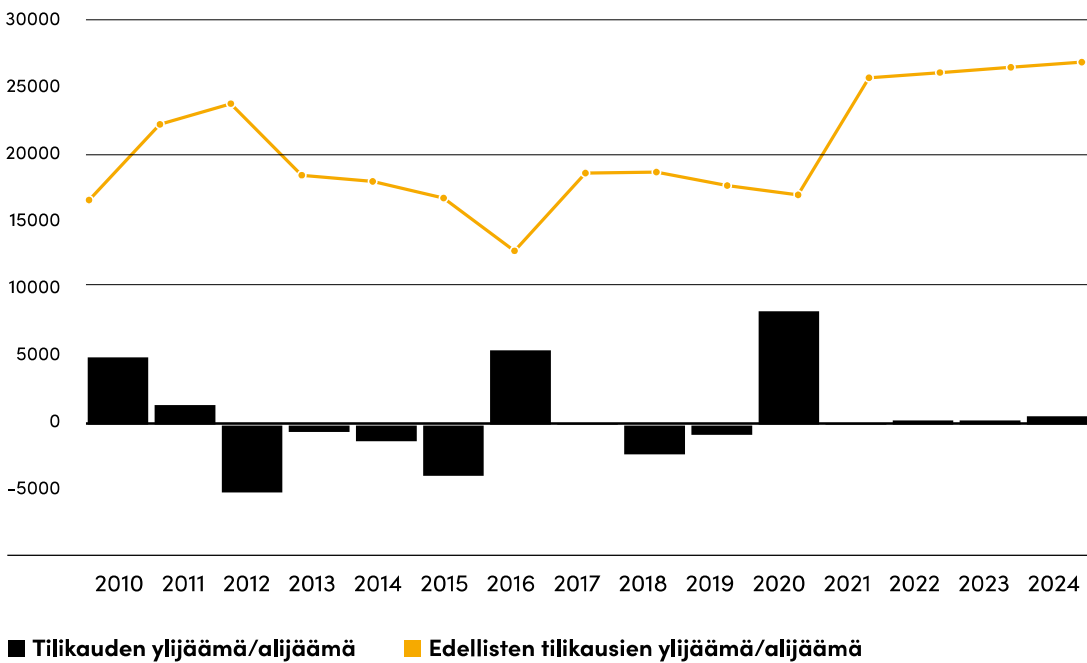
Vuonna 2022 saavutettu palkkaratkaisu nosti kuntien palkkamenoja merkittävästi myös vuonna 2024. Palkkaratkaisu tulee merkitsemään kunnalle merkittävää kustannusten nousua tulevina vuosina. Nykyinen palkkaratkaisu on voimassa 30.4.2025 asti. Inflaatio laski vuoden 2023 tasosta (6,3 prosenttia) ollen vuonna 2024 keskimäärin 1,6 prosenttia.

Verotulot ovat kasvaneet odotuksia voimakkaammin, osittain Hollolan asukkaiden hyvän työllistymisen kautta. Eläketulot on kasvanut 6,6 prosenttia ja ansiotulot 2,5 prosenttia. Kunnallisverosta tehtävät vähennykset on laskenut yli miljoona euroa, veronalainen ansiotulo on kasvanut yhteensä 4,8 prosenttia.

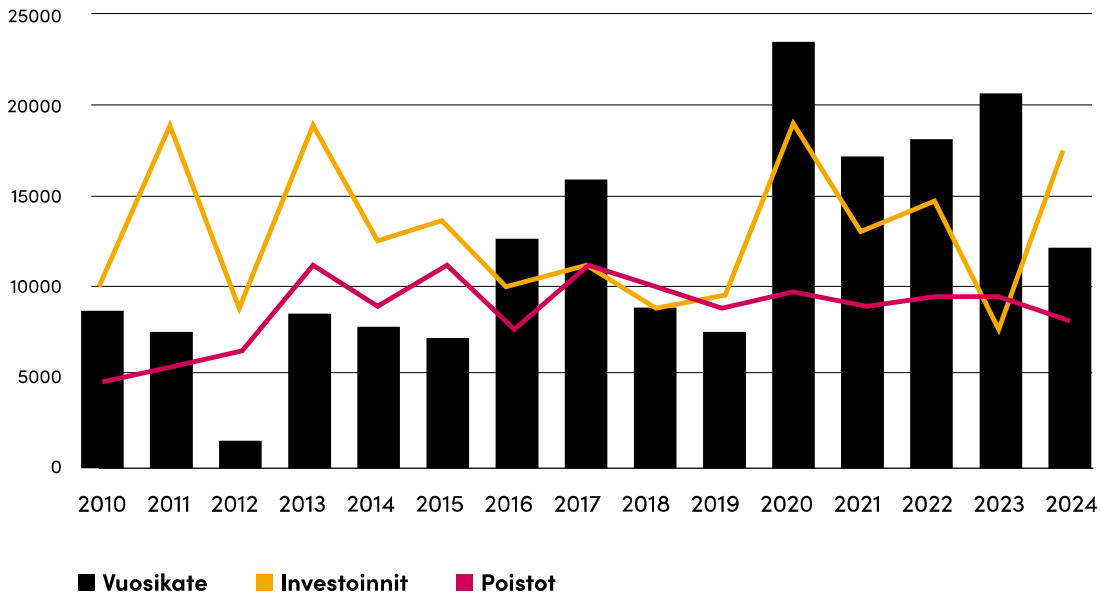
Euro-alueen inflaatio on pitänyt korkotason Suomen näkökulmasta varsin korkeana, estäen osaltaan talouden toipumista. Korkotason nousu näkyy kunnan taloudessa viiveellä, tosin lainamäärän voimakas lasku viimevuosien aikana tuo tähän helpotusta. Leasing-rahoitteisten kiinteistöjen vuokratasoissa korkojen vaikutus on ollut merkittävä. Investointien korkea taso tulevina vuosina johtanee lainamäärän kasvuun ja sitä kautta rahoitusmenojen nousuun.

Aikaisemmalta vuosilta kertyneet ylijäämät antavat vankkaa talouden pohjaa äkillisissä muutostilanteissa. Hollolan osalta tasoa voidaan pitää erittäin hyvänä.

Kertyneet ylijäämät 2010–2024

Vuosikate, investoinnit ja poistot 2010–2024

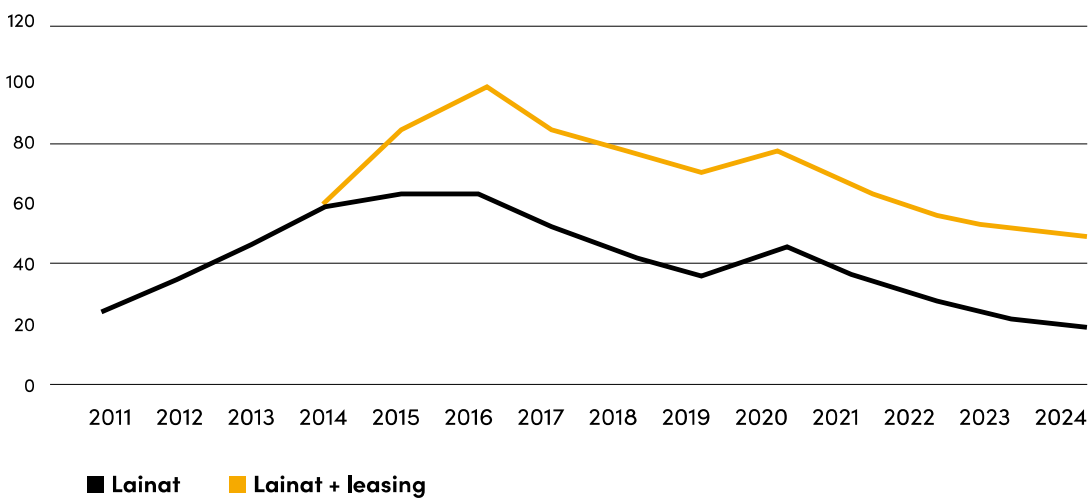

Vuosikatteen riittävyys poistoihin on vaihdellut vuosittain. Osittain vaihtelua selittävät verotulojen rytmihäiriöt ja kertaluonteiset kiinteistöjen alaskirjaukset, mutta viime vuosina myös pandemia ja siihen liittyvät tukitoimet. Vuonna 2024 vuosikate kattoi poistot. Kun vuosikatteen ja poistojen suhdetta tarkastellaan vuodesta 2010 kumulatiivisesti niin poistot on pystytty kattamaan vuosikatteella (137 prosenttia).

Vuosikatteen ja poistojen suhteen lisäksi tulee tarkastella vuosikatteen riittävyttä suhteessa investointeihin, jota voidaan pitää yhtenä keskeisenä talouden tasapainon mittarina. Tunnusluvun tarkastelu yksittäisen vuoden osalta ei kuitenkaan anna riittävää kuvaa, vaan tunnusluvun kehitystä tulee tarkastella pitkällä aikavälillä. Vuonna 2024 investointien tulorahoitus oli 70,7 prosenttia, kun vuonna 2023 tulorahoitus oli 254,4. Tunnusluku on ylittänyt 125 prosenttia neljä edellistä perättäistä vuotta ja siten vuosikate on ollut kunnan yleistä taloudellista asemaa vahvistava, usean haastavan vuoden jälkeen. Meneillään olevan mittavan uimahallin investointimenon vuoksi investointien tulorahoitus tulee laskemaan ja tämän vuoksi taloussuunnitelmakaudella tulee lainamäärä kasvamaan.

Kokonaistalouden tasapainoa tarkasteltaessa lainamäärän kehitys ja lainamäärään suhteutettujen tunnuslukujen tarkastelu on merkityksellisessä asemassa. Asukaskohtainen lainamäärä kasvoi voimakkaasti vuodesta 2010 lähtien ja se saatiin taittumaan vuonna 2016. Vuonna 2020 lainakanta kasvoi noin 5,0 miljoonaa euroa, mutta vuosina 2021–2024 uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu. Vanhoja lainoja lyhennettiin noin 4,0 miljoonaa euroa. Asukaskohtainen lainamäärä 31.12.2024 oli 869 euroa/asukas (1 043 euroa / asukas, 2023).

Laina ja leasing 2011–2024

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tilinpäätöstä laadittaessa Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu jo neljättä vuotta ja siihen liittyvä henkinen sekä taloudellinen epävarmuus suomalaisessa yhteiskunnassa jatkuu. Kuntatalouden tilanne heikkeni vuonna 2024 jyrkästi, kun edelliseen vuoteen kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuivat vahvistamasta kuntataloutta. Kuntien saamat valtionosuudet laskivat muun muassa sote-siirtoon liittyvän tarkistuksen sekä hallitusohjelman mukaisen valtionosuuksiin tehtävän indeksisäästön vuoksi. Kuntalan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi tarkemmat sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös toimintamenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä aiheutuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyi vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. 1.1.2025 alkaen aloitti toimintansa yhdeksän kunnan muodostama Päijät-Hämeen työllisyysalue, joka vastaa maakunnan kuntien työvoimapalveluista Lahtea lukuun ottamatta. Työllisyysalueen toiminta järjestetään vastuukuntamallilla, jossa Hollolan kunta toimii vastuukuntana.

Kuntien valtionosuudet kasvavat vuonna 2025, sillä TE-palveluiden järjestämisestä muodostuu kunnille uusi valtionosuustehtävä, joka rahoitetaan kunnille peruspalveluiden valtionosuuden kautta laskennallista menolisäystä vastaavasti. Valtionosuuksien kasvu jää TE-uudistuksen lisärahoitusta pienemmäksi, sillä valtionosuuksiin tehdään samanaikaisesti vuosina 2025–2027 leikkauksia muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vuoksi. Valtionosuuksien kasvua hidastavat myös hallituksen päättämä yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027 sekä asukasluvun ja laskentatekijöiden muutokset, erityisesti lapsi-ikäluokkien pieneneminen. Lisäksi verotulomenetysten korvausten vähennys pienentää valtionosuuksia vuonna 2025 tuntuvasti, tosin verotulot kasvavat vastaavasti. Valtionosuuksien lisäleikkaus tarkoittaa Hollolalle 2–3 miljoonan euron sopeutustarvetta vuosille 2024–2027 ja siitä eteenpäin noin kaksi miljoonaa euroa vuodessa. Negatiivisten valtionosuuksien poisto toteutettaneen kuntien valtionosuusleikkauksella, eikä valmisteltavasta valtionosuusuudistuksesta ole odotettavissa lisäpanoksia kuntatalouteen. Edellä esitetyt mahdolliset leikkaukset tulisivat aiemmin ilmoitettujen lisäksi, joten Hollolan osalta edessä on haasteellisia talousvuosia.

Pitkään jatkuneesta nollakorkojen ajasta on siirrytty 2–4 prosentin korkovaihteluun, joka edelleen reaalkorkona on negatiivinen. Korkojen nousu tulee lisäämään kunnan korkomenoja niin lainakannan kuin leasing-rahoituskohteiden kautta merkittävästi. Menojen kasvua hillitsee suoritettut suojaustoimet.

Kuntien hyvinvointialueille vuokraamien sote-kiinteistöjen lain mukainen vuokra-aika päättyy vuonna 2026, vielä ei ole ennakoitu, miten tämä tulee vaikuttamaan kuntien saamiin vuokratuloihin ja sote-kiinteistöjen yhtiöittämiseen

Tulevien vuosien aikana Hollolan kunnan tulee löytää ratkaisuja taloutensa järjestämisestä siten, että vähenevät valtionosuudet saadaan katettua muilla tuloilla tai kustannusten leikkaamisen kautta palveluja uudelleenjärjestämällä. Talouden näkymät eivät tue uusien investointikohteiden lisäämistä, jo tällä hetkellä suunnitelmassa olevien lisäksi.

1.1.6 Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2024 yhteensä 804 henkilöä eli yhdeksän henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Vakinaisen henkilöstön määrä väheni 21 henkilöllä vuoteen 2023 verrattuna. Merkittävin muutos oli työllistettävien määrän väheneminen (-24 henkilöä). Henkilöstön keski-ikä vuoden 2023 lopussa oli 46,4 vuotta, kun se edellisenä vuonna oli 46,5 vuotta.

Henkilöstökulut 40,7 miljoonaa euroa kasvoivat 1,9 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna. Varsinaiset palkat ja palkkiot kasvoivat 4,0 prosenttia ja henkilösivukulut pienenevät 2,8 prosenttia. Henkilöstökulujen nousu vuonna 2024 johtui kunta-alan virka- ja työehtosopimukseen kohdentuneista palkankorotuksista. Henkilösivukulujen lasku johtui muun muassa työnantajan sairausvakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksun pienemisestä.

Henkilöstömäärä 31.12	2022	2023	2024
Vakinaiset	602	649	628
Määräaikaiset	125	124	160
Työllistetyt	41	40	16
Yhteensä	768	813	804

Henkilöstövahvuus oli 804, joka pieneni edellisvuoteen nähden 1,1 prosenttia (- 9 henkilöä). Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella henkilövahvuus oli 589 (+ 3 henkilöä), Elinvoiman palvelualueella 125 (+13), Konsernipalveluissa 40 (+5) ja Päijät-Hämeen Ympäristöterveydessä 34 (+3). Työllistettyjä oli 16 (-24).

Henkilötyövuosilla (HTV 2) mitattuna kasvua oli eli 4,1 henkilötyövuotta.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä on vuoden 2024 henkilöstökertomuksessa.

1.1.7 Ympäristöasiat

Hollolan kunnassa ympäristövalvonnan työ kohdistuu pääosin viranomaistoimintaan, eikä nykyinen resursointi mahdollista laaja-alaista ja syvää erikoistumista ympäristönsuojelun eri osa-alueisiin. Ympäristövalvonnassa jatkettiin vireillä olevien vaativien yhteislupahakemusten (maa-aines- ja ympäristölupa) valmistelua. Valmistuneista päätöksistä on vireillä muutostenhakuja, mikä työllistää myös päätösten valmistumisen jälkeen. Vesihuoltoon liittymätömiä kiinteistöjen projektia jatkettiin ja suurin osa vireillä olevista vapautushakemuksista saatiin käsiteltyä vuoden 2024 aikana. Monilla kiinteistöillä vesihuoltoverkostoon liittymisen määräaika on edessä vuosien 2025–2026 aikana, minkä vuoksi projektin vaikutusten näkyminen liittyjien määrään tulee näkymään viiveellä. Projektin ja määräaikaisen resurssin päättyminen huomioitiin ennakoivasti rajaamalla projektissa suoritettavia työvaiheita.

Myös vesistöissä oli ennakoitua suuremman työmäärän vaatineita kohteita, muun muassa Teuronjoen ja Hahmajärven patohankkeet ja Vähä-Tiilijärven tilanteen muuttuminen. Pienjärvien tarkkailua on toteutettu 2022–2027 ajalle laaditun tarkkailuohjelman mukaisesti ja sen myötä saadaan edellistä ohjelmakautta kattavampaa tietoa vesistöjen tilasta. Vesistötyötä tehtiin Hollolan Vesistövisio 2025 –ohjelman mukaisesti eri yhteistyötahojen kanssa. Hankerahoituksella toteutettavia töitä jatkettiin elinvoiman palvelualueen laajempina yhteistyönä.

Kunnan aktiivinen työ elinkeinoasioissa ja yritystonttien markkinoinnissa näkyi lisääntyneinä sijoittumiskyselyinä, joiden käsittelyyn kunnan lupaviranomaiset osallistuivat tarvittaessa neuvonnan ja tulkintojen linjaamisen osalta. Tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin liittyvät toteutuneet tai ennakoitavat muutokset edellyttivät työpanoksen suuntaamista myös niihin. Vuoden kuluessa tuli myös useita selvitettäviä ja yllättäviä tilanteita, jotka vaikuttivat ympäristövalvonnan työtilanteeseen.

Metsiin liittyviä hoito- ja hakkuutöitä on tehty hyväksytyjen metsäsuunnitelmien mukaan.

Strateginen ohjelman Monta luontoa – monta mahdollisuutta kokonaisuudessa laadittua luonnon virkistyskäytön kehityssuunnitelmaa on toteutettu vuoden 2024 aikana suunnitelman mukaisesti suojaamalla muun muassa Soisalmensuon pintaa uusilla ylitysrakenteilla sekä käyttäjien tietotauluilla, vieraslajitorjuntaa on toteutettu tehokkaasti ELY-keskuksen hankkeen lisäresurssioimana ja vesien kunnostuksiin on panostettu muun muassa luontopohjaisin ratkaisuin Sorvasen asuinalueen hulevesien hallinnassa, Salpakankaan teollisuusalueen hulevesien neuvontahankkeella ja kahdessa eri pohjapatohankkeessa.

Vuoden 2024 aikana Hollolan kunta aloitti toisen Kunta Helmi hankkeensa, jossa tarkastellaan neljää eri luonnonsuojelualuetta ja niiden lähialueita, sekä toteutetaan luontoa tukevia toimenpiteitä. Hanke käynnistää luontotiedon keräämisen kunnassa kohti järjestelmällistä luontotyötä, jota jatketaan siirtymällä luonnontilan heikkenemisen estämisestä kohti luonnontilan vahvistamiseen lisäämällä lisääviä toimia muun muassa vieraslajitorjunnan lisäksi.

Hollolan kunta laati ja hyväksyi Hollolan ilmastosuunnitelman. Kunnanvaltuusto hyväksyi suunnitelman vuosille 2025–2029 kokouksessaan 9.12.2024. Suunnitelman laadinnassa osallistettiin kunnan henkilökuntaa ja päättäjiä. Kuntalaisia ja yhdistyksiä osallistettiin muun muassa kyselyiden avulla. Suunnitelman päätavoitteena on edistää kasvihuonekaasujen päästöjä kunnan alueella ja se toimii työtä ohjaavana asiakirjana, jonka toteutusta seurataan vuosittain Vaikuttavimpien ilmasto- ja ympäristö toimenpiteet – listauksen avulla, jota seuraa kunnan ilmastotyöryhmä kaksi kertaa vuodessa. Listaus yhdistetään talousarviointiin ja toteumaan.

Vuoden 2024 työtä kunnan ilmastokumppaneiden kanssa jatkettiin lähettämällä kaikille seurantakysely asetetuista ilmastotavoitteista. Alle puolet kyselyn saaneista yrityksistä vastasi tähän kyselyyn. Toukokuussa 2024 järjestettiin kaikille yrityksille avoin ilmastokumppaneiden ilta, jossa kokoonnuttiin keskustelemaan yritysten ilmastotavoitteista ja siitä, millaisia toiveita yrityksissä on kunnan ilmastotyölle. Illan pääpuhujana oli Mari Pantsar. Vuoden 2024 puolella lähdettiin kartoittamaan mahdollisuuksia yritysryhmähankkeelle, johon etsittäisiin rahoittajaa yritysten pienille ilmastokokeiluille. Yritysryhmähankkeen työstö jatkuu vuoden 2025 puolella.

Energiansäästöhankeita toteutettiin ilmanvaihtokoneiden saneerauksien ja LED-hankkeiden osalta:

Ilmanvaihtokoneita saneerattiin: Salpakankaankoulun A ja C-osa, Pyhäniemen koulu, Pyhäniemen päiväkot, Herralan koulu ja Kalliolan päiväkot. LED-valaisimia vaihdettiin: Heinsuon koulu, Kalliolan koulu, Herralan koulu, Hämeenkosken koulu, Pyhäniemen päiväkot, Salpakankaan koulun B-osa ja C-osan ruokailutila, Kalliolan päiväkot. Valaisimia vaihdettiin yhteensä vajaat 4000 valaisinta. Lämmitysverkoston perussäädöt tehtiin: Pyhäniemen päiväkot, Kalliolan päiväkot, Soramäen päiväkot ja Kankaan koulu.

Sivistys- ja hyvinvoinnin palvelualueella on tehty Monta luontoa -opinpolun suunnittelua ja toteutusta vuoden 2024 aikana. Monta luontoa -opintokokonaisuus on yksi palvelualueen strategisista hankkeista. Suunnittelutyötä on toteutettu monialaisessa yhteistyössä ja sitä varten on perustettu erillinen työryhmä. Kyseessä on ilmastopositiivinen oppimiskokonaisuus, joka integroituu osaksi muuta kasvatusta ja opetusta.

Opintokokonaisuus kulkee lapsen ja nuoren matkassa varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun. Opinpolun tavoitteena on synnyttää keskustelua ja vuorovaikutusta kestävän kehityksen teemoihin liittyen, lisätä lasten ja nuorten ympäristötietoisuutta, vahvistaa omaa toimijuutta ympäristön hyväksi ja vahvistaa lasten suhdetta omaan lähiympäristöön sekä luontosuhdetta. Opinpolun vaikutus: Vastuulliset ja ilmastotietoiset lapset/nuoret ja tulevaisuuden kuntalaiset. Monta luonto -kokonaisuus on valmistunut varhaiskasvatuksen osalta vuoden 2024 aikana. Perusopetus opetuksen kokonaisuus on vielä valmistelussa ja se liitetään osaksi olemassa olevia suunnitelmia.

Vesihuoltolaitos laajentaa verkostoaan ja varautuu häiriötilanteisiin kuten ympäristöongelmiin

Hollolan vesihuoltolaitoksen tavoitteena on viemäröidä yhdyskuntakehityksen tarpeen sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta tärkeiden alueiden jätevedet. Sekä terveyden- että ympäristönsuojelullisesti tärkeää uutta vesi- ja viemäriverkostoa rakennettiin Pennasantien ja Naavapolun alueelle, joka on Vähäjoen ranta-alue ja jossa on havaittu olevan harvinaisen luontaisen taimenkannan tärkeää elinympäristöä. Tämä otettiin huomioon valitsemalla rakentamisajankohta ja -tapa sekä hulevesienhallinta niin, että voitiin minimoida taimenkannalle rakentamisesta mahdollisesti aiheutuvat haitat. Lisäksi uuden vesihuoltoverkoston rakentaminen aloitettiin Sorvasen uudelle asemakaava-alueelle niin, että tätä ennen oli rakennettu

Sorvasen aluetta ja sen lähiympäristöä palveleva luontopohjainen hulevesijärjestelmä. Runkovesijohtoa ja -viemäriä saneerattiin Norolantien asuinalueella ja Salpakankaan teollisuusalueilla. Honkaharjun, Kirkonkylän uimarannan ja Savistenpään jätevesipumppaamot saneerattiin.

Lahti Aqua Oy panostaa Hollolan jätevesiviemäreiden ja -pumppaamoiden ennakoivaan kunnossapitoon, jotta häiriöitä ja sitä kautta myös ympäristöön kohdistuvia päästöjä voidaan ehkäistä ja vähentää. Viemäriverkostossa oli vuoden aikana tukoksia neljä kappaletta, mikä on viemäriverkoston pituuteen nähden vähän (1,2 kpl/100 km, suositus < 5 kpl/100 km). Viemäriverkoston kuvaustutkimukset, kunnossapitotoimenpiteet ja häiriöt kirjataan Lahti Aqua Oy:n ylläpitämään verkkotietojärjestelmään. Muun muassa verkostojen iän, materiaalin, merkittävyyden sekä kuntotietojen perusteella kullekin verkosto-osuudelle on määritetty kuntoindeksi. Tätä työkalua hyödyntämällä voidaan kohdistaa toimenpiteitä ja saneerauksia aiempaa paremmin.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle, minkä päivitys valmistui vuoden 2021 alussa ja on tarvittavin osin päivitetty vuosittain. Varautumissuunnitelma sisältää riskikartoitukset sekä vedenhankinnalle ja -jakelulle että jätevesien viemäroinnille ja käsittelylle (WSP ja SSP). Suunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma vastuutahoineen ja aikatauluineen, minkä mukaisesti havaittujen riskien hallintatoimenpiteitä toteutetaan vuosittain.

Vuoden 2024 aikana on käynnistetty yhteistyössä Lahti Aqua Oy:n ja Lahden kaupungin kanssa Hollolan ja Lahden kokonaisvaltaisen kaupunkivesisuunnitelman hanke. Hankkeen tavoitteena on tunnistaa tilanteet ja paikat, joissa hulevesiä voi päästä jätevesiviemäriin tai likaantuneita hulevesiä on mahdollista päästä vesistöön tai kaupunki- ja taajamaympäristöön pahojen tulvien ja sateiden aikana. Vuonna 2024 Hollolan alueelle on laadittu maanpäällisten hulevesien pintavaluntareittien kartoitus sekä sen jatkotarkasteluna viemäriverkoston vuotoriskikohteiden kartoitus Hollolaan ja Lahteen. Hankkeen jatkotarkastelujen kautta tunnistetaan viemäriverkoston riskikohteita ja vaikuttavuutta herkkien vesistöjen ja kohteiden esimerkiksi vedenottamoiden vaikutusalueella.

1.1.8 Muut ei taloudelliset asiat

Valtuusto on 24.4.2023 §17 hyväksynyt Eettiset ohjeet, kestävien toimintaperiaatteiden edistämiseksi. Ohjeistuksen tarkoituksena on edistää eettistä käytäytymistä ja toisaalta estää epäeettistä tapaa toimia, eli selventää sallitun ja kielletyn rajaa. Eettiset ohjeet edistävät osaltaan yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, avoimuutta, puolueettomuutta sekä riippumattomuutta. Kunta edellyttää toimintaperiaatteisiin sitoumusta kaikilta työntekijöiltään ja luottamushenkilöiltä, myös tytäryhtiöidensä osalta. Ohjeessa on käyty läpi korrup-tion ja lahjonnan tunnusmerkistöä, ohjeita yleisimpien tilanteiden tulkintoihin sekä toimintamalli mahdollisten rikkomusten osalta.

Eettisesti kestävien toimintaperiaatteiden edistäminen perustuu rehellisyyden, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden perusarvoihin. Kunta pyrkii luomaan ja ylläpitämään keskinäiseen luottamukseen perustuvaa toimintakulttuuria, jossa edistetään hyvää hallintoa, ei suvaita lahjontaa eikä väärinkäytöksiä. Eettiset ohjeet luovat pohjaa periaatteiden ymmärtämiseen ja eri tilanteiden arviointiin, mutta samalla kunta sitoutuu edistämään hyvää hallintoa ja ehkäisemään väärinkäyttöä arvojen, menettelytapojen, toimintojen, koulutuksen ja neuvonnan kautta.

1.2

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta. (KuntaL 14 §, 39 §) Lisäksi kaikki ne toimieliimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Kuvaus säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisesta

Toimivalta on säädelty hallintosäännössä ja tehtäväkuvauksissa ja niitä on noudatettu. Tilikaudella alussa voimassa ollut hallintosääntöä täsmennettiin lainsäädännön muutosten ja toiminnallisten muutosten vuoksi neljä kertaa toimintavuoden aikana. Keskeinen vaikuttaja muutoksissa on ollut työllisyysalueuudistus ja maankäyttö- ja rakennuslakiuudistus.

Kunnanhallitus vastaa hallinnon käytännön ohjeistuksesta ja tähän liittyen kunnanhallitus on tarkastellut eri kokonaisuuksia vuoden 2024 aikana. Kunnanhallitus on antanut vuoden 2024 aikana viisi ennakkokantaa konserniohjaukseen liittyen konserniyhtiöiden toimitusjohtajamuutoksiin ja korkoriskien hallintaan.

Lakisäätteisten tehtävien tai niihin liittyen tehtävien toteuttamisessa ei ole havaittu merkittäviä puutteita eikä kunnan toimintaan ole kohdistunut merkittäviä valituksia. Säännöksiä ja päätöksiä on pääosin noudatettu. Eduskunnan oikeusasiamiehelle jätettyyn kanteluun Sivutoimiluvan epäamisestä on kunnanhallituksen toimesta annettu vastaus. Oikeusasiamies on 20.3.2024 antamassaan päätöksessä ilmaissut kunnan toimineen asiassa lain edellyttämällä tavalla.

Hollolan kunta on 12.9.2024 saanut Päijät-Hämeen käräjäoikeudelta haastekirjeen riita-asiassa, joka koskee kunnanhallituksen 5.2.2024 §37 ollutta työsuhteen irtisanomisasiaa. Asian käsittely oikeusistuimessa on kesken.

Elinvoiman palvelualueella käsitellään joitakin asiatyyppejä, joihin liittyy vakuusmenettelyjä. Vakuuksiin liittyviä ohjeita ja toimintotapoja kehitetään yhdessä konsernipalveluiden kanssa. Kehittämisvastuu asian osalta on konsernipalveluilla.

Sivistyksen- ja hyvinvoinninpalvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä toimintaa, jota ohjataan valtion ja kunnan omin viranomaismääräyksiin ja päätöksiin. Merkittäviä puutteita ei ole kohdentunut hyvinvoinnin palvelualueen toimintaan vuoden 2024 aikana.

Kuvaus tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytön valvonnasta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevydestä ja luotettavuudesta

Tavoitteiden asettamisessa tai määrärahojen budjetoinnissa ei ole tapahtunut olennaisia virheitä.

Osavuosikatsaus annettiin tammi-huhtikuun ja tammi-elokuun tilanteista. Osavuosikatsausten yhteydessä tunnistettiin mahdolliset poikkeamat, joista tehtiin tarvittavat muutokset talousarvioon. Kuntatieto-ohjelman mukainen viranomaisraportointi laadittiin kvartaaleittain. Palvelualueiden toteutumien seuranta ja varojen käytön valvonta toteutui ohjeiden mukaisesti. Talousarvion muutospainetta tunnistettiin vuoden aikana ja niiden osalta reagoitiin. Valtuusto täsmensi vuodelle 2023 laadittua talousarviota kokouksissaan 23.9.2024 ja 11.11.2024. Muutoksia tehtiin verotulojen lisäyksiä sekä investointimenojen täsmennyksiä.

Budjetoinnissa ei ole tapahtunut virhettä tai toimivalta olisi ylitetty varojen käytössä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Merkittävimmät riskit ovat vuonna 2024 olleet kiinteistöissä, sopimusten hallinnassa, henkilöstössä, rahoituksessa ja tietojärjestelmissä sekä tietoturvassa.

Kiinteistöihin liittyviä riskejä ovat sisäilmaongelmat, ilkivalta- ja vesivahinkoriskit sekä taloudelliset riskit, jotka on arvioitu liittyvän investointihankkeiden toteutusvaiheen ongelmiin ja investointi- ja käyttötalousmäärärahojen riittävyyteen (kustannustenhallinta).

Sopimustenhallinnan osalta on edelleen olemassa riskejä. Riskeiksi on tunnistettu muun muassa sopimusosaamisen, tilaaja- ja hankintaosaamisen ja sopimusten laadinnan ja seurannan puutteet. Myös sopimusten puuttuminen on tunnistettu riskiksi. Sähköisillä järjestelmillä voidaan hallita riskejä osittain.

Henkilöriskien osalta kunnan avainhenkilöriskit on tunnistettu. Henkilöstöriskeihin kuuluvaksi on tunnistettu henkilöstön jaksaminen. Työturvallisuuteen liittyvät riskit ovat lisääntyneet etätöiden takia. Työturvallisuuteen liittyviin riskeihin ja niiden hallintaan on panostettu muun muassa työturvallisuuskoulutuksella, riskikartoituksella sekä sähköisellä ilmoitusjärjestelmällä. Työntekijöille hankittiin vuonna 2020 etätövuakuutus.

Rahoitukseen ja tietojärjestelmiin kohdistuvat riskit on tunnistettu. Tietojärjestelmäriskit kohdentuvat yksittäisten laitteistojen hajoamiseen, tietoliikennenyhteyksien katkeamiseen ja tietoturvariskeihin tai ohjelmien toimimattomuuteen tai soveltumattomuuteen, mutta myös uusien ohjelmien käytön osaamiseen. Tietojärjestelmiin, tietosuojaan ja tietoturvaan kohdistuvia riskejä on hallittu kunnassa olevilla suunnitelmilla ja tiekartalla.

Tarve rahoitusriskien hallintaa koskevien ohjeiden ja periaatteiden päivitykselle on tunnistettu. Rahoitusriskien hallinnan periaatteet ja ohjeet on uudistettu valtuuston päätöksellä §74 11.12.2023. Kunnanhallitus on täsmentänyt rahoituksen riskienhallinnan linjauksia §324 18.12.2023. Rahoitukseen liittyvistä riskeistä korkoriski on korkotason muutoksesta aiheutuvaa epävarmuutta. Kunnan maksuvalmiutta nostettiin vuonna 2020 pitkäaikaisin lainoin, eikä tarvetta lisälainannostolle ole sen jälkeen ollut. Lainasalkkuun sekä leasing vuokriin liittyviä korkoriskejä hallinnoidaan suojauksilla.

Vahinkoriskeihin on varauduttu kattavalla vakuutusturvalla. Vakuutusturva kokonaistarkastelu saatettu vakuutusmuutosten osalta valmiiksi vuonna 2023.

Kuvaus riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet on vahvistettu valtuustossa 23.9.2024.

Hollolan kunnassa on olemassa riskienhallinnan toimintamalli ja sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on ohjeistettu mm valtuuston hyväksymällä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirjalla. Kunnalla on käytössä WPro -ohjelma työturvallisuuden parantamiseksi ja vaaratilanteiden ilmoittamista varten.

Palvelualueilla on osana talousarvion laadintaa arvioitu riskejä, jonka pohjalta on laadittu riskienhallintasuunnitelmat. Suurimpina riskeinä kunnassa on todettu muun muassa kiinteistöt ja rakennukset sekä toisaalta henkilöriskit (asiakkaat ja henkilöstö). Molempien em. riskikohteiden osalta riskienhallintatyö on jatkuvaa. Henkilöstö on vakuutettu lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän kautta ja asiakkaat (lähinnä lapset ja nuoret) vapaaehtoisella ryhmätapaturmavakuutuksella. Riskienhallintasuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä.

Riskien hallintakeinojen toteutumisesta raportoidaan osana toteutumaseuranta. Samalla arvioidaan suunniteltujen riskienhallintatoimenpiteiden ajanmukaisuus. Riskienhallintatoimet on vastuutettu.

Rakennuksiin liittyvien riskien hallintatoimenpiteinä ovat vakuuttaminen ja säännölliset tarkastukset. Kunnan vakuutuksien osalta käynnistetty kokonais-tarkastelu valmistui 2023.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen suunnitelma häiriötilanteiden varalle.

Hankintatoimen riskienhallinnan työvälineenä käytetty ClouDia-järjestelmän avulla voidaan vähentää tarjouspyynnön laadinnan virheitä.

Tietosuojan ja tietoturvaan liittyvien riskien hallintaa on viime vuosina panostettu koko henkilökunnalle suunnattujen tietosuojan liittyvien koulutusten kautta.

Vuoden 2024 aikana kunta on osallistunut valtakunnallisiin ja maakunnallisiin valmiusharjoituksiin. Havaintojen pohjalta kunnan poikkeusolojen ohjeistusta on päivitetty ja muuttuneeseen uhkakuvatilanteeseen vastaavan strategisen valmiussuunnitelman laadintaa on jatkettu, jatkuvan kehityksen periaatteella.

Tapaturmien kehitys

Osana riskienhallintaa arvioidaan myös tapaturmien kehitystä. Työtapa-turmia sattui 76 kpl, joista työmatkatapaturmia oli 5 kpl. Tapaturmien kokonaisuus on edelliseen vuoteen verrattuna noussut.

Tapaturmat	2022	2023	2024
Työtapaturmat	49	47	71
Työmatkatapaturmat	9	12	5
Yhteensä	58	59	76

Kuvaus omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta ei ole tullut erityisiä ongelmia vuoden 2023 aikana. Hankintaprosesseihin tulee edelleen ja jatkossakin kiinnittää huomiota. Tällä hetkellä kunnassa on käytössä hajautettu hankintavastuu malli, jolloin palvelualueet vastaavat itse omista hankinnoistaan. Palvelualueilla hankinnoista vastaa sellaiset toimijat, joilla ei ole riittävää hankinta-asiantuntijuutta, eikä pääasiallisten työtehtävien vuoksi myöskään kilpailutusten valmisteluun tarvittavaa aikaresurssia. Riskienhallinnan näkökulmasta tilanne on erityisen vaikea. Tilannetta osin helpottaa puitesopimukset, mutta ne eivät kuitenkaan kata läheskään kaikkia palvelualueiden hankintatarpeita. Hankintojen tueksi on kuntaan palkattu hankinta-asiantuntija, joka aloitti tehtävässään vuonna 2024.

Hankintamenettelyissä ei ole todettu olennaisia puutteita. Kunnalla on käytössään sähköinen hankintajärjestelmä hankintoja koskevien riskien pienentämiseksi. Hankintaohjeet on päivitetty vuonna 2024.

Kuvaus sopimustoiminnasta

Sopimusten hallinnoinnin ja valvonnan osalta riskejä on edelleen olemassa. Sopimustoiminnassa haasteena on sopimusten sisällön aukottomuuden varmistaminen. Tähän käytetään tarvittaessa ulkopuolisia alan asiantuntijoita. Sopimukset pyritään laatimaan aina kunnan toimesta, jotta varmistettaisiin kunnan asema sopimusosapuolena. Cloudia-järjestelmän hyödyntäminen helpottaa myös sopimushallintaa.

Cloudia-järjestelmän lisäksi hankintojen kilpailuttamista ja hankintoihin liittyviä riskejä vähentää kunnan mukana olo muun muassa KL Kuntahankintojen sekä Kuntapron puitesopimuksissa. Näiden puitesopimusten hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa. Tarvittaessa hankintaprosesseihin liittyviä riskejä pienennetään käyttämällä ulkopuolista hankinta-asiantuntijaa.

Kunnassa on käytössä sähköinen sopimustenhallintaohjelma, josta vuosittain seurataan muun muassa sopimusten vanhentumisaikoja. Sopimusten laadinnassa ja sopimusneuvotteluissa käytetään tarpeen mukaan ulkopuolisen asiantuntijoiden apua.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hollolan kunnassa ei ole omaa sisäisen tarkastuksen yksikköä eikä sisäistä tarkastusta ole myöskään tähän mennessä hankittu ostopalveluna. Ostopalveluina hankitaan vain lakisääteinen ulkoinen tarkastus. Sisäisen

valvonnan kehittäminen ja sisäisen tarkastuksen järjestäminen on otettu osaksi uutta strategista ohjelmaa, jonka valtuusto hyväksyi kesäkuussa 2022.

Keskeiset johtopäätökset

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toteutuminen on Hollolan kunnassa hyvällä tasolla. Ohjeet ja säännökset ovat ajan tasalla, riskejä arvioidaan säännöllisesti ja niiden hallintaan on sovittu keinot, joiden toteutumista seurataan. Toimivaltaa koskevat säädökset ja hallintosäätö ovat ajan tasalla. Hallintosäännön päivittäminen useasti saman vuoden aikana ei ole toivottavaa, mutta eri lainsäädäntökokonaisuuksien etenemisen eriaikaisuudesta johtuen välttämätöntä.

Julkisen sektorin toimintojen tarkastelu valmiuden osalta on puhuttanut koko vuoden 2024. Ajantasaiset toimintaohjeet ja viestinnän merkitys osana riskienhallintaa on selkeästi korostunut.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi tulee jatkossa kiinnittää huomiota viestintään ja ohjeistukseen etenkin poikkeustilanteiden osalta sekä riskien säännölliseen seuraamiseen akuuteissa tilanteissa. Valmiusharjoituksilla voidaan harjoitella poikkeustilanteita pienemmällä ryhmällä, mutta olennaista on myös koko organisaation toimintakyky poikkeustilanteissa. Akuuteissa tilanteissa riskit usein muuttuvat nopeasti ja on tärkeää tunnistaa tällaisissa tilanteissa erilaiset riskit.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelman ja siitä lasket-
tavien tunnuslukujen avulla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2024	2023
1 000 €		
Toimintatuotot	18 482	17 682
Valmistus omaan käyttöön	93	61
Toimintakulut	-76 859	-74 015
TOIMINTAKATE	-58 284	-56 272
Verotulot	52 523	56 088
Valtionosuudet	17 362	20 758
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1	13
Muut rahoitustuotot	793	462
Korkokulut	-168	-251
Muut rahoituskulut	-4	-6
VUOSIKATE	12 223	20 792
Poistot ja arvonalentumiset	-8 191	-10 132
TILIKAUDEN TULOS	4 032	10 660
Tilinpäätössiirrot		
Poistoeron muutos	250	250
Varausten muutos	-3 735	-10 600
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	547	310
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	24,1 %	23,9 %
= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)		
Vuosikate/Poistot, %	149,2 %	205,2 %
= 100 * Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset		
Vuosikate, euroa/asukas	535	908
Asukasmäärä	22 855	22 887

Tuloslaskelman **toimintakate** (=nettomenot) ilmoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta 3,6 prosenttia. Toimintatuotot kasvoivat 0,8 miljoonaa euroa. Toimintatuottojen kasvuun vaikutti muun muassa tukien ja avustusten toteutuminen ennakoitua parempana. Ulkoiset toimintakulut olivat 2,8 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna, joka johtui muun muassa vuoden 2024 palkkojen yleiskorotusten vaikutuksesta sekä palvelujen ostojen toteutumisesta suurempana.

Tilikauden tulos on 4,0 miljoonaa euroa positiivinen. Alkuperäinen talousarvio laadittiin -0,1 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Suurimmat poikkeamat alkuperäisestä talousarviosta aiheutuivat kertaluonteisista poikkeuseristä muun muassa joulukuun verotulojen oikaisusta, myyntitulojen ja osinkotulojen positiivisesta toteutumisesta sekä korkokulujen toteutumisesta pienempänä kuin ennakoitu. Verotulot pienenivät 3,6 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2023 kunta sai vielä alkuvuodesta vuoden 2022 verohäntiä kertaluonteisesti yli neljä miljoonaa euroa enemmän, siihen verrattuna, mitä vastaava verotulo olisi ollut vuoden 2023 kunnallisveroprosentilla laskettuna.

Verorahoitus

Verotulot vähenivät yhteensä noin 3,6 miljoonaa euroa (-6,4 prosenttia). Kunnallisveroja kertyi 43,5 miljoonaa euroa eli noin 2,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuonna 2023 Hollolan kunnallisveroprosentti oli 8,36 prosenttia. Verovuodelle 2024 kunnallisveroaste oli määriteltävä täysiin kymmenyksiin, Hollolan kunnallisveroprosenttia ei pyöristetty ylöspäin, vaan alempaan kymmenykseen 8,3 prosenttiin. Kiinteistöveroa kertyi 6,5 miljoonaa euroa eli noin 0,3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2023. Yhteisöveroa kertyi 2,6 miljoonaa euroa, 0,9 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2023.

Verotulot	2024	2023	Muutos, €	Muutos-%
Kunnan tulovero	43 459 404,06	46 408 436,71	-2 949 032,65	-6,4 %
Kiinteistövero	6 464 694,77	6 168 006,51	296 688,26	4,8 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 598 863,14	3 512 009,61	-913 146,47	-26,0 %
Verotulot yhteensä	52 522 961,97	56 088 452,83	-3 565 490,86	-6,4 %

Kiinteistöveroprosentit	2024	2023
Vakinaiset asuinrakennukset	0,55	0,55
Muut kiinteistöt ja maapohja	1,15	1,15
Loma-asunnot	1,10	1,10

Valtionosuudet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta myönnetään kunnille palvelujen järjestämiseen. Valtionosuuden laskennallinen peruste muodostuu ikärakenteen, sairastavuuden ja muiden laskennallisten kustannusten määräytymistekijöiden perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvät myös lisäosat, valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sekä vuonna 2020 omaksi eräksi eriytetty verotulomenetyksen kompensatio.

Valtionosuudet vähenivät noin 3,4 miljoonaa euroa ollen noin 17,4 miljoonaa euroa. Valtionosuudet pienenevät vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella tehtyjen sote-siirtolaskelmien tarkistusten takia 16,4 prosenttia.

Valtionosuudet	2024	2023	Muutos, €	Muutos-%
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	13 502 820,00	15 609 280,00	-2 106 460,00	-13,5 %
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-5 411 847,00	-5 017 296,00	-394 551,00	7,9 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 853 941,00	6 678 970,00	-825 029,00	-12,4 %
Verotulomenetyksen kompensatiot	3 417 359,00	3 487 317,00	-69 958,00	-2,0 %
Valtionosuudet yhteensä	17 362 273,00	20 758 271,00	-3 395 998,00	-16,4 %

Rahoituserät

Rahoituskulujen osalta merkittävin erä on lainojen korot noin 0,2 miljoonaa euroa. Lainojen korkokuluja on pienentänyt korkojohdannaissopimusten positiivinen toteutuminen, jonka takia kunnan korkokulut alittuivat talousarvioon verrattuna noin 0,3 miljoonaa euroa. Rahoitustuottojen osalta merkittävimmät tuotot ovat osinkotuotot. Muut rahoitustuotot olivat yhteensä 0,8 miljoonaa euroa. Rahoituserät yhteensä olivat 2024 noin 0,4 miljoonaa euroa vuotta 2023 paremmat, ensisijaisesti osinkotuottojen positiivisemmän tuloksen takia.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioidessa tulorahoituksen riittävyyttä. Vuosikate heikkeni edelliseen vuoteen nähden 70,0 prosenttia (8,6 miljoonaa euroa) ollen 12,2 miljoonaa euroa. Vuosikate/poistot tunnusluvun arvo on 149,2 prosenttia (vuonna 2023 205,2 prosenttia). Asukaskohtainen vuosikate oli 535 euroa/asukas.

Poistot ja arvonalennukset

Poistoja ja arvonalennuksia kirjattiin noin 8,1 miljoonaa euroa, joka oli noin 1,9 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2023. Vuosikate riitti kattamaan poistoista 149,2 prosenttia.

Tilikauden ylijäämä

Vuosi 2024 toteutui tilikauden tuloksen osalta arvioitua vahvempana. Tilikauden tuloksesta 4,0 miljoonaa euroa, purettiin aiempia investointivaroja, jotka poistuneet investointisuunnitelmasta, yhteensä noin 4,5 miljoonaa euroa. Uusia investointivaroja tehtiin 8,2 miljoonaa euroa Kuntatekniikan investointihankkeille:

Kuha-hanke/ Vt24 Kalliolan liittymä, Kuha-hanke/Messilä-Pyhäniemi, Kyyhkylä 1 alue (Nostava), Norolanpellon, Harjurinteen alueen liikennejärjestelyt, siltojen peruskorjaus, Hopeakallion alueen ja Paassilta II:n itäpuolen alueen esirakentaminen, Kukkolantien perusparannus, Rinnetie, Tervämäentie ja Koivistontie, Kartanon alueen katujen peruskorjaus, Ala-Okerointien ja Kuntotien kiertoliittymä, Pääpyöräreitti Salpakangas Hirvimäki, Vähäselänojan alue, Kalliolan peltotien jatke.

Investointivarausten sekä Sote-keskukseen liittyvän 0,25 miljoonan euron poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 0,5 miljoonaa euroa, mikä vahvistaa taseen edellisten tilikausien ylijäämää.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2024	2023
1 000 €		
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	12 224	20 792
Tulorahoituksen korjauserät	-522	-630
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-17 677	-8 175
Rahoitusosuudet investointimenoihin	378	1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	583	6 175
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 014	18 163
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-135	0
Antolainasaamisten vähennys	220	65
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 008	-5 693
Oman pääoman muutokset	0	60
Muut maksuvalmiuden muutokset	114	1 310
Rahoituksen rahavirta	-3 809	-4 258
Rahavarojen muutos	-8 823	13 906
Rahavarat 31.12.	19 862	28 685
Rahavarat 1.1	28 685	14 780
	-8 823	13 906
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Toiminnan ja investointien rahavirta kertymä 5 vuodelta, 1000 €	28 512	35 432
Investointien tulorahoitus, %	70,7	254,4
Laskennallinen lainanhoitokate	4,7	6,5
Lainanhoitokate	3,0	3,5
Kassan riittävyys, pv	73,4	118,9
Asukasmäärä	22 855	22 887

Kunnan toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelmalla ja siitä laskettavilla tunnusluvuilla. Tuloslaskelmaan verrattuna rahoituslaskelmassa käsitellään kunnan varsinaisen toiminnan lisäksi myös investoinnit ja rahoitustoiminta. Keskeinen talouden tasapainon mittari on vuosikatteen riittävyys investointien rahoittamiseen, jota seurataan investointien tulorahoitusprosentin avulla. Investointien tulorahoitusprosentti -tunnusluvun arvo oli 70,7 prosenttia (254,4 prosenttia vuonna 2023).

Investoinnit

Investointien bruttomenot olivat noin 17,7 miljoonaa euroa (vuonna 2023 bruttoinvestoinnit 8,2 miljoonaa euroa) ja siitä vesihuoltolaitoksen osuus oli 3,0 miljoonaa euroa. Isoimpana investointina oli talonrakennushankkeissa Hollolan uimahallin perusparannuksen nettoinvestointimeno 5,5 miljoonaa euroa. Kadunrakentamisen 4,3 miljoonan euron nettoinvestoinneista keskeisiä olivat Hiekkalinnankuja, Hopeakallion alueen ja Paassilta II:n itäpuolen alueen esirakentaminen, Kukkilan alueen katujen peruskorjaukset, Siltojen peruskorjaukset, Sorvasen alue, päällystys- ja viimeistelytyöt sekä katulaistuksen uusiminen. Vesihuoltolaitoksen 3,0 miljoonan euron investointikustannuksen keskeisiä kohteita olivat Norolantien hulevesiviemärointi ja vh-saneeraus, Sorvasen väli-/peltoalue, Pennasentie ja Naavapolku sekä Salpakankaan teollisuusalueen ja useiden saneerauskohteiden kuntoon saattaminen.

Lainat

Uutta pitkäaikaista lainaa ei nostettu lainkaan tilikautena. Vanhoja lainoja lyhennettiin 4,0 miljoonaa euroa. Lainanhoitokykyä kuvaavan tunnusluvun arvo heikkeni aikaisempaan vuoteen nähden ollen 3,0 (3,5 vuonna 2023). Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT		
VASTAAVAA (1 000 €)	2024	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	147 292	138 330
Aineettomat hyödykkeet	7 316	7 816
Aineettomat oikeudet	68	0
Muut pitkävaikutteiset menot	7 248	7 714
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0	102
Aineelliset hyödykkeet	130 299	122 253
Maa ja vesialueet	27 822	26 971
Rakennukset	46 261	48 730
Kiinteät rakenteet ja laitteet	46 319	42 848
Koneet ja kalusto	317	264
Muut aineelliset hyödykkeet	26	26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 554	3 414
Sijoitukset	9 677	8 262
Osakkeet ja osuudet	7 815	6 315
Muut lainasaamiset	1 418	1 503
Muut saamiset	444	444
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	32	31
Lahjoitusrahastojen varat	32	31
VAIHTUVAT VASTAAVAT	23 695	31 879
Saamiset	3 833	3 194
Lyhytaikaiset saamiset	3 833	3 194
Myyntisaamiset	1 679	1 504
Muut saamiset	1 531	1 180
Siirtosaamiset	623	510
Rahat ja pankkisaamiset	19 862	28 685
VASTAAVAA YHTEENSÄ	171 019	170 241

VASTATTAVAA (1 000 €)	2024	2023
OMA PÄÄOMA	85 109	84 561
Peruspääoma	59 085	59 085
Edellisten tilikausien ylijäämä	25 476	25 167
Tilikauden yli-/alijäämä	548	310
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	41 865	38 379
Poistoero	4 229	4 479
Vapaaehtoiset varaukset	37 636	33 900
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	202	261
Lahjoitusrahastojen pääomat	202	261
VIERAS PÄÄOMA	43 843	47 039
Pitkäaikainen	28 393	31 101
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 150	19 858
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	11 243	11 243
Lyhytaikainen	15 450	15 938
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 708	4 008
Saadut ennakot	7	9
Ostovelat	7 484	6 748
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	704	687
Siirtovelat	4 547	4 485
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	171 019	170 241

TASEEN TUNNUSLUVUT	2024	2023
Omavaraisuusaste, %	75,4	72,2
Suhteellinen velkaantuneisuus-%	50	49,8
Kertynyt yli/alijäämä, 1000 €	26 024	25 476
Kertynyt yli/alijäämä, €/asukas	1 139	1 113
Lainakanta 31.12. 1000 €	19 858	23 867
Lainakanta 31.12., €/asukas	869	1 043
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	42 673	55 343
Lainat ja vuokravastuut/asukas	1 867	2 076
Lainasaamiset 31.12. 1000 €	1 418	1 503
Asukasmäärä	22 855	22 887

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Omavaraisuusastetta 75,4 prosenttia (72,2 prosenttia 2023) kuvaava tunnusluku parantui edelliseen vuoteen nähden. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. Alle 50 prosentin omavaisuusaste merkitsee kuntataloudessa suurta velkarasitetta.

Suhteellista velkaantuneisuus -tunnusluku 50 prosenttia (49,8 prosenttia 2023). Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Lainakanta oli vuoden lopussa yhteensä 19,9 miljoonaa euroa (23,9 miljoonaa euroa 2023), eli vähennystä 4,0 miljoonaa euroa. Lainakannan kokonaismäärään on merkittävästi vaikuttanut leasingrahoituksella toteutetut kiinteistöinvestoinnit.

Asukaskohtainen lainamäärä supistui 869 euroon (vuonna 2023 lainamäärä/asukas 1 043 euroa).

1.3.4 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelma kuvaa kunnan rahan lähteet ja käytön. Siihen on koottu yhteen kaikki tulot ja menot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta. Kokonaistulojen ja -menojen erotus 8,9 miljoonaa euroa on sama kuin rahavarojen ja muiden maksuvalmiuden muutosten erotus.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA MENOT 2024					
TULOT			MENOT		
	1 000 €			1 000 €	
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	18 482	20,6 %	Toimintakulut	76 859	77,8 %
Verotulot	52 523	58,5 %	-Valmistus omaan käyttöön	-93	-0,1 %
Valtionosuudet	17 362	19,3 %			
Korkotuotot	1	0,0 %	Korkokulut	168	0,2 %
Muut rahoitustuotot	793	0,9 %	Muut rahoituskulut	4	0,0 %
Tulorahoituksen korjauserät			Tulorahoituksen korjauserät		
-Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-521	-0,6 %	-Pysyvien vastaavien hyöd. tappiot	0	0,0 %
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	378	0,4 %	Investointimenot	17 677	17,9 %
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	583	0,6 %			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	220	0,2 %	Antolainauksen lisäykset	135	0,1 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0,0 %	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	4 008	4,1 %
Kokonaistulot yhteensä	89 821	100 %	Kokonaismenot yhteensä	98 758	100 %

1.4 Konsernin toiminta ja talous

1.4.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt	3	
Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	1	-
Osakeyhtiö	2	-
Kuntayhtymät	3	-
Yhteensä	6	-

1.4.2 Hollolan kuntakonserni ja konserni- yhteisöjen toiminnan ohjaus

Hollolan kunnan kuntakonserniin kuuluivat vuonna 2024 seuraavat kunnan määräysvallassa olevat tytäryhteisöt:

- Hollolan Asuntotalot Oy (100 %)
- Hollolan Tilapalvelu Oy (100 %)
- Asunto Oy Tervasmiiu (88,08 %)

Kunta on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

- Koulutuskeskus Salpaus –kuntayhtymä
- Päijät-Hämeen liitto
- Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä

Hollolan kunnan konserniyhteisöjä ohjeistetaan konserniohjeilla, talousarviolla sekä johtosäännöllä. Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Yhtiökokousedustajille ja kuntaa eri yhteisöjen hallituksissa edustaville henkilöille on annettu kunnanhallituksessa ohjeistus vuosittain. Hallintosäätö antaa kunnanhallitukselle mahdollisuuden muodostaa konserniohjaukseen erikoistuvan konsernijaoksen, mutta vuonna 2024 kunnanhallitus ei tätä mahdollisuutta käyttänyt, pitäen toimivallan itsellään.

Konserniohjeilla varmistetaan Hollolan kunnan hyväksymän omistaja-politiikan ja asetettujen tavoitteiden toteutus sekä yhtenäistetään konsernin toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Konserniohjeistus sisältää ohjeet muun muassa tytäryhteisöjen tiedonantovelvollisuutta koskien. Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa menettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kunnan ja kuntakonsernin kokonaisuuteen huomioon ottaen.

1.4.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat ja arvio konsernin tulevasta kehityksestä

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä on Päijät-Hämeen kuntien kesken (pois lukien Lahti) sovittu toiminnan järjestämisestä alueellisesti isäntäkuntamallilla. Hollola otti alueellisen toiminnan vastuulleen 1.1.2023.

Työllisyyspalveluiden toiminnan järjestämisestä on Päijät-Hämeen kuntien kesken (pois lukien Lahti) sovittu alueellisesti isäntäkuntamallilla. Hollola otti alueellisen toiminnan vastuulleen 1.1.2025.

Valtuuston 25.9.2023 §42 päätöksen mukainen sidotun vapaan omanpääoman rahasto (1,5 miljoonaa euroa) on laitettu täytäntöön kunnanhallituksen päätöksellä 22.1.2024 §19.

1.4.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, joiden mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnastaan ja taloudestaan säännöllisesti. Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Kunta asettaa tavoitteita talousarviossaan myös tytäryhteisöille. Tavoitteita on asetettu vuotta 2024 koskien Hollolan Tilapalvelu Oy:lle, Hollolan Asuntotalot Oy:lle sekä As Oy Tervasmiilulle.

Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan konserniohjeiden mukaisesti säännöllisesti kunnalle ja näin on toimittu myös vuonna 2024. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu kirjallisena laaditussa osavuositarkastuksessa sekä tilinpäätöksessä. Kunnanhallitus on myös kuullut kokouksiinsa tytäryhtiöiden toimitusjohtajia sekä myös muiden yhtiöiden edustajia.

Konsernivalvonnassa ei ole todettu olennaisia puutteita. Kuntakonsernin tytäryhteisöraportoinnissa mukana olevien yhteisöjen tulee toimittaa emolle/kunnalle tarvittavat tiedot annettujen ohjeiden ja aikataulujen mukaisesti. Konserniohjeen liitteenä on ohjeistettu raportoinnin sisältöä.

Konserniohje, omistajaohjauksen periaatteet, sekä eettiset ohjeet vahvistettiin valtuuston päätöksellä 24.4.2023.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa seurantaan varten kunnalle tammi-huhtikuun, tammi elokuun ja tilinpäätöksen yhteydessä raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan ja talouden kehitymisestä sekä arvio niihin liittyvistä riskeistä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät sekä yhteisön hallituksen hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintaohjeet. Todennäköisesti realisoituvasta riskistä on raportoitava viipymättä konsernijohtolle. Tytäryhteisöjen on lisäksi raportoitava erikseen, mikäli sen toiminta ei vastaa oletettua kehitystä.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kunnalle tai sille kirjanpito palveluita tuottavalle palvelukeskukselle tiedot konsernitalinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto antaa tarkemmat ohjeet konsernitalinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja

mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisesta.

Tytäryhteisöjen tulee esittää konsernijohdolle hallitusten kokousten esityslistat sekä pöytäkirjat ja kunnanjohtajalla sekä hallinto- ja talousjohtajalla on mahdollisuus omistajan edustajana osallistua tytäryhtiöiden hallitusten kokouksiin.

Konsernivalvontaa ja -ohjausta on terävöitetty sillä, että konserniin kuuluvan yhteisön on ennen omaa päätöksentekoa hankittava konsernijohdon ennakokäsitys strategisesta tai merkittävästi yhteisön tai kunnan toimintaan tai taloudelliseen vastuuseen liittyvästä asiasta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi toimintaan nähden merkittävät investoinnit.

Tarkastuslautakunta arvioi osana arviointityötään myös konserniyhteisöjen toimintaa. Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten.

1.4.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TUOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
(1000 €)	01.01.-31.12.2024	01.01.-31.12.2023
Toimintatuotot	22 737	21 947
Toimintakulut	-84 735	-82 611
TOIMINTAKATE	-61 998	-60 664
Verotulot	52 218	55 794
Valtionosuudet	23 532	26 651
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	118	65
Muut rahoitustuotot	868	530
Korkokulut	-618	-656
Muut rahoituskulut	36	34
VUOSIKATE	14 156	21 753
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 315	-10 364
Arvonalentumiset	-28	-970
Satunnaiset erät	-4	-5
TILIKAUDEN TULOS	4 809	10 414
Tilinpäätössiirrot	-2	-2
Tilikauden verot	-4	-1
Laskennalliset verot	-21	90
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-5	-0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	4 777	10 500
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	26,8 %	26,6 %
Vuosikate/Poistot, %	151,5 %	191,9 %
Vuosikate, euroa/asukas	619	950
Asukasmäärä	22 855	22 887

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

(1000 €)

01.01.-31.12.2024

01.01.-31.12.2023

Toiminnan rahavirta

Vuosikate	14 156	21 753
Satunnaiset erät	-4	-5
Tilikauden verot	-4	-1
Tulorahoituksen korjaukset	-646	-631

Investointien rahavirta

Investointimenot	-17 198	-8 741
Rahoitusosuudet investointimenoihin	379	1
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	583	6 556

Toiminnan ja investointien rahavirta**-2 734****18 932****Rahoituksen rahavirta**

Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-135	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	10
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	668
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 414	-6 033
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-741	-817
Oman pääoman muutokset	-2	-76
Muut maksuvalmiuden muutokset	396	842

Rahoituksen rahavirta**-4 896****-5 407****Rahavarojen muutos****-7 630****13 525****Rahavarat 31.12.****25 144****32 774****Rahavarat 1.1****32 774****26 661****Rahavarojen muutos****7 630****13 525****Yritysjärjestelyssä tulleet/lähteneet rahavarat****0****-7 412****Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut**

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	30 896	34 494
Investointien tulorahoitus, %	84,2 %	248,9 %
Lainanhoitokate	2,2	3,4
Laskennallinen lainanhoitokate	2,9	4,4
Kassan riittävyys, pv	3,3	122,1

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSUVUT

(1000 €)

VASTAAVAA	2024	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	156 305	148 761
Aineettomat hyödykkeet	7 342	7 837
Aineettomat oikeudet	94	21
Muut pitkävaikutteiset menot	7 248	7 714
Ennakkomaksut	0	102
Aineelliset hyödykkeet	145 389	137 485
Maa- ja vesialueet	29 200	28 349
Rakennukset	58 660	61 549
Kiinteät rakenteet ja laitteet	47 034	43 506
Koneet ja kalusto	616	617
Muut aineelliset hyödykkeet	26	26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 854	3 438
Sijoitukset	3 574	3 439
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	1 513	1 532
Muut lainasaamiset	1 562	1 427
Muut saamiset	499	479
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	156	295
Valtion toimeksiannot	122	261
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	32	31
Muut toimeksiantojen varat	2	2
VAIHTUVAT VASTAAVAT	30 165	37 329
Vaihto-omaisuus	128	131
Aineet ja tarvikkeet	14	20
Keskeneräiset tuotteet	111	107
Valmiit tuotteet	3	5
Saamiset	4 892	4 425
Lyhytaikaiset saamiset	4 892	4 425
Myyntisaamiset	1 789	1 567
Muut saamiset	1 623	1 386
Siirtosaamiset	1 481	1 472
Rahoitusarvopaperit	2 348	1 574
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	2 348	1 567
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0	7
Rahat ja pankkisaamiset	22 796	31 200
VASTAAVAA YHTEENSÄ	186 626	186 385

VASTATTAVAA	2024	2023
OMA PÄÄOMA	130 762	125 990
Peruspääoma	59 085	59 085
Arvonkorotusrahasto	18	23
Muut omat rahastot	72	72
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	66 811	56 310
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	4 777	10 500
VÄHEMMISTÖOSUUDET	29	24
PAKOLLISET VARAUKSET	60	184
Muut pakolliset varaukset	60	184
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	388	584
Valtion toimeksiannot	122	261
Lahjoitusrahastojen pääomat	202	261
Muut toimeksiantojen pääomat	64	62
VIERAS PÄÄOMA	55 387	59 603
Pitkäaikainen vieras pääoma	39 078	42 895
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 289	31 127
Lainat julkisyhteisöiltä	12	12
Liittymismaksut ja muut velat	11 141	11 141
Laskennalliset verovelat	636	615
Lyhytaikainen vieras pääoma	16 309	16 707
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 483	4 799
Saadut ennakot	57	41
Ostovelat	6 063	5 480
Liittymismaksut ja muut velat	1 303	904
Siirtovelat	5 403	5 483
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	186 626	186 385
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste %	70,1 %	67,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	56,2 %	57,1 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	71 588	66 811
Kertynyt ylijäämä (alijäämä) € / asukas	3 132	2 919
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	30 783	35 938
Konserninlainat, €/asukas	1 347	1 570
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	53 831	67 681
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/asukas	2 355	2 957
Konsernin lainasaamiset, 31.12., 1000 €	15 619	1 427
Kunnan asukasmäärä	22 855	22 887

1.5

Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja.

Hyväksyttäväksi esitetyssä tilinpäätöksessä **tilikauden tulos on 4 033 052,09 euroa ylijäämäinen**

Tilikauden tulos jakautuu tilinpäätöksessä 2024 seuraavasti:

- Kunta (peruskunta) tilikauden tulos 3 974 608,91 euroa ylijäämäinen
- Vesihuoltolaitos, taseyksikkö, tilikauden tulos 58 443,18 euroa ylijäämäinen

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä 249 999,96 euroa
- Puretaan Vanhantalon rinteeseen 2 alueen investointivaraus -1 500 000,00 euroa
- Puretaan Perhoslehdon investointivaraus -300 000,00 euroa
- Puretaan Nostavan logistiikka-alueen investointivaraus -1 000 000,00 euroa
- Puretaan Salpakankaan koulun ympäristökaavan investointivaraksesta -300 000,00 euroa
- Puretaan Heinsuon urheilukeskuksen investointivaraksesta -1 000 000,00 euroa
- Puretaan Hiekkalinnankujan investointivaraksesta -14 656,51 euroa
- Puretaan Keskuskadun ja Kansankadun ympäristön parantamisen investointivaraksesta -350 000,00 euroa

- Kirjataan Kuha-hanke, Vt24 Kalliolan liittymän osalta investointivaraus 1 200 000,00 euroa
- Kirjataan Kuha-hanke, mt 2956 Messilä-Pyhäniemen osalta investointivaraus 300 000,00 euroa
- Kirjataan Kyyhkylä 1 alueen (Nostava) osalta investointivaraus 300 000,00 euroa
- Kirjataan Norolanpellon osalta investointivaraus 600 000,00 euroa
- Kirjataan Harjurinteen alueen liikennejärjestelyjen osalta investointivaraus 200 000,00 euroa
- Kirjataan siltojen peruskorjauksen osalta investointivaraus 500 000,00 euroa
- Kirjataan Hopeakallion alueen ja Paassilta II:n itäpuolen alueen esirakentaminen osalta investointivaraus 500 000,00 euroa
- Kirjataan Kukkolantien perusparantamisen osalta investointivaraus 150 000,00 euroa
- Kirjataan Rinnetien osalta investointivaraus 200 000,00 euroa
- Kirjataan Tervämäentien ja Koivistontien osalta investointivaraus 600 000,00 euroa
- Kirjataan Kartanon alueen katujen peruskorjauksen osalta investointivaraus 100 000,00 euroa
- Kirjataan Ala-Okeroistentien ja Kuntotien kiertoliittymän osalta investointivaraus 450 000,00 euroa
- Kirjataan Pääpyöräreitti Salpakangas Hirvimäen osalta investointivaraus 1 300 000,00 euroa
- Kirjataan Vähäselänojan alueen osalta investointivaraus 1 300 000,00 euroa
- Kirjataan Kalliolan peltotien jatkeen osalta investointivaraus 500 000,00 euroa
- Hollolan kunnan tilikauden ylijäämäksi vuodelta 2024 jää **547 708,55 euroa**, joka siirretään edellisten tilikausien yli/-alijäämätilille.

2

Talousarvion toteutuminen

2.1 Strategian toteutuminen

Hollolan valtuusto hyväksyi 13.12.2021 kuntastrategian, joka ohjaa kunnan toimintaa ja päätöksentekoa vuoteen 2035 asti. Strategia määrittää kunnan arvot ja niiden pohjalta tehdyt visiot toiminnan kehittämisen painopistealueista.

Hollolan arvot:

- Hirveen tulevaisuustaitoinen
- Hirveen rohkee
- Hirveen arvostava
- Hirveen ketterä

Kaksiosainen visiomme:

- Hirveen haluttu
- Hirveen hyvä esimerkki

Toiminnalliset tavoitteet johdetaan strategian ohjelmiin perustuen.

Hirveen hyvä esimerkki:

- Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan
- Esimerkillisen hyvä johtamisjärjestelmä
- Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta
- Esimerkillistä tiedolla johtamista
- Tasapainoisen talouden Hollola.

Hirveen haluttu:

- Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä
- Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittäminen
- Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistaminen
- Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle
- Kasvamme kestävästi kehityksen kuntana ja vahvistamme ympäristöä ja luontoa hyvinvoinnin lähteenä
- Edistämme kuntalaisten ja työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia kaikissa ikäryhmissä.

STRATEGINEN VISIO: HIRVEEN HYVÄ ESIMERKKI

Esimerkillinen toimintakulttuuri: Arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimintaan

Valtuustokauden tavoite: Arvot tiedostetaan ja niiden pohjalta arvopohjainen arviointimenettely 2023 loppuun mennessä.

Tavoite (mittari) 2024: Arvojen tunnettavuus organisaation sisällä-mittaus suoritettu keväällä 2024. Vertailupohjaksi tuleville vuosille.

Lähtötilannekuvaus: Vuoden 2023 lopulla toteutettava arvot-kampanja henkilöstölle ja kuntalaisille.

Toimenpiteet 2024: Arvot kampanja henkilöstölle (sisäistys/pohdinta) ja esittely kuntalaisille.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja

Määräraha vuodelle 2024 10.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Arvot nostettu keskiöön vuoden 2024 CAF-arvioinnissa. Mittaroitavat tulokset esitellyt kunnanhallitukselle joulukuussa 2024. Kuntalaistiedotus ei toteutunut odotetussa laajuudessa. Jatko suunnitelma Arvot-osiosta valmistelussa.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa

Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistuminen ja sujuvoittaminen

Valtuustokauden tavoite: Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen hyvinvointialueen ja ympäristöterveydenhoidon, sekä työllisyyspalveluiden muutosten pohjalta: Hyvinvointi alueuudistus ja ympäristöterveyshuolto 2022 vuoden loppuun mennessä. TE24 vuoden 2023 loppuun mennessä.

Toiminnallisen johtamisjärjestelmän tarkastelu vahvistamaan strategian muutosta:

1. Strategiaraportit laadittu.
2. Hankintojen laadullinen parantaminen

Hallintosäntö ja hyvä hallinto:

1. Hallintosäntö rakenne linjaukset valtuustoseminaarilta
2. Hallintosäntö päivitys muutosta ennakoiden
3. Lakiasioiden hallinta kunnan omassa organisaatiossa

Tavoite (mittari) 2024: Hallintosäntöuudistus loppuunsaatu ja henkilöstön rekrytointiprosessi uudelleenmuotoiltu.

Lähtötilannekuvaus: Alkuselitykset käynnissä.

Toimenpiteet 2024: Uusimuotoinen hallintosäntö valtuuston käsiteltäväksi. Henkilöstön rekrytointiprosessi tarkennettu palvelumuotoilua hyödyntäen.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja

Määräraha vuodelle 2024 78.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Uudistettu hallintosäntö valtuustokäsittelyä vuoden 2024 aikana. Hallintosäntö uudistukselle asetetut lainsäädännölliset tavoitteet toteutuneet. Lakiasioiden uudelleen järjestelyt aloitettu ja esimerkiksi Sarastia yhteishankinta otetaan käyttöön 2025. Rekrytointiprosessin yksityiskohtia täsmennetty 2024, laajempi tarkastelu 2025 aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 53.845,80 euroa.

Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä

Valtuustokauden tavoite: Malleja on valmiina kaikille kohderyhmille 100 %

Hyvinvoinnin jokaiseen palveluun ja jokaiselle kohderyhmälle valmistellaan kuulluksi tulemisen -malli.

Tavoite (mittari) 2024: Kuulluksi tulemisen- mallit ovat valmiina.

Lähtötilannekuvaus: Osallistavia toimintamalleja on palveluissa käytössä, mutta niitä ei ole jaettu kohde-ryhmäkohtaisesti.

Toimenpiteet 2024: Valmistellaan kohderyhmäkohtaiset kuulluksi tulemisen -mallit. Osallistuvan budjetoinnin kokeilu on toteutettu ja arvioitu.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 20.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden esihenkilöille pidetty osallisuustyöpaja osana kuulluksi tulemisen -mallien valmistelua. Eri ikäryhmien kuulluksi tulemisen -malli rakennettu ja olemassa olevien toimenpiteiden osalta kuvattu.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 15.284,96 euroa.

Ideoivan kulttuurin juurrutus

Valtuustokauden tavoite: Järjestelmä kehitetty, otettu käyttöön ja osallisuus/vaikutus mittaroitu.

Tavoite (mittari) 2024: Ideoivan kulttuurin kehityksen tukeminen organisaation sisällä.

Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmista ideaprosesseista luovuttu, ilman korvaavaa järjestelyä. Uuden muotoilu aloitettu 2023.

Toimenpiteet 2024: Ideoiva kunta – kampanja toteutettu 2024 ja seurantajärjestelmä luotu.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja

Määräraha vuodelle 2024 15.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Uusi tekninen alusta ideat/aloitteet prosessista luotu ja otettu kuntaorganisaation käyttöön joulukuussa 2024. Tilinpäätöshetkellä ei vielä käytettävissä vertailutietoa. Kuntalaisille tehtävä laajennus 2025 aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Esimerkillisen sujuva ja asiakaslähtöinen toiminta on kehittynyt

Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia.

Sujuvuus ja asiakaslähtöisyyden tarkastelu operaatio kaikissa toiminnoissa: Kussakin toiminnossa sujuvuuden ja asiakaslähtöisyyden katselmoi-nti sekä sujuvuuspajat. Sähköisten asiointimahdollisuuksien kehittäminen.

Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen myyntipalvelu kartta-aineistoille ja rakennusvalvonnan arkistoaineistoille. Jatketaan arkistojen digitointia

Tavoite (mittari) 2024: Rakennuslupa-aineistojen digitointi edistynyt, valmis suunnitelma kaikkien jäljellä olevien aineistojen digitoinnin toteutustavasta. Rakennuslupa-aineistojen tarjonnan avaaminen myyntipalveluun arkistointegraation avulla.

Lähtötilannekuvaus: Myyntipalvelu otettu käyttöön 2023 aikana, arkistojen digitointia jatkettu sekä omana työnä että palveluhankintana.

Toimenpiteet 2024: Jatketaan rakennuslupa-aineistojen digitointia ja sähköiseen arkistoon siirtämistä. Viimeisten jäljellä olevien aineistojen osalle tehdään toimintasuunnitelma oman työn ja palveluhankinnan välillä. Myyntipalveluun nostetaan esille uudempia rakennuslupa-aineistoja, kun rakennusvalvonnassa on saatu tarvittava dokumenttienhallintaintegraatio tuotantokäyttöön.

Omistaja: kehityspäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 60.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Digitointia on jatkettu 2024 kunnan omana työnä, ostopalvelussa kohdattujen laatu- ja toimitusongelmien vuoksi. Määräraha on käytetty konsernipalveluissa digitointia tekevän henkilöstön palkkakustannuksiin. Vuoden 2024 määräraha on ylittynyt, mutta ohjelmakauden kokonaiskustannus ei ole ylittymässä, koska edellisinä vuosina kustannusten toteuma ollut suunniteltua alhaisempi. Digitointitarve edellyttää useamman henkilön työpanosta ja samat henkilöt tekevät digitoinnin lisäksi muitakin arkistointia palvelevia tehtäviä (esimerkiksi arkistotilan muutosta aiheutuneet työt).

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 77.830,84 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Otetaan käyttöön sähköinen tonttien varauspalvelu.

Tavoite (mittari) 2024: Tonteista esiteltävien tietojen jatkuva kehittäminen asiakastarpeen perusteella.

Lähtötilannekuvaus: Palvelu otettuna käyttöön ja hanke valmistunut jo 2023 aikana

Toimenpiteet 2024: Tonteista julkaistuja tietoja ja aineistoja kehitetään tarvittaessa käytön aikaisten havaintojen tai asiakaspalautteen perusteella.

Omistaja: kehityspäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 25.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Tonttien varauspalvelu on jatkuvassa käytössä ja hyödynnettynä myös yritystonttien markkinoinnissa sekä sijoittumisneuvotteluissa. Sisältöä päivitetään kaavatilanteen ja tonttien varaustilanteen muuttuessa. Määräraha on käytetty suunnitellusti tonttipalvelun, sekä aineistojen myyntipalvelun käyttö- ja ylläpito-kustannuksiin.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 22.692,24 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Kehitetään ympäristövalvonnan sähköisen asiointin mahdollisuuksia.

Tavoite (mittari) 2024: Sovellustoimittajille viestittynä käyttöönoton edellytyksiksi todetut kehitystarpeet.

Lähtötilannekuvaus: Tehty selvitys, että sähköistä asiointia ei kannata ottaa käyttöön ennen kuin kaikki tarvittavat sovellusintegraatiot ovat valmiina saatavilla. Odotettava sovellustoimittajien tuotekehitystä.

Toimenpiteet 2024: Odotetaan ja seurataan sovellustoimittajien tuotekehitystä ja muissa kunnissa käyttöön otettavia ratkaisuja. Viestitään kehitystarpeista sovellustoimittajille.

Omistaja: kehityspäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 0 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

On jatkettu sovellustoimittajien ja muiden kuntien kehitystyön seuraamista. Lisäksi on seurattu valtionhallinnon järjestelmissä sekä lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia, joilla vaikutusta sähköisen asiointin käyttöönottoon. Ei määrärahatarvetta, eikä toteutuneita kustannuksia 2024 aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Reaaliaikainen idea- ja palautejärjestelmä

Valtuustokauden tavoite: Palautejärjestelmä kokonaisuudessaan käytössä 2024

Vaikuttavuus arviointi 2025.

Tavoite (mittari) 2024: Suunnitelma laitettu täytäntöön.

Lähtötilannekuvaus: Aikaisemmasta idea -järjestelmästä luovuttu, ilman korvaavaa järjestelmää.

Palautejärjestelmän palvelumuotoilu aloitettu.

Toimenpiteet 2024: Idea- ja palautejärjestelmän suunnittelu ja toteutus valmis.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja

Määräraha vuodelle 2024 70.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Ideat ja palautteet järjestelmä otettu käyttöön joulukuussa 2024. Kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti, hankkeen alla edistetty myös talousjärjestelmän vaihdon tukea. Kustannukset kohdistuvat tähän kokonaisuuteen. Hanke edennyt suunnitellusti.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 55.717,33 euroa.

Esimerkillistä tiedolla johtamista

Valtuustokauden tavoite:

1. Tiedonhallintamallin luominen
2. Tiedolla johtamisen tiekartan laadinta
3. Tiedolla johtamisen rakenteiden rakentaminen ja koulutus

Tavoite (mittari) 2024: Digtiekartta.

Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022 suoritettu tietojohdamisen ympäristön nykytilakuvaus ja selvitystyö. Tietoarkkitehtuurin kehittämistyö loppusuoralla 2023.

Toimenpiteet 2024: Tiedolla johtamisen tiekartta luotu ja ensimmäinen vaihe aloitettu.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, tietohallintopäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 70.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Tiedonhallintamallin viivästymisen ja tietohallintopäällikön vaihduttua, hanke on viivästynyt. Tiekartta ja ensimmäinen vaihe toteutuvat 2025.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Esimerkillinen yksilö- ja työyhteisötason osaamisen kehitys

Yksilötason osaamispolut

Yksilötason osaamispolkujen tukeminen järjestelmäkehityksen ja prosessin systemaattisen kehittämisen kautta. Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi siten, että palaute tulee selkeäksi osaksi suunnittelua.

Valtuustokauden tavoite: Vuonna 2024 käyttöön otettavat järjestelmät tukevat osaamisen kehittämisen prosesseja.

Tavoite (mittari) 2024: Vuonna 2025 käyttöön tulevan järjestelmän määräykset ja henkilöstön koulutus tehty 2024.

Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu. Järjestelmävaihdos siirtänyt käyttöönottoa vuodelle 2025.

Toimenpiteet 2024: Suunnitelma laaditaan ja henkilöstön perehdytys toteutettu

Omistaja: henkilöstöpäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 25.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

HR-järjestelmämuutos: ESS koulutukset toteutettu ja tuotantoon siirto tehty 30.12.2025. OSS Tavoitteet, Keskustelut, Koulutukset ja Pätevyudet osioiden käyttöönotto 1.1.2025, koulutukset pidetty 01/2025. M2 käyttöönotto 01/2025.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Organisaatiotason osaamiskehittämisen systematisointi

Tavoite (mittari) 2024: Suunnitelma laadittu ja täytäntöönpano aloitettu.

Lähtötilannekuvaus: Alustava kartoitus aloitettu

Toimenpiteet 2024: Suunnitelma laaditaan ja aloitetaan täytäntöönpano

Omistaja: henkilöstöpäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 25.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Strategiset osaamiset määritelty. Osaamiskartoituksen pilotointi ohjeistettu, tavoitteena toteutus loppuvuoden 2025 aikana. Koulutusten hallinta, kehitys- ja tavoitekeskustelut ja pätevyudet osiot otettu käyttöön 01/2025.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Tasapainoinen talous

Talousarvio muutetaan toiminta- ja taloussuunnitelmaksi

Valtuustokauden tavoite: Taloussuunnittelun kokonaisvaltainen kehittäminen raportoinnista ennakoivaan analysointiin:

1. Talousarvio muutettu toiminta- ja taloussuunnitelmaksi
2. Investointien talousvaikutusten arviointi selkiytetty
3. Korjausvelan seuranta otettu osaksi talouden kokonaistarkastelua

Tavoite (mittari) 2024: Havaitut muutostarpeet tunnistettu ja toteutettu.

Lähtötilannekuvaus: Taloussuunnittelija palkattu 2022, vuoden 2023 talousarviokirjaan otettu mukaan toiminnan kuvaukset.

Toimenpiteet 2024: Talousraportoinnin muutos toiminnallisten kuvausten osalta ja TA-kirjan jatkokehitys. Korjausvelkaselvityksen lopputuotos TA25 työn tueksi.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja, talouspäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 40.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Talousraportoinnin sisällön muutostyö aloitettu ja siirrytty jatkuvan kehittämisen malliin. Korjausvelka-hankkeen jatkoselvitystyö käynnissä ja korjausvelkaosio tulee talousarvioon vuodelle 2026, vuoden 2025 syksyllä.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 10.446,98 euroa.

STRATEGINEN VISIO: HIRVEEN HALUTTU

Viestinnän vahvistus

Monikanavaisen tiedotuksen, viestinnän ja markkinoinnin toteutus tavoitehakisesti.

Valtuustokauden tavoite: Kokonaismielikuvatutkimus 2025:

Kokonaismielikuva (kaikki) 6,8, ja Hollola 8,2. Voisi ajatella muuttavansa 10 %

Tavoite (mittari) 2024: Vuoden 2024 viestintä- ja markkinointisuunnitelma toteutettu

Lähtötilannekuvaus: Tiedottaja sekä viestinnän asiantuntija palkattu 2022.

Toimenpiteet 2024: Kunnanhallitukselle syksyllä -23 esitettävän viestintä- ja markkinointiohjelman mukaisten toimenpiteiden toteutus.

Omistaja: hallinto- ja talousjohtaja

Määräraha vuodelle 2024 120.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Suunnitelma toteutettu. Tilastokeskuksen Kokonaismielikuvatutkimus on siirtynyt toteutettavaksi syksyllä 2025, eli tilinpäätökseen ei saada toteumatietoa indikaattoreista. Tutkimus kuitenkin saadaan strategia-kauden loppuun mennessä.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 101.284,20 euroa.

Pitkän aikavälin aluekehityksen suunnan määrittely

Toteutetaan aktiivista maanhankintaa tulevaisuuden asunto- ja yritysalueiden toteutukseen. Toimintatapojen muuttaminen (ennakoiva kaavoitus versus rakentaminen).

Valtuustokauden tavoite: Maanhankinta kehityksen tueksi, 25 ha/vuosi

Tavoite (mittari) 2024: Maanhankinnan edistyminen.

Lähtötilannekuvaus: Strategisilla alueilla kunnan kehittämistä varten tarvittavien maa-alueiden hankinta ei etene riittävän laajoina kokonaisuuksina vapaaehtoisilla kaupoilla. Kaavoitus ja infrarakentaminen on prosessina pitkäkestoista.

Toimenpiteet 2024: Maanhankinnassa otetaan tarvittaessa käyttöön kaikki maapoliittisen ohjelman mukaiset hankintatavat. Kaavoitusohjelman toteutuminen.

Omistaja: kaavoitus- ja maankäyttöpäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 0 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Salpakankaalta ostettu 12,2 hehtaaria, Nostavalta 18,4 ja Vesikansasta 6,9 hehtaaria raakamaaksi tulevia kaavoitustarpeita varten. Lisäksi Keskuskorttelien alueelta ostettu pysäköintijärjestelyjä varten 0,2 hehtaarin määrä. Tulevia kaavoitustarpeita varten maata ostettiin yhteensä 37,7 hehtaaria. Muita maanhankintaneuvotteluja käyty Salpakankaalta, Nostavalta ja Vesikansasta jatkuen seuraavalla tarkastelujaksolla.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Laadukkaan asumisen tarjonnan monipuolistaminen

Keskustan kehittäminen asumisen ja palvelujen lisäämiseksi.

Valtuustokauden tavoite: Keskuskorttelin toteutus alkaa viimeistään 2026.

Tavoite (mittari) 2024: Vanhan viraston purkamisen ja keskuskorttelin kaavan hyväksyminen.

Lähtötilannekuvaus: Kehittämisvaihe sopimuskuompanin kanssa valmistunut, päätös suunnittelu- ja kaavoitusvaiheeseen siirtymisestä tehty.

Toimenpiteet 2024: Vanhan viraston purkamisen, kaavan valmistuminen ja talonsuunnitteluvaiheen käynnistyminen.

Omistaja: elinvoimajohtaja

Määräraha vuodelle 2024 190.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Viraston purkuamislupa ja Keskuskorttelien asemakaava lainvoimaisia. Talonsuunnitteluvaiheen aikana kumppanuussopimus on päätetty keskeyttää. Kunnanhallitus on tehnyt kumppanuuden päättymisestä päätöksen kokouksessaan 2.12.2024 § 323. keskuskortteleiden uudelleenarviointi tehdään vuoden 2025 aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 365.963,70 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Luodaan mahdollisuuksia uudisrakentamiselle huomioimalla kysyntä. HAT:n vuokra asuntotuotantomäärän linjaus. Yksityisten ratkaisujen mahdollistaminen: Huoneistojen valmistusmäärä/vuosi kasvaa nykyisestä, 50 huoneistoa /v -> 70 huoneistoa/v

Tavoite (mittari) 2024: Kaavoitusohjelman toteutuminen.

Lähtötilannekuvaus: Ok-tonttien tarjontaa monipuolistettu laadullisesti ja sijainnillisesti. Kaavoitustyön uudiskohteilla lisätty monipuolista kaavoitustarjontaa. Vuokra-asuntojen määrä/laatu ei vastaa kysyntää.

Toimenpiteet 2024: Kaavoitusohjelman mukaisesti jatketaan monipuolisten omakoti- ja rivitalotonttien kaavoittamista uusille suunnille Vesikansaan ja Nostavaan (maanhankinnan toteutuminen). Näin vastataan tarjontaan laadullisesti ja sijainnillisesti. Keskuskortteleiden vuokra-asuntotuotannon lisäksi HAT:n kanssa selvitetään vuokra-asuntojen pidemmän aikavälin tuotantoa.

Omistaja: kaavoitus- ja maankäyttöpäällikkö, elinvoimajohtaja (HAT)

Määräraha vuodelle 2024 30.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Vesikansan Norolanpellon pientaloalueen asemakaavoituksen valmistelua jatkettiin luonnosnähtävillä-olon jälkeen. Nostavan Kyyhkylä I asemakaavaluonnos nähtävillä ja kaava jatkovalmistelussa. Kukkilan Vähäselänojan ja Hälvälän koulun ympäristön asemakaavaluonnokset oli nähtävillä. Kyyhkylä II asuin-pientaloalueen OAS ja Salpaharjuntien asemakaavamuutoksen OAS nähtävillä. HAT:n vuokra-asuntotuotannon toteutuksen arviointia jatketaan keskuskorttelihankkeen ulkopuolella (vrt. kumppanuus-sopimuksen päättäminen).

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 72.782,29 euroa.

Yritys- ja työllisyyspalvelut palvelevat yritysten menestystä ja sijoittumista alueelle.

Valtuustokauden tavoite: Vastataan Hollolan yritysten työvoimatarpeisiin

Tavoite (mittari) 2024: Työllisyys- ja elinkeinopalveluissa otettu käyttöön yhteinen toimintamalli työllisyyden edistämiseksi.

Lähtötilannekuvaus: Kuntakokeilun kautta tavoitetaan nyt noin 70 % Hollolan työttömistä työnhakijoista. Yrityspalvelut (työvoiman tarjonta) ei vielä aktiivisesti tarjolla työnantajille.

Toimenpiteet 2024: Työllisyysalueen rakentaminen jatkuu. Alueelle luodaan yhteinen palvelumalli työnantajille tarjottaviin lakisääteisiin yritys- ja elinkeinopalveluihin. Tähän yhdistetään kunnan oma työllisyyttä edistävä työ, jossa päätavoite on tarjota työvoimaa yrityksille.

Omistaja: työllisyyspäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 90.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Toimenpide suunniteltiin osana TE24-valmistelua. Maakunnallisen julkisten palvelujen alkukartoituksen teki KPMG, jonka kulut maksettiin puoliksi Lahden kaupungin kanssa. Mallia jatkoyöstettiin Ladecin, Lahden ja tulevan työllisyysalueen kuntien elinkeinotoimijoiden kanssa maakunnalliseksi toimintamalliksi. Toiminta käynnistyy suunnitellusti vuoden 2025 alkupuolella työvoimaviranomaisten (P-H ja Lahti) ja Ladecin maakunnallisen toiminnan käynnistymisen yhteydessä. Päijät-Hämeen työllisyysalueella toimitaan aluetoimistokohtaisesti.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 Tulot 102.000 euroa, menot 92.051, 30 euroa, netto 9.659,74 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Hollolan kilpailukyyn ja tonttimyynnin vauhdittaminen: Konkreettiset tarjoukset /neuvottelut, määrän kasvu + 10 % / vuosi.

Toteutuneet kaupat / vuokraukset, määrän kasvu > 1 kpl.

Tavoite (mittari) 2024: Vetovoimaiset yritysalueet – toimenpidesuunnitelmassa 2024 vuodelle ajoitetut toimenpiteet toteutettu suunnitelman mukaisesti.

Lähtötilannekuvaus: Kysynnän ja tarjonnan haasteet, sekä kilpailukykyä heikentävät tekijät tunnistettu. Vetovoimaiset Yritysalueet – toimenpidesuunnitelma hyväksytty 2023.

Toimenpiteet 2024: Toteutetaan 2023 hyväksytyt vetovoimaiset yritysalueet – toimenpidesuunnitelmaa siihen sisältyvien toimenpiteiden ja aikataulun mukaisesti.

Omistaja: elinkeinopäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 8.500 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Toimenpiteiden toteutumista seurataan aktiivisesti, työtä edistetään suunnitelmallisesti. Vuonna 2024 on panostettu erityisesti siihen, että uusia neuvotteluja saadaan käynnistettyä potentiaalisten sijoittujien kanssa. Tässä työssä on onnistuttu, neuvottelujen ja sijoittumisten määrä on lähtenyt nousuun.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Elinkeinopalveluiden, Ladecin, Lahti Regionin ja yrittäjäjärjestön yhteistyö on vakiintunut ja tunnistettu osa elinkeinopalveluita: Kuntakokonaisuudelle positiivinen kehitys: aktiivisten yritysten määrä, työpaikkojen määrä, uudet ja lopettaneet yritykset.

Tavoite (mittari) 2024: Selkeämmän ja systemaattisemman yhteistyön toimintamallin sisällön toteuttamisen aikataulu arvioidaan vuonna 2024.

Lähtötilannekuvaus: Ladecin palveluiden rooli osana Hollolan elinkeinopalveluja ei ole asiakkaiden keskuudessa riittävän tunnettua. Kaikessa sidosryhmäyhteistyössä ei ole vakiintuneita toimintamalleja. Pieniltä matkailuyrityksiltä puuttuu tukiverkosto. Yrityshaastatteluilla selvitetty yritysten tarpeet palveluille ja yhteistyölle.

Toimenpiteet 2024: Uudelleenarvioidaan yhteistyön toimintamallin sisältötavoitteet ja aikataulu.

Omistaja: elinkeinopäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 0 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Arviointityö on aloitettu ja jatkuu. Ladec näkyy Hollolassa alueellisesti erilaisissa tapahtumissa ja viestinnässä ja Ladecin toimintaa tuodaan sitä kautta tutuksi yrityksille. Erilaisia yritysverkostoja on pyritty luomaan ja vahvistamaan vuoden 2024 aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistuminen

Tuen tarpeen monimuotoisuuden kartoitus, jonka pohjalta toimenpidesuunnitelma ja toiminnallistaminen.

Valtuustokauden tavoite:

1. Työurien monimuotoisuuden kartoitus suoritettu
2. monimuotoisen tuen ohjelman laadinta suoritettu
3. toiminnallistaminen käynnissä

Tavoite (mittari) 2024: Työurien monimuotoisuuden tuen toimenpideohjelma laadittu.

Lähtötilannekuvaus: Vuonna 2022–2023 suoritettu esivalmistelua ja selvitystyötä.

Toimenpiteet 2024: Uuden henkilöstöjärjestelmän työurien tukemisen näkökulmat määritetty ja henkilöstön koulutus aloitettu.

Omistaja: henkilöstöpäällikkö

Määräraha vuodelle 2024 50.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Kartoitus toteutettu. Monimuotoisen tuen ohjelma laadittu. Toiminnallistaminen käynnissä (Esihenkilövalmennus, Nuori työntekijä, voi hyvin -hanke, perehdytysmalli, työuran loppuvaiheessa olevien toimenpiteet)

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 22.258,81 euroa.

Kuntalaisten ja työntekijöiden terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen kaikissa ikäryhmissä.

Rakennamme hyvinvoinnin moninaisten tavoitteiden ja hankkeiden viidakosta, yksinkertaistetun ja sujuvoitetun tavoitekehikon.

Valtuustokauden tavoite: Kirkas hyvinvointisuunnitelma malli valmis.

Tavoite (mittari) 2024: Toteutuneet työpajat.

Lähtötilannekuvaus: Maakunnalliset- ja kunnan omat suunnitelmat on hyväksytty valtuustossa 2021.

Toimenpiteet 2024: Hyväksytyjen suunnitelmien aineistojen kautta toteutetaan kaksi teemakohtaista työpajaa.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 45.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Kesäkuun sivistys- ja hyvinvointipalveluiden esihenkilöiden työpaja on toteutettu 6.6.2024. Syksyn työpaja toteutettu palvelualueen johtotiimissä 17.9.2024.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 77.758 euroa.

Ennakoiva hyvinvointi

Valtuustokauden tavoite: Toteutetaan ennakoivaan hyvinvointiin tähtäävä hanke, joka sisältää niin liikuttamisen, ruuan, mielen ja päihteet. Painopisteet etenevät paloittain. Sovellus eri kohderyhmille: Teemoista on suunnitelmat kohderyhmittäin.

Tavoite (mittari) 2024: Päihteiden ehkäisyn suunnitelma on valmiina.

Lähtötilannekuvaus: Ennakoivaa hyvinvointityötä on osa tehtävää hyvinvoinnin edistämistyötä hyvinvointipalveluissa. Ohjelmassa valitut teemat ovat liikunta, ruoka, mieli ja päihteet. Tehdään suunnitelma jokaiselle kohderyhmälle.

Toimenpiteet 2024: Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelman jalkauttaminen. Someturva-ohjelma osaksi kiusaamisen vastaista työtä. Päihdetyön suunnitelma valmiiksi.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 45.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Someturva-ohjelma on liitetty osaksi kiusaamisen vastaista työtä. Kiusaamisen vastaisen suunnitelman jalkauttamista on tehty yksiköihin ja toimenpiteitä mallinnettu. Päihdetyön suunnitelma on valmistelussa.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 80.021,12 euroa.

Perhekeskustyön kehittämisen jatkaminen

Valtuustokauden tavoite:

1. Manuaali yhteistyömallista, käytössä
2. Virtuaalinen kohtaamispaikka, jossa ohjeet ja manuaali saatavilla ja käytössä.
3. Käytäntöjen ja toimintatapojen juurruttaminen, käytössä.

Tavoite (mittari) 2024: Perhekeskusmanuaali on valmis ja on jalkautettu kaikille perhekeskus-toimijoille. Manuaalin ylläpitosuunnitelma on valmis. Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminta on osa perhekeskustoiminnan perus- ja varhaisen tuen palveluiden kokonaisuutta ja toimii osallisuuden, yhteistoimijuuden sekä yhteisjohtajuuden periaatteella. Kohtaamispaikka toimintaan on luotu joustava yhdessä sovittu selkeä rakenne.

Lähtötilannekuvaus: Tehty valmistelutyötä ja luotu palvelukartta.

Toimenpiteet 2024: Perhekeskusmanuaalin jalkauttaminen. Lapsiperheiden kohtaamispaikka-toiminnan kehittäminen ja laajentaminen.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 45.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Asiakaslähtöistä perhekeskuskehittämistä on jatkettu toteuttamalla hyvinvointiseminaari ammattilaisille. Vastaava seminaari on sovittu toteutettavaksi vuosina 2025 ja 2026. Lisäksi on toteutettu useita työpajoja sähköisen perhekeskuksen (Omaperhe.fi) käyttöönottoon liittyen. Hollolassa on otettu käyttöön sekä kuntalaisille, että ammattilaisille suunnatut osiot Omaperhe.fi palvelusta (sähköinen perhekeskus). Palvelukarttaa ja Hollolan perhekeskusmanuaalia on päivitetty suunnitellusti, ja ne ovat kaikkien ammattilaisten käytettävissä palveluohjauksen työkaluina. Kohtaamispaikkatoimintaa on kehitetty mahdollisuuksien rajoissa ja paikallisista tarpeista käsin yhteistyössä alueellisen verkoston kanssa. Alueellisena yhteistyönä on laadittu muun muassa Päijät-Hämeen lapsiperheiden kohtaamispaikkojen toimintaperiaatteet. Perhekeskus ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseksi on tunnistettu tarve fyysisen perhekeskuksen olemassaololle. On osallistuttu aktiivisesti erilaisiin yhteistyötapaamisiin/verkostojen toimintaan niin alueellisesti kuin kansallisesti. Perhekeskustoiminnan kehittämiseksi yhteistyötä on tehty erityisesti Hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 48.507,15 euroa.

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Hirveen harrastava

Valtuustokauden tavoite: Kuntatalaisten harrastusmahdollisuudet lisääntyvät. Mittari: kpl. Harrastuneisuuden vahvistus näkyy hyvinvoinnin mittareissa. Mittari: muutos-%.

Tavoite (mittari) 2024: Kouluikäisille järjestetyt harrastetunnit viikossa. Tavoite on 80 h/vko.

Lähtötilannekuvaus: Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt kunnille erityisavustusta lukuvuodelle 2022–2023. Tavoitteena juurruttaa harrastamisen Suomen malli pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Kunnassa harrastuneisuutta tuetaan maksuttomilla tiloilla ja avustuksilla kaikissa kohderyhmissä.

Toimenpiteet 2024: Harrastamisen Suomen mallin- sekä muiden ikäryhmien harrastustoiminnan kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 45.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Kaikkien ikäryhmien toimintamallien kehittämistä on jatkettu. CitySpottingin valmistelu aloitettu syksyllä 2024. Cityspotting on uudenlainen tapa tutkia ja liikkua kunnan sisällä. Verkkoselaimella toimivan pelin avulla pääsee kiertämään kartalle merkittyjä paikkoja. Pisteet tarjoavat pieniä tehtäviä, jotka voivat pitää sisältään tietovisakysymyksiä, liikuntaa tai esimerkiksi paikkojen etsimistä ympäröivästä maisemasta. Hankehaun kautta palkattu kouluPT liikuttamaan koululaisia koulupäivän aikana.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 27.931,28 euroa.

Kasvamme kestävän kehityksen kuntana. Vahvistamme ympäristöä ja luontoa monipuolisesti sekä arvostamme luontoa hyvinvoinnin lähteenä.

Laaditaan "Monta luontoa -monta mahdollisuutta"-aiheesta kehittämissuunnitelma, joka sisältää luonnon virkistyskäytön kehittämistarpeet luontoon liittyvän elinkeinotoiminnan näkökulmasta

Valtuustokauden tavoite: Laadittu kehittämisohjelma, joka kokoaa yhteen kehittämistarpeet, eri asioiden edistämisen priorisoinnin, toimenpiteiden aikataulutuksen ja resursoinnin

Tavoite (mittari) 2024: Monta luontoa, monta mahdollisuutta -kehittämissuunnitelmassa 2024 vuodelle ajoitetut toimenpiteet toteutettu suunnitelman mukaisesti.

Lähtötilannekuvaus: Luonnon ja ympäristön hyödyntäminen matkailutoiminnassa on kunnassa vähäistä. Luonnon virkistyskäytön kehittämiseksi ei ole aiemmin ollut suunnitelmallista ja kokonaisvaltaista koordinaointia. Luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelma laadittu ja hyväksytty 2023.

Toimenpiteet 2024: Toteutetaan 2023 hyväksyttyä monta luontoa - monta mahdollisuutta -kehittämissuunnitelmaa siihen sisältyvien toimenpiteiden ja aikataulun mukaisesti.

Omistaja: projektiasiantuntija

Määräraha vuodelle 2024 20.000 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Lähes kaikki vuoden 2024 toimet toteutettu suunnitelman mukaisesti ja valmistaudutaan vuoden 2025 toimien toteutukseen. Talven 2024 aikana keskitytty asiakirjojen edistämiseen ja laadittu luontoreittien hoito- ja käyttösuunnitelmat reittien hoitoa, kehitystä ja ennen kaikkea turvallisuutta varten. Asiakirjat ohjaavat työtä projektiasiantuntijan ja Kunnontiimin osalta.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 10.455,33 euroa.

Valtuustokauden tavoite: Kestävän elinvoiman Hollola. MAL-sopimuksen toimenpiteiden suunnittelu ja priorisointi kaudelle 2025–2029. HINKU päästötavoitetta toteuttavien toimenpiteiden priorisointi resurssien kohdentamiseksi oikein:

- 1) 2025–2029 MAL sopimus hyväksytty
- 2) CO₂-vähenee 2007-->2025–50 %

Tavoite (mittari) 2024: Päätös MAL-sopimuskaudesta 2024–2027 tehty. HINKU-päästötavoitteita toteuttavien toimenpiteiden priorisointi tehty.

Lähtötilannekuvaus: Hollola on mukana Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksessa. Valtuusto on päättänyt, että olemme HINKU-kunta. Kunnan sisäinen ilmasto-ohjelma on hyväksytty. Kiertotalouden toimintaa on Hollolassa hajautetusti eri paikoissa.

Toimenpiteet 2024: MAL-sopimuksen (2024–2027) valmistelu ja päätöksenteko MAL-kuntien kanssa sovitettavan aikataulun mukaan. Ilmastosuunnitelma sisältää HINKU-tavoitteiden arvioinnin ja priorisoinnin sekä asukkaiden ja yritysten osallistamisen.

Omistaja: elinvoimajohtaja (MAL), projektiasiantuntija (ilmastosuunnitelma)

Määräraha vuodelle 2024 0 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

1) MAL-sopimus 2024–2027 on allekirjoitettu osapuolten kesken 10.12.2024. 2) Hollolan CO₂-päästöt vähentyneet 2007 -> 2023 45 %. Hollolan ilmastosuunnitelma hyväksytty joulukuussa 2024 ja alettu valmistelemaan viestintämateriaalia kaikille kunnan toimijoille kuten kuntalaisille ja yrityksille. Ilmastosuunnitelma toteutettiin Ympäristöministeriön 100 %:lla avustuksella.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

Monta luontoa –opintokokonaisuus

Valtuustokauden tavoite: Monta luontoa –opintokokonaisuus syvenee ja jatkuu varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja laajenee muihin ikäryhmiin.

Luontopassi/luonto-opas: Monta luontoa –suunnitelma ja opas valmis 100 %

Tavoite (mittari) 2024: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuus käytössä kaikissa yksiköissä.

Lähtötilannekuvaus: Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa toteutettava ympäristökasvatus vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta.

Toimenpiteet 2024: Varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen opintokokonaisuuden jalkauttaminen. Perusopetuksen opintokokonaisuuden viimeistely ja yhteistyösopimusten kartoittaminen.

Omistaja: sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Määräraha vuodelle 2024 0 euroa

Tavoitteen toteutuminen:

Perusopetuksen opintokokonaisuuden viimeistely kesken. Lukuvuoden alussa aloitettu varhaiskasvatuksen- ja perusopetuksen mallien yhteen sovittamista. Varhaiskasvatukseen on perustettu retkivälinelainaamo.

Määrärahan toteutuminen:

Toteuma 31.12.2024 0,00 euroa.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

Sitovuustasot valtuustoon nähden on esitetty alla olevassa taulukossa.

KÄYTTÖTALOUSOSA	SITOVATASO
Konsernipalvelut	toimintakate
Tarkastustoimi	toimintakate
Strategian toteuttaminen	toimintakate
Kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista	toimintakate
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	ei sitova
Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue	toimintakate
Elinvoiman palvelualue	toimintakate
Vesihuoltolaitos	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
TULOSLASKELMAOSA	SITOVATASO
Korkotulot ja menot	nettoarvio
Muut rahoitustulot ja menot	nettoarvio
Verotulot	ei sitova
Valtionosuudet	ei sitova
RAHOITUSOSA	SITOVATASO
Antolainat	nettoarvio
Lainanotto ja lyhennykset	nettoarvio
INVESTOINTIOSA	SITOVATASO
Valtuustoon nähden sitovat tasot	
Maa-alueet, hankinnat	Investointisuunnitelman loppusumma
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Investointisuunnitelman loppusumma
Elinkeinopoliittiset investoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, perusparannukset	Investointisuunnitelman loppusumma
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	Investointisuunnitelman loppusumma
Arvopaperit ja osuudet	Investointisuunnitelman loppusumma
Vesihuoltolaitos	Investointisuunnitelman loppusumma
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	Investointisuunnitelman loppusumma
Irtain omaisuus	Investointisuunnitelman loppusumma

Käyttötalouden osalta sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määritelty nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno). Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Konsernipalvelujen palvelualue

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat konsernipalvelut, Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista ja strategian toteuttamiseen varattu erillinen määrärahavaraus. Käyttö-omaisuuden myyntivoitot ja -tappiot on esitetty arviona kunnanhallituksen alaisena määräraha- ja tuloarviovarauksena. Tarkastustoimen talousarvio on sisällytetty omana sitovana määrärahakokonaisuutena kunnanhallituksen alaisten yksiköiden talousarvioesitykseen.

Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon osuus kunnanhallituksen toimintatuotoissa ja toimintakuluissa:

Kunnanhallituksen alaiset yksiköt

Tuloarviot ja määrärahat, Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2023	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	6 575 984	6 545 500	0	6 545 500	7 305 711	111,6 %	760 211
Myyntituotot	5 396 561	5 667 900	0	5 667 900	5 899 455	104,1 %	231 555
Maksutuotot	467 682	445 000	0	445 000	468 895	105,4 %	23 895
Tuet ja avustukset	115 414	132 600	0	132 600	408 994	308,4 %	276 394
Muut toimintatuotot	596 327	300 000	0	300 000	528 366	176,1 %	228 366
Valmistus omaan käyttöön	4 267	0	0	0	0	0,0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	4 267	0	0	0	0	0,0 %	0
Toimintakulut	-9 965 402	-11 139 900	0	-11 139 900	-11 069 737	99,4 %	70 163
Henkilöstökulut	-4 831 055	-4 990 300	0	-4 990 300	-5 260 595	105,4 %	-270 295
Palvelujen ostot	-4 278 174	-5 438 200	0	-5 438 200	-4 999 655	91,9 %	438 545
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-250 877	-78 200	0	-78 200	-230 010	294,1 %	-151 810
Avustukset	-125 119	-115 400	0	-115 400	-116 138	100,6 %	-738
Muut toimintakulut	-480 178	-517 800	0	-517 800	-463 340	89,5 %	54 460
TOIMINTAKATE	-3 385 151	-4 594 400	0	-4 594 400	-3 764 026	81,9 %	830 374
Rahoitustuotot ja -kulut	1 235	0	0	0	1 709	0,0 %	1 709
VUOSIKATE	-3 383 916	-4 594 400	0	-4 594 400	-3 762 317	81,9 %	832 083
Poistot ja arvonalentumiset	-26 992	-258 000	0	-258 000	-52 638	20,4 %	205 362
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-3 410 908	-4 852 400	0	-4 852 400	-3 814 955	78,6 %	1 037 445

Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon osuus kunnanhallituksen toimintatuotoissa ja toimintakuluissa:

	Tilinpäätös 2023	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	3 220 035	3 338 500	0	3 338 500	3 255 446	97,5 %	-83 054
Toimintakulut	-3 220 014	-3 338 500	0	-3 338 500	-3 255 477	97,5 %	83 023
Toimintakate	0	0	0	0	-30	0,0 %	-30
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	30	0,0 %	30
Vuosikate	0	0	0	0	0	0,0 %	0

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Konsernipalvelut

Turikka Rantanen

hallinto- ja talousjohtaja, palvelualuejohtaja

Palvelukuvaus

Konsernipalveluiden palvelualueen tehtävänä on tarjota keskitetysti talouspalveluiden, kehittämis- ja viestintäpalveluiden, henkilöstöpalveluiden, tietohallintopalveluiden sekä hallintopalveluiden tukipalveluja palvelualueiden johtamisen tueksi muille palvelualueille. Lisäksi konsernipalveluiden palvelualueen tehtäviin kuuluu tukea, ohjata, koordinoida ja seurata kunnan taloutta, hallintoa, henkilöstöpalveluita ja tietohallintoa keskitetysti. Konsernipalveluiden palvelualue huolehtii tietyistä koko kuntaa koskevista asiantuntijatehtävistä kuten vaalit, luottamushenkilöhallinto, kunnan talous, konserniohjaus, työnantajatehtävät, tietohallinnon kokonaisuus, laadunhallinta ja kehittäminen, markkinointi jne.

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää 2024 seuraavat vastualueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, kehittämis- ja viestintäpalvelut, henkilöstöpalvelut ja tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyvät myös valtuuston ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta sekä maaseutupalvelut. Palvelualueetta johtaa hallinto- ja talousjohtaja.

Palvelualuejohtajan katsaus vuoteen 2024

Konsernipalvelut tuottavat palveluita sisäisille ja ulkoisille asiakkaille, yksikkökohtaisten palvelusuunnitelmien pohjalta. Toiminnallisessa keskiössä on ollut työllisyysalueen muodostamisvalmistelut, sekä valmistautuminen talous- ja henkilöstöjärjestelmien muutokseen vuodenvaihteessa 2024–2025. Vuoden alkupuolella suoritettu työterveyshuollon kilpailutus on saatu päätökseen (KHall 5.2.2024 §35) ja ratkaisusta odotetaan positiivista vaikutusta henkilöstön hyvinvointiin. Henkilöstön palaute työterveyshuollon muutoksesta on ollut todella positiivinen. Saman aikaisesti palvelun sujuvoittamista on

edistetty lukuisissa kehityskohteissa. Vuoden 2024 aikana on edistetty kehitystyötä palvelualueen tiekartan mukaisesti, sekä kuntastrategian ohjelmien kautta. Konsernipalvelut toteuttavat palveluissaan kunnan arvoja: Tulevaisuustaitoisuus, Rohkeus, Arvostus ja Ketteryys. Näin toimien olemme osa ratkaisua, emme osa ongelmaa.

Palvelusuunnitelma vuodelle 2024

Konsernipalveluiden sisäistä työnjakoa on selvitetty vuoden 2023 aikana ja täsmennykset on viety käytäntöön. Tehtävien uudelleenmäärittelyn hienosäätö jatkuu vuoden 2024 aikana. Järjestelyt eivät johda merkittäviin organisaatiomuutoksiin, vaan niiden ensisijainen tarkoitus on tehtäväjaon selkeyttäminen yksikkö ja yksilötasolla. Vuoden 2024 aikana on tarkoitus muuttaa hallinto- ja viestintäpalveluiden yksikkö hallintopalveluiden yksiköksi ja kehittämispalveluiden yksikkö kehittämis- ja viestintäpalveluiksi. Muutos ei aiheuta henkilöstösiirtoja vuoden 2024 aikana. Talouspalveluiden osalta on tunnistettu taloussuunnittelijoiden tehtävän lisäyksistä johtuva lisäresurssin tarve, erityisesti TE24-uudistuksen edetessä. Tietohallinnon kehittämistä jatketaan 2021 hyväksytyn tiekartan mukaisesti. Henkilöstöpalveluiden osalta henkilöstöjärjestelyt on toteutettu vuoden 2023 aikana ja vuonna 2024 keskiössä on strategiset ohjelmat ja valmistautuminen henkilöstöjärjestelmän muutokseen 1.1.2025. Hallintopalveluissa työnjakoa on selkeytetty 2023 aikana ja arkiston väistöilakysymys ratkaistiin vuoden 2023 aikana. Vuoden 2024 aikana hallintopalvelut ovat vaalityön keskiössä, kunnan järjestäessä alueellaan sekä presidentin, että europarlamentin vaalit.

Konsernipalvelut

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2023	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	2 756 065	2 907 000	0	2 907 000	3 426 706	117,9 %	519 706
Myyntituotot	2 642 163	2 774 400	0	2 774 400	3 112 761	112,2 %	338 361
Tuet ja avustukset	115 414	132 600	0	132 600	306 994	231,5 %	174 394
Muut toimintatuotot	-1 512	0	0	0	6 950	0,0 %	6 950
Valmistus omaan käyttöön	4 267	0	0	0	0	0,0 %	0
Valmistus omaan käyttöön	4 267	0	0	0	0	0,0 %	0
Toimintakulut	-5 718 078	-6 116 500	0	-6 116 500	-6 336 980	103,6 %	-220 480
Henkilöstökulut	-2 395 495	-2 661 300	0	-2 661 300	-2 569 858	96,6 %	91 442
Palvelujen ostot	-2 702 426	-2 995 200	0	-2 995 200	-3 313 261	110,6 %	-318 061
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-206 980	-44 300	0	-44 300	-186 066	420,0 %	-141 766
Avustukset	-125 119	-115 400	0	-115 400	-116 138	100,6 %	-738
Muut toimintakulut	-288 058	-300 300	0	-300 300	-151 658	50,5 %	148 642
TOIMINTAKATE	-2 957 746	-3 209 500	0	-3 209 500	-2 910 274	90,7 %	299 226
Rahoitustuotot ja -kulut	1 248	0	0	0	1 672	0,0 %	1 672
VUOSIKATE	-2 956 497	-3 209 500	0	-3 209 500	-2 908 602	90,6 %	300 898
Poistot ja arvonalentumiset	-26 992	-258 000	0	-258 000	-52 638	20,4 %	205 362
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-2 983 489	-3 467 500	0	-3 467 500	-2 961 240	85,4 %	506 260

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Strategian tavoite	Tasapainoinen talous	
Korjausvelan laskenta omaisuuslajeittain	Selvitys laadittu 9/2024 mennessä	Korjausvelkaselvityksen tilanne-raportti valmistunut huhtikuussa 2024. Korjausvelan toimintokohtainen täsmennys on käynnissä ja korjausvelka otetaan osaksi vuoden 2026 talousarviovalmistelua.

Vastuutaho: Maarit Kuivala-Ruiz, talouspäällikkö

Strategian tavoite	Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla sekä mediatyöllä.	
Kunnan tunnettavuuden edistäminen	Tiedotus-, viestintä- ja markkinointisuunnitelman vuoden 2024 toimenpiteet toteutettu.	Markkinointisuunnitelman mukaisia toimenpiteitä suoritettu, mm Matkamessujen, Raksa2024-messujen ja Duuni-messujen kautta. Suunnitelmaan sisältyvien markkinointivideoiden vastaanotto on yllättänyt positiivisuudellaan. Kunnan videoiden katselukerrat lisääntyneet moninkertaisesti.

Vastuutaho: Turkka Rantanen, hallinto- ja talousjohtaja

Strategian tavoite	Esimerkillisen osallistavat toimintamallit aktiivisessa käytössä.	
Palaute ja idea-järjestelmän kehittäminen	Vuonna 2023 laaditun suunnitelman toimenpiteet tehty 2024. Ensimmäisen toimintavuoden palautteet ja ideat raportointi 1. toimintavuodelta tehty.	Palaute- ja ideaprosessin käyttöönotto toteutui joulukuussa 2024.

Vastuutaho: Turkka Rantanen, hallinto- ja talousjohtaja

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Hankinnoissa kestävän kehityksen edistäminen	Kunnan hankintaohjeisiin kirjattujen kestävän kehityksen linjausten huomioiminen muun muassa tarjouspyynnöissä sekä hiilijalanjäljen pienentäminen hankinnoissa	Hankinta-asiantuntija on aloittanut helmikuussa ja edistää asiaa.
Vastuutaho: Katri Kattainen, hallintopäällikkö		
Sähköisten palvelualustojen kehittäminen ja tehokas hyödyntäminen	Virtuaalikokous- ja oppimisalustojen tehokas käyttäminen vähentää liikkumisen tarvetta	Virtuaalikokousalustojen hyödyntäminen toteutunut suunnitellusti. Kokouksissa on alettu myös hyödyntämään tekoälyn mahdollisuuksia esimerkiksi litterointien ja tiivistelmien suhteen. Oppimisalustojen tehokasta käyttöä on edistetty, oppimiseen käytetyistä kokouksista on siirrytty etäopetusalustoihin.
Vastuutaho: Tapio Hirvonen, tietohallintopäällikkö		
Kiertotalouden ja laitteiden elinkaaren maksimoinnin huomioiminen kilpailutuksissa	Elinkaarhallinnassa tulee huomioida kierrätyksellinen näkökulma	98 prosenttia laitteista kierrätetään
Vastuutaho: Tapio Hirvonen, tietohallintopäällikkö		
Digitaalisen hiilijalanjäljen pienentäminen	Tiedon- ja dokumenttien hallinnan selkeyttäminen.	Tiedonhallintamalli päivitetty. Dokumenttienhallinnan ratkaisumallit tarkastelussa, päällekkäisten ohjelmistojen selvitystyö kesken, luopuminen samankaltaisista ohjelmistoista. Intranet-uudistusta siirretty vuodelle 2025.
Vastuutaho: Tapio Hirvonen, tietohallintopäällikkö		

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Hallintopalvelut			
Avattujen asiakorttien määrä CaseMissä	993	900	953
Kunnanhallituksen kokousten määrä	19	20	19
Kunnanhallituksessa käsiteltyjen asioiden määrä	326	350	336
Valtuuston kokousten määrä	6	6	5
Valtuustossa käsiteltyjen asioiden määrä	80	80	80
Viranhaltijapäätösten määrä CaseMissä	1 200	1 300	1 304
Valtuustoseminaarien määrä	2	2	2
Valtuustoaloitteiden määrä	14	10	13
Kuntalaisaloitteiden määrä	11	10	5
Kilpailutusten määrä Cludiassa, sis. Tiläpalvelun	24	20	21
Tietopalvelujen määrä / laskutetut	23	20	25
Arkistosta hävitettyjen asiakirjojen määrä kg	4 340	5 000	4 000
Talouspalvelut			
Ostolaskut (kpl)	10 655	11 000	11 621
Myyntilaskut (kpl)	7 209	10 000	6 996
Tietohallintopalvelut			
Työasemat (kpl)	2 900	2 800	2 526
Tukipyynnöt (kpl)	2 000	1 300	1 448
Henkilöstöpalvelut			
Henkilöstömäärä	813	858	804

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksiin

Vastuhenkilö: kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Palvelukuvaus

Sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen ja niihin liittyvät menot siirtyivät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Kunnanhallituksen alaisiin määrärahoihin on aiemmin kuulunut sosiaali- ja terveystalouden hankintaan tarvittavat määrärahat. Tästä kokonaisuudesta jäi jäljelle enää Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista.

Talousarvioesitykseen on täten varattu omana sitovana määrärahana Hollolan kunnan osuus seudullisen ympäristöterveydenhuollon kustannuksista ja määrärahakokonaisuuden nimi on samalla muutettu vastaamaan uutta sisältöä.

Talousarvion toteutuminen

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden kustannusten toteutuminen alitti vuoden 2024 talousarvion, jolloin Hollolan kunnan osuus kustannuksista toteutui myös 35 tuhatta euroa alempana kuin arvioitu.

Hollolan kunnan osuus ympäristöterveydenhuollon kustannuksista

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilin- päätös 2023	Alku- peräinen talous- arvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talous- arvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma- %	Poikkeu- ma €
Toiminta- tuotot	13 071	0	0	0	0	0,0 %	0
Toimintakulut	-332 303	-340 800	0	-340 800	-305 341	89,6 %	35 459
TOIMINTA- KATE	-319 232	-340 800	0	-340 800	-305 341	89,6 %	35 459

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Vastuuhenkilö: hallinto- ja talousjohtaja Turkka Rantanen

Palvelukuvaus

Vastuualueelle on budjetoitu pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynneistä ja luovutuksista syntyvät myyntivoitot ja -tappiot. Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot vaihtelevat vuosittain suuresti, minkä johdosta on perusteltua esittää ne omana ei valtuustoon nähden sitovana määräraha- ja tuloarviovarauksena talousarviossa.

Talousarvion toteutuminen

Ei sitova määräraha, joka keskeisesti riippuvainen maa-alueiden ja muun kiinteän omaisuuden myyntituotoista. Tuotot voivat vaihdella vuosien välillä merkittävästi. Myyntivoitot ovat ylittäneet kuluvan vuoden osalta nettomääräisesti noin 0,2 miljoonaa euroa talousarviossa arvioidun kertymän.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Tuloarviot ja määrärahat
Ei sitova

	Tilinpäätös 2023	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	586 813	300 000	0	300 000	521 559	173,9 %	221 559
Toimintakulut	0	0	0	0	0	0,0 %	0
TOIMINTAKATE	586 813	300 000	0	300 000	521 559	173,9 %	221 559

Strategian toteuttaminen

Vastuhenkilö: kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Palvelukuvaus

Vastuualueelle on budjetoitu määräraha kuntastrategian mukaisten toimenpiteiden ja ohjelmien toteuttamiseen sekä strategian jalkauttamiseen.

Talousarvion toteutuminen

Määrärahojen hankekohtainen kohdentaminen on tehty joulukuussa 2023 ja sen uudelleenarviointi suoritettiin kesäkuussa 2024 tehtävällä käyttötalousmuutoksella. Kokovuoden määräraha alittui yhteensä noin 0,3 miljoonaa euroa.

Strategian toteuttaminen

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2023	Alku- peräinen talous- arvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talous- arvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	0	0	0	0	102 000	0,0 %	102 000
Toimintakulut	-660 988	-1 300 000	0	-1 300 000	-1 126 410	86,6 %	173 590
TOIMINTA- KATE	-660 988	-1 300 000	0	-1 300 000	-1 024 410	78,8 %	275 590

Tarkastustoimi

Palvelukuvaus

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamaton alijäämä
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta
- valvoa sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjänä 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi vähintään kerran vuodessa
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Kuntalain 125 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on hankittava tilintarkastuskertomuksessa tehdystä muistutuksesta asianomaisen selitys sekä kunnanhallituksen lausunto.

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 ja 125 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

- kilpailutettava tilintarkastusyhteisön valinta ja tehdä valtuustolle ehdotus valittavasta tilintarkastusyhteisöstä
- valvottava tilintarkastussopimuksen noudattamista.

Puheenjohtajan katsaus vuoteen 2024

Tarkastuslautakunta on kokoontunut 12 kertaa vuoden aikana. Tarkastuslautakunnan työskentely on keskittynyt lautakunnan ydintehtävään, arviointikertomuksen laadintaan. Arviointikertomus on toimitettu valtuustolle tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä ja vastauksia esille nostettuihin havaintoihin annettiin valtuustolle syyskuussa.

Palvelusuunnitelma 2024

Tarkastuslautakunta kilpailuttaa tilintarkastusyhteisön syksyllä 2023 ja valtuuston päätös yhteisön valinnasta vuosille 2024–2026 tehdään valtuustossa vuoden 2023 kuluessa. Hankintaan liittyy lisäoptio vuosille 2027–2028 ja sen käytöstä tehdään erillinen päätös 2026 aikana. Kilpailutuksen yhteydessä tarkasteltiin kilpailutettavaa palvelukokonaisuutta.

Uusi kuntastrategia päätettiin vuonna 2021 ja strategiset ohjelmat kesällä 2022. Uutta strategiaa sovellettiin ensimmäisen kerran täysimääräisesti vuoden 2023 talousarvion laadinnassa ja siten myös seurannassa. Uusien strategisten tavoitteiden arviointia päästään tarkastelemaan vuoden 2023 tilinpäätöksestä tehtävän arviointikertomuksen yhteydessä keväällä 2024.

Vuonna 2024 tarkastuslautakunta käynnistää yhteistyön valittavan tilintarkastusyhteisön kanssa ja lautakunnan arviointiprosessia edistetään erillisen arviointisuunnitelman pohjalta.

Tarkastustoimi

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilin- päättös 2023	Alku- peräinen talous- arvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talous- arvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintakulut	-34 019	-44 100	0	-44 100	-45 530	103,2 %	-1 430
Henkilöstökulut	-12 562	-17 300	0	-17 300	-14 062	81,3 %	3 238
Palvelujen ostot	-20 808	-26 800	0	-26 800	-31 468	117,4 %	-4 668
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-630	0	0	0	0	0,0 %	0
Muut toimintakulut	-20	0	0	0	0	0,0 %	0
TOIMINTAKATE	-34 019	-44 100	0	-44 100	-45 530	103,2 %	-1 430

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategian ohjelma

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Tavoitteen toteutumiseen tarvittava määräraha	Toteuma 31.12.2024
Lakisääteiset tehtävät kuntalain mukaisesti.	Täytetään lakisääteiset vaatimukset, säännölliset kuulemiset ja ajallaan tehty arviointikertomus.	44 100 euroa	Arviointikertomus jätetty aikataulun mukaisesti ja siihen liittyvät kuulemiset suunnitelmaa noudattaen.

Vastuutaho: Erkki Arvila, puheenjohtaja

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Mahdollistetaan sähköinen osallistuminen kokouksissa	Sähköisten kokousten määrä 100 % (tavoite)	Toteutunut suunnitellusti

Vastuutaho: Erkki Arvila, puheenjohtaja

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Asiantuntijakuulemiset / kpl	13	10	13
Tarkastustyöhön käytettyjen tuntien määrä (tilintarkastusyhteisö)	194	187	227
Arviointityöhön käytettyjen tuntien määrä	59	40	38

Päijät-Hämeen ympäristöterveys, taseyksikkö

Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja

Palvelukuvaus

Ympäristöterveyskeskuksen tarkoituksena on ehkäistä ennakolta elinympäristöstä ihmiseen kohdistuvia terveysvaaroja ja -haittoja, poistaa olemassa olevia terveyshaittoja sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Elinympäristön terveellisyys koetaan merkittävänä arvona, samoin lähellä tuotettu puhdas ruoka. Osana toimintaa tehdään kiinteää yhteistyötä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa ja tuodaan aktiivisesti terveydensuojelun näkökulma toimialueen kaavoitus-, ympäristölupa- ja rakennuslupaprosesseihin päätöksenteon pohjaksi. Keskeiset toimintaperiaatteet ovat joustavuus, tehokkuus sekä asiakkaiden ja kuntien yhdenvertaisuus. Terveydensuojelulla on toimipisteet Hollolassa ja Heinolassa. Kunnaneläinlääkäripalvelut tuotetaan lähipalveluna kahdeksalla vastaanotolla. Lisäksi valvontaeläinlääkäreillä on toimipiste Orimattilassa. Eläinlääkäripäivystys on järjestetty maakunnallisesti yhdessä Lahden kaupungin kanssa. Arki-iltaisain ja öisin kunnaneläinlääkärit päivystävät alueella sekä suur- että pieneläimet. Ostopalvelusopimuksella toimii päiväaikainen eriytetty pieneläinpäivystys viikonloppuisin ja pyhinä. Palvelu hankitaan Evidensia Eläinlääkäripalvelut Oy:ltä. Helsingin yliopiston tuotantoeläinsairaala vastaa Orimattilan länsiosien tuotantoeläinpraktiikasta sekä päivystyksestä Orimattilan kaupungin alueella.

Seudullisen ympäristöterveydenhuollon visiona on olla hirveen haluttu yhteistyökumppani alueen kunnille, toimijoille sekä kuntalaisille. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto pyrkii olemaan hirveen hyvä esimerkki muuttuvassa toimintaympäristössä toimivasta ympäristöterveydenhuollon yksiköstä. Laadukkaat palvelut ovat helposti saavutettavissa toimintakentässä tapahtuvista muutoksista huolimatta ja henkilöstöllä on vahva osaaminen vastuualueellaan.

Ympäristöterveysjohtajan katsaus vuoteen 2024

Seudullinen ympäristöterveydenhuolto, Päijät-Hämeen ympäristöterveys, aloitti toimintansa 1.1.2023 ja se tuottaa kuntien vastuulla olevat lakisääteiset ympäristöterveydenhuollon tehtävät Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Kärkölän, Padasjoen ja Sysmän kunnille sekä Heinolan ja Orimattilan kaupungeille. Vastuukuntana toimii Hollola.

Toiminnallisesti vuosi 2024 toteutui terveydensuojelun vastuualueella jonkin verran ennustettua vilkkaamana kaikkien suoritelajien osalta. Eläinlääkintähuollossa suoritteiden kokonaismäärä vastasi ennustetta. Vastaanottokäyntejä oli hieman ennustettua enemmän ja tilakäyntejä vähemmän.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden toiminnalliseksi tavoitteeksi talousarviossa on asetettu palvelujen helppo saavutettavuus. Tavoitteen toteutumista seurataan muun muassa asiakaspalautteen sekä palvelukyselyjen avulla. Osakaskuntien ympäristönsuojelu- rakennusvalvonta- ja kaavoitusviranomaisille lähetettiin palvelukysely ajalla 7.5.-12.6.2024. Kyselyn vastausten perusteella ympäristöterveydenhuoltoon yhteistyökumppanina ollaan tyytyväisiä. Yleisarvosana Päijät-Hämeen ympäristöterveyden palveluista oli 8,2 asteikolla 1-10.

Terveydensuojelun vastuualueella lähetettiin syksyllä 2024 palvelukysely kaikille elintarvikevalvonnan kohteille. Yleisarvosana elintarvikevalvonnan palveluista asteikolla 1-5 oli 4,3 ja 88,6 prosenttia vastaajista arvioi palvelut erittäin tai melko hyväksi. Tavoitteena on, että yli 90 prosenttia palvelun käyttäjistä on tyytyväisiä palveluun ja se lähes saavutettiin.

Eläinlääkintähuollossa on käytössä jatkuva palvelupalautejärjestelmä, jonka kautta on saatu seitsemän kiittävää palautetta vastaanottokäynneiltä. Eriytetystä pieneläinpäivystyksestä on saatu 11 asiakasvalitusta, jotka ovat koskeneet hoidon laatua ja hintaa.

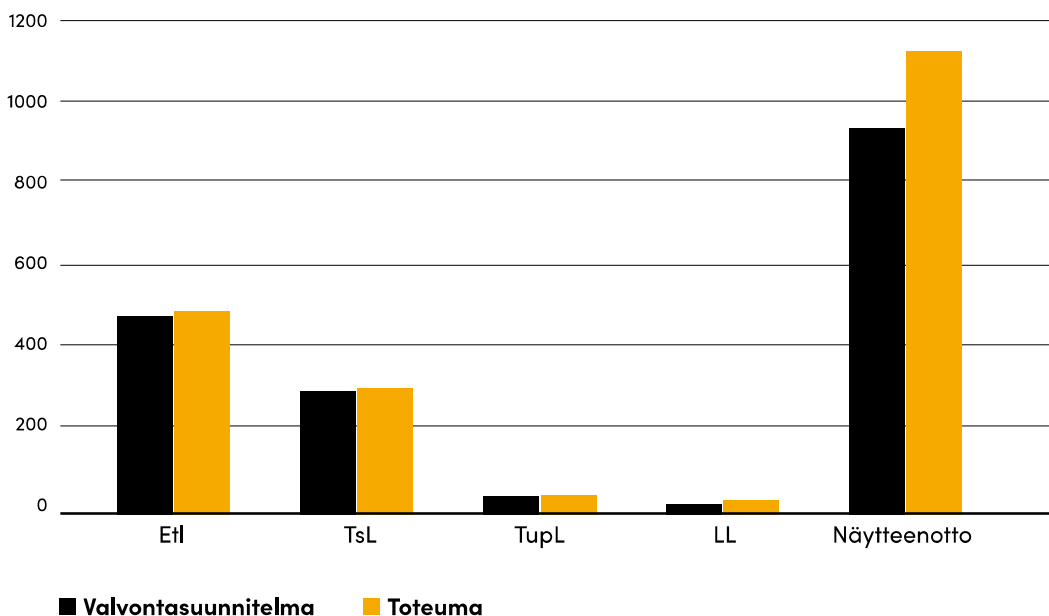
Ympäristöterveydenhuollon näkyvyyttä ja palvelujen saavutettavuutta on pyritty parantamaan ottamalla huhtikuussa käyttöön Päijät-Hämeen ympäristöterveyden sosiaalisen median kanavat (Facebook ja Instagram). Näiden välityksellä on tavoitteen mukaisesti tiedotettu kuntalaisia ja asiakkaita ympäristöterveydenhuollon ajankohtaisista asioista. Vuoden 2024 aikana kanavilla oli yhteensä 54 julkaisua.

Eläinlääkintähuollossa uuden potilasohjelman myötä on otettu käyttöön sähköiset ajanvarauskalenterit, joiden avulla aikoja voidaan joustavasti tarjota eri toimipisteistä. Asiakkaille suunniteltua avoimen sähköisen ajanvarauksen

käyttöönottoa tietyille toimenpiteille tai ajanvarausta sähköisen yhteydenottolomakkeen kautta ei ole saatu toteutettua.

Ympäristöterveydenhuollon varautumista on kehitetty merkittävästi vuoden aikana. Päijät-Hämeen ympäristöterveydenhuollon varautuminen on yhteensovitettu Hollolan kunnan elinvoiman palvelualueen varautumisen kokonaisuuteen. Päijät-Hämeen ympäristöterveyden varautumissuunnitelman yleinen osa on päivitetty ja se hyväksyttiin ympäristöterveyslautakunnassa 29.5.2024. Hyväksytty suunnitelma on toimitettu osakaskuntien kunnanjohtajien ja hyvinvointialueen käyttöön. Elintarvikelain mukainen lakisääteinen valmiussuunnitelma on valmistunut ja esitelty henkilöstölle. Terveysturvallisuuden mukainen talousveden valmiussuunnitelma valmistuu alkuvuodesta 2025. Henkilöstön osaamista ylläpidetään erillisen harjoitus- ja koulutussuunnitelman mukaan. Vuosittain järjestetään sisäinen varautumisen kehittämispäivä koko henkilöstölle. Eläinlääkintähuollosta osallistuttiin maataloustuottajille järjestettyyn varautumiskoulutukseen ja koulutuspäivässä pidettiin esitys alkutuotannon varautumisesta eläinlääkintähuollon näkökulmasta.

Valvontasuunnitelman toteuma 1–12/2024

Terveydensuojelun toiminnallisena tavoitteena oli ympäristöterveyslautakunnan hyväksymän valvontasuunnitelman toteutuminen kaikilla lakialoilla yli 90 prosenttisesti. Alla on kuvattu säännöllisen valvonnan ja näytteenoton toteuma 31.12.2024. Valvonta toteutui kaikilla lakialoilla täysin ja valvontasuunnitelman toteumaraportti hyväksyttiin lautakunnan kokouksessa 11.2.2025.

Laki eläinlääkintähuoltolain muuttamisesta (285/2023) on vahvistettu 13.6.2024 ja uudistettu eläinlääkintähuoltolaki tulee voimaan 1.1.2026. Lain tarkoituksena on turvata eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kansanterveyden kannalta keskeisten perustasoisten eläinlääkäripalveluiden saatavuus koko maassa. Uusi laki tarkentaa kunnan järjestämistä yleisen edun kannalta välttämättömistä eläinlääkäripalveluista. Lain vaikutuksia palvelujen tuottamiseen tarkastellaan vuoden 2025 aikana.

Eläinlääkäripäivystyksen järjestämisestä Päijät-Hämeessä on sopimus maakunnallisesti Lahden kaupungin ympäristöterveydenhuollon kanssa vuoden 2025 loppuun saakka. Päivystyksen järjestämistapaa tarkastellaan uudelleen ja neuvottelut eri järjestämisvaihtoehdoista on aloitettu.

Palvelusuunnitelma vuodelle 2024

Valtakunnallisen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020–2024 painopisteenä on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Ympäristöterveyskeskuksen omana painopisteenä on ennaltaehkäisevään toimintaan panostaminen. Tämä toteutetaan varaamalla riittävät resurssit asiakkaiden, kuntalaisten ja toimijoiden neuvontaan ja ohjaukseen sekä sidosryhmäyhteistyöhön, jossa kunnilla on merkittävä rooli. Eläinlääkintähuollossa lisää panostusta terveydenhuoltotyöhön. Tiedottamista elinympäristöterveydestä toteutetaan aktiivisesti käyttäen monipuolisesti eri tiedotuskanavia.

Ympäristöterveydenhuollon palveluverkkoa ei ole tarkoitus talousarviovuonna muuttaa. Kunnaneläinlääkäreiden saatavuuden varmistamiseksi tullessaan pohtimaan erilaisia joustoja, joilla voitaisiin lisätä työn houkuttelevuutta, esimerkiksi hoitajaresurssin palkkaamista ja osa-aikatyön mahdollistamista.

Kuntien maksuosuuksien perusteena käytettävistä suoritteista on tehty kuntakohtaiset suoritearviot. Arviot perustuvat historiatietoon kuntien palvelutarpeesta sekä arvioon mahdollisten toimintaympäristön muutosten vaikutuksesta palvelutarpeeseen. Palvelutarpeessa voi vuoden aikana kuitenkin tulla odottamattomia muutoksia esimerkiksi häiriötilanteissa. Lopulliset kuntien maksuosuudet määräytyvät toteutuneiden suoritteiden perusteella.

Päijät-Hämeen ympäristöterveys

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)

	Tilinpäätös 2023	Alkuperäinen talousarvio 2024	Talousarvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Liikevaihto	3 219 785	3 338 500	0	3 338 500	3 255 423	97,5 %	-83 077
Liiketoiminnan muut tuotot	250	0	0	0	23	0,0 %	23
Materiaalit ja palvelut	-828 670	-809 300	0	-809 300	-870 540	107,6 %	-61 240
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-41 626	-33 900	0	-33 900	-37 172	109,7 %	-3 272
Palvelujen ostot	-787 045	-775 400	0	-775 400	-833 368	107,5 %	-57 968
Henkilöstökulut	-2 198 070	-2 311 700	0	-2 311 700	-2 164 314	93,6 %	147 386
Palkat ja palkkiot	-1 707 633	-1 763 900	0	-1 763 900	-1 653 490	93,7 %	110 410
Henkilösivukulut	-490 437	-547 800	0	-547 800	-510 824	93,3 %	36 976
Eläkekulut	-442 806	-457 800	0	-457 800	-432 946	94,6 %	24 854
Muut henkilö- sivukulut	-47 631	-90 000	0	-90 000	-77 878	86,5 %	12 122
Liiketoiminnan muut kulut	-193 274	-217 500	0	-217 500	-220 622	101,4 %	-3 122
Liikelylijäämä (-alijäämä)	21	0	0	0	-30	0,0 %	-30
Rahoitustuotot ja -kulut:	-21	0	0	0	0	0,0 %	0
Muut rahoitustuotot	31	0	0	0	30	0,0 %	30
Muut rahoituskulut	-52	0	0	0	0	0,0 %	0
Tilikauden yli-/ alijäämä	0	0	0	0	0	0,0 %	0

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Talouden toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon taseyksikön tilikauden tulos on Hollolan kunnan talousarvion laadintaohjeiden mukaisesti nolla. Seudullisen ympäristöterveydenhuollon talous toteutui ennustettua paremmin sekä toimintatuottojen että toimintakulujen osalta. Hyvän tuloksen takia jäsenkunnille palautettiin ennakkoon perittyjä maksuosuuksia 178 tuhatta euroa.

Toimintatuotoissa on ylitystä sekä eläinlääkintähuollon perimissä klinikka- ja laitemaksuissa että terveydensuojelun tulosalueen valvonnasta perittävissä maksutuotoissa.

Toimintakulut ovat kertyneet hieman edellisvuotta alhaisempina. Henkilöstökuluihin oli talousarvioon tehty varaus palkkojen harmonisoinnille, joka ei toteutunut vuonna 2024. Tämän takia henkilöstökulujen toteuma näyttää ennustettua alhaisemmalta. Osakaskuntien perimissä puhtaanapitokuluissa on tapahtunut nousua, johon ei talousarviossa osattu täysin varautua.

Henkilöstön matkakustannukset ylittivät selvästi suunnitellun molemmilla vastuualueilla.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Strategian ohjelma	Esimerkillinen toimintakulttuuri, arvot tunnetaan ja niiden pohjalta toimitaan	
Ympäristöterveydenhuollon laatukäsikirjan jalkauttaminen	Laatukäsikirja on hyväksytty ja laatutiimi aloittanut toiminnan. Henkilöstö perehdytetty laatukäsikirjaan ja se on osa uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa.	Laatutiimi on kokoontunut ja seurannut laatumittareiden toteutumista vuoden aikana. Henkilöstö on perehdytetty laatujärjestelmään ja se sisältyy uusien työntekijöiden perehdytys suunnitelmaan.
Vastuutaho: Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Riikka Lasonen, eläinlääkintähuollon päällikkö		
Eläinlääkintähuollon ohjekansio	Jalkautetaan osaksi toimintaa	Ohjekansion käyttö on otettu osaksi toimintaa ja sitä käytetään myös henkilöstön perehdyttämisessä.
Vastuutaho: Riikka Lasonen , eläinlääkintähuollon päällikkö		

Talousarvioon
sisältyvä
tavoite/
toimenpide

Mittari
(tavoitetaso ja lähtötaso)

Toteuma 31.12.2024

Strategian ohjelma **Esimerkillisen hyvän johtamisjärjestelmän uudistaminen ja sujuvoittaminen**

Hollolan kunnan toiminta-
kulttuurin jalkauttaminen

Noudatetaan kunnan ohjeita.

Ympäristöterveysjohtaja on osallistu-
nut kunnan esihenkilövalmennukseen.
Esihenkilöt ovat osallistuneet kuu-
kausittain järjestettävälle esihenkilö-
tunnille.

Vastuutaho: Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Riikka Lasonen, eläinlääkintähuollon päällikkö

Strategian ohjelma

Strategian toteutumisen tukeminen monikanavaisella aktiivisella viestinnällä ja markkinoinnilla ja mediatyöllä.

Suunnitellaan ympäristö-
terveydenhuollon viestintä-
nän ja tiedotuksen tavat

Suunnitelma laadittu ja viestintä-
kanavat käytössä.

Viestintää suunnitellaan vuosikellon
avulla. Päijät-Hämeen ympäristöter-
veyden somekanavat otettiin käyttöön
huhtikuussa ja viestintä niillä on ollut
vilkasta. Käytön jälkeen some-
kanaville on laitettu 54 julkaisua.

Vastuutaho: Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Riikka Lasonen, eläinlääkintähuollon päällikkö

Strategian ohjelma

Ennaltaehkäisevän toimintamallin vahvistaminen

Osallistutaan aktiivisesti alueel-
lisiin varautumisen työryhmiin
muiden toimijoiden kanssa.

Työryhmiin osallistuminen

Ympäristöterveydenhuollosta
on osallistuttu muun muassa
PHTurvan ja sen esikunnan,
PHVesiturvan, hyvinvointialueen
varautumisen yhteistyöryhmän
sekä epidemiaselvitystyöryhmän
kokouksiin.

Vastuutaho: Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja

Sujuva yhteistyö muiden viran-
omaisten kanssa

Säännöllinen yhteydenpito ja
yhteystietojen pitäminen ajan
tasalla.

Yhteistyötä on tehty osana
päivittäistä toimintaa.

Vastuutaho: koko henkilöstö

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Potilasasiakirjojen toimittaminen eläinten omistajille sähköisesti	90 % potilasasiakirjoista (vuonna 2023 noin 50 %)	Lähes kaikki tilakäyntien asiakirjat ja suurin osa vastaanottokäyntien asiakirjoista toimitetaan sähköisesti.
Vastuutaho: Riikka Lasonen, eläinlääkintähuollon päällikkö		
Virkamatkojen vähentäminen	Virantoimitusmatkojen kilometrit 2024 vs. 2023	Terveysuojelussa ajokilometrien määrä kasvoi noin 5 000 kilometrillä vuoteen 2023 verrattuna. Suoritetta kohden vuonna 2024 ajettiin 0,67 kilometriä enemmän kuin vuonna 2023. Tavoite ei toteutunut. Eläinlääkintähuollossa seuranta on aloitettu vuonna 2024.

Vastuutaho: Silja Mäkelä, ympäristöterveysjohtaja; Riikka Lasonen, eläinlääkintähuollon päällikkö

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Terveysuojelu	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Tarkastukset	979	830	1 000
Päätökset	284	225	262
Yhteydenotot	3 065	2 700	2 789
Konsultaatit	244	290	298
Lausunnot	120	130	173
Näytteenotto	997	890	1 114

Terveysuojelun vastualueen toiminta toteutui ennustettu vilkkaampana kaikkien suoritelajien osalta. Näytteenottojen määrää nostavat tulospoikkeamien ja pienten häiriötilanteiden johdosta otetut uusintanäytteet sekä valvontaprojekteihin liittyvät pintapuhtaustestien näytteet, joita otettiin 230 kappaletta. Lausuntojen määrää nostaa Hollolan kunnan projekti kiinteistöjen liittämiseksi järjestetyn vesihuollon piiriin ja siihen liittyvä lausuntomenetely. Toimijan vaihdoksiin liittyvien Päätös-suoritteiden määrä oli ennustettua korkeampi.

Eläinlääkintähuolto	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Tilakäynnit	3 343	3 820	3 431
Vastaanottokäynnit	13 516	13 890	14 094
Kel Tarkastukset	78	57	29
Valvontatehtävät	484	290	435

Eläinlääkintähuollon vastualueen toiminnan kokonaismäärä toteutui ennustetusti. Tilakäynntejä oli hieman ennustettua vähemmän ja vastaanottokäynntejä ennustettua enemmän.

Kunnaneläinlääkärien tekemissä tarkastuksissa raportoidaan alkutuotannon elintarvikehygieniaan liittyvät tarkastukset. Maitohygieniatarkastuksia oli jonkin verran ennakoitua vähemmän. Valvontatehtäviin kuuluvat valtion varoista korvattavat pääosin valvontaeläinlääkäreiden tekemät eläinten hyvinvointiin, eläintauteihin, tuontiin ja vientiin sekä merkintään ja rekisteröintiin liittyvät tarkastukset. Tarkastusten määrää ennakoidusta nostaa erityisesti koirarekisterin valvontaan liittyvät tehtävät.

Taulukon luvut pitävät sisällään Lahden ja ulkokuntien tila- ja vastaanottokäynnit mukaan lukien eriytetyn pieneläinpäivystyksen käynnit. Nämä eivät vaikuta jäsenkuntien laskutukseen.

Jäsenkuntien toteutuneet suoritteet ja maksusuudet

Terveysturvajärjestelmän vastualueen toiminta on ollut ennustettua vilkkaampaa varsinkin tarkastusten, lausuntojen ja näytteenoton osalta.

Suoritteiden toteutumisessa ei ollut merkittäviä poikkeamia kuntakohtaisiin ennusteisiin verrattuna. Jonkun verran esiintyy vaihtelua, joka johtuu tarkastusten jaksottumisesta eri vuosille niiden kohteiden osalta, joita ei valvota vuosittain. Näytteenotto-suoritteet toteutuivat edellä esitetyistä syistä ennustettua korkeampina Heinolassa ja Orimattilassa. Iitissä oli tarkastuksia ennakoitua enemmän. Tämä johtuu osittain valvonnassa annettujen kehotusten noudattamisen valvonnasta ja osittain tarkastusten jaksottumisesta eri vuosille. Hollolan kunnalle annettiin runsaasti vesihuollon vapautushakemuksiin liittyviä lausuntoja.

Terveystuojelu

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Ori- mattila	Padas- joki	Sysmä	Toteuma yhteensä	TA 2024
Tarkastukset	155	46	231	171	104	34	142	52	63	998	830
Päätökset, ilmoitukset	41	10	54	43	18	7	51	16	22	262	225
Yhteydenotto	394	146	574	535	237	128	488	138	141	2 781	2700
Konsultaatio	34	27	92	51	27	11	37	11	8	298	290
Lausunnot	23	2	19	73	6	6	31	4	9	173	130
Näyteenotto	115	41	351	149	66	66	162	98	65	1 113	890
Yhteensä	762	272	1321	1022	458	252	911	319	308	5625	5065

Eläinlääkintähuolto

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Iitti	Kärkölä	Ori- mattila	Padas- joki	Sysmä	Toteuma yhteensä	TA 2024
Tilakäynti	260	191	168	341	308	162	928	77	336	2 771	3185
1/2–1 h	65	39	81	90	246	51	510	3	91	1176	1375
1–2 h	117	80	51	179	46	83	269	30	155	1010	1260
yli 2 h	78	72	36	72	16	28	149	44	90	585	585
Vo-käynti	1 361	159	2 053	1 390	1 405	714	3 245	76	972	11 375	11405
alle 1/2 h	974	111	1223	825	1305	450	2301	49	719	7957	6915
1/2–1 h	281	32	522	397	77	201	640	17	159	2326	2840
yli 1 h	106	16	308	168	23	63	304	10	94	1092	1650
Tarkastus	3	5	0	0	1	5	4	0	11	29	55
alle 2 h	1	5	0	0	0	1	1	0	2	10	16
yli 2 h	2	0	0	0	1	4	3	0	9	19	39
Yhteensä	1624	355	2221	1731	1714	881	4177	153	1319	14175	14645

Eläinlääkintähuollon suoritteet toteutuivat pääosin talousarviossa ennustetun mukaisesti. Kokonaissuoritemäärä oli ennakoitua alhaisempi Hartolassa, Kärkölässä ja Padasjoella. Tilakäyntien määrä vähentyi ennustetusta erityisesti Asikkalassa ja Kärkölässä. Ennakoitua korkeampi suoritemäärä oli Orimattilassa (5 prosenttia) ja Sysmässä (7 prosenttia).

Kuntien lopulliset maksuosuudet 2024

Oheessa on esitetty kuntien suoritoteuman perusteella kertyneet maksuosuudet. Kuntakohtaiset maksuosuudet perustuvat kuntien palvelukäyttöön. Ennakkolaskutus toteutetaan talousarvion suoritearvion ja ympäristöterveydenhuollon hinnaston perusteella. Lopullisiin maksuosuuksiin vaikuttaa seudullisen ympäristöterveydenhuollon tilikauden tulos ja kuntien välinen palvelunkäyttö. Kuntakohtainen maksuosuus voi poiketa suunnitellusta, mikäli palvelujen käyttö on ollut ennakoitua suurempaa tai vähäisempää.

Päijät-Hämeen ympäristöterveyden talous toteutui vuonna 2024 ennustettua parempana ja kunnille voidaan palauttaa ennakkoon perittyjä maksuosuuksia yhteensä 178 tuhatta euroa. Palautus jaetaan osakaskunnille palvelujen käytön suhteessa. Suurin palautus tulee Kärkölen kunnalle. Tämä johtuu ennakoitua pienemmästä eläinlääkintähuollon palvelujen käytöstä. Palautusta saavat kaikki osakaskunnat.

	Asikkala	Hartola	Heinola	Hollola	Ilitti	Kärkölä	Orimattila	Padasjoki	Sysmä	Yhteensä
Ennakkolaskutus 2024	275 300	109 100	381 500	340 800	177 600	161 800	473 300	83 400	187 400	2 190 200
Kuntien lopulliset maksuosuudet	252 129	90 348	371 277	305 843	174 464	105 883	462 139	72 515	177 434	2 012 032
Terveysturvajelu	80 521	39 194	138 469	113 538	36 789	23 550	82 745	49 009	33 589	597 404
Eläinlääkintähuolto	171 608	51 154	232 808	192 305	137 675	82 333	379 394	23 506	143 845	1 414 628
Kuntakohtainen tasaus	23 171	18 752	10 223	34 957	3 136	55 917	11 161	10 885	9 966	178 168

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue

Kim Strömmer,
sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Palvelukuvaus

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue muodostuu varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja vapaa-aikapalveluiden vastuualueista. Vapaa-aikapalveluiden vastuualue pitää sisällään nuoriso-, kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden sekä pakolais- ja maahanmuuttoasioiden kokonaisuudet. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue vastaa kyseessä olevien vastuualueiden toiminnan järjestämisestä, kehittämisestä, päätösten valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen toiminnan painopiste on huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, oppimisesta ja sivistyksestä sekä mahdollistaa kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen palvelulupaukset

Varhaiskasvatus

Tarjoamme lapsiystävällistä palvelua ja meille mahtuu hirveen monta luontoa.

- Kohtaamme jokaisen lapsen
- Kuuntelemme ja kasvatamme yhdessä
- Toimimme luotettavasti ja teemme turvallista arkea
- Teemme saumatonta yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa

Perusopetus

Osallistumme ja opimme yhdessä uusissa ympäristöissä tulevaisuutta varten.

- Huomioimme opetuksessa oppilaiden yksilölliset tiedot ja taidot
- Varmistamme oikea-aikaisen kasvun ja oppimisen tuen
- Hyödynnämme kaikkien osaamista ja vahvuuksia
- Tuemme vanhemmuutta

Vapaa-aikapalvelut

Mahdollistamme kuntalaisille omanlaista, onnellista ja yhteisöllistä arjen hyvinvointia.

- Edistämme kuntalaisten vapaa-ajan toimintaa ja harrastamista
- Kehitämme yhdessä ja monialaisesti hyvinvointia tukevia rakenteita
- Tuemme kuntalaisten aktiivista ja turvallista elämää

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan katsaus vuoteen 2024

Vuoden 2024 osalta suuri painoarvo oli strategisten ohjelmien toteuttamisessa. Valtuustossa hyväksytyjen suunnitelmista muokataan uutta hyvinvointisuunnitelma mallia. Vuoden 2024 aikana halusimme jatkaa painottamista asiakkaiden ja työntekijöiden osallisuuteen. Ennakoivaan hyvinvointiin pureuduttiin liikunnan, ruoan, mielen ja päihdetyön kautta. Yhtenä osa-alueena kiusaamisen ehkäisemisen- ja päihdetyönsuunnitelma. Kiusaamisen vastaisen suunnitelma jalkautuu ja kuntaan hankittu someturva-ohjelmasta tuli osa suunnitelmaa. Päihdetyönsuunnitelman valmistelua jatkamme ensi vuonna.

Perhekeskustöiden kehittämistä jatkettiin ja yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Kuntalaisten harrastustoiminnan kehittäminen ja mahdollistaminen eri tavoin jatkuu vuoden 2024 aikana. Vuoden aikana etsimme keinoja eri ikäryhmien liikuttamiseen. Monta luontoa -opintokokonaisuus käynnistyi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksen osalta tehdään vielä viimeistelyä, jotta se oli enemmän osa jo nykyistä toimintaa.

Perusopetuksessa valmisteltiin vuoden 2025 palveluverkon muutosta, jossa Tiilikankaan koulun oppilaat ja henkilökunta liitetään osaksi muita alueen kouluja. Vuoden 2024 osalta valmisteluun liittyi oppilaaksiottoalueiden päivittäminen. Oppilaaksiottoalueita käsiteltiin ensimmäisen kerran 24.4.2024. Kokouksessa sivistys- ja hyvinvointivaliokunta päätti palauttaa asia valmisteluun ja edellytti asiasta ennakkovaikutusten arviointia. Ennakkovaikutusten arviointi tehtiin kolmella eri vaihtoehdolla. Vaihtoehdot olivat yksi yhtenäinen oppilaaksiottoalue, viisi aluetta ja nykyinen kymmenen aluetta. Valiokunta päätyi 9.10.2024 muutosesityksen kautta kuuteen (6) oppilaaksiottoalueeseen. Samassa kokouksessa käsiteltiin myös 5.-6. -luokkalaisten sijoittuminen palveluverkossa, jonka valiokunta merkitsi tiedoksi. Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta edellytti oppilaaksi ottamisen periaatteiden päätöksenteon yhteydessä myös 5.-6.-luokkalaisten sijoittumisen ennakkovaikutusten arviointia.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta hyväksyi 9.10.2024 omalta osaltaan palvelualueen talousarvioesityksen vuodelle 2025 sekä vuosien 2026–2028 talous-suunnitelman seuraavalla muutoksella, joka liittyy Tiilikankaan koulun lakkauttamiseen 1.8.2025. Päätöksenä oli, että vastuualueen palvelusuunnitelma vuodelle 2025 poistettaisiin kaksi ensimmäistä lausetta: ”Valtuuston päätöksen mukaan Tiilikankaan koulu lopettaa toiminnan lukukauden 2024–2025 päätteeksi. Tämä palveluverkkomuutos aiheuttaa oppilaaksiottoalueiden muutoksen 1.8.2025 lähtien.» Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta päätti esittää kunnanhallituksen hyväksyttäväksi palvelualueensa muutetun

talousarvioesityksen vuodelle 2025 sekä vuosien 2026–2028 taloussuunnitelman. Valtuusto ei muuttanut vuoden 2020 päätöstään ja Tiilikankaan koulun oppilaiden lähikoulupäätös tuotiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan päätöksentekoon.

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta käsitteli 11.12.2024 § 147 Tiilikankaan koulun oppilaiden uuden lähikoulun määräytymistä vuoden 2025 palveluverkkomuutoksessa. Päätökseen liittyen kuntaan tuli lukuisia oikaisuvaatimuksia. Kuntalain 92 §:ään ja hallintosäännön 32 §:n nojalla, kunnanhallituksen puheenjohtaja on 16.12.2024 päätti ottaa sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan päättämän asian kunnanhallitukseen käsiteltäväksi. Otto-oikeuden käyttäminen merkitsi, että asia siirtyi kokonaan kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Toimenpiteitä koulupudokkuuden estämiseksi jatkettiin ja poissaolojen seurannasta tuli järjestelmällisempää tämän vuoden aikana. Hollolassa otettiin käyttöön kansallinen poissaololuokitus, varhaisen puuttumisen -lomake sekä huoltajille ja opettajille tuleva heräteilmoitus. Koululaiskuljetusten ohjeistusta päivitettiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa 24.4.2024.

Oppilasmäärien laskun johdosta tehtiin päivitetyt suunnitelmat myös oppilasvirtojen ohjauksesta sekä tulevaisuuden henkilöstötarpeesta. Henkilöstömuutoksiin vaikuttavat palveluverkko, eläköitymiset, ryhmien yhdistämiset sekä ryhmien vähentämiset. Perusopetuksen osalta toteutamme lukuvuoden 2024–2025 tuntikehystä, jonka vaikutus on elokuuhun asti. Lukuvuoden 2024–2025 opetustunnit on jaettu ja yksiköt ovat rakentaneet lukujärjestyksen niiden perusteella.

Hollola ja muut Päijät-Hämeen kunnat oli mukana Kuntaliiton toteuttamassa verkostokoulu-hankkeessa. Tavoitteena on ennen kaikkea kuntien välisiä perusopetuslain mukaisia yhteistyömuotoja hyödyntäen tunnistaa ja kehittää uudenlaisia toimivia ratkaisuja perusopetuksen saatavuuden ja saavutettavuuden sekä opetusjärjestelyiden laadulliseen kehittämiseen eri puolilla maata. Avartamalla kouluyhteisöjä, opetusta ja oppimista voidaan yhteistyön hyödyt saada nykyistä laajemmin käyttöön opetuksen järjestämisessä. Oppilaiden tarpeet ovat suunnittelun lähtökohtana. Kansallinen verkostopetuskoulu- seminaari oli 8.2.2024 ja sen jälkeen Päijät-Hämeen alueellinen työseminaari 6.3.2024. Hanke päättyi vuonna 2024, mutta hankkeen kuntien yhteistyömalleja jatketaan myös seuraavina vuosina.

Varhaiskasvatuksessa toimintaa kehitettiin ja sopeutettiin joustavasti vastaamaan hoidontarvetta. Osallistumisasteen nousu oli myös vuoden 2024 aikana. Varhaiskasvatuksessa on kolmiportaisen tuen mallin otettu käyttöön 1.8.2022 alkaen. Varhaiskasvatuksen käyttöaste oli nousussa ja palveluseteli-kustannukset ylittyivät. Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksuja saimme arvioitua vähemmän. Varhaiskasvatuksen toimintakäsikirja päivitettiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa 20.3.2024.

Uimahallin peruskorjauksen uimaopetuksen toteutus suunniteltiin ennen peruskorjauksen aloittamista. Yhteistyötä tehtiin ympäristökuntien kanssa ja uimaopetusta annettiin opetussuunnitelmien edellyttämällä laajuudella. Lasten uimahallikuljetusten laajentuminen oli uusi kulumuoto tänä vuonna. Uimahalli kuljetuksia järjestettiin myös ikäihmisille kerran viikossa Orimattilan uimahalliin. Uimahallin peruskorjauksen aikana palvelualue menetti kyseisen ajan asiakasmaksutulot.

Palvelusuunnitelma vuodelle 2024

Hollolan varhaiskasvatuksessa edistetään lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä lapselle tärkeiden aikuisten kanssa. Lapsi aloittaa kotoisan polkunsä ympärillään luotettavat ja turvalliset varhaiskasvatuksen aikuiset. Varhaiskasvatukseen mahtuu monta luontoa - moniammatillinen henkilöstö huomioi jokaisen lapsen yksilönä mahdollistaen lapsen hyvän päivän toteutumisen. Varhaiskasvatus tarjoaa perheystävällistä palvelua eloisissa ja kotoisissa oppimisympäristöissä, vehreän luonnon juurella.

Kouluissa oppiminen perustuu aktiiviseen toimintaan ja yhdessä tekemiseen lapsia ja perheitä osallistamalla. Oppimisella on monta luontoa. Koulut ja lähiympäristö on tehty toimintaa varten. Nykyaikaiset opetuskokonaisuudet murtavat rajoja. Oppilaat kohdataan yksilöinä heidän koulupolullaan.

Hollolan vapaa-aikapalveluiden toiminnan keskiössä on hyvinvoiva kuntalainen. Tarjolla on kaikille toimivat ja laaja-alaiset, aikaan ja ilmiöihin reagoivat palvelut, joista löytyy jokaiselle jotakin. Vapaa-aikapalveluiden tärkein tehtävä on mahdollistaa kuntalaisille moninaiset mahdollisuudet omanlaiseen vapaa-ajan viettoon ja hyvinvoinnin tukeen. Tähän pääsemme tekemällä asioita yhdessä kuntalaisten, yhdistysten ja järjestöjen kanssa.

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualue

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova TOIMINTAKATE

	Tilinpäätös 2023	Alku- peräinen talousarvio 2024	Talousarvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	4 385 895	3 679 600	0	3 679 600	4 153 023	112,9 %	-473 423
Myyntituotot	2 317 166	2 120 800	0	2 120 800	2 391 141	112,7 %	-270 341
Maksutuotot	1 225 360	1 092 500	0	1 092 500	907 913	83,1 %	184 587
Tuet ja avustukset	743 249	388 500	0	388 500	673 873	173,5 %	-285 373
Vuokratuotot	83 690	65 300	0	65 300	164 437	251,8 %	-99 137
Muut toiminta- tuotot	16 430	12500	0	12 500	15 659	125,3 %	-3 159
Toimintakulut	-57 169 424	-56 721 600	0	-56 721 600	-57 852 764	102,0 %	1 131 164
Henkilöstökulut	-28 823 037	-28 995 700	0	-28 995 700	-29 207 689	100,7 %	211 989
Palvelujen ostot	-14 523 089	-13 915 600	0	-13 915 600	-15 290 534	109,9 %	1 374 934
Aineet, tarvik- keet ja tavarat	-1 139 511	-1 195 200	0	-1 195 200	-1 072 615	89,7 %	-122 585
Avustukset	-1 568 657	-1 593 300	0	-1 593 300	-1 385 506	87,0 %	-207 794
Muut toiminta- kulut	-11 115 130	-11 021 800	0	-11 021 800	-10 896 420	98,9 %	-125 380
TOIMINTAKATE	-52 783 530	-53 042 000	0	-53 042 000	-53 699 741	101,2 %	657 741
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 966	0	0	0	-1 200	0,0 %	1 200
VUOSIKATE	-52 785 496	-53 042 000	0	-53 042 000	-53 700 941	101,2 %	658 941
Poistot ja arvon- alentumiset	-80 146	-47 300	0	-47 300	-32 431	68,6 %	-14 869
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-52 865 643	-53 089 300	0	-53 089 300	-53 733 372	101,2 %	644 072

Talouden toteutuma

Palvelualueen toimintakate ylittyi 1,2 prosenttia eli lähes 0,7 miljoonaa euroa. Toimintatuotot ylittivät arvioidun 12,9 prosenttia eli noin 0,5 miljoonaa euroa. Toimintatuottojen ylitystä selittää arvioitua suuremmat kotikuntakorvaustulot noin 0,4 miljoonaa euroa (21,4 prosenttia), vuokratuotot 0,1 miljoonaa euroa (151,8 prosenttia,) sekä saadut tuet ja avustukset noin 0,3 miljoonaa euroa (73,5 prosenttia). Toisaalta toimintatulojen ylitystä tasapainottaa arviota huonommat maksutuotot, jotka alittuivat lähes 0,2 miljoonaa euroa (-16,9 prosenttia). Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksut toteutuivat noin 0,2 miljoonaa euroa talousarviota pienempänä (-22,2 prosenttia), kun taas aamu- ja iltapäivätoiminnan hoitopäivämaksut ylittyivät 25 tuhatta euroa (18,0 prosenttia). Toimintakulut ylittivät arvioidun 1,1 miljoonaa euroa (2,0 prosenttia). Henkilöstökustannukset ylittyivät 0,7 prosenttia ja palvelujen ostot 9,9 prosenttia. Palvelujen ostojen ylitystä selittää arvioitua suuremmat konserni- palvelujen sisäiset veloitukset lähes 0,3 miljoonaa euroa, varhaiskasvatuksen palvelusetelikustannukset yli 0,2 miljoonaa euroa (22,4 prosenttia) sekä koulukuljetukset yli 0,7 miljoonaa euroa (138,9 prosenttia).

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen hallinto

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen hallinnon tehtävänä on toimia palvelualueen yleisenä suunnittelu-, valmistelu- ja toimeenpanoelimenä. Hallinnon tehtävänä, mukaan lukien toimistopalvelut, on luoda palvelualueelle tehokkaat ja taloudelliset toiminnan edellytykset tuottamalla tarpeenmukaiset tukipalvelut.

Hallinto- ja tukipalveluiden tehtäviin kuuluvat muun muassa palvelualueen johtaminen ja kehittäminen, valiokuntatyöskentely, sidosryhmäyhteistyö, sisäinen ja ulkoinen asiakaspalvelu, erilaiset yleis- ja oppilashallinnon prosessit, LAPE-toiminta ja perhekeskuskehittäminen.

Yleisesti ottaen palvelualueen toiminta elää vahvaa muutoksen aikaa ja muutoksilla on laajakantoiset vaikutukset myös hallinto- ja tukipalveluiden toimintaan. Sen vuoksi toimintaa ja järjestelmiä on uudistettu toimijoiden tiiviissä yhteistyössä ja muutoksiin on etsitty ratkaisuja ketterästi/luovin ratkaisuin. Oppilashallinnon toimissa on tarkennettu ja muutettu muun muassa laskutusten käytänteitä vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä, niin aamu- ja iltapäivätoiminnan kuin sijoitettujen lasten laskutusprosessissa ja käytänteissä. Laskutuskäytänteiden muutokset ovat edellyttäneet myös järjestelmiin liittyvää konfigurointia. Lisäksi on toteutettu aamu- ja

iltapäivätoiminnan päätösprosessien ja pohjien kokonaisuudistus. Vuoden 2024 aikana päätökset siirryttiin tekemään Effican sijaan Primuksessa.

Toimintaympäristön ja järjestelmien aiheuttamaan muutokseen on pyritty vastaamaan kiinnittämällä huomioita osaamisen kehittämiseen. Hallinto- ja tukipalveluiden osaamisen kehittämässä on vuoden 2024 aikana määrätietoisesti hyödynnetty Eduhouse-koulutusympäristöä sekä toteutettu sisäistä koulutusta Primus-varttien muodossa.

Vuoden 2024 aikana on valmistauduttu sähköiseen arkistoon siirtymistä. Oppilashallinnon järjestelmästä (MultiPrimus) on arkistoitu systemaattisesti säilytysajaltaan umpeutuneita asiakirjoja. Lisäksi on toteutettu erilaisia tietosuojaa ja -turvaa tukevia toimenpiteitä ja projekteja keskeisiin järjestelmiin liittyen:

Suomi.fi -palveluväylän käyttöönottoprojekti on saatu valmiiksi. Suomi.fi-tunnistus ja -valtuudet palvelun käyttöönoton myötä huoltajille ei tarvitse enää luoda manuaalisesti avainkoodeja Wilma-tunnusten luomista varten. Huoltajat tunnistautuvat oppijan huoltajiksi Suomi.fi-palvelun kautta ja saavat saman tien Wilman käyttöoikeudet. Huoltajatunnuksen teko onnistuu heti kun lapsen tiedot ovat luotuna oppilashallintojärjestelmään (MultiPrimus). Tällä tavalla toimistosihteerien ja pääkäyttäjien luonti- ja päivitysvastuu poistuu, joka tehostaa työskentelyä.

DVV-rajapinnan käyttöönottoprojekti on saatu valmiiksi. Rajapinnan käyttöönoton myötä oppilaiden ja huoltajien henkilödata päivittyy Primukseen suoraan Digi- ja väestöviraston järjestelmästä. Toiminnallisuuden myötä meillä on käytettävissä entistä ajantasaisempi ja luotettavampi tieto, kun manuaalisen päivityksen virhealttius poistuu. Lisäksi tieto turvakiellon virallisesta tilasta siirtyy oikein tarvittaviin järjestelmiin. Näin ollen käyttöönottoprojektin myötä tiedon ajantasaisuus, automaattisuus ja luotettavuus on lisääntynyt merkittävästi. Tiedon oikeellisuus/ajantasaisuus on ehdottoman tärkeää, koska oppilashallintojärjestelmän tietoja käytetään muun muassa päätösten, tiedonsiirtojen ja laskutusten pohjalla.

MunApp-sovellus koululaiskuljetuksiin on nyt toteutettu myös oppilaille katseluoikeudella. Koululaiskuljetusten toiminnanohjausjärjestelmään on kehitetty uusi oppilaan näkymä palvelemaan erityisesti erilliskuljetuksessa kulkevia oppilaita. Toiminnallisuus myös yksinkertaistaa koululaiskuljetuksiin liittyviä hallinnollisia prosesseja. Kehitystyön tuloksena erilliskuljetuksissa kulkeva oppilas voi omilla tunnuksillaan nähdä MunApp-sovelluksessa omat kuljetustiedot (auto, nouto-aika). Jatkossa edelleenkin ainoastaan huoltaja

pystyy tekemään tarpeettomien kyytien perumisen. Uudistuksen myötä kaikilla käyttäjryhmillä on omat näkymät koululaiskuljetuksiin ja sama tieto on reaaliaikaisesti kaikkien käyttäjryhmien nähtävissä/käytettävissä. Kehittämistyön tuloksena meillä on nyt käytössä omat näkymät kaikille keskeisille toimijoille (oppilas, huoltaja, koulusihteeri, kyytivalvoja, kuljettaja).

Kansalliset poissaololuokitukset ja poissaoloseuranta /Wilma Noti -palvelun käyttöönotto: Perusopetuslain ja opetussuunnitelman muutosten myötä opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä ja seurata oppijoiden poissaoloja sekä puuttua niihin aiempaa suunnitelmallisemmin. Päijät-Hämeessä ja siten myös Hollolassa on otettu käyttöön yhtenäinen seudullinen poissaolojen puuttumisen malli elokuussa 2024. Oppilashallintojärjestelmään on rakennettu Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen mallin mukaiset poissaololuokitukset, poissaolokooste-toiminallisuus sekä poissaolo- ja reagointi-raportit rehtoreille ja varhaisen puuttumisen reagointilomake luokanvalvojalle. Automaattisten viestien toiminnallisuus on toteutettu Wilma Noti -palvelulla, jonka Hollolan kunta otti käyttöön koko Suomen mittakaavassa ensimmäisten kuntien/kaupunkien joukossa. Palvelun mahdollistamien toiminnallisuuksien avulla oppilaiden poissaoloja pystytään seuraamaan suunnitelmallisesti niin, että niistä kerätty tieto on käytettävissä poissaolojen ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen. Wilma Noti -palvelun käyttöönottoprojekti saatiin kokonaisuudessaan käyttövalmiiksi marraskuussa. Palvelu kuitenkin huomioi kaikki lukuvuoden poissaolot elokuusta alkaen. Toiminnallisuuden käyttöönoton myötä saamme standardoitua dataa, jota on mahdollista hyödyntää useista eri näkökulmista. Lisäksi on aloitettu päivittämään ja uudistamaan tuntimerkintöjä Wilmassa.

Koski-tietovaranto: Opetushallituksen ylläpitämään valtakunnalliseen Opetuksen ja koulutuksen tietovaranto Koski edellyttää meiltä jatkuvia kehittämistoimia, jonka pohjalta aikaisemmin käyttöönotettuihin tiedonsiirtoihin liittyviä prosesseja ja ohjeita on korjattu.

Tietoturvariskien kartoitus: Marraskuussa käynnistimme koko palvelualutta koskevan riskienhallintaprosessin. Vuoden 2024 loppuun mennessä tavoitteena oli kartoittaa toimintayksikkötasolla tietoturvallisuuteen kohdistuvat riskit. Tietoturvariskien tunnistamisen jälkeen aineistosta laadittiin riskianalyysi, jonka pohjalta työskentelyä jatketaan vuonna 2025.

Hallinto- ja tukipalveluissa ajankohtaisena on ollut tehtäväkuvien ja -nimikkeiden uudistaminen. Uudet tehtävänkuvat otettiin käyttöön syyskuun alusta. Tehtävänkuvia tarkastelemalla ja palvelusopimuksia laatimalla on pyritty varmistamaan muun muassa palveluiden ja tehtävien toimintavarmuus

erilaisissa poikkeustilanteissa kuten poissaolot ja työsuhteen päätyminen. Lisäksi muutoksilla on pyritty vastaamaan sekä palvelutarpeessa tapahtuneisiin että toiminnallisiin muutoksiin palvelualueella.

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen hallinto- ja tukipalvelut on osallistunut aktiivisesti palvelualueen ylläpitävään yhteistyöhön. Olemme osallistuneet aktiivisesti erilaisten kuntatasoisten prosessien ja asioiden kehittämiseen kuten hyvinvointityöryhmän työskentely, ilmastotyö/ilmastosuunnitelman laatiminen, henkilöstöetuuksien valmistelu, kuntatasoisen EVA-ohjeen laatiminen, tietosuojat- ja turvatyö, verkkosivu-uudistus sekä digiturvamallin toteuttaminen.

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueella on ollut keskeinen rooli hyvinvointialueuudistuksessa. Uudistus on tuonut muutoksia palvelualueen palvelutuotantoon ja siten sillä on ollut vaikutuksia edelleen muun muassa sopimuksiin. Hyvinvointialueuudistuksen ja sitä seuranneiden lakimuutosten myötä asioita on ollut edelleen prosessissa ja niitä on pyritty ratkaisemaan seudullisessa yhteistyössä. Tällainen seudullista yhteistyötä edellyttänyt prosessi on ollut muun muassa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla toteutettava kehitysvammaisten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen liittyvät vastuu- ja sopimuskysymykset.

Hallintopalvelut on ollut aktiivisesti rakentamassa positiivista työnantajamielikuvaa toteuttamalla kuukausittain nonstop-sijaishaastatteluita varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetuksen lyhytaikaisiin sijaisuuksiin. Olemme osallistuneet myös joihinkin verkostoitumis- ja rekrytointitapahtumiin kuten DuuniExpo ja MEGADuuniWork. Tällä tavoin pyrimme varmistamaan osaan työvoiman saannin nyt ja tulevaisuudessa.

Koululaiskuljetuksiin liittyen on päivitetty periaatteet sekä tehtävä- ja vastuunjakotaulukkoa, käyty läpi ja päivitetty sopimuksia, toteutettu kuljetuksiin liittyviä kilpailutuksia (autoja/reittejä, toiminnanohjausjärjestelmä, kuljetussuunnittelupalvelu) ja tiivistetty seudullista yhteistyötä perustamalla uusi yhteistyöryhmä koululaiskuljetushankintoihin liittyen.

Valtuustoaloitteesta alkunsa saanut vauva- ja muuttorahan prosessi on saatu valmiiksi ja hakemusten käsittely on pystytty aloittamaan ja maksatukset pyörivät suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Perhekeskuskehittämisessä on otettu käyttöön sähköinen perhekeskus (Omaperhe.fi). Omaperhe on kansallinen verkkopalvelu, joka kokoaa perheille tarkoitettua tietoa, tukea, tapahtumia ja palveluita yhteen paikkaan verkossa tukien perhekeskus-palvelukokonaisuutta. Sähköisen perhekeskuksen

käyttöönottoon liittyen on järjestetty useita työpajoja ja tehty PTV-kuvauksia. Omaperhe sivustolla olevat palvelusuositukset tulevat Suomi.fi palvelutietovarannosta. Palvelualueella on tehty mittava työ palvelujen kuvaamiseksi palvelutietovarantoon sähköisen perhekeskuksen palvelunostotarpeisiin nähden. Hollola on pilottikuntana ottanut käyttöön sekä kuntalaisille, että ammattilaisille suunnatut osiot Omaperhe.fi palvelusta.

Asiakaslähtöiseen perhekeskuskehittämiseen liittyen ammattilaisille järjestettiin hyvinvointiseminaari, joka oli jatkumoa vuonna 2023 toteutetulle asukasyksitylle ja asukasillalle. Seminaarin anti koettiin erittäin hyväksi ja ammattilaisille suunnattujen seminaarien toteuttamista on päätetty jatkaa ainakin vuosina 2025 ja 2026. Kohtaamispaikkatoimintaa on kehitetty mahdollisuuksien rajoissa ja paikallisista tarpeista käsin yhteistyössä alueellisen verkoston kanssa. Alueellisena yhteistyönä on laadittu muun muassa Päijät-Hämeen lapsiperheiden kohtaamispaikkojen toimintaperiaatteet. Perhekeskus ja kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseksi on Hollolassa tunnistettu tarve fyysisen perhekeskuksen olemassaololle. Hollolassa on osallistuttu aktiivisesti erilaisiin perhekeskustoimintaa käsitteleviin yhteistyötapaamisiin/verkostojen toimintaan niin alueellisesti kuin kansallisesti. Perhekeskustoiminnan kehittämiseksi yhteistyötä on tehty erityisesti Hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Palvelukarttaa ja Hollolan perhekeskusmanuaalia on päivitetty suunnitellusti, ja ne ovat kaikkien ammattilaisten käytettävissä palveluohjauksen työkaluina.

Varhaiskasvatuspalvelut

Sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueella varhaiskasvatuksen tehtävä on järjestää varhaiskasvatusta, joka edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Lähiesihenkilöt vastaavat kentällä varhaiskasvatus-, esiopetus- sekä perhepäivähoidon toiminnasta. Varhaiskasvatuksen hallintopalvelut toimivat tukipalveluna kentälle, vastaten sisäisestä ja ulkoisesta asiakaspalvelusta, asiakasmaksujen toteutumisesta, palveluseteliprosessista, yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta, varhaiskasvatuksen tietovarannosta (VARDA) sekä varhaiskasvatuksen kehittämisestä ja laadunarviointi järjestelmästä (VALSSI). Varhaiskasvatukseen on rekrytoitu keväällä 2024 uutena tehtävänä kaksi alueellista päiväkodin apulaisjohtajaa vahvistamaan

esihenkilöresurssia erityisesti sijaistamistarpeiden varalle, mutta myös vahvistamaan pedagogiikkaa.

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja on päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus. Esiopetus toteutetaan alkuluokkatoimintana kouluilla perusopetuksen 1–2 vuosiluokkien kanssa. Lisäksi huoltaja voi valita lapselleen yksityisen varhaiskasvatuksen tai lasta voidaan hoitaa myös kotona kotihoidon tuella. Avointa varhaiskasvatustoimintaa tarjotaan perheille arkipäivisin neljässä eri toimipisteessä, uusimpana kokeiluna on avoimen aloittaminen Nostavalla. Avoin varhaiskasvatustoiminta on osa lapsi- ja perhepalveluiden kohtaamispaikkatoimintaa. Varhaiskasvatuksen avoin toiminta on kasvanut edelleen ja vahvistanut paikkaansa palvelutarjonnassa. Kävijöitä oli kevään 2024 aikana lähes tuhat ja uuden toimintakauden alkaessa sama aktiivisuus kävijämäärissä jatkui. Henkilöstöresurssia vahvistettiin 1.1.2024 alkaen määräaikaisesti osa-aikaisella työntekijällä perheiden osallistujamäärien kasvusta johtuen.

Luontohankkeen kautta alkanutta luontoryhmän toimintaa Soramäen päiväkodin yhteydessä on kehitetty ja palvelumuodon jalostamista on jatkettu vuonna 2024 parantamalla muun muassa luontoryhmän toimintaympäristöä. Luonto - ja ympäristökasvatusosaaminen vahvistui keväällä 2024, kun ensimmäiset ympäristökasvattajat valmistuivat. Kunta on tukenut heidän opiskeluaan ja heidän kauttaan luontopedagogiikka ja ympäristökasvatus vahvistuu koko kunnassa.

Varhaiskasvatusta tulee arvioida säännöllisesti ja jokaisessa kunnassa tullessaan ottamaan käyttöön kansallinen laadunarviointijärjestelmä, Valsi. Valsia säätelee laki kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta (946/2022). Laki tuli voimaan 1.1.2023. Valsin tarkoituksena on tukea järjestäjiä ja palveluntuottajia heidän laadunhallinnassaan. Kevään 2024 aikana on toteutettu ensimmäinen määrällinen arviointi, joka kohdistui vuorovaikutuksen sensitiivisyyteen ja ilmaisun tapoihin varhaiskasvatuksessa. Arvioinnin pohjalta tehtiin yksikkö- ja kuntakohtaisia nostoja vahvuuksista ja kehittämiskohteista. Kuntatasolla vahvuudeksi nousi yhteiset pelisäännöt ja lapsen yksilöllinen kohtaaminen, ja kehittämiskohteeksi lasten osallisuuden lisääminen. Esi- ja perusopetuksen seudullisessa kyselyssä Hollolan tulokset olivat yhteneväiset seudullisten tulosten kanssa sekä esi- että perusopetuksessa. Esioppilaiden mielestä esiopetuksessa parasta oli leikki ja kaverit, mutta leikkiaikaa voisi olla vieläkin enemmän. Esiopetuksessa huoltajat kokivat voivansa vaikuttaa paremmin toiminnan suunnitteluun ja saivat enemmän tietoa kyselyiden tuloksista kuin perusopetuksessa.

Hankkeiden avulla tuetaan varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuksen hankkeita on kohdistettu toiminnan kehittämiseen, jotta voidaan toteuttaa valtakunnallisten standardien mukaista monipuolista ja laadukasta varhaiskasvatusta. Vuonna 2022 alkanut hanke, Varhaiskasvatuksen koronapandemian vaikutusten tasoittaminen päättyi 31.7.2024. Tällä hankerahalla oli palkattuna varhaiskasvatukseen kolme resurssilastenhoitajaa kehityksen ja oppimisen turvaamiseksi ja varhaiskasvatuksen tukitoimien vahvistamiseksi. Keväällä 2023 saatiin hankeraha; Inklusion, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen erityisesti tuen lasten arjessa lähipalveluperiaate huomioiden. Hankkeen avulla muodostettiin joustavampia ryhmärakenteita pienentämällä ryhmäkokoja sekä palkattiin resurssilastenhoitajia lapsiryhmiin. Hankerahalla jatkoi 1.8.2024 alkaneella uudella toimintakaudella yksi varhaiskasvatuksen resurssilastenhoitaja sekä lisättiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan resurssia. Keväällä 2024 saatiin hankerahoitus; Koulutuksen laadun parantaminen sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tasa-arvon edistäminen Hollolassa 2024–2027. Hankerahalla lisättiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien resurssia ja palkattiin yksi varhaiskasvatuksen sosionomi vahvistamaan inklusiivista toimintakulttuuria ja lasten hyvinvointia pienennetyssä lapsiryhmässä. Näillä rakenteilla on pyritty paremmin mahdollistamaan inklusion toteutuminen sekä tasa-arvoisen että yhdenvertaisen tuen huomioiminen. Jo pelkästään näillä keinoilla ja lyhyessä ajassa on voitu havaita ja tunnistaa, että tukitoimet on kohdistettu oikein. Pienennetyt ryhmät sekä resurssilastenhoitajat ovat tarjonneet riittävän ja oikea-aikaisen tuen.

Vuoden 2023 lopussa valmistui sosionomin tehtäväkuva ja ensimmäiset vakinaiset sosionomit palkattiin kuntaan vuonna 2024. Sosionomin tehtävä on vahvistaa varhaiskasvatuksen sosiaalipedagogista osaamista, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hollolan kunta tukee varhaiskasvatuksen sosionomien opintoja maksamalla heidän polkuopintojen lukukausimaksun sekä mahdollistamalla heidän osallistumisensa opiskeluun työvuorosuunnittelulla.

Vuosina 2022–2023 hankerahalla vahvistettiin henkilöstön digiosaamista varhaiskasvatuksen digiohjaajan avulla. Digiohjaajan vaikutus henkilöstön ja lasten digitaitoihin oli merkittävä. Järjestelemällä työtehtäviä uudelleen, mahdollistui määräaikainen tehtävä osa-aikaiselle digiohjaajalle Hollolan varhaiskasvatuksessa, jolla mahdollistetaan kehityksessä pysyminen. Vuonna 2023 saatiin seudullinen hankeraha; Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistäminen varhaiskasvatuksessa 2023. Hanke aloitettiin 2024 ja sen myötä luodaan Seppo pelialustalle Seikkaillen Päijät-Hämeessä- peli, joka hyödyntää muun muassa Päijät-Hämeen kiinnostavia luontokohteita.

Varhaiskasvatuksen asetuksenmukaisen henkilöstömitoituksen riittävyyttä haastaa lasten pidentyneet hoitoajat ja siitä johtuvat yksikköjen pidentyneet aukioloajat, erityisesti alle kolmevuotiaiden osuus varhaiskasvatuksessa sekä tuen resurssointi. Vuosi 2023 osaltaan näytti millaisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia 1.8.2022 voimaan tulleella lapsen tukea koskevalla lakimuutoksella (1183/2021) on ollut. On ollut nähtävissä, että muutos kolmitasoisesta tuesta on lisännyt niin kunnallisella kuin yksityisellä puolella konsultointipyyntöjä. Lisäksi tuen lasten määrä on selvästi kasvanut ja moninaiset tarpeet asettavat vaateita kehittää kasvattajien osaamista ja tarkastella rakenteita ja suhdelukuja. Tuen lakisäätien toteutuminen on vaatinut ryhmärakenteiden tarkastelua ja resurssilastenhoitajien määrää on lisätty vastaamaan tuen tarvetta myös vuonna 2024. Henkilöstöresurssia on lisätty asetuksen mukaisen mitoituksen ja tuen toteutumiseksi kevätkaudella 2024 viidellä henkilöllä ja syyskauden osalta kahdella henkilöllä, joita ei ole varattu talousarvioon. Lisäksi sijauskustannukset, erityisesti sairauslomasijaisten määrä on ollut suuri vuonna 2024.

Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kasvanut viimeisten vuosien aikana. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatuksessa on kasvanut merkittävästi viimeisen kahden vuoden aikana. Uusi yksikkö Koulurinteen päiväkotia ja muutokset Paimelan päiväkodissa ja Herralan päiväkodissa vuonna 2023 tuottivat kuntaan lisää varhaiskasvatuspaikkoja. Yksiköt vastaavat erityisesti 2023 ja 2024 kasvaneeseen alle 3-vuotiaiden paikkojen kysyntään, mutta paikkojen avulla pystytään vastaamaan paremmin myös lapsen saamaan tukeen. Syntyneiden lasten määrä on yleisesti ollut valtakunnallisesti laskeva, mutta varhaiskasvatuksen osallistumisaste on kasvanut viimeisten vuosien aikana, joka näkyy varhaiskasvatuksen osallistuvien lasten määrän kasvuna. Osallistumisasteen kasvu on näkynyt myös lisääntyneenä loma-aikojen hoidontarpeena ja lisäksi esiopetuksessa on lisääntynyt täydentävän varhaiskasvatuksen tarve. Osallistumisasteen nousuun on mahdollisesti vaikuttanut myös varhaiskasvatusmaksujen pienentyminen vuosina 2023 ja 2024.

Hallitus laski varhaiskasvatusmaksuja korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 33,0 prosenttia 1.3.2023 alkaen. Tulorajamuutosten seurauksena nollamaksuisten määrä kasvoi ja varhaiskasvatuksen maksutuottojen määrä on laskenut. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajat muuttuivat indeksitarkistuksen myötä 1.8.2024, jolloin nollamaksuisten määrä kasvoi edelleen ja maksutuotot varhaiskasvatuksessa vähenivät. Vuoden 2023 kotikuntakorvaukset noin 0,1 miljoonaa euroa, jotka jäivät lakimuutoksen takia saamatta, on merkitty luottotappioihin vuoden 2024 tilinpäätöksessä. Lakiin tehtiin muutos vuoden 2024 alusta, jonka seurauksena palataan

aikaisempaan toimintatapaan ja maksutuotot laskutetaan jälleen sijoittavalta 0,2 miljoonaa euroa.

Kaikki kunnallisessa varhaiskasvatuksessa näkyvät ilmiöt näkyvät myös yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Palvelusetelin arvoa käsiteltiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa 23.8.2023. Palvelusetelin perushintaa korotettiin 1.9.2023 perustuen yksityisen palvelutuotannon kustannustentason nousuun. Tulorajamuutoksia ja perushinnan korotuksia ei ennakoitu vuoden 2024 talousarvion palvelusetelikuluissa. Palveluseteliin kohdistui lisäksi 1.8.2024 indeksikorotus (5,2 prosenttia), joka nosti palvelusetelikuluja loppuvuoden 2024 vuoden osalta. Palvelusetelikulujen ennakoitiin ylittyvän osavuositarkastuksen tammi-elokuun yhteydessä noin 0,2 miljoonaa euroa. Kulut ylittyvät vuonna 2024 noin 0,2 miljoonaa euroa. Palvelusetelin perushinnan korotukset vuonna 2023 ja 2024 ovat nostaneet palvelusetelikustannuksia. Lisäksi tulorajamuutoksiin perustuvat asiakasmaksujen huojennukset ovat kasvattaneet kunnan tuottajalle maksamaa osuutta. Varhaiskasvatukseen perustuva lapsen oikeus tukeen, vaikuttaa lisäksi tuottajalle maksetun palvelusetelin arvoon sitä korottavasti.

Palvelusetelin arvon tarkastus vuonna 2023 asetti painetta tarkastella myös yksityisen hoidon tuen kuntalisää vuoden 2023 aikana, perustuen vastaavasti yksityisen palvelutuotannon kustannustentason nousuun. Yksityishoidontuen kuntalisää käsiteltiin sivistys- ja hyvinvointivaliokunnassa marraskuussa 2023, jossa sitä päätettiin korottaa. Kuntalisää korotettiin yksityisten perhepäivähoitajien ja työsopimussuhteisten hoitajien osalta 50 eurolla kuukaudessa ja sekä ryhmäperhepäiväkotien ja päiväkotien osalta 70 euroa kuukaudessa. Korotettu kuntalisä tuli voimaan 1.2.2024 alkaen. Korotusten myötä summat ovat 400 euroa/kk ja 420 euroa/kk. Ehtoihin ei tehty muutoksia. Korotusta ei ennakoitu vuoden 2024 talousarviossa, mutta sen vaikutus ei myöskään näyttäytynyt merkittävältä. Kokonaisuudessaan vuonna 2024 lastenhoidon tukien määrä jäi noin 0,2 miljoonaa euroa alle arvioidun määrän.

Yleinen kustannusten nousu näkyy koko varhaiskasvatuksen kulurakenteessa ja haastaa meitä seuraavina vuosina. Maksutuotot vähenevät ja hintatason nousu näkyy muun muassa materiaalien ja palveluiden ostoissa. Merkittävimmät korotukset näkyvät henkilöstö- ja palvelusetelikulujen kasvussa, nousuna ruoka- ja siivouspalvelu sekä ICT kuluissa. Varhaiskasvatukseen kohdistuu vuosittain useita erilaisia muutoksia kuten lakimuutokset, ohjainten asiakirjojen ja asetusten tuomat muutokset sekä järjestelmämuutokset. Nämä ovat lisänneet myös hallinnon työtä. Varhaiskasvatuksessa tietojärjestelmiin kohdistuva iso muutos on vuonna 2023 alkanut vaiheittainen

siirtyminen varhaiskasvatuksen tietojärjestelmä Efficasta Edlevoon. Tämä muutos tulee jatkumaan vielä seuraaville vuosille. Varhaiskasvatuksen asiakasjärjestelmän uudistuksen lisäksi kunnassa on viety sekä henkilöstö- että talousjärjestelmä uudistuksia läpi 2024–2025 vuodenvaihteessa. Uudistustyö ja muutokset järjestelmissä aiheuttivat laajoja selvitys ja muutostöitä myös varhaiskasvatuksessa, koska ne edellyttivät varhaiskasvatuksen laskutuksen, palvelusetelin maksatuksen ja Varda liittymien uudelleen rakentamista. Muutokset edellyttivät työtä myös perhepäivähoidon palkka- ja kustannuskorvausliittymään sekä Titania työvuorojärjestelmään.

Kesä 2024 tasasi joltain osin henkilöstökuluja, mutta kokonaisuudessaan osavuosikatsauksen ennusteen mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstökulut ylittyivät vajaa 0,2 miljoonaa euroa. Varhaiskasvatuksen kokonaiskulut ennakotiin osavuosikatsauksen tammi-elokuun kohdalla ylittyvän noin 0,4 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut ja palvelusetelikulut näyttäytyivät merkittävimpänä syynä kokonaiskulujen ylitykseen, joka oli tilinpäätöksessä 2024 noin 0,5 miljoonaa euroa.

Perusopetuspalvelut

Perusopetus tukee oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja. Perusopetus tuottaa kaikille saman jatko-opintokelpoisuuden ja se on maksutonta. Peruskoulussa on vuosiluokat 1–9, ja se on tarkoitettu koko 7–16-vuotiaiden ikäluokalle. Esiopetus toteutetaan varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyönä alkuluokkatoimintana kouluilla perusopetuksen 1–2 vuosiluokkien kanssa. Kouluilla järjestetään myös perusopetuslain mukaista koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa.

Hollolassa palvelualue on jaettu eteläiseen ja pohjoiseen palvelualueeseen. Eteläisellä palvelualueella on kolme koulua ja pohjoisella palvelualueella kuusi koulua. Perusopetuksessa on käynnissä oppilaaksiottoalueiden tarkastelu, koska Tiilikankaan koulun toiminta lakkaa elokuussa 2025. Kouluista Heinsuon ja Salpakankaan koulut ovat yhtenäiskouluja. Vaativaa erityisopetusta annetaan koko kuntaa palvelevassa Kankaan erityiskoulussa.

Oppivelvollisuuden laajentumisesta 18 ikävuoteen asti kunnalle tuli velvollisuutena valvontavastuu oppivelvollisuuden toteutumisen seurannasta. Valvontavastuu myötä on perusopetuksessa tehty joitakin opiskelupaikan osoittamisia toisen asteen opintoihin.

Sitouttava koulu yhteistyö -hanke on edelleen käynnissä 28.2.2025 asti.

Hollolan perusopetuksessa poissaoloja seurataan ja niihin puututaan Päijät-Hämeen seudullisen mallin mukaan. Koulupudokkuuden ehkäisyä tukevat myös koulujen Veturi-ryhmät ja Vaihde-ryhmä. Potkuri-ryhmän toiminta loppui 31.7.2024 hankerahoituksen päättyessä.

Hollolan uimahallin peruskorjauksen takia koululaisten uinninopetusta on jouduttu toteuttamaan syyslukukaudella 2024 lähikuntien uimahalleissa. Kalliolan ja Paimelan koulujen uintivuorot on toteutettu Vierumäellä. Hämeenkosken uintivuorot ovat toteutuneet Lammin uimahallissa. Muiden koulujen osalta uintivuoroja on toteutettu Kärkölän, Orimattilan ja Lahden uimahalleissa.

Palvelualueella seurataan OKM:n ja OPH:n sekä muiden tahojen kehittämissankkeita ja pyritään niihin hankkeisiin, jotka palvelevat palvelualueen omaa toimintaa. Kehittämishankkeiden avulla pyritään löytämään uusia toimintamalleja tukemaan toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Vuonna 2024 käynnissä olevia kehittämissankkeita ovat: koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden turvaaminen 2024–2027, koulun kerhotoiminta, vieras-kielisten oppilaiden opetuksen järjestäminen, erityisavustus maahanmuuttoaustaisten perusopetuksen oppilaiden kielitaidon kehittämiseksi, yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen, liikunnan iloa ja riemua Hollolassa, covid 2022–2024 (päättyi 7/2024), uudet lukutaidot –digihanke (päättyi 1/2024) ja liikkuva opiskelu (päättyi 7/2024).

Perusopetuksen suunnittelija ja kunnan osallisuuskoordinaattori ovat yhteistyössä kehittäneet osallisuustyötä sekä oppilaiden että henkilökunnan keskuudessa. Esimerkiksi Lasten Parlamentissa käytettiin Skidialogi -menetelmää, jota jalkautettiin keväällä 2024 perusopetukseen myös esihenkilöille. Lisäksi kodin ja koulun välistä yhteistyötä lisäämään ja tukemaan on perustettu kaikkien koulujen vanhempainyhdistysten verkosto, joka on kokoontunut vuoden aikana kaksi kertaa.

Vapaa-aikapalvelut

Nuorisopalvelut toteuttivat onnistuneesti nuorisotyötä ympäri kuntaa. Henkilöstövaihdoksia ei vuoden aikana ollut, joten työn suunnitelmallisuus ja resurssointi onnistui hyvin. Kaikissa toiminnoissa nähtiin lisääntyntä asiakasvolyyymiä, jota osaltaan selittää henkilöstön pysyvyys ja toisaalta erityisnuorisotyössä vuoden aikana ollut 0,5 henkilötyövuoden lisäresurssi. Vuoden aikana kaikissa nuorisopalveluiden toiminnoissa (pois lukien Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpaja) järjestettiin 5 678 toimintatuntia, joiden aikana

tavoitettiin 41 882 nuorta. Vuoden loppuun mennessä valmistunut seudullinen nuorisotyön perussuunnitelma valmistui ja se viedään vuoden 2025 alkupuolella sen käyttöön ottavissa kunnissa toimielimiin käsittelykierroksille. Keskeisenä tavoitteena johtamisen näkökulmasta NUPSin laatimisessa on ollut kunnallisen nuorisotyön laadun arviointi ja vaikuttavuuden mittaaminen, johon saadaan oivallinen, valtakunnallistakin vertailua mahdollistava työkalu.

Kirjastopalveluiden suurin muutos vuoden 2024 aikana oli uuden seudullisen kirjastokimppa Lastun kirjastojärjestelmän vaihtuminen KOHA-Suomen tarjoamaan uuteen järjestelmään. Vaihdsta valmisteltiin alkuvuosi ja se toimeenpantiin syksyllä, jolloin kirjaston lainaustoiminta oli kaksi viikkoa katkolla. Katkoksesta huolimatta kirjaston lainamäärät nousivat edellisestä vuodesta hieman. Digitaalisten palveluiden tarjoaminen lisääntyi merkittävästi vuoden aikana, kun Hollolassa otettiin käyttöön kansallinen E-kirjasto ja Cineast palvelu. Digitaaliset palvelut lisäsivät tarjolla olevien elokuvien, lehtien ja kirjojen tarjontaa merkittävästi. Vuonna 2024 vietettiin Hollolan pääkirjaston 20-vuotisjuhlia. Juhlaviikon aikana kirjastossa järjestettiin erilaisia tapahtumia kaikenikäisille toimijoille. Pääkirjaston tilojen käyttöaste pysyi koko vuoden korkeana ja loppuvuodesta 2024 oli nähtävissä, että alati vähenvä kokous- ja kokoontumisinfra kunnassa heijastuu etenkin pääkirjaston tilojen käyttäjämääriin. Etenkin kunnan sisäisen tarve kokousten ja tapaamisten pitopaikkana on merkittävästi noussut vuoden 2024 aikana ja tähän ei ole lähitulevaisuudessa näkyvässä helpotusta. Tilojen muunneltavuus ja erilaisten kokouspodien lisähankintaa suunniteltiin ja laitetaan toteutukseen vuoden 2025 aikana.

Uimahallin remontti sulki hallin ovet käyttäjille 14.4.2024. Liikuntapalveluita työllisti alkuvuoden aikana merkittävästi toimintojen uudelleensuunnittelu, sillä merkittävä osa perinteisistä toimintatiloista poistui hallin sulkemisen jälkeen käytöstä väliaikaisesti. Uimahallin judosalin ja monitoimisalin tilalle vuokrattiin Soramäentie 31:stä vanhaa liikehuoneistotilaa, jotta pystyttiin tarjoamaan paikallisille seuroille, Wellamo-opistolle ja kunnan omalla liikunnanohjaukselle tiloja. Soramäentien tiloissa toimii myös pienimuotoinen kuntosali, joka on suunniteltu ainoastaan liikuntaneuvonnan ja tuettujen kuntosaliryhmien käyttöön. Koululaisten uimaopetus järjestettiin syksystä 2024 alkaen kaikkiaan kuudessa eri uimahallissa ympäri Päijät-Hämettä. Lakisääteisten uimaopetuskuljetusten lisäksi tarjottiin kuntalaisille loppuvuodesta maksutonta kuljetusta Orimattilan uimahalliin kerran viikossa. Yhdeksän kertaa järjestetyssä kuljetuksessa uimaan matkusti yhteensä 394

kuntalaista. Uimaopetuksen järjestäminen on sitonut työntekijäresurssia jonkin verran, joka on osaltaan vaikuttanut liikuntakalenterin tarjontaan. Vuoden aikana tavoitettiin ryhmäliikunnassa 13 351 asiakasta.

Kunta vastaanotti vuoden 2024 aikana ELY:n sopimuksen mukaisen maksimäärän kiintiöpakolaisia, kun kuntaan saapui vuoden aikana kolme perhettä ja yhteensä 15 henkilöä. Syksyn aikana maahanmuuttokoordinaattori valmisti kolmen kunnan yhteisen kotoutumisohjelman. Perusarjen toimintojen lisäksi iso osa vuodesta meni organisaatiomuutoksen valmisteluun. Muutoksessa maahanmuuttotyön vastuualue siirtyi sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueelta elinvoiman palvelualueelle perustettuun uuteen koto- ja työllisyyspalveluiden yksikköön.

Kulttuurin vuosi oli tapahtumarikas. Vanhoja ja uusia kunnan omana tuotantona tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettyjä tapahtumia järjestettiin niin pääkirjastolla, torialueella kuin esimerkiksi Pikku-Tiilijärven rannoilla. Perinteinen Hollola-päivä onnistui kasvattamaan kävijämääräänsä ja Järvien Sävelet -musiikkitapahtuma keräsi paljon osallistujia. Kaiken kaikkiaan vuoden aikana kulttuuripalveluiden eri tapahtumat keräsivät noin 13 000 kävijää. Harrastamisen Suomen mallin mukainen koulujen kerhotoiminta työllisti niin kulttuuripalveluiden henkilöstöä kuin lukuisia eri seurojen ja yhdistysten toimijoita tuottaen kaikille Hollolan kouluille ilmaista harrastustoimintaa koululaisille. Kansainvälistä nuorisotoimintaa järjestettiin kahden nuorisovaihtoleirin verran. Kesäkuussa Hämeenkosken leirimajalla ja syyskuussa Espanjassa Mallorcan saarella.

Vapaa-aikapalveluiden HYTE-tiimi sai 2023 joulukuussa uuden jäsenen, kun osallisuuskoordinaattorin ja hyvinvointikoordinaattorin tiimiin liittyi senioriohjaaja. Senioriohjaajan ammattimainen työote ja verkostoitumiskyky on näkynyt vapaa-aikapalveluiden kokonaisuudessa aivan uudenaikaisina seniorikuntalaisille kohdennettuina ohjaus- ja neuvontapalveluina ja tapahtumina. Iso voimanponnistus hyte:ssä oli yhdessä nuorisovaltuuston kanssa toteutettu OSBU-pilotti, joka juoksutettiin läpi niin, että vuoden loppuun mennessä kaikki OSBU-pilotissa kerätyt ja toteutukseen äänestetyt aloitteet saatiin toteutettua. Vuoden aikana panostettiin merkittävästi kuntalaisten kuulemiseen ja osallistamiseen erilaisten tapahtumien järjestämisen muodossa. Hyte-tiimi oli myös mukana loppuvuodesta 2024 järjestetyillä Hyvin sanottu! -festivaaleilla Lahden Sibeliustalossa. Osallisuusohjelma valmistui vuoden aikana ja on vuoden 2025 aikana tarkoitus liittää osaksi hyvinvointisuunnitelmaa.

Koko kunnan yhteinen palvelupiste Piipahlus vietti vuonna 2024 pyöreitä. Tammikuussa järjestettiin kuntalaisille avoimet kakkukahvit, joissa juhlistettiin 30-vuotista toimintaa. Vuosikymmenten aikana Piipahluksen toimintakentässä on ollut paljon muutoksia. Nykyään Piipahluksesta on mahdollista saada neuvontaa kunnan eri palveluiden tavoittamiseen, kassa-palveluihin, hakemusten ja lomakkeiden vastaanottoon, kunnan vene-paikkojen vuokraamiseen, tilavarauksiin, toripaikkavarauksiin, Hoppa-palveluliikennekuljetusten tilaukseen ja toimiipa Piipahlus tällä hetkellä Salpakankaan ainoana paikkana, josta voi ostaa ja ladata Waltti-kortteja. Piipahluksen palvelutiski sijaitsee Hollolan pääkirjastossa, jossa vuoden aikana tavoitettiin noin 12 000 kävijää. Kunnan chat-palvelun kautta palveltiin noin 1 400 asiakasta. Kunnan tilojen ulosvuokraus ja varaaminen on keskitetty Piipahlukseseen. Vuoden aikana palveltiin yhteensä 368 eri tilakäyttäjryhmää ja yksityishenkilöä. Piipahlus tarjoaa Kela-asiakkaille etäpalvelupisteen, jota käytti vuoden aikana reilut 700 asiakasta.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
<p>Digikompetenssin vahvistaminen</p> <p>Kehitetään uusia ja vanhoja käytänteitä, malleja, toimintatapoja, työn/palvelun tekemisen/ toteuttamisen tapoja.</p> <p>Hyödynnetään uusia digitaalisia areenoja toiminnan toteuttamisessa.</p> <ul style="list-style-type: none"> osaamisen hankkiminen ja kehittäminen (henkilöstö, lapset ja nuoret) uudet kyvyt, valmiudet, keinot ja tavat toimia ja toteuttaa toimintaa sekä asiakaspalvelua kyvykyys toimia tavoitteellisesti digitaalisissa ympäristöissä vahvistuu. 	<p>Varhaiskasvatuksessa 1 digilaite/7 lasta</p> <ul style="list-style-type: none"> lähtötaso 80 % <p>Henkilökohtainen digilaite käytössä kaikilla 3–5- ja 7–9-luokkalaisilla</p> <ul style="list-style-type: none"> lähtötaso 3–4 ja 7–8 luokkalaisilla digilaite <p>Perusopetuksen opetus- henkilöstöllä henkilökohtainen työpuhelin</p> <ul style="list-style-type: none"> lähtötaso 75 %, tavoitetaso 2025 100 % 	<p>Digilaite käytössä 3–5-luokkalaisilla ja 7–9-luokkalaisilla. Osa digilaite-lisäyksistä varhaiskasvatukseen on toteutettu.</p> <p>Perusopetuksen opetus- henkilöstöllä henkilökohtainen työpuhelin 85 %.</p>

Vastuutaho: sivistyksen- ja hyvinvoinnin palvelualueen johtoryhmä

Ilmasto- ja ympäristötavoitteet

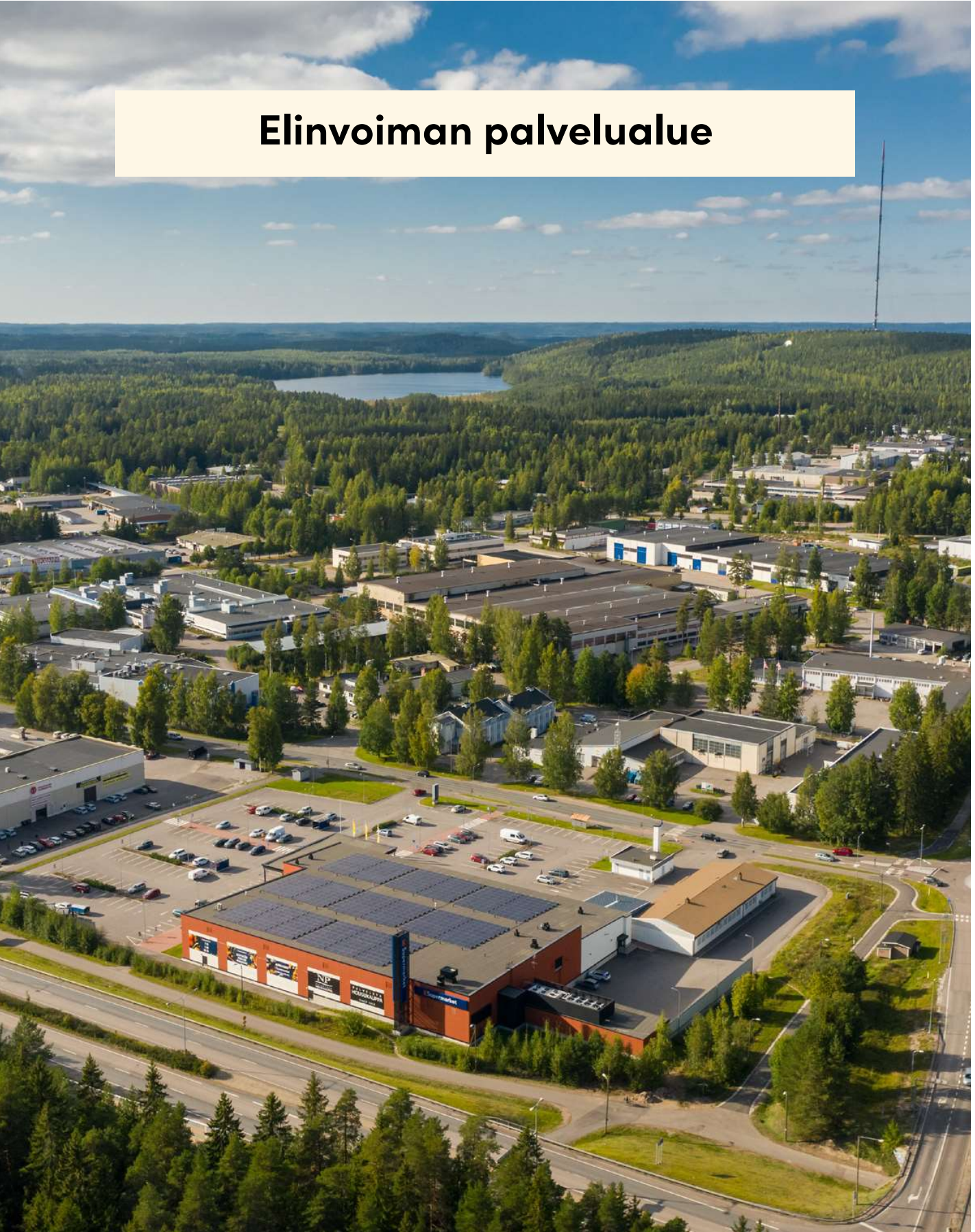
Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Jätelain ja -määräysten muutoksiin vastaaminen kasvatustyössä.	Uusien määräysten mukaisen lajittelun toteuttaminen yksiköissä, lajittelu osana kasvatustyötä.	Asiaa valmisteltu vuoden 2024 aikana ja toteutus suunniteltu alkavaksi monitoimijaisessa yhteistyössä elinvoiman palvelualueen ja Tilapalveluiden kanssa vuoden 2025 aikana.
Vastuutaho: toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla yhteistyössä elinvoiman ja tilapalveluiden kanssa.		
Lähiluontomahdollisuudet oppimisympäristönä (Monta luontoa -opinpolku varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa)	Lähiympäristön mahdollisuuksien hyödyntäminen opetuksessa ja oppimisessa sekä leikkiympäristönä. Ympäristö- ja ilmastokasvatuksella edesautetaan ajattelu- ja toimintamallien muuttumista.	Monta luontoa -opinpolku kesken perusopetuksessa. Monta luontoa opinpolun jalkautus alkanut varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Ympäristökasvattajat valmistuneet keväällä 2024 (kaksi varhaiskasvatuksessa, yksi esiopetuksessa ja yksi perusopetuksessa).
Vastuutaho: toimintayksiköt lähiesimiesten johdolla ja vastualueiden ympäristökoordinaattoreiden tuella.		
Seudullinen sivistyspalveluiden yhteistyö hyvinvointiverkostona	Toimimme aktiivisesti osana alueellista sivistystoimen verkostoa ja yhteistyössä sidosryhmien kanssa, luoden kestäviä alueellisia palveluita ja vahvistaen jakamistaloutta (esimerkiksi alueellinen hankerahoitus palvelutoiminnan kehittämisessä).	Osallistumme seudullisiin kehittämisryhmiin: Siv-ohry, Vaka-kehittämisryhmä, Arvo-kehittämisryhmä, OPS-kehittämisryhmä, OOOT, TVT-kehittämisryhmä, Nuorisopalveluiden, kirjaston, liikuntapalveluiden ja talousvastaavien kehittämisryhmät, LAPE-yhteistyöryhmät, Perhekeskus, Opiskelu- huollon alueellinen yhteistyöryhmä, Kohtaamispaikkaverkosto, LAKU-työryhmä, Siv-turva (ESAVI), Salpausselän Geopark, Vaka-digiryhmä, SKY-kehittäjäverkosto, Maahanmuuttotyön verkosto.

Vastuutaho: **Kim Strömmer**, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Varhaiskasvatuspalvelut			
0–6 v:n ikäluokka yht. 31.12.	1 393	1 400	1 311
joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	604	610	608
joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	21	28	19
joista kunnan tukemassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa	163	164	161
palvelusetelillä	97	95	104
yksityisen hoidon tuella	63	69	54
ostopalveluna (ruotsinkielinen)	3	-	3
joista esiopetuksessa,	238	235	209
joista esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa	202	195	176
Kotihoidon tuki			
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	227	234	185
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	277	282	234
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 113	4 088	4 270
Perusopetus			
Lapsia perusopetuksessa	2 408	2 446	2 349
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	186	205	190
Kirjastopalvelut			
Lainautusten määrä	300 966	280 000	282 683
Kävijöiden määrä	193 833	215 000	209 265
Kirjastojen aukioloaika eriteltyinä 2021 alkaen:			
omatoimiaika (tuntia/vko)	132	132	132
kirjastoauto (tuntia/v/keskimäärin), 60 pysäkkiä	855	850	678
palveluaika (tuntia/vko)	76	76	76
Nuorisopalvelut			
Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0–28-vuotiaat) /lkm	6280	6132	ei julkaistu
Liikuntapalvelut			
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)	62 153	60 000	29 951
Uimakoulutoimintaan osallistuvien lukumäärä	191	150	174/700
Muut			
Wellamo-opisto, opetustunteja	9 777	10 498	9 377

Elinvoiman palvelualue

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Elinvoiman palvelualue

Heli Randell,
elinvoimajohtaja

Palvelukuvaus

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisten asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittamisestä. Palvelualue tuottaa asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, sekä vastaa palveluliikenteen sekä rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista, elinkeinotoimen tehtävistä, muista joukkoliikennepalveluista (LSL) sekä päiväkotien ja koulujen ruoka- ja siivouspalveluista.

Yhtenä osakokonaisuutena vastualueen käyttötaloudessa on varattu budjetti kunnan kiinteistöasioiden hoitoon (pois lukien investoinnit, jotka tilataan erikseen). Työt tilataan Hollolan Tilapalvelut Oy:ltä.

Palvelualue toimii elinvoimavaliokunnan ohjauksessa tuottaen tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä palveluita pääasiassa kuntalaisille. Elinvoimavaliokunnan alaisuudessa toimii seitsemän vastuualuetta: kehitys- ja kaavoituspalvelut, kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos, ruoka- ja siivouspalvelut, työllisyyspalvelut sekä elinvoiman hallinto (sis. elinkeinopalvelut ja joukkoliikenne).

Palvelualueen organisaatioon kuuluu ympäristöterveydenhuollon taseyksikkö. Ympäristöterveydenhuolto toimii ympäristöterveyslautakunnan alaisuudessa, joka hyväksyy taseyksikön talousarvion. Ympäristöterveyslautakunnan alaiset vastuualueet ovat: eläinlääkintähuolto, terveydensuojelu sekä ympäristöterveydenhuollon hallinto ja lautakunta. Ympäristöterveydenhuolto palvelee seudullisesti kahdeksan kunnan tarpeita. Taseyksikön määrärahat sisältyvät kunnanhallituksen alaisten yksiköiden käyttösuunnitelmaan.

Elinvoimajohtajan katsaus vuoteen 2024

Palvelualueen työt ovat edenneet suunnitellusti. Vastuualuekohtainen toteutuma on esitelty raportin myöhemmissä osissa.

Palvelualueen valmiussuunnitelma on hyväksytty. Suunnitelma on luonteeltaan päivittyvä. Edessä on suunnitelman liitteiden viimeistely ja erilaisiin harjoituksiin ja koulutuksiin osallistuminen.

Strategisten hankkeiden toteutuma vastaa pääosin vuoden 2024 tavoitteita. Hankkeet raportoidaan erillisohjeen mukaan. Keskuskortteleiden kumppanuussopimus päätettiin joulukuussa kunnanhallituksen päätöksellä. Keskustan osalta uusien toteutusvaihtoehtojen selvittäminen on käynnissä. Keskuskortteleiden kaava ja viraston purkamislupa ovat lainvoimaisia. Purkutyö on käynnistynyt helmikuun 2025 alussa.

Elinkeinopalveluissa on otettu käyttöön sijoittumispalvelun toimintamalli kasvuun ja kehittämiseen. Loppuvuonna elinvoimanyrkki on tehnyt aktiivista työtä uusien sijoittujien hankkimisessa.

Maanhankinnan aktivointi on palvelualueen tärkeimpiä tehtäviä, jotta varmistetaan uusien asuinalueiden toteutus ja yritysalueiden laajentaminen. Talousarvion laadinnan yhteydessä arvioitiin, että uusien alueiden toteutumismahdollisuudet tyrehtyvät ennen vuosikymmenen loppua, jos maanhankinnassa ei päästä eteenpäin. Maanhankinnan edistyminen on pitkäjänteistä työtä.

MAL-sopimuskauden 2024–2027 neuvottelut saatiin päätökseen. Osapuolten välinen sopimus allekirjoitettiin 10.12.2024.

Investointiohjelman toteutus eteni lähes suunnitellusti kuntatekniikan ja vesihuollon investointien määrärahan osalta. Rakennuksiin liittyvät investoinnit alittuivat noin 1,4 miljoonaa euroa, syynä uimahallin kustannusten kohdistuminen ennakoidusta poiketen enemmän vuodelle 2025. Kustannustoteutumaa on eritelty enemmän tekstin osiossa investoinnit. Maanhankinta on edennyt siten, että määrärahaa on käytetty tavoitteen mukaisesti.

Uimahallin peruskorjaus alkoi toukokuussa. Kunnallistekniikan puolella Sorvasen alueen kunnallistekniikan toteutus alkoi ja jatkuu vuonna 2025. Hopeakallio-Paassilta II alueen esirakentaminen painottui suunniteltua enemmän vuodelle 2024. Investointiosan toteutumasta, samoin kuin maanhankintakohteista on kerrottu jäljempänä.

Kunnan metsien hoito ja hakkuut etenivät suunnitellusti. Linjaliikenteessä toteutettiin Hollolan liikenteen palvelutasotarkastelu sekä annettiin lausunto Lahden seudun liikenteen joukkoliikennestrategiasta. Myös oman palveluliikenteen laajuutta tarkasteltiin.

Kunta aloitti toukokuussa 2024 toisen Kunta-Helmi hankeen, jossa kunnostetaan elinympäristöjä neljällä luonnonsuojelualueella ja kartoitetaan merkittyjen alueiden lähiympäristöjä yhteistyössä asiantuntijoiden ja yhdistysten kanssa. Hanke on osa Monta luontoa – Monta mahdollisuutta, Luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelman kokonaisuutta.

	Tilin- päättös 2023	Alku- peräinen talous- arvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talous- arvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma- %	Poikkea- ma €
Toimintatuotot	25 443 204	24 940 200	0	24 940 200	25 631 393	102,8 %	691 193
Myyntituotot	10 108 135	10 436 900	0	10 436 900	10 277 111	98,5 %	-159 789
Maksutuotot	426 520	345 000	0	345 000	281 988	81,7 %	-63 012
Tuet ja avustukset	913 408	550 000	0	550 000	877 460	159,5 %	327 460
Vuokratuotot	13 660 865	13 170 700	0	13 170 700	13 358 537	101,4 %	187 837
Muut toiminta- tuotot	334 275	437 600	0	437 600	836 296	191,1 %	398 696
Valmistus omaan käyttöön	56 587	50 000	0	50 000	93 175	186,4 %	43 175
Toimintakulut	-25 603 306	-27 207 900	0	-27 207 900	-26 544 125	97,6 %	663 775
Henkilöstökulut	-6 038 997	-6 476 600	0	-6 476 600	-6 274 207	96,9 %	202 393
Palvelujen ostot	-11 882 396	-13 514 200	0	-13 514 200	-12 473 159	92,3 %	1 041 041
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 503 161	-3 438 700	0	-3 438 700	-3 601 609	104,7 %	-162 909
Avustukset	-1 492 770	-1 743 000	0	-1 743 000	-1 412 135	81,0 %	330 865
Muut toiminta- kulut	-2 685 982	-2 035 400	0	-2 035 400	-2 783 015	136,7 %	-747 615
TOIMINTAKATE	-103 515	-2 217 700	0	-2 217 700	-819 557	37,0 %	1 398 143
Rahoitustuotot ja -kulut	-309 397	-305 100	0	-305 100	-304 488	99,8 %	612
VUOSIKATE	-412 912	-2 522 800	0	-2 522 800	-1 124 045	44,6 %	1 398 755
Poistot ja arvonalentumiset	-10 024 894	-8 052 700	0	-8 052 700	-8 105 742	100,7 %	-53 042
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 262 016	-8 052 700	0	-8 052 700	-7 755 309	96,3 %	297 391
Kertaluonteiset poistot	-806 207	0	0	0	-326 808	0,0 %	-326 808
Arvonalentumiset	-956 671	0	0	0	-23 625	0,0 %	-23 625
Poistoero, varausten ja rahastojen muutokset	0	250 000	0	250 000	0	0,0 %	-250 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-10 437 806	-10 325 500	0	-10 325 500	-9 229 788	89,4 %	1 095 712

Elinvoiman palvelualue (ilman VHL)

	Tilin- päättös 2023	Alku- peräinen talous- arvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talous- arvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma- %	Poikkeama €
Toimintatuotot	21 021 048	20 318 500	0	20 318 500	20 918 097	103,0 %	599 597
Myyntituotot	5 698 149	5 815 200	0	5 815 200	5 577 887	95,9 %	-237 313
Maksutuotot	426 520	345 000	0	345 000	281 988	81,7 %	-63 012
Tuet ja avustukset	901 239	550 000	0	550 000	863 388	157,0 %	313 388
Vuokratuotot	13 660 865	13 170 700	0	13 170 700	13 358 537	101,4 %	187 837
Muut toiminta- tuotot	334 275	437 600	0	437 600	836 296	191,1 %	398 696
Valmistus omaan käyttöön	56 587	50 000	0	50 000	93 175	186,4 %	43 175
Toimintakulut	-23 032 826	-24 649 500	0	-24 649 500	-24 034 519	97,5 %	614 981
Henkilöstökulut	-5 967 547	-6 402 300	0	-6 402 300	-6 192 312	96,7 %	209 988
Palvelujen ostot	-9 590 143	-11 178 800	0	-11 178 800	-10 183 847	91,1 %	994 953
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 305 177	-3 298 400	0	-3 298 400	-3 471 616	105,3 %	-173 216
Avustukset	-1 492 770	-1 743 000	0	-1 743 000	-1 412 135	81,0 %	330 865
Muut toiminta- kulut	-2 677 189	-2 027 000	0	-2 027 000	-2 774 609	136,9 %	-747 609
TOIMINTAKATE	-1 955 191	-4 281 000	0	-4 281 000	-3 023 246	70,6 %	1 257 754
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 155	0	0	0	383	0,0 %	383
VUOSIKATE	-1 959 346	-4 281 000	0	-4 281 000	-3 022 863	70,6 %	1 258 137
Poistot ja arvon- alentumiset	-8 262 029	-6 294 500	0	-6 294 500	-6 265 368	99,5 %	29 132
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 499 151	-6 294 500	0	-6 294 500	-5 914 935	94,0 %	379 565
Kertaluonteiset poistot	-806 207	0	0	0	-326 808	0,0 %	-326 808
Arvon alentumiset	-956 671	0	0	0	-23 625	0,0 %	-23 625
Poistoero, varausten ja ra- hastojen muutokset	0	250 000	0	250 000	0	0,0 %	-250 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	-10 221 374	-10 325 500	0	-10 325 500	-9 288 231	90,0 %	1 037 269

Käyttötalouden toteutuminen

Elinvoiman palvelualueen (pois lukien vesihuoltolaitos) talousarvion käyttötalouteen varatut määrärahat toimintakulujen osalta olivat 24,0 miljoonaa euroa. Toimintakulujen toteuma oli 97,5 prosenttia. Tuotot toteutuivat 0,6 miljoonaa euroa talousarviota parempana olleen 20,9 miljoonaa euroa. Toimintakate oli 1,3 miljoonaa euroa parempi kuin talousarvio.

Kuntatekniikan toimintatuotot toteutuivat 0,4 miljoonaa euroa budjetoitua paremmin, valmistus omaan käyttöön toteutui 43 tuhatta euroa suurempana. Tuottojen ylitys muodostui pääasiassa talousarviossa huomioimatta jääneistä kaivulupamaksuista, jotka koostuvat pääosin kuituoperaattorien töistä. Kuntatekniikan toimintakulut kokonaisuudessaan alittuivat noin 0,1 miljoonaa euroa ja toimintakate alittui noin 0,6 miljoonaa euroa. Toimintakulut alittuivat liikuntapalveluissa 61 tuhatta euroa, varikolla 37 tuhatta euroa ja puistot- ja yleiset alueet 59 tuhatta euroa. Toimintakulut ylittyivät kuntatekniikan hallinnossa ja liikennealueilla yhteensä 64 tuhatta euroa.

Liikennepalvelujen talousarvio alittui vuodelta 2024 kulujen osalta 36 tuhatta euroa, tuottojen osalta 78 tuhatta euroa. Nettokustannusten ylitystä oli 42 tuhatta euroa. Lipputulot tipahtivat hieman edellisestä vuodesta.

Työllisyyspalveluiden toimintakate alittui 0,6 miljoonaa euroa. Tuotot ylittyivät 0,1 miljoonaa euroa, johtuen muun muassa TE24 hankkeen valtionavustuksesta. Työllisyyspalveluissa työmarkkinatukimenot alittuivat 0,3 miljoonaa euroa. Kuntalisä, kesätyöseteleiden määrärahaa ja ulkopuolisia palveluita jäi käyttämättä 0,1 miljoonaa euroa. Työllistämisen ja kuntakokeilun toimintakulut alittuivat, mutta työllisyyspalvelun toiminnan ja TE 24 hankkeen valmistelun toimintakulut ylittyivät.

Kehitys- ja kaavoituspalveluiden toimintatuotot toteutuivat noin 0,1 miljoonaa euroa pienempinä ja menot alittuivat yli 0,1 miljoonaa euroa. Kaavoituksessa muun muassa palvelujen ostot toteutuivat budjetoitu pienempänä. Metsäasioiden vuoden 2024 hoidon kulut olivat 0,1 miljoonaa euroa, tulot lähes 0,4 miljoonaa euroa ja netto 0,3 miljoonaa euroa. Maaomaisuuden puunmyyntitulot alittivat lähes 0,2 miljoonaa euroa budjetoitun tuoton.

Rakennusvalvonnan tulot ylittyivät noin 29 tuhatta euroa ja kulut alittuivat 40 tuhatta euroa. Palveluiden ostoissa saatiin säästöä.

Ruoka- ja siivouspalvelujen toimintakulut alittuivat 45 tuhatta euroa ja toimintatuotot alittuivat 66 tuhatta euroa, nettoalituksen ollessa 21 tuhatta euroa. Ruokapalvelun tuotot jäivät 97,7 prosenttiin tavoitteesta. Vastaavasti

kulujen alitukseen merkittävimmin vaikutti arvioitua pienemmät siivouspalvelun henkilöstökulut ja tarvikekulut.

Kiinteistöpalveluissa toimintatuotot ylittyivät 48 tuhatta euroa. Toimintakulut ylittyivät 90 tuhatta euroa johtuen muun muassa leasingvuokrista.

Vesihuoltolaitoksen tulot ylittyivät 93 tuhatta euroa ja kulut alittuivat 49 tuhatta euroa. Kokonaisuutena vesihuoltolaitoksen tilinpäätös oli 58 tuhatta euroa ylijäämäinen.

Investointien toteutuminen

Kuntatekniikan investoinnit olivat 4,6 miljoonaa euroa, alitti talousarvion 0,3 miljoonalla eurolla.

Suurimmat euromääräisten poikkeamien syyt kuntatekniikan investoinneissa olivat seuraavat

- Hopeakallion alueen/Paassilta II:n itäpuoli, alueen esirakentamisen toteutuksen pääpaino siirtyi vuodelta 2024 vuodelle 2025
- Sorvasen alueen totutus alkoi suunniteltua myöhemmin, ja toteutuksen pääpaino siirtyi vuodelle 2025. Hopeakallio/Paassilta ja Sorvasen alueen kustannusten toteutumaa yhteensovitettiin estämään investointimäärärahan ylitys
- Perhoslehto III päällystyskustannus oli ennakoitua pienempi
- urapaikkaukset ja uudelleen päällystämiset ylittyivät, koska työmäärät tarkentuivat keväällä. Päällystysten osalta kustannukset on pyritty sovittamaan kokonaisuuteen.

Talousarviossa investoinneissa ei ollut huomioitu vuodelle 2024 Hollolan talon suunnittelukustannuksia 1,2 miljoonaa euroa. Valtuusto on hyväksynyt 23.9.2024 kokouksessa talousarviomuutoksen 1,2 miljoonaa euroa investointien määrärahaan talonrakennus, uudisrakentaminen.

Hollolan Tilapalvelu Oy toteutti vuoden aikana pääosin rakentamishjelman 2024 investoinnit ja PTS-hankkeet suunnitelman mukaisesti, sekä tarvittavat kiinteistöjen ylläpito- ja korjaustoimenpiteet. Kunnanviraston purkuhanketta ei toteutettu.

Talonrakennuksen merkittävimmät investointihankkeet olivat uimahallin peruskorjaushanke, Salpakankaan koulun B- ja C- osien hankkeet, Hämeenkosken koulun-, Kalliolan päiväkodin ja Herralan koulun LED-hankkeet, sekä ilmanvaihtokoneiden energiatehokkuushankkeet ja Satulinnan päiväkodin pysäköintialueen muutoshanke.

Merkittävimmät PTS- korjaushankkeet olivat Heinsuon ja Kalliolan koulun LED-hankkeet ja Hämeenkosken päiväkodin lattioiden korjaushanke.

Vesihuoltolaitoksen Investointeja tehtiin 3,0 miljoonan euron edestä, mikä oli lähes 0,2 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota (3,2 miljoonaa euroa) vähemmän.

Norolantien hulevesiviemäröinnin rakentaminen ja vesihuoltoverkoston saneeraus viivästyi vuonna 2023, jolloin sen rakentaminen ja kustannukset siirtyivät vuodelle 2024 niin, että budjetoidut määrärahat ylittyivät noin 0,1 miljoonan euron edestä.

Pennasantien ja Naavapolun vesihuoltoverkoston rakentaminen saatiin toteutettua ennakoitua selvästi edullisemmin (kustannukset 0,4 miljoonaa euroa, budjetoitu 0,7 miljoonaa euroa).

Sorvasen asuinalueen rakentaminen aloitettiin vasta loppuvuodesta niin, että noin 0,4 miljoonaa euroa vuodelle 2024 varatuista määrärahoista jäi käyttämättä.

Salpakankaan teollisuusalueen vesihuollon saneerausaluetta laajennettiin alkuperäisestä, minkä lisäksi puutteellisten lähtötietojen sekä ennakoimattomien olosuhteiden vuoksi työmaalla syntyi lisäkustannuksia niin, että kohteen kokonaiskustannukset ylittivät sille varatut määrärahat noin 0,6 miljoonaa euroa. Salpakankaan teollisuusalueen saneerausurakan alkuvaiheen urakkasumma lähes 0,8 miljoonaa euroa nousi lopulta 1,1 miljoonan euron kokonaiskustannuksiin.

Investointien toteutuksessa pysyttiin kuitenkin kokonaisuutena hyvin vesihuoltolaitoksen talousarviossa.

Elinvoiman hallinto

Hollolan kunnan ilmastosuunnitelma hyväksyttiin kunnan valtuuston kokouksessa 9.12.2024. Ilmastosuunnitelman hanke vastasi ilmastolain vaateeseen ja sai 100 prosentin avustusrahoituksen ympäristöministeriöltä. Hankkeen lisäksi ei ole haettu muita ilmastohankkeita, mutta on aloitettu kestävän

kehityksen projekteja kuten koulujen liikkumissuunnitelmien laatimiset, hyvinvoinnin palvelualueen kierrätysastioiden toimintamallin koordinointi ja muita pienempiä projekteja.

Metsäasiantuntija aloitti työt huhtikuussa 2024. Työ on alkanut metsäsuunnitelmiin ja metsiin tutustumisella. Metsän hoitoon ja puukauppaan liittyvät kustannukset ja tulot näkyvät kehitys- ja kaavoituspalveluiden talousarviossa. Asiantuntija sijaitsee elinvoiman hallintotiimissä, josta työpanosta käytetään koko palvelualueen tehtävissä, joihin asiantuntijuutta tarvitaan.

Liikennepalvelut

Hollolan linjastojen palvelutasotarkastelu sekä esitys siitä valmisteltiin ja käsiteltiin syksyn aikana ja lähetettiin Lahden seudun joukkoliikennelautakunnalle. Myös kunnan lausunto seudullisesti valmistellusta LSL:n joukkoliikennestrategiasta annettiin loppuvuodesta. Suorat matkakeskusyhteydet Tiilikankaalta matkakeskukselle päättyivät kesään 2024 ja palveluliikenteessä vähennettiin hieman toimintapäiviä loma-aikaisen liikenteen osalta.

Liikennepalvelujen kulut toteutuivat hieman alle talousarvion. Lipputulot tipahtivat hieman edellisestä vuodesta ja jäivät alle talousarvion. Lipputulokehitykseen ja seurantaan vaikutti edellisen vuoden valtakunnallinen henkilöliikenteen arvonlisäveron määräaikainen muutos.

Elinkeinopalvelut

Kevään 2024 aikana elinkeinopalveluissa teetettiin Dereco Oy:llä laaja selvitys elinvoimaan vaikuttavien asioiden tilanteesta. Työssä haastateltiin kunnan työntekijöitä ja viranhaltijoita, kuntapäittäjiä ja paikallisten yritysten edustajia. Työn tuloksena syntyi sijoittumispalvelun toimintamalli kasvuun ja kehittämiseen. Laaja-alaisten toimenpiteiden tavoitteena on houkutella alueelle uusia yrityksiä, mutta toisaalta myös vahvistaa ja kehittää olemassa olevien yritysten toimintaympäristöä pitovoimaisuuden lisäämiseksi. Toimintamallia ryhdytään toteuttamaan käytännössä välittömästi. Derecon työn jatkona Patrio Oy alkoi tekemään suoraohakuja, joilla pyrittiin saamaan yrityksiä neuvottelemaan Hollolaan sijoittumisesta. Työn tuloksena useampi neuvottelu käynnistyi. Elinvoimanyrkki perustettiin vuoden 2024 aikana. Sen tavoitteena on olla mukana yritysten sijoittumisneuvotteluissa ja tunnistaa ja kehittää yrityskenttään liittyviä aihioita. Olemassa olevassa yrityskehittämissä jatkettiin työtä yhteistyössä Ladecin neuvontapalveluiden ja paikallisen Yrittäjäjärjestön kanssa.

Kiinteistöpalvelut

Yhtiön ja kunnan välillä allekirjoitetaan vuosittain palvelusopimus, johon sisältyy muun muassa taloudellisia ja asiakastyöhön liittyviä tavoitteita. Tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti hyvin, parantamista on asiakas-palvelutyön jollain osa-alueilla.

Yhtiö osallistui kunnan ilmastotyöhön ja energiatehokkuustoimenpiteisiin vuoden aikana muun muassa ilmastotyöryhmään ja energiansäästötoimen-piteiden valmisteluun.

Yhtiö osallistui Motivan järjestämään uimahallien energiatehokkuuden parantamisen työryhmään yhdessä kahdeksan muun kunnan kanssa. Hankkeen loppuraportti valmistui marraskuussa.

Kiinteistöjen korjausvelka oli vuoden 2024 alussa noin 5,2 miljoonaa euroa ja vuoden lopussa noin 4,3 miljoonaa euroa ilman kehitettäviä ja myytäviä kiinteistöjä.

Energiakulutus on vähentynyt vuodesta 2019 alkaen noin 27,8 prosenttia ja energiaa on säästynyt 10 090 MWh. Kustannusvaikutus on noin 0,9 miljoonaa euroa ja päästöt ovat vähentyneet 900 tonnia. KETS-sopimuksen säästö-toimenpiteiden valtakunnallisessa vertailussa Hollola on sijalla kaksi.

Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalvelujen toimintavuosi 2024 eteni suunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja rakennetyöttömyyden sitkeys haastoivat työllisyyspalveluiden toimintaa ja työvoimaviranomaisen tehtäviä. Talouden elpyminen jäi odotettua maltillisemmaksi ja suuret teollisuuden alojen irtisa-nomiset varjostivat useiden alojen työllisyystilanteita. Työllisyyspalveluiden toimintaa kehitettiin ja valmisteltiin työllisyysaluetta ja kunnan omia työllisyyspalveluja varten.

Työllisyyspalveluiden toiminta oli koko vuoden tasalaatuista ja ruuhkilta ja viivästyksiltä vältyttiin. Loppu vuonna 2024 palveluiden asteittaisen alasajon ja työllisyysalueiden aloittamisen lähestyessä huomattavaa poikkeamaa työ-tilanteessa ei ollut. Työllisyyspalveluissa myös työmarkkinatuen kuntaosuu-den kasvuun varaudutaan laskennallisten arvioiden mukaisesti rahoitusmal-lin muuttuessa ja sitä on vielä vaikea ennustaa, mihin kuntaosuus vakioituu.

Loppukeväästä aloitettu kunnan palveluiden kartoitustyö saatiin valmiiksi ja kuntapalveluiden valmistelutyö vei resurssia loppu vuoden 2024 aikana. Kunnan palveluiden tavoitteet, painopisteet ja toimintatavat sekä rahoitusmalli muuttuvat vuoden 2025 alusta. Valmistelutyötä kunnan palveluiden osalta tehtiin 2024 aikana. Tavoitteena oli toiminnallisesti eheä kuntapalveluiden kokonaisuus työllisyysalueen toiminnan rinnalla ja sen tuloksia alkaa näkymään vuoden 2025 aikana.

Kotoutumis- ja maahanmuuttopalveluiden siirtyminen 1.1.2025 alkaen Hyvinvoinnin palvelualueelta vapaa-aikapalveluista Elinvoiman palvelualueelle työllisyyspalveluiden alaisuuteen aiheutti loppuvuodelle suunnittelu ja valmistelutyötä. Kotoutumispalveluiden siirron valmistelu työllisyyden palvelualueelle aiheutti sopimusteknisiä asioita loppuvuodelle muun muassa IHL (International house of Lahti) yhteistyösopimus.

Työllisyysaluejohtaja aloitti virassa 15.4.2024, ja vastasi työvoimapalvelujen siirron valmistelutyöstä Päijät-Hämeen työllisyysalueelle yhdessä kolmen valmistelijan kanssa. Valmisteluyhteistyötä tehtiin kaikkien tulevan työllisyysalueen kuntien työllisyys- ja elinkeinopalvelujen, Lahden kaupungin, elinkeinoyhtiö Ladecin, koulutustoimijoiden ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen edustajien kanssa. Hollola toimii työllisyysalueen vastuukuntana ja valmistelutyöhön osallistuikin myös vastuukunnan henkilöstöä it-, talous- ja henkilöstöpalveluista. Valmistelutyö rahoitettiin yhteisesti yhdeksän kunnan avulla, ja kustannusarviossa pysyttiin valtion valmistelutuen turvin.

Kuntatekniikka

Norolantien saneeraamisessa työt ovat valmistuneet 30.8.2024. Sorvasen hulevesirakenteet ovat valmistuneet sovitusti kesäkuussa. Kauden suurimmat investoinnit, Paassilta-Hopeakallio ja Sorvasen alueen rakentaminen työmailla rakentamiset ovat käynnissä. Terveystien virkistyspalvelualueella avattiin uusi koirapuisto.

Alueurakoitsijan kanssa yhteistyössä edelleen haasteita alkutalven osalta. Puutteita alkutalven talvikunnossapidossa ollut muun muassa lähtörajojen ja aurattavien alueiden kanssa. Urakoitsijalla ja kunnalla on paljon näkemyseroja sopimuksen sisällöstä. Tilaajan ja urakoitsijan yhteiset laatukierrokset ovat edelleen käytäntönä, mutta niillä ei ole saavutettu merkittävää vaikutusta toimintaan.

Kuituoperaattorit ovat kesän aikana tehnyt kaivutöitä ympäri Hollolaa ja ovat työllistäneet kuntatekniikan organisaatiota muun muassa Liikennejärjestelypuutteiden puutteiden ja työn laadullisissa asioissa. Työt jatkuvat näillä näkymin pitkään syksyyn ja jatkuvat keväällä 2025. Kuituoperaattorien työt jatkuivat vielä joulukuun alkuun saakka. Osa kohteista pystyttiin vastaanottamaan valmiina.

Talousarvio ylittyi tulojen osalta lähes 0,5 miljoonaa euroa. Talousarviossa huomioimatta jääneet kaivulupamaksujen tulot, jotka koostuvat pääosin kuituoperaattorien töistä.

Kehitys- ja kaavoituspalvelut

Kuntakeskuksen keskeisin työ, Keskuskorttelien alueen kehittämisen asemakaavamuutos on hyväksytty ja saanut lainvoiman. Salpakankaan koulun ympäristön asemakaavamuutoksesta valmisteltiin luonnosta. Mallasharjun alueella on teetetty perusselvityksiä kaavoitustyön laadinnalle. Vesikansassa Norolanpellon pientaloalueen asemakaavan muutoksen luonnos oli nähtävillä. Luonnoksessa oli kunnalle 41 uutta AO ja 4 AP tonttia. Vähäselänojan asemakaavan luonnos oli nähtävillä. Luonnoksessa oli 41 AO, 3 AP ja 4 AR tonttia. Nostavan Kyyhkylä I pientaloalueen asemakaavaluonnos oli nähtävillä. Luonnoksessa on 68 AO, 2 AP, 2 kpl AR ja 2 AL tontteja. Hälvälän vanhan koulun ympäristön asemakaavaluonnos oli nähtävillä. Luonnoksessa oli kunnalle 6 uutta AO ja 1 AR tonttia, lisäksi osoitettiin 9 rakennettua tonttia. Salpajarjuntien asemakaavamuutoksen OAS ja Kyyhkylä II asemakaavoituksen OAS olivat nähtävillä. Lisäksi Hämeenkoskelle keskustan - Pappilan alueelle on luonnos valmistelussa. Asemakaavojen valmistelutyö jatkuu edelleen tulevilla tarkastelujaksoilla. Kyseisillä hankkeilla päästään asemakaavoituksellisesti mahdollistamaan runsas lähivuosien tontti- ja asuntohuoneistotarjonta.

Nostavan – Tikkakallion osayleiskaavoituksen OAS ja kierrätysalueen osayleiskaavoituksen OAS olivat nähtävillä.

Yritysalueiden kaavoituskohteista Hopeakallion asemakaavamuutos hyväksyttiin ja sai lainvoiman. Kukonkoivun yritysalueen luoteisosan asemakaavoituksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä ja alueelta valmistui luontoselvitys. Pyhäniemen vanhainkodin alueen asemakaavoitusehdotus oli nähtävillä ja elinvoimavaliokunta esitti kaavaehdotuksen edelleen kunnanhallitukselle hyväksyttäväksi. Paassillan yritysalueen asemakaavamuutoksen ja asemakaavan laajennuksen luonnos oli nähtävillä.

Maankäytössä hankittiin Vesikansasta alueen kehittämistä varten tarpeellinen kohde 0,17 hehtaaria ja VT24 itäpuolelta raakamaata 6,70 hehtaaria. Salpakankaalta hankittiin maata Salpakankaan koulun asemamuutoksen alueelta 0,2 hehtaaria ja tulevalta kasvusuunnalta Hirvimäen asuinalueen läheisyydestä raakamaata yhteensä noin 12,0 hehtaaria. Nostavalla Nostavantien varresta ostettiin maata noin 18,4 hehtaaria. Keskuskorttelin pysäköintijärjestelyitä varten ostettiin 0,22 hehtaarin määräalaa. Maanhankintaneuvotteluita jatkettiin edelleen Salpakankaalla, Nostavassa ja Vesikansassa. Lisäksi maankäytössä on valmisteltu vuoden yksityistieavustusasiat, tapahtumapaikkaluvitukset kunnan maa-alueille, maanvuokrasopimuksia, laitetilavuokrasopimuksia ja pellonvuokrasopimuksia.

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Uuteen rakentamislakiin valmistautuminen ja rakennusjärjestyksen uusiminen viivästyivät loppuvuoteen, koska rakentamislain viimeisimmät muutokset varmistuivat vasta joulukuussa. Osa toimenpiteistä on tehtävissä vasta 2025 alussa. Rakennusvalvonnan lupa-asioiden lukumäärä oli 2023 tasolla, mutta yksittäisten suurten hankkeiden vaikutus kasvatti rakentamisen laajuutta sekä lupamaksutuloja. Paperiarkistojen digitointia jatkettiin konsernipalvelujen omana työnä, aiemmissa ostopalveluissa havaittujen laatuongelmien vuoksi. Rakennustietojen kiinteistöveroselvityksessä palveluhankinta valmistui sopimuksen mukaisesti ja omana työnä tehtävä tietojen siirtäminen rekistereihin jatkui koko vuoden ajan.

Ympäristövalvonnassa jatkettiin vireillä olevien vaativien yhteislupahakemusten (maa-aines- ja ympäristölupa) valmistelua. Valmistuneista päätöksistä on vireillä muutostenhakuja, mikä työllistää myös päätösten valmistamisen jälkeen. Vesihuoltoon liittymättömien kiinteistöjen projektia jatkettiin lähettämällä kehotuksia liittymättömille kiinteistöille ja käsittelemällä vapautushakemuksia. Projektin ja määräaikaisen resurssin päättymisen huomioidtiin ennakoivasti rajaamalla projektissa suoritettavia työvaiheita. Myös vesistöissä oli ennakoitua suuremman työmäärän vaatineita kohteita, muun muassa Teuronjoen patohanke ja Vähä-Tiilijärven tilanteen muuttuminen. Vuoden kuluessa tuli myös useita selvitettäviä ja yllättäviä tilanteita, jotka vaikuttivat ympäristövalvonnan työtilanteeseen.

Kunnan aktiivinen työ elinkeinoasioissa ja yritystonttien markkinoinnissa näkyi lisääntyneinä sijoittumiskyselyinä, joiden käsittelyyn kunnan lupaviranomaiset osallistuivat tarvittaessa neuvonnan ja tulkintojen linjaamisen

osalta. Tiedonhallintaan ja tietojärjestelmiin liittyvät toteutuneet tai ennakoitavat muutokset edellyttivät työpanoksen suuntaamista myös niihin. Lupamaksutulot toteutuivat talousarviota suurempina ja palveluiden ostoissa saavutettiin säästöjä. Vastuualueen toimintakate toteutui 68 tuhatta euroa (10 prosenttia) parempana kuin talousarviossa.

Ruoka- ja siivouspalvelut

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat lakisääteisiä ateriapalveluita kunnan koulujen ja päiväkotien asiakkaille, ja yhteisesti sovitun laatutason mukaista puhtautta kunnan kiinteistöissä. Heinsuon ja Kalliolan elinkaarikoulujen puh-tauspalvelut tuottaa ulkoinen palveluntuottaja.

Ruoka- ja siivouspalvelujen ja hyvinvoinnin palvelualueen palvelusopimuksen sisältö on tarkemmin avattu palvelukuvauksissa, joissa on määritelty toiminnan tavoitteet, vastuut ja velvoitteet. Palvelukuvaukset päivitetään vuosittain yhteistyössä hyvinvoinnin palvelualueen kanssa.

Jatkuvaan henkilöstöresurssi haasteeseen on saatu helpotusta rekrytoimalla uusia työntekijöitä vuoden 2024 aikana. Vakituiseen työsuhteeseen on valittu viisi työntekijää ja määräaikaiseen työsuhteeseen neljä työntekijää. Uusia rekrytointeja on jatkettu muun muassa henkilöstön eläköitymisen, sairauspoissaolojen ja perhevapaiden vuoksi. Osatyökykyisyydestä aiheut- tanutta henkilötyövuosivajetta korjataan työaikajärjestelyillä ja jatkuvalla rekrytoinnilla.

Ruoka- ja siivouspalveluissa on toteutettu asiakastyytyväisyyskysely maaliskuussa 2024. Saadun palautteen pohjalta toimintaa on parannettu asiakas- toiveiden mukaisesti. Tulokset ja tarvittavat muutokset on käyty läpi huhti- kuun esihenkilöiltapäivässä. Toiminnassa tehtävät parannukset ja muutok- set on dokumentoitu ja tuotu tiedoksi asiakkaille kunnan verkkosivuilla touko- kuun 2024 loppuun mennessä.

Ruokahävikin vähentämiseksi koulujen ylijäämäruokaa on jaettu seurakun- nan kautta. Lisäksi Ylijäämäruokaa on jaettu sitä tarvitseville kuntalaisille yhteistyössä vapaa-aikapalvelujen Osuman kanssa. Hävikkiruoan vähentä- miseksi ylijäämäruoan hyötykäyttöä on kehitetty saatujen kokemusten poh- jalta vuoden 2024 aikana.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Vanhan virastotalon purkaminen Keskuskorttelissa korttelin A, Hollola talon, jatkotoimenpiteistä päättäminen.	Virastotalo purettu Hollola-talon suunnittelu käynnistetty	Viraston purkamislupa ja Keskuskorttelien asema-kaava lainvoimaisia. Purkutyö käynnistyy 2025 alussa. Suunnittelua tehty 10/2024 saakka, jolloin päätetty keskeyttää yhteistyö ja suunnittelu kehittäjäkumppanin kanssa. Keskuskorttelien uusien toteutusvaihtoehtojen selvittäminen käynnissä.
Vastuutaho: Pekka Laitinen , kehityspäällikkö, Heli Randell , elinvoimajohtaja		
Valmistelutyö Päijät-Hämeen työllisyysalueen aloittamiseksi toteutuu.	Päijät-Hämeen työllisyysalue aloittaa 1.1.2025	Päijät-Hämeen työvoimapalvelut aloittivat viranomaistoiminnan 1.1.2025.
Vastuutaho: Anne Tapaila , työllisyysaluejohtaja		
Kunnan rakennusjärjestyksen päivittäminen uuden rakentamislain mukaiseksi	Rakennusjärjestyksen laatiminen, ehdotusvaihe ja hyväksymiskäsittely 2024 aikana. Rakennusjärjestyksen voimaantulo 1.1.2025	Rakennusjärjestyksen ehdotusvaihe laadittu ja ollut nähtävillä 11-12/2024. Hyväksymiskäsittely 02-03/2025. Rakentamislain viimeisimmät muutokset varmistuivat vasta joulukuussa, mikä viivästytti myös rakennusjärjestyksen valmistelua.
Vastuutaho: Pekka Laitinen , kehityspäällikkö		

Ilmasto- ja ympäristötoimenpiteet

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
Kuntien ilmasto-suunnitelmat	Kunnalle laaditaan ilmasto-suunnitelma, jolla on vertailuarvo muihin maakunnan kuntien suunnitelmiin.	Hollolan kunnan ilmasto-suunnitelma on hyväksytty valtuuston kokouksessa 9.12.2024 ja viedään käytännön toteutukseen vuodesta 2025 alkaen. Samalla vahvistetaan teeman mukaista viestintää kuntatoimijoille. Suunnitelman seuranta toteutetaan kaksi kertaa vuodessa ilmastotyöryhmän toimesta. Maakunnallista vertailua ja seuranta tehdään kerran vuodessa.
Vastuutaho: Annariina Keto , projektiasiantuntija		
Hollolan vaikuttavimmat ilmasto- ja ympäristöteot	Listauksen päivittäminen ja täytön kehittäminen kunnassa kaikilla palvelualueilla.	Vuosittain kirjattavat toimenpiteet kirjataan jatkossa vastaamaan hyväksytyyn ilmasto-suunnitelman toimia. Talousarvioonkin kirjatulla toimenpiteillä toteutetaan ilmastosuunnitelman tavoitetta.
Vastuutaho: Annariina Keto , projektiasiantuntija		
Kaupunkipyöräjärjestelmän laajentaminen Hollolaan Lahdesta	MAL-sopimuksen suunnitelman mukaisesti selvitetään yhteistyömallin mahdollisuus ja tarvittavat resurssit (talous, henkilötyötunnit).	Keskusteluja käydään järjestelmän laajentamisesta Lahden kaupungin kanssa alkuvuodesta 2025. Kirjaus on listattu KÄPY-edistämishjelmaan.
Vastuutaho: Annariina Keto , projektiasiantuntija		
Monta luontoa – Monta mahdollisuutta luonnon virkistyskäytön kehittämissuunnitelma 2023–2025 (kh 18.9.2023)	Esitetyt toimenpiteet vuodelle 2024 ohjelmassa, muun muassa suoympäristön parantaminen rakenteilla.	Kehittämissuunnitelma on edennyt suunnitelmien mukaisesti vuoden 2024 aikana muutamaa kohtaa lukuun ottamatta, jossa aikataulu on siirtynyt vuodelle 2025. Kahteen suunniteltuun kohteeseen saatiin rahoitusta: Kunta-Helmi hanke ja Soisalmensuon ylitysrakenne.
Vastuutaho: Annariina Keto , projektiasiantuntija		

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Kuntatekniikka			
Katujen rakentaminen ja perusparantaminen, km	0,8	0,9	0,9
Kevyen liikenteen väylien rakentaminen ja perusparantaminen, km	0,3	0	0
Leikkipaikkojen rakentaminen ja perusparantaminen, kpl	3	3	2
Liikuntapaikkojen ja -alueiden hoitokustannukset, t€ (netto)	542	627	568
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto			
Raakamaan hankinta, hehtaaria	110	50	37,7
Tonttireserviä (Erillispientalo) yht. kpl	330	470	318
Tonttireserviä (Asuinpientalo, Rivitalo), yht. k-m ²	44 819	55 000	42 797
Tonttireserviä (Kerrostalo, Asuin- ja liikehuoneisto) yht. k-m ²	22 060	39 000	28 860
Tonttireserviä (Teollisuus- ja varastorak.) yht. ha	43	43	38,6
Tonttireserviä (Liike- ja toimistorak.) yht. ha	16	14	15
Tonttireserviä (Tavaraliikenneterminaali) yht. ha	65	65	65
Tonttireserviä (Palvelurak.) yht. ha	1	1	1,1
Uusia erillispientalotontteja annettu luovutukseen	20	30	12
Myyty tai vuokrattu (Erillispientalo), kpl	19	30	12
Myyty tai vuokrattu (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m ²	1 248	1 800	622
Myyty tai vuokrattu (Kerrostalo, Liikehuoneisto), k-m ²	0	2400	0
Kaavoitus			
Uusia kaavoitettuja tontteja (Erillispientalo), kpl	0	125	0
Uutta rakennusoikeutta (Asuinpientalo, Rivitalo), k-m ²	1800	15 000	0
Uutta rakennusoikeutta (Kerrostalo, sis. liikehuoneistoja), k-m ²	0	17 000	6 800
Rakennusvalvonta			
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä, kpl	256	280	260
Valmistuneet asunnot, kpl	25	40	34
Asuinrakennukset myönnettyissä luvissa, k-m ²	4 380	6 000	5 128
Vapaa-ajan rakennukset myönnettyissä luvissa, k-m ²	773	800	412
Palvelu- ja liikerakennukset myönnettyissä luvissa, k-m ²	1 593	2 000	5 274
Teollisuus- ja varastorakennukset myönnettyissä luvissa, k-m ²	1 358	2 000	969

	TP 2023	TA 2024	TOT 2024
Ympäristönsuojelu			
Ympäristönsuojelulain mukaista lupa- tai ilmoitusasiaa, kpl	4	3	6
Maa-aineslain mukaisia lupa-asioita, kpl	4	1	2
Valvontaohjelman mukaiset ympäristö- ja maa-aineslupien tarkastukset, kpl	28	30	33
Vireillä olevat hallintovireillepanot, kpl	11	20	11
Siivous- ja ruokapalvelu			
Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m ² /pv	0,11	0,11	0,11
Ruokapalvelu, kouluaterian keskihinta/€	2,99	2,98	3,21
Liikennepalvelut			
Kuljetusoppilaiden määrä/käyttöaste linjaliikenteessä (%)	44,4	60	44,3 %
Matkustaja/Nousijamäärät kpl/v (linjaliikenne), sis. koululaiset	344 948	300 000	409 146
Nettokustannukset euro/nousu	-	3,00	3,03
Palveluliikenne (HOPPA) matkustajamäärät/v	2 462	2 700	2 704
Elinkeinopalvelut			
Yritysten toimipisteet, kpl	1 750	1 700	1 741(Q3)
Uusien yritysten (sis. yksin yr.) määrä, kpl	109/Q3	140	86 (Q3)
Lopettaneiden yritysten (sis. yksin yr.) määrä	100/Q3	80	96
Kuntabarometri/yritystävällisyys (asteikko 1–5) (tulos/vastaajamäärä) - mitataan vain joka toinen vuosi.	ei toteutettu	3 (75)	2,97
Työllisyyspalvelut			
Suunnitelmavelka 41 % 9/2021	34,8 %	<35 %	35,4 %
Palkkatuella työllistettyjen määrä (57 hlö) /2021	69	70	54
Kiinteistöpalvelut			
Kiinteistöjen korjausvelka (M€)	5,2	3,5	4,3
Energiatehokkuus, sähkö (kW/m ³)	15,2	15,2	13,5
Energiatehokkuus, lämpö (kW/m ³)	25,5	25	23,5

Elinvoiman Palvelualue / Vesihuoltolaitos

Riikka Johansson,
vesihuoltopäällikkö

Hollolan Vesihuoltolaitos, Taseyksikkö

Toiminnan kuvaus

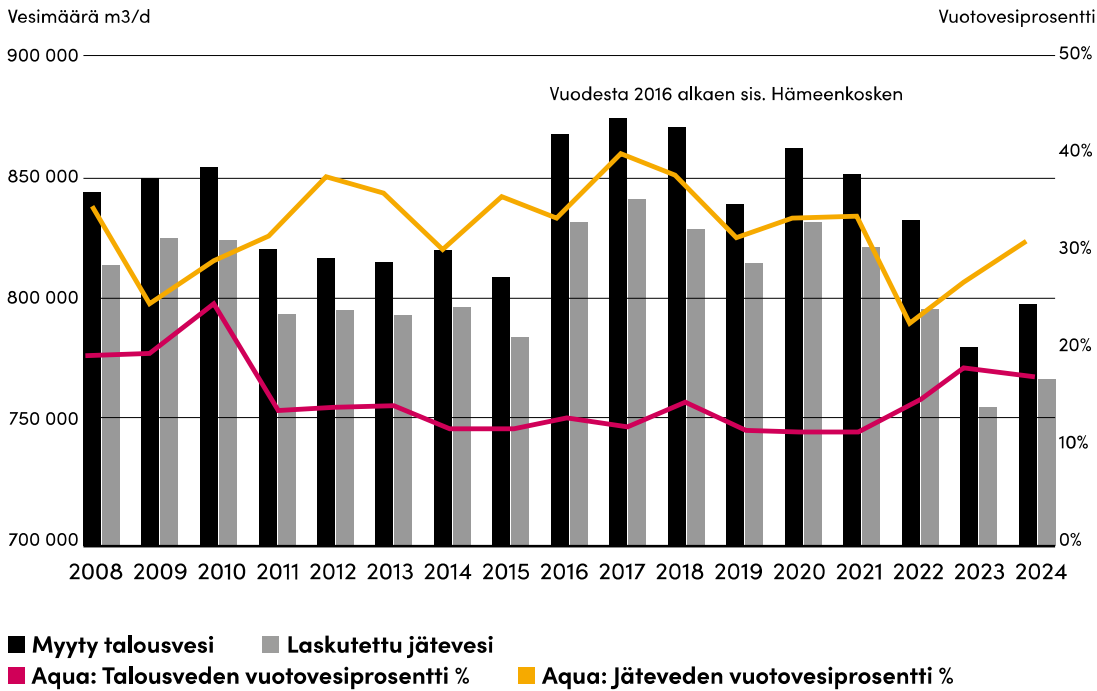
Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä. Hollolan vesihuoltolaitoksella on kunnan hyväksymä vesihuollon toiminta-alue sekä laaja vesi- ja jätevesiverkosto, joilla taataan ihmisille riittävä ja hyvälaatuinen juomavesi sekä asianmukainen jäteveden käsittely. Hollolan vesihuoltolaitoksen verkostojen piirissä on arvioitu olevan noin 18 400 asukasta. Hollolan kunta on sopinut vesihuoltopalveluiden tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen.

Yleistä

Hollolan vesihuoltolaitos on kunnan erillinen taseyksikkö, joka kuuluu elinvoiman palvelualueeseen. Kunta päättää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueesta, vesihuollon kehittamisestä, maksuista ja investoinneista. Hollolan vesihuoltolaitos omistaa vedenottamot, talousvesi-, jätevesi- ja hulevesiverkostot sekä Hämeenkosken jätevedenpuhdistamon ja vastaa investointien suunnittelusta, toteutuksesta ja rahoituksesta. Hollolan vesihuoltolaitoksen tilinpäätöstiedot sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Lahti Aqua Oy hoitaa Hollolan vesihuoltopalvelut, joita ovat vedenhankinta ja jakelu, viemäröinti ja jätevedenpuhdistus sekä asiakaspalvelu (sisältäen uudet liittymät, laskituksen ja tiedottamisen). Toimintavuosi oli 17. yhteistyövuosi Lahti Aqua Oy:n kanssa.

Laskutetut vesimäärät ja vuotovesiprosentit

Hollolan vesihuoltolaitoksen verkostoihin on liittynyt 4 703 kiinteistöä ja arviolta 18 400 asukasta, mikä vastaa noin 80 prosenttia väestöstä. Vuonna 2024 talousvettä myytiin 798 858 m³ ja jätevettä laskutettiin 768 216 m³. Vedenkulutus nousi 2,2 prosenttia ja laskutettu jätevesimäärä 1,5 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuoden 2023 energiakriisin vuoksi myös vettä säästettiin (vedenkulutuksen lasku 6,3 prosenttia vuodesta 2022) ja nyt on palattu normaalimpaan vedenkulutukseen. Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna vedenkulutuksen valtakunnallinenkin laskeva trendi jatkuu.

Vedenhankinta, -jakelu ja laatu

Hollolan vedenhankinta perustuu täysin luontaiseen pohjaveteen, jota on riittävästi saatavissa kunnan runsaista pohjavesivarannoista. Ennen vesijohtoverkoston johtamista laadukasta pohjavettä käsitellään vain vähän, pH-arvoa nostetaan alkaloimalla ja sitä desinfioidaan mikrobiologisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Talousvesiverkoston pumpattiin vettä yhteensä 965 018 m³, josta 74 prosenttia ostettiin Hollolan - Lahden vesilaitoskuntayhtymältä. Omista vedenottamoista oli käytössä Kukkila, Kellolanlähde, Myllymäki, Ojastenmäki, Herrala, Laitiala sekä 22.10.2024 alkaen myös Salpa-Mattila, joista pumpattiin vettä yhteensä 251 988 m³ (26 prosenttia). Kukkilan vedenottamo oli normaalisti käytössä, kun se vuonna 2023 oli pääosin poissa käytöstä pohjavedessä joulukuussa 2022 havaittujen haitta-aineiden vuoksi. Salpa-Mattilan vedenottamo otettiin useamman vuoden tauon jälkeen uudelleen käyttöön varavedenottamoksi. Lahdesta ostettiin vettä 4 212 m³, mikä oli noin 0,4 prosenttia vedenhankinnasta. Lahteen myytiin vettä 389 m³.

Toimintavuonna talousvesi täytti sosiaali- ja terveysministeriön asettamat laatuvaatimukset ja -tavoitteet. Talousveden laadusta tiedotetaan Lahti Aqua Oy:n sivuilla <https://www.lahtiaqua.fi/talousveden-laatu-hollolassa/>

Erillisiä vesihuollon laitospalveluiden urakoita esimerkiksi Salpa-Mattilan vedenottamon käsittelylaitoksen saneeraus toteutettiin (2023–2024) tilaamalla rakennuttamispalvelut Lahti Aqua Oy:lta konsessiosopimuksen pohjalta.

Vesi- ja jätevesiverkostot

Hollolassa on vesihuoltolaitoksen verkostoa seuraavasti:

- vesijohtoa 354,5 km
- jätevesiviemäriä 324,5 km
- hulevesiviemäriä 92,7 km

Uutta vesihuoltoverkostoa rakennettiin Sorvasen uudelle asemakaava-alueelle (jatkuu vuonna 2025) sekä Pennasantien ja Naavapolun alueelle Hakosiltaan. Olemassa olevaa vesi- ja -viemäriverkostoa saneerattiin Norolantien asuinalueella (2023–2024) ja Salpakankaan teollisuusalueella. Honkaharjuntien, Kirkonkylän uimarannan ja Savisteenpään jätevesipumppaamot saneerattiin.

Jätevesipumppaamoiden saneeraukset sekä alle 30 tuhannen euron verkostotöitä esimerkiksi tonttiliitokset toteutettiin tilaamalla rakennuttamispalvelut Lahti Aqua Oy:lta konsessiosopimuksen pohjalta. Uusien asemakaava-alueiden rakentaminen sekä Norolantien saneeraus toteutettiin kuntatekniikan kanssa yhteistyössä. Vesihuollon erilliset verkostohankkeet esimerkiksi Salpakankaan teollisuusalueen saneerauksen rakennuttaminen toteutettiin puitesopimus konsultteja hyödyntäen.

Talousvesiverkoston laskuttamattoman veden osuus oli 17 prosenttia, mikä on hieman korkeammalla tasolla kuin valtakunnallinen suositus (< 15 prosenttia). Laskuttamattoman veden osuus kuitenkin laski hieman edellisestä vuodesta (20 prosenttia vuonna 2023) ja toiveena on, että Hämeenkoskelta löydetty ja korjatut vesijohtovuodot parantaisivat tilannetta jatkossakin. Äkillisiä vesijohdon putkirikkoja ei ollut toimintavuonna lainkaan.

Jätevedenpuhdistamoille tulevan laskuttamattoman jäteveden osuus oli 31 prosenttia, mikä on vain hieman yli valtakunnallisen suositustason (< 30 prosenttia). Niin sanottuihin vuotovesiin vaikuttaa verkostojen kunto, tarkoituksella tehdyt talousveden juoksutukset sekä etenkin viemäriverkoston osalta vuosittain vaihtelevat sääolosuhteet ja virtaamamittausten epävarmuustekijät. Vuotovesien vähentämiseen on kiinnitetty huomiota muun muassa kairoja ja jätevesiviemäreitä saneeraamalla. Verkostojen vanheneminen ja saneerausvelan kasvu ovat valtakunnallinen haaste, jolloin vuotovesimääriä on vaikea vähentää, vaikka saneeraukseen investoidaankin.

Lahti Aqua Oy panostaa jätevesiviemäreiden ja -pumppaamoiden ennakoi-vaan kunnossapitoon. Viemäriverkostossa oli vuoden aikana tukoksia neljä kpl, mikä on viemäriverkoston pituuteen nähden vähän (1,2 kpl/100 km, suositus < 5 kpl/100 km). Viemäriverkoston kuntoa tutkitaan vuosittain tehtävin kuvauksin, joita tehdään sekä Lahti Aquan Oy:n kunnossapidon toimesta, että Hollolan erikseen tilaamana esimerkiksi selvitysten ja suunnitelmien yhteydessä.

Kuvaustutkimukset, kunnossapitotoimenpiteet ja häiriöt kirjataan Lahti Aqua Oy:n ylläpitämään verkkotietojärjestelmään. Muun muassa verkostojen iän, materiaalin, merkittävyyden sekä kuntotietojen perusteella kullekin verkosto-osuudelle on määritetty kuntoindeksi. Tätä työkalua hyödyntämällä voidaan kohdistaa toimenpiteitä ja saneerauksia aiempaa paremmin. Jatkossa vesihuoltoverkostojen kuvauksia ja kuntotutkimuksia tulisi lisätä, koska Hollolan verkostosta suuri osa on kuntotietojen osalta edelleen tuntematonta, eli siitä on niin sanottua selvilläölovelkaa. Tietoisuus verkosto-omaisuuden tilasta luo perusteet omaisuudenhallinnalle ja mahdollistaa suunnitelmallisen toiminnan.

Lahti Aqua Oy:n kuntoindeksityökalulla arvioituna Hollolan vesihuoltoverkostojen saneeraustarve tulevina vuosikymmeninä keskimäärin viisi miljoonaa euroa/vuosi. Viime vuosina vesihuoltoverkostoja on saneerattu keskimäärin noin miljoonaa euroa/vuosi.

	2020	2021	2022	2023	2024	Tavoitteena hyvä taso (suluissa heikko taso)*
Talousveden laatuvaatimusten ja -tavoitteiden saavuttaminen (%)	100	100	100	100	100	Saavutetaan kaikki
Vesijohdon äkilliset putkirikot (kpl/100 km)	0,88	1,75	0,86	0,85	0	Säilyy < 4
Laskuttamaton vesimäärä suhteessa verkostoon pumpattuun eli niin sanottu vuotovesiprosentti (%)	15	15	17	20	17	Paranee < 15 % (>25 %)
Laskuttamaton vesimäärä suhteessa vesijohtopituuteen (m ³ /d/km)	1,2	1,2	1,3	1,5	1,3	Säilyy <2
Tukokset viemäriverkostossa (kpl/100 km)	1,3	0,64	0,95	0,62	1,2	Säilyy <5
Laskuttamattoman jätevesimäärä suhteessa käsiteltyyn jäteveeseen eli niin sanottu viemärin vuotovesiprosentti (%)	34	34	22*	27	31	Säilyy <30 (>50)
Laskuttamattoman jätevesimäärä suhteessa viemäripituuteen (m ³ /d/km)	4	3,9	2,1	2,6	2,9	Säilyy <9
Jätevedenkäsittelyn lupavaatimusten täyttäminen (% , Hämeenkoski)	100	100	100	100	100	Saavutetaan kaikki

* Toiminnallisten tavoitteiden raja-arvot vastaavat pääosin valtakunnallisen Vesilaitosyhdistyksen määrittämiä kriteerejä vesihuollon tilasta.

Jäteveden käsittely

Viemäroidyt jätevedet käsitellään Hämeenkosken alueella Hollolan omassa jätevedenpuhdistamossa ja muutoin Lahti Aqua Oy:n puhdistamoissa. Salpakangas-Kukonkoivun, Kirkonseutu-Pyhäniemen ja Herrala-Hakosilta-Nostavan alueilta jätevedet johdetaan Ali-Juhakkalan jätevedenpuhdistamoon sekä Vesikansan (Kukkila, Kalliola, Paimela) alueelta Kariniemen jätevedenpuhdistamoon. Käytöstä poistetussa Salpakankaan puhdistamossa (Komola) on käytössä jäteveden esikäsittely, jossa suurimmat kiintoaineet poistetaan mekaanisesti. Esikäsittely on jätetty vuoden 2024 aikana pois, kun on varauduttu Kärkölän jätevesien vastaanottamiseen Hollolan kautta Lahteen.

Vuoden aikana Hollolan jätevesiä käsiteltiin yhteensä 1 106 768 m³, josta 72 prosenttia Ali-Juhakkalan, 19 prosenttia Kariniemen ja 9 prosenttia Hämeenkosken puhdistamolla. Jätevedenkäsittely muodostaa lähes puolet Hollolan maksamasta palvelumaksusta Lahti Aqua Oy:lle.

Toimintavuonna jäteveden käsittely on täyttänyt kaikki puhdistamoille ympäristöluvissa asetetut puhdistusvaatimukset. Jäteveden käsittelytulosista tiedotetaan Lahti Aqua Oy:n sivuilla <https://www.lahtiaqua.fi/meidan-vetemme/jateveden-puhdistaminen/>

Kunnan alueella muodostuvia sako- ja umpikaivolietettä vastaanotetaan Ali-Juhakkalan jätevedenpuhdistamolla sekä Hämeenkosken alueella sijaitsevalla erillisellä Ojastenmäen lietteiden vastaanottoasemalla.

Hulevedet

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kunta vastaa asemakaava-alueiden hulevesien hallinnan järjestämisestä. Kunta ja vesihuoltolaitos ovat sopineet hulevesien viemäroinnistä niin, että huleveden johtamiseksi rakennettavat hulevesiviemärit kuuluvat vesihuoltolaitoksen vastuulle. Katualueiden kuivatusputket ja kaivot sekä muut katualueiden kuivatukseen liittyvät rakennelmat toteutetaan kunnan toimesta. Kunta vastaa mahdollisista hulevesiviemäreiden jälkeen alkavista avo-ojista, hulevesialtaista yms. rakenteista. Erilliset ojarummut tai yksittäiset sadevesiviemärit, jotka eivät sijaitse asemakaava-alueella, eivät kuulu vesihuoltolaitoksen vastuualueeseen.

Vesihuoltolaitoksen ja kunnan välistä hulevesien viemärointisopimusta on päivitetty elinvoimavaliokunnan päätöksellä 5.11.2024. Hulevesien viemärointialueen kartta-aineisto päivitettiin ajan tasalle sekä sovittiin kunnan vastuulla olevien yleisten alueiden huleveden viemäroinnin korvauksesta vesihuoltolaitokselle. Kuntalaisilta ei toistaiseksi peritä erillisiä hulevesimaksuja.

Varautuminen ja riskien hallinta

Hollola hyödyntää Lahti Aqua Oy:n ison vesihuoltolaitoksen tarjoamia palveluita, jotta riittävä osaaminen ja resurssointi voidaan varmistaa myös häiriötilanteissa. Hollolan vesihuoltolaitos kehittää toimintaansa ja panostaa vesi- ja viemäriverkostojen sekä laitosten saneeraukseen, jotta nykyinen hyvä toimintavarmuus voidaan turvata.

Vesihuoltolaitokselle on laadittu vesihuoltolain mukainen varautumissuunnitelma häiriötilanteiden varalle, minkä päivitys valmistui vuoden 2021 alussa ja on tarvittavin osin päivitetty vuoden 2022 aikana. Varautumissuunnitelma sisältää riskikartoitukset sekä vedenhankinnalle ja -jakelulle että jätevesien viemäroinnille ja käsittelylle (WSP ja SSP). Suunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma vastuutahoineen ja aikatauluineen, minkä mukaisesti

havaittujen riskien hallintatoimenpiteitä toteutetaan ja varautumistilannetta parannetaan vuosittain. Toimintavuonna Hollolan vedenottamoille on asennettu kameravalvonnat ja lisäksi Salpakankaan paineenkorotusasema aidattiin. Hollolan vesihuollon varautumissuunnitelman päivitystyö on aloitettu Lahti Aqua Oy:n toimesta vuonna 2024 ja se on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2025 aikana.

Toimintavuoden aikana on osallistuttu useisiin häiriötilanteiden harjoitukseen muun muassa Pelastusopiston 29.5., Puolustusvoimien 30.–31.8., Etelä-Suomen aluehallintoviraston HÄME24 4.–5.9, ELY-keskuksen ja INSTA:n 17.9 järjestämiin harjoituksiin. Hollolan vesihuoltoa koskettaa myös Lahti Aqua Oy:n omat harjoitukset. Päijät-Hämeen alueellista vesihuollon varautumista varten on perustettu PHVesiTurva, jossa Lahti Aqua on edustettuna.

Talous

Liikevaihto 4,7 miljoonaa euroa muodostui talous- ja jätevesien käyttömaksuista, perusmaksuista sekä liittymismaksuista. Vesihuoltolaitoksen käyttömaksutulot nousivat edelliseen vuoteen verrattuna vedenkulutuksen osittaisen palautumisen sekä jäteveden käyttömaksun korotuksen (1.6. alkaen) myötä. Myös perusmaksutulot nousivat hinnankorotuksen myötä. Liittymismaksutulot nousivat ympäristövalvonnan liittymisvelvollisuuden valvontatoimenpiteiden sekä hieman pirstyneen uudisrakentamisen myötä. Kokonaisuutena tilinpäätös oli 58 tuhatta euroa ylijäämäinen.

Toiminnan laskennalliset kustannustehokkuuden ja kannattavuuden tunnusluvut paranivat edellä mainituista syistä edelliseen vuoteen verrattuna:

	2020	2021	2022	2023	2024
Liikevaihto (milj.€/v)	4,47	4,77	4,52	4,39	4,69
Tilinpäätös (t€/vuosi)	0,56	24,7	-55,6	-216	58,4
Investoinnit (milj.€/v)	3,1	3	2,7	1,85	3,05
Kustannustehokkuus					
Käyttökulut/liikevaihto	50 %	47 %	47 %	55 %	50 %
Käyttökulut/laskutettu talousvesi	2,86	2,85	2,8	3,28	3,13
Kannattavuus					
Käyttökate	2 122 612	2 213 735	2 173 347	1 788 935	2 203 689
Käyttökate suhteessa liikevaihtoon	46 %	46 %	47 %	41 %	47 %
Käyttökate/laskutettu talous- ja jätevesi	1,25	1,32	1,33	1,16	1,41

Investointeja tehtiin 3,0 miljoonan euron edestä, mikä oli lähes 0,2 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota (3,2 miljoonaa euroa) vähemmän. Norolantien hulevesiviemäröinnin rakentaminen ja vesihuoltoverkoston saneeraus viivästyi vuonna 2023, jolloin sen rakentaminen ja kustannukset siirtyivät vuodelle 2024 niin, että budjetoidut määrärahat ylittyivät noin 0,1 miljoonan euron edestä. Pennasantien ja Naavapolun vesihuoltoverkoston rakentaminen saatiin toteutettua ennakoitua selvästi edullisemmin (kustannukset 0,4 miljoonaa euroa, budjetoitu 0,7 miljoonaa euroa). Sorvasen asuinalueen rakentaminen aloitettiin vasta loppuvuodesta niin, että noin 0,4 miljoonaa euroa vuodelle 2024 varatuista määrärahoista jäi käyttämättä. Salpakankaan teollisuusalueen vesihuollon saneerausaluetta laajennettiin alkuperäisestä, minkä lisäksi puutteellisten lähtötietojen sekä ennakoimattomien olosuhteiden vuoksi työmaalla syntyi lisäkustannuksia niin, että kohteen kokonaiskustannukset ylittivät sille varatut määrärahat 0,6 miljoonaa euroa. Salpakankaan teollisuusalueen saneerausurakan alkuvaiheen urakkasumma lähes 0,8 miljoonaa euroa nousi lopulta 1,1 miljoonan euron kokonaiskustannuksiin. Investointien toteutuksessa pysyttiin kuitenkin kokonaisuutena hyvin vesihuoltolaitoksen talousarviossa.

Investoinneista 32 prosenttia oli uusinvestointeja ja 68 prosenttia saneerausinvestointeja, mikä on hyvä tilanne vesihuoltoverkostojen kasvavaa saneerausvelkaa ajatellen. Investointien suhde liikevaihtoon oli 65 prosenttia, mikä on korkeampi, kuin suositeltava taso (40–50 prosenttia).

Menot muodostuvat pääasiallisesti käyttötalouden kuluista, investointien poistoista sekä kunnalle maksettavasta peruspääoman korvauksesta. Peruspääoman mukainen vuotuinen korvaus omistajalle eli peruskunnalle oli 0,3 miljoonaa euroa. Samansuuruinen tuloutuskäytäntö on ollut voimassa vuodesta 1994. Lahti Aqua Oy:lle maksettavat palvelumaksut säilyivät samalla tasolla, kuin edellisinä vuosina 2022–2023.

Lainakanta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta oli vuoden lopussa 1,8 miljoonaa euroa. Korkomenoja maksettiin noin kaksi tuhatta euroa ja suhteellinen velkaantuneisuus oli 418,1 prosenttia. Velkoja saatiin lyhennettyä suunnitelmien mukaisesti.

Sijoitetun pääoman tuotto oli 1,8 prosenttia (3,4 prosenttia vuonna 2023) ja omavaraisuusaste 40,0 prosenttia (41,5 prosenttia vuonna 2023). Kertynyt ylijäämä taseessa oli 3,8 miljoonaa euroa ja tilikauden ylijäämä 58 tuhatta euroa.

Vesihuoltomaksut

Vesihuoltolaitoksen hinnaston muutos tuli voimaan 1.6.2024 alkaen. Perusmaksuja nostettiin 20 prosenttia ja jäteveden käyttömaksua viisi prosenttia. Korotus oli tarpeen vedenkulutuksen vähentymisen ja heikon rakentamisen johdosta, minkä vuoksi vesihuollon maksutulot olivat laskeneet. Asiakkailta perittäville maksutuloilla tulee kattaa pitkällä aikavälillä vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Arvonlisäveron yleisen muutoksen vuoksi hinnastoa päivitettiin lisäksi 1.9.2024 alkaen.

Vesihuoltomaksujen nostosta, vedenkulutuksen osittaisesta palautumisesta vuoden 2023 energiakriisin jälkeen sekä hieman kasvaneitten liittymismaksutulojen takia vesihuoltolaitoksen toimintavuoden tulot nousivat 6,8 prosenttia eli noin 0,3 miljoonaa euroa vuodesta 2023. Tulevina vuosina vesihuoltomaksujen nosto on edelleen tarpeen, jotta voidaan varautua vesihuoltoverkoston kasvaviin saneerausinvestointeihin. Tämä on valtakunnallinen tarve vesihuoltoalalla.

Hollolan vesihuoltomaksut ovat hieman valtakunnallisia keskiarvoja korkeampia. Korkeita maksuja selittää muun muassa Hollolan hajanainen yhdyskuntakehitys ja vähäinen vedenmyynti, jolloin vesihuoltoverkostoa on paljon suhteessa liittyneisiin kiinteistöihin ja laskutettuun vesimäärään. Vesihuoltolaitoksella on myös paljon investointitarpeita sekä uudisrakentamisen että saneerauksen puolella. Lahti Aqua Oy:lle maksettavat asiakaspalvelun ja operatiivisen toiminnan palvelumaksut olivat yhteensä noin puolet Hollolan vesihuoltomaksuilla kerättävistä tuloista.

Hyvän vesihuollon kriteerit

Vesihuoltotoiminnalle on laadittu valtakunnalliset Hyvän vesihuollon kriteerit, joista Hollolan vesihuoltotoiminta sai parhaan tuloksen eli erinomaisen.

Hyvän vesihuollon tavoitteet ja mittarit on määritelty kriteeristön työkaluun niin, että ne ohjaavat ja kannustavat vesihuoltolaitoksia kestävään ja laadukkaaseen toimintaan. Kriteerit jakautuvat kolmeen osa-alueeseen:

- Turvallinen ja toimintavarma
- Kustannustehokas ja organisoitu
- Kestävä ja kehittyvä.

Osa-alueet sisältävät kriteerikysymyksiä, joiden kautta vesihuoltolaitos saa arvosanan erinomainen, hyvä, korjattavaa, huono tai erittäin huono. Lisäksi lasketaan samoilla periaatteilla arvosana sille, miten hyvin huoltovarmuus-kriteerit täyttyvät.

Erinomaisen luokitustuloksen lisäksi myös kaikki vesihuollon huoltovarmuuden kriteerit täyttyivät Hollolassa.

Hankkeet

Vuoden 2024 aikana on käynnistetty yhteistyössä Lahti Aqua Oy:n ja Lahden kaupungin kanssa Hollolan ja Lahden kokonaisvaltaisen kaupunkivesisuunnitelman hanke. Hankkeen tavoitteena on tunnistaa tilanteet ja paikat, joissa hulevesiä voi päästä jätevesiviemäriin tai likaantuneita hulevesiä on mahdollista päästä vesistöön tai kaupunki- ja taajamaympäristöön pahojen tulvien ja sateiden aikana.

Hollolan alueelle on laadittu maanpäällisten hulevesien pintavaluntareittien kartoitus sekä sen jatkotarkasteluna viemäriverkoston vuotoriskikohteiden kartoitus Hollolaan ja Lahteen. Tunnistetut vuotoriskikaivot on otettu tarkempaan maastotutkimukseen ja tarpeen mukaan niiden rakenteita on korjattu. Hankkeen jatkotarkastelujen kautta tunnistetaan viemäriverkoston riskikohteita ja vaikuttavuutta herkkien vesistöjen ja kohteiden esimerkiksi vedenottamoiden vaikutusalueella. Jatkossa näihin voidaan aiempaan paremmin kohdistaa toimenpiteitä, ja sitä kautta vähentää vuotoja ja haitallisten aineiden päästöjä ympäristöön.

Hankkeessa laaditaan paikkatietopohjainen Hollolan ja Lahden kokonaisvaltainen hallintatyökalu ostopalveluna niin, että sitä ohjaa laaja-alainen ohjausryhmä kuntien ja Lahti Aquan eri asiantuntijoiden, ympäristöterveydenhuollon, paikallisen vesiensuojelusäätöön (Päijät-Hämeen Vesijärvisäätö) ja ELY-keskuksen edustajista.

Kaupunkivesien kokonaisvaltaisia hallintasuunnitelmia tehdään nyt ensimmäistä kertaa. Ympäristöministeriö rahoittaa hanketta 64 tuhannella eurolla vesiensuojelun tehostamisohjelman kaupunkivesiteemasta.

Muut asiat

Lahti Aqua Oy:n kanssa kokoonnuttiin säännöllisesti edistään Hollolan vesihuollon asiakaspalvelun, varautumisen, omaisuudenhallinnan ja operatiivisen toiminnan asioita. Lahti Aqua Oy on panostanut sähköiseen Minun Aquani -asiakaspalvelujärjestelmään ja tulevina vuosina tullaan siirtymään etäluettaviin vesimittareihin.

Vesihuoltolaitos osallistui tiiviisti kunnan pohjavesialueiden suojelun ja hulevesiohjelman edistämiseen, elinvoiman palvelualueen varautumissuunnitelman laatimiseen ja muihin yhteishankkeisiin sekä Päijät-Hämeen vesihuollon yhteistyön kehittämiseen. Vuonna 2024 jatkettiin myös ympäristönsuojelun kanssa toiminta-alueella sijaitsevien, mutta vesihuoltoverkoston liittymättömien kiinteistöjen velvoittamisprojektia. Sen ansiosta liittyneiden kiinteistöjen määrä on ollut korkeampi, kuin uudisrakentamisen kautta.

Vuoden 2024 aikana on laadittu päivitys Hollolan vesihuollon kehittämissuunnitelmasta, joka menee päätöksentekoon ja asetetaan yleisesti nähtävälle alkuvuodesta 2025. Nyt tehty vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys on vapaaehtoinen ja tiivis yhteenveto Hollolan vesihuollon nykytilanteesta, tavoitteista sekä kehittämistarpeista ja -toimenpiteistä. Hollolan väestön on ennustettu vähenevän edelleen ja sitä kautta myös vedenkulutuksen. Vesihuollon kehittämistarpeet painottuvat nykyisen hyvän toimintavarmuuden turvaamiseksi olemassa olevien vesi- ja viemäriverkostojen saneeraukseen sekä laitosten ylläpitoon että saneeraukseen.

Hollolan vesihuoltolaitos tiedotti vuoden 2024 aikana erilaisista vesihuoltoon liittyvistä asioista ja uutisista kunnan kotisivuilla ja somekanavilla, osin myös paikallislehdissä. Hollolan vesihuollosta tiedotetaan myös Lahti Aqua Oy:n tiedotuskanavilla tarvittaessa.

Hollolan vesihuoltotoiminnasta on kysely FCG:n yhdyskuntateknisten palveluiden ja Lahti Aqua Oy:n tilaamassa asiakastutkimuksessa. Kyselyyn vastanneet asiakkaat ovat pääosin tyytyväisiä vesihuoltopalveluihin. Hollolan vesihuoltolaitos on saanut erinomaiset tulokset juomaveden laadusta (4,77/5, FCG:n tutkimuksen parhaat pisteet) sekä jätevedenpuhdistamoiden toiminnasta (4,51/5, tutkimuksen parhaat pisteet).

Arvio tulevasta kehityksestä

Hollolan vesihuoltolaitokselle kohdistuu investointipaineita etenkin vanhenevan verkoston saneeraamistarpeesta. Kunnan pitkän tähtäimen investointiohjelmassa on asetettu raamit investoinneille, jolloin uudiskohteiden toteuttaminen on näillä näkymin vähäisempää, kuin aiempina vuosina. Investointiohjelman toteutuminen riippuu kunnan taloudellisesta tilanteesta sekä maanhankinnan, kaavoituksen ja kunnallistekniikan tai vesihuollon suunnitelmien valmistumisaikatauluista, urakkakilpailutuksien tuloksesta sekä muista muuttuvista tekijöistä, joita on vaikea ennustaa talousarviota tehdessä.

Lahti Aqua Oy:n palvelumaksut riippuvat vuosittain vaihtelevista jätevesimääristä ja muista muuttuvista tekijöistä, joita voidaan ennustaa vain suuntaantavasti. Hollolan vesihuoltolaitoksen tulokseen vaikuttaa vedenkulutuksesta ja liittymismaksuista kertyvät tulot, jotka voivat vaihdella merkittävästi vuosittain. Kuluttajilta perittäviä vesihuottomaksuja nostetaan tarvittaessa toimintakustannusten ja investointien kattamiseksi, mikä on valtakunnallinen trendi.

Hollolan runsaista ja hyvälaatuisista pohjavesivaroista ovat olleet kiinnostuneita erilaiset vesipakkaamoyritykset viime vuosina. Mikäli vesipakkaamotoiminta käynnistyy odotusten mukaisesti, lisää se vedenkulutusta ja sitä kautta saatavia maksutuloja.

Hollolan vesihuollon kehittämistarpeita vesihuoltolaitoksen toimintaedellytysten parantamiseksi seurataan ja niiden perusteella valitaan vuosittain toteutettavat toimenpiteet investointiohjelmassa käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Vesihuollon tunnusluville on asetettu tavoitteet, joiden kehitystä seurataan.

Vuonna 2025 hyväksytään kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitys. Lisäksi tavoitteena on päivittää vesihuollon toiminta-alue.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut

Vesihuoltolaitos	TP 2023	TA 2024	TP 2024
Laskutettava vesimäärä, 1000 m ³	781	830	799
Laskutettava jätevesimäärä, 1000 m ³	767	800	768
Liittyjäkiinteistöjen määrä, kpl	4669	4 700	4 703
Vesimaksu, €/m ³ (alv. 0%)	1,57	1,57	1,57
Investoinnit/liikevaihto (%)	42	50	65

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Vesihuoltolaitos

Tuloarviot ja määrärahat
Sitova: Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

	Tilinpäätös 2023	Alku- peräinen talousarvio 2024	Talous- arvio muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Liikevaihto	4 409 986	4 621 700	0	4 621 700	4 699 224	101,7 %	77 524
Liiketoiminnan muut tuotot	12 169	0	0	0	14 072	0,0 %	14 072
Materiaalit ja palvelut	-2 490 238	-2 475 700	0	-2 475 700	-2 419 306	97,7 %	56 394
Aineet, tarvik- keet ja tavarat	-197 985	-140 300	0	-140 300	-129 993	92,7 %	10 307
Palvelujen ostot	-2 292 253	-2 335 400	0	-2 335 400	-2 289 312	98,0 %	46 088
Henkilöstökulut	-71 450	-74 300	0	-74 300	-81 895	110,2 %	-7 595
Palkat ja palkkiot	-55 118	-57 300	0	-57 300	-64 561	112,7 %	-7 261
Henkilösivu- kulut	-16 333	-17 000	0	-17 000	-17 334	102,0 %	-334
Eläkekulut	-14 168	-14 600	0	-14 600	-15 572	106,7 %	-972
Muut henki- lövukulut	-2 165	-2 400	0	-2 400	-1 762	73,4 %	638
Poistot ja arvon- alentumiset	-1 762 865	-1 758 200	0	-1 758 200	-1 840 375	104,7 %	-82 175
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 762 865	-1 758 200		-1 758 200	-1 840 375	104,7 %	-82 175
Liiketoiminnan muut kulut	-8 793	-8400	0	-8 400	-8 406	100,1 %	-6
Liikelylijäämä (-alijäämä)	88 809	305 100	0	305 100	363 314	119,1 %	58 214
Rahoitustuotot ja -kulut:	-305 241	-305 100	0	-305 100	-304 871	99,9 %	229
Muut rahoitustuotot	240	0	0	0	198	0,0 %	198
Korkokulut	-2 781	-2 400	0	-2 400	-2 368	98,7 %	32
Korvaus perus- pääomasta	-302 700	-302 700	0	-302 700	-302 700	100,0 %	0
Ylijäämä (ali- jäämä) ennen satunnaiseriä	-216 433	0	0	0	58 443	0,0 %	58 443
Ylijäämä ennen varauksia	-216 433	0	0	0	58 443	0,0 %	58 443
Tilikauden yli-/ alijäämä	-216 433	0	0	0	58 443	0,0 %	58 443

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

2.3 Tuloslaskelmaosa

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu (sisältää taseyksiköt)

	Alku- peräinen talousarvio 2024	Talousarvio- muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Toteuma-%	Poikkeama €
Toimintatuotot	35 165 300	0	35 165 300	37 090 127	105,5 %	1 924 827
Myyntituotot	18 225 600	0	18 225 600	18 567 707	101,9 %	342 107
Maksutuotot	1 882 500	0	1 882 500	1 658 797	88,1 %	-223 703
Tuet ja avustukset	1 071 100	0	1 071 100	1 960 328	183,0 %	889 228
Vuokratuotot	13 236 000	0	13 236 000	13 522 975	102,2 %	286 975
Muut toimintatuotot	750 100	0	750 100	1 380 321	184,0 %	630 221
Valmistus omaan käyttöön	50 000	0	50 000	93 175	186,4 %	43 175
Toimintakulut	-95 069 400	0	-95 069 400	-95 466 466	100,4 %	-397 066
Henkilöstökulut	-40 462 600	0	-40 462 600	-40 742 492	100,7 %	-279 892
Palvelujen ostot	-32 868 000	0	-32 868 000	-32 763 131	99,7 %	104 869
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 712 100	0	-4 712 100	-4 904 234	104,1 %	-192 134
Avustukset	-3 451 700	0	-3 451 700	-2 913 778	84,4 %	537 922
Muut toimintakulut	-13 575 000	0	-13 575 000	-14 142 831	104,2 %	-567 831
TOIMINTAKATE	-59 854 100	0	-59 854 100	-58 283 163	97,4 %	1 570 937
Verotulot	51 200 000	550 000	51 750 000	52 522 962	101,5 %	772 962
Kunnan tulovero	42 000 000	550 000	42 550 000	43 459 404	102,1 %	909 404
Kiinteistövero	6 100 000	0	6 100 000	6 464 695	106,0 %	364 695
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 100 000	0	3 100 000	2 598 863	83,8 %	-501 137
Valtionosuudet	17 350 000	0	17 350 000	17 362 273	100,1 %	12 273
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	12 450 000	0	12 450 000	13 502 820	108,5 %	1 052 820
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 600 000	0	-4 600 000	-5 411 847	117,6 %	-811 847
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	6 000 000	0	6 000 000	5 853 941	97,6 %	-146 059
Verotulomenetysten kompensaatio	3 500 000	0	3 500 000	3 417 359	97,6 %	-82 641
Rahoitustuotot ja -kulut	-428 700	0	-428 700	621 791	-145,0 %	1 050 491
Korkotuotot	3 000	0	3 000	1 002	33,4 %	-1 998
Muut rahoitustuotot	417 700	0	417 700	1 095 433	262,3 %	677 733
Korkokulut	-502 400	0	-502 400	-167 701	33,4 %	334 699
Muut rahoituskulut	-347 000	0	-347 000	-306 942	88,5 %	40 058
VUOSIKATE	8 267 200	550 000	8 817 200	12 223 863	138,6 %	3 406 663
Poistot ja arvonalentumiset	-8 358 000	0	-8 358 000	-8 190 811	98,0 %	167 189
Tilikauden tulos	-90 800	550 000	459 200	4 033 052	878,3 %	3 573 852
Poistoeron muutos	250 000	0	250 000	250 000	100,0 %	-0,04
Varausten muutos	0	0	0	-3 735 344	0,0 %	-3 735 344
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	159 200	550 000	709 200	547 709	77,2 %	-161 491

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Kokonaistarkastelu

Taseyksiköiden vaikutus kunnan tuloslaskelmaan 2024. Hollolan kunta, Vesihuoltolaitos (VHL) ja P-H ympäristöterveys (YMP)

	Talousarvio kunta	Talousarvio VHL	Talousarvio YMP	Talousarvio yhteensä	Toteuma Kunta	Toteuma VHL	Toteuma YMP	Toteuma yhteensä	Poikkeama, €
Toimintatuotot	27 205 100	4 621 700	3 338 500	35 165 300	29 121 385	4 713 296	3 255 446	37 090 127	1 924 827
Myyntituotot	10 710 400	4 621 700	2 893 500	18 225 600	11 081 789	4 699 224	2 786 694	18 567 707	342 107
Maksutuotot	1 437 500	0	445 000	1 882 500	1 190 068	0	468 729	1 658 797	-223 703
Tuet ja avustukset	1 071 100	0	0	1 071 100	1 946 255	14 072	0	1 960 328	889 228
Vuokratuotot	13 236 000	0	0	13 236 000	13 522 975	0	0	13 522 975	286 975
Muut toimintatuotot	750 100	0	0	750 100	1 380 298	0	23	1 380 321	630 221
Valmistus omaan käyttöön	50 000	0	0	50 000	93 175	0	0	93 175	43 175
Toimintameno	-89 172 500	-2 558 400	-3 338 500	-95 069 400	-89 701 382	-2 509 607	-3 255 477	-95 466 466	-397 066
Henkilöstökulut	-38 076 600	-74 300	-2 311 700	-40 462 600	-38 496 282	-81 895	-2 164 314	-40 742 492	-279 892
Palvelujen ostot	-29 757 200	-2 335 400	-775 400	-32 868 000	-29 640 450	-2 289 312	-833 368	-32 763 131	104 869
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 537 900	-140 300	-33 900	-4 712 100	-4 737 068	-129 993	-37 172	-4 904 234	-192 134
Avustukset	-3 451 700	0	0	-3 451 700	-2 913 778	0	0	-2 913 778	537 922
Muut toimintakulut	-13 349 100	-8 400	-217 500	-13 575 000	-13 913 803	-8 406	-220 622	-14 142 831	-567 831
Toimintakate	-61 917 400	2 063 300	0	-59 854 100	-60 486 821	2 203 689	-30	-58 283 163	1 570 937
Verotulot	51 750 000	0	0	51 750 000	52 522 962	0	0	52 522 962	772 962
Valtionosuudet	17 350 000	0	0	17 350 000	17 362 273	0	0	17 362 273	12 273
Rahoitustuotot ja -kulut:	-123 600	-305 100	0	-428 700	926 632	-304 871	30	621 791	1 050 491
Korkotulot	3 000	0	0	3 000	1 002	0	0	1 002	-1 998
Muut rahoitustulot	417 700	0	0	417 700	1 095 205	198	30	1 095 433	677 733
Korkokulut	-500 000	-2 400	0	-502 400	-165 333	-2 368	0	-167 701	334 699
Muut rahoituskulut	-44 300	-302 700	0	-347 000	-4 242	-302 700	0	-306 942	40 058
Vuosikate	7 059 000	1 758 200	0	8 817 200	10 325 045	1 898 818	0	12 223 863	3 406 663
Poistot ja arvonalentumiset	-6 599 800	-1 758 200	0	-8 358 000	-6 350 436	-1 840 375	0	-8 190 811	167 189
Tilikauden tulos	459 200	0	0	459 200	3 974 609	58 443	0	4 033 052	3 573 852
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	250 000	0	0	250 000	250 000	0	0	250 000	0
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	-3 735 344	0	0	-3 735 344	-3 735 344
Tilikauden ylijäämä+/alijäämä -	709 200	0	0	709 200	489 265	58 443	0	547 709	-161 491

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

2.4 Investointiosa

Investointiosan toteutumisvertailu 2024														
	Tilinpäätös 2023		Alku- peräinen talousarvio 2024		Talousar- vio- muutokset 2024		Voimassa oleva talousarvio 2024		Toteuma 2024		Toteuma-%		Poikkeama €	
Arvopaperit ja osuudet	Menot	3441	0	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	100,0 %	0	0	0	0
	Tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Netto	3 441	0	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	100,0 %	0	0	0	0
Maa-alueet, hankinnat	Menot	1 205 742	1 100 000	0	1 100 000	1 100 000	917 482	917 482	917 482	83,4 %	-182 518	-182 518	-182 518	-182 518
	Tulot	793 988	180 000	0	180 000	180 000	582 963	582 963	582 963	323,9 %	402 963	402 963	402 963	402 963
	Netto	411 754	920 000	0	920 000	920 000	334 519	334 519	334 519	36,4 %	-585 481	-585 481	-585 481	-585 481
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	Menot	2 381 922	4 960 000	0	4 960 000	4 960 000	4 625 898	4 625 898	4 625 898	93,3 %	-334 102	-334 102	-334 102	-334 102
	Tulot	750	125 000	0	125 000	125 000	112 706	112 706	112 706	90,2 %	-12 294	-12 294	-12 294	-12 294
	Netto	2 381 172	4 835 000	0	4 835 000	4 835 000	4 513 193	4 513 193	4 513 193	93,3 %	-321 807	-321 807	-321 807	-321 807
Talouksrakennus, myynti	Menot	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Tulot	5 360 815	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Netto	-5 360 815	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
Talouksrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	Menot	400 838	6 300 000	1 200 000	7 500 000	7 500 000	5 483 250	5 483 250	5 483 250	73,1 %	-2 016 750	-2 016 750	-2 016 750	-2 016 750
	Tulot	0	0	0	0	0	265 000	265 000	265 000	0,0 %	265 000	265 000	265 000	265 000
	Netto	400 838	6 300 000	1 200 000	7 500 000	7 500 000	5 218 250	5 218 250	5 218 250	69,6 %	-2 281 750	-2 281 750	-2 281 750	-2 281 750
Talouksrakennus, perusparannukset	Menot	2 043 873	2 005 000	0	2 005 000	2 005 000	1 459 685	1 459 685	1 459 685	72,8 %	-545 315	-545 315	-545 315	-545 315
	Tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Netto	2 043 873	2 005 000	0	2 005 000	2 005 000	1 459 685	1 459 685	1 459 685	72,8 %	-545 315	-545 315	-545 315	-545 315
Irtain omaisuus	Menot	289 461	1 145 000	0	1 145 000	1 145 000	643 120	643 120	643 120	56,2 %	-501 880	-501 880	-501 880	-501 880
	Tulot	20 214	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Netto	269 248	1 145 000	0	1 145 000	1 145 000	643 120	643 120	643 120	56,2 %	-501 880	-501 880	-501 880	-501 880
Vesihuoltolaitos	Menot	1 849 413	3 200 000	0	3 200 000	3 200 000	3 047 299	3 047 299	3 047 299	95,2 %	-152 701	-152 701	-152 701	-152 701
	Tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0 %	0	0	0	0
	Netto	1 849 413	3 200 000	0	3 200 000	3 200 000	3 047 299	3 047 299	3 047 299	95,2 %	-152 701	-152 701	-152 701	-152 701
Yhteensä	Menot	8 174 690	18 710 000	2 700 000	21 410 000	21 410 000	17 676 734	17 676 734	17 676 734	82,6 %	-3 733 266	-3 733 266	-3 733 266	-3 733 266
	Tulot	6 175 767	305 000	0	305 000	305 000	960 669	960 669	960 669	315,0 %	655 669	655 669	655 669	655 669
	Netto	1 998 924	18 405 000	2 700 000	21 105 000	21 105 000	16 716 065	16 716 065	16 716 065	79,2 %	-4 388 935	-4 388 935	-4 388 935	-4 388 935

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

2.5 Rahoitusosa

Rahoitusosan toteutumisvertailu 2024

Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)	Alku- peräinen talousarvio 2024	Talous- arvio- muutokset 2024	Voimassa oleva talousarvio 2024	Toteuma 2024	Poikkeama €
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	7 967 200	550 000	8 517 200	11 702 470	-3 185 270
Vuosikate	8 267 200	550 000	8 817 200	12 223 863	3 406 663
Tulorahoituksen korjauserät	-300 000	0	-300 000	-521 393	-221 393
Investointien rahavirta	-18 105 000	-2 700 000	-20 805 000	-16 716 066	4 088 934
Investointimenot	-18 710 000	-2 700 000	-21 410 000	-17 676 735	3 733 265
Rahoitusosuudet investointi- menoihin	125 000	0	125 000	377 706	252 706
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	480 000	0	480 000	582 963	102 963
Toiminta ja investoinnit netto	-10 137 800	-2 150 000	-12 287 800	-5 013 596	7 274 204
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	-100 000	0	-100 000	85 000	185 000
Antolainasaamisten lisäykset	-200 000	0	-200 000	-135 000	65 000
Antolainasaamisten vähennykset	100 000	0	100 000	220 000	120 000
Lainakannan muutokset	-3 953 000	0	-3 953 000	-4 008 333	-55 333
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 953 000	0	-3 953 000	-4 008 333	-55 333
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	113 979	113 979
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	0	0	0	-59 719	-59 719
Saamisten muutos	0	0	0	-639 228	-639 228
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	812 926	812 926
Rahoitustoiminta	-4 053 000	0	-4 053 000	-3 809 354	243 646
Vaikutus maksuvalmiuteen	-14 190 800	-2 150 000	-16 340 800	-8 822 950	7 517 850

Rahoitusosan toteutumisvertailu

	Talousarvio kunta	Talous- arvio VHL	Talous- arvio YMP	Talousarvio yhteensä	Toteuma Kunta	Toteuma VHL	Toteuma YMP	Toteuma yhteensä	Poikkeama, €
Toiminta ja investoinnit									
Toiminnan rahavirta	6 759 000	1 758 200	0	8 517 200	9 803 652	1 898 818	0	11 702 470	3 185 270
Vuosikate	7 059 000	1 758 200	0	8 817 200	10 325 045	1 898 818	0	12 223 863	3 406 663
Tulorahoituksen korjaukset	-300 000	0	0	-300 000	-521 393	0	0	-521 393	-221 393
Investointien rahavirta	-17 605 000	-3 200 000	0	-20 805 000	-13 668 767	-3 047 299	0	-16 716 066	4 088 934
Investointimenot	-18 210 000	-3 200 000	0	-21 410 000	-14 629 436	-3 047 299	0	-17 676 735	3 733 265
Rahoitusosuudet investointimenoihin	125 000	0	0	125 000	377 706	0	0	377 706	252 706
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	480 000	0	0	480 000	582 963	0	0	582 963	102 963
Toiminta ja investoinnit netto	-10 846 000	-1 441 800	0	-12 287 800	-3 865 114	-1 148 481	0	-5 013 596	7 274 204
Rahoitusuiminta									
Antolainauksen muutokset	-100 000	0	0	-100 000	85 000	0	0	85 000	185 000
Antolainasaamisten lisäykset	-200 000	0	0	-200 000	-135 000	0	0	-135 000	65 000
Antolainasaamisten vähennykset	100 000	0	0	100 000	220 000	0	0	220 000	120 000
Lainakannan muutokset	-3 628 000	-325 000	0	-3 953 000	-5 377 044	1 368 711	0	-4 008 333	-55 333
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 628 000	-325 000	0	-3 953 000	-3 683 333	-325 000	0	-4 008 333	-55 333
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	-1 693 711	1 693 711	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	0	74 412	-220 230	259 796	113 979	113 979
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	0	0	0	0	-59 719	0	0	-59 719	-59 719
Saamisten muutos	0	0	0	0	-587 474	-189 323	137 569	-639 228	-639 228
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	0	721 606	-30 907	122 227	812 926	812 926
Rahoitusuiminta	-3 728 000	-325 000	0	-4 053 000	-5 217 632	1 148 481	259 796	-3 809 354	243 646
Vaikutus maksuvalmiuteen	-14 574 000	-1 766 800	0	-16 340 800	-9 082 746	0	259 796	-8 822 950	7 517 850

2.6

Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Sito- vuus N/B	Alku- peräinen Talous- arvio	Talous- arvio muu- tokset	Talous- arvio muutok- sen jälkeen	Toteutuma	Poikkea- ma, €	Alku- peräinen Talous- arvio	Talous- arvio muutokset	Talous- arvio muutok- sen jälkeen	Toteutuma	Poikkea- ma, €	
KÄYTTÖTALOUSOSA						alle +					yli +
Konsernipalvelut	N	3 209 500	0	3 209 500	2 910 274	299 226					
Ympäristöterveydenhuolto	N	340 800	0	340 800	305 341	35 459					
Strategian toteuttaminen	N	1 300 000	0	1 300 000	1 024 410	275 590					
Käyttöomaisuuden myynti- voitot ja - tappiot							300 000	0	300 000	221 559	
Tarkastustoimi	N	44 100	0	44 100	45 530	-1 430					
Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue	N	53 042 000	0	53 042 000	53 699 741	-657 741					
Elinvoiman palvelualue, pl. vesihuolto	N	4 281 000	0	4 281 000	3 023 246	1 257 754					
Vesihuoltolaitos, taseyksik- kö (filik. ylijäämä)	N						0	0	0	58 443	
Päijät-Hämeen ympäristö- terveys (filik. ylijäämä)	N						0	0	0	0	
Käyttötaloulososa		62 217 400	0	62 217 400	61 008 542	1 208 858	300 000	0	300 000	580 002	280 002
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot							51 200 000	550 000	51 750 000	52 522 962	772 962
Valtionosuudet							17 350 000	0	17 350 000	17 362 273	12 273
Korkotulot	N						3 000	0	3 000	1 002	-1 998
Muut rahoitustulot	N						417 700	0	417 700	1 095 433	677 733
Korkokulut	N	502 400	0	502 400	167 701	334 699					
Muut rahoituskulut	N	347 000	0	347 000	306 942	40 058					
Tuloslaskelmaosa		849 400	0	849 400	474 643	374 757	68 970 700	550 000	69 520 700	70 981 670	1 460 970

INVESTOINTIOSA

Maa-alueet, hankinnat	N	1 100 000	0	1 100 000	917 482	182 518	180 000	0	180 000	582 963	402 963
Arvopaperit ja osuudet	N	0	1 500 000	1 500 000	1 500 000	0					
Irtain omaisuus	N	1 145 000	0	1 145 000	643 120	501 880					
Kadunrakennus ja muut yleiset alueet	N	4 960 000	0	4 960 000	4 625 898	334 102	125 000	0	125 000	112 706	-12 294
Talonrakennus, korvaus- ja uusinvestoinnit	N	6 300 000	1 200 000	7 500 000	6 942 936	557 064	0	0	0	265 000	265 000
Talonrakennus, perusparannukset	N	2 005 000	0	2 005 000	0	2 005 000					
Vesihuoltolaitos, tase-yksikkö	N	3 200 000	0	3 200 000	3 047 299	152 701					
Investointiosia		18 710 000	2 700 000	21 410 000	17 676 735	3 733 265	305 000	0	305 000	960 669	655 669

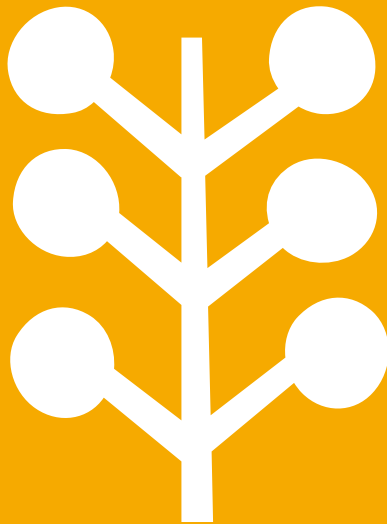
RAHOITUSOSA

Antolainaukset muutokset											
Antolainasaamisten lisäys ja vähenys	N	-100 000	0	-100 000	-85 000	-15 000					
Lainakannan muutokset											
Lainojen lisäys ja vähenys	N	3 953 000	0	3 953 000	4 008 333	-55 333					
Rahoitusosa		3 853 000	0	3 853 000	3 923 333	-70 333	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ		85 629 800	2 700 000	88 329 800	83 083 253	-5 246 547	69 575 700	550 000	70 125 700	72 522 341	2 396 641

N= sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

3

Tilinpäätös- laskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	01.01.–31.12.2024		01.01.–31.12.2023	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	10 503 464,52		10 239 659,39	
Maksutuotot	1 651 255,77		2 111 996,45	
Tuet ja avustukset	1 960 327,63		1 772 071,26	
Vuokratuotot	2 987 229,71		2 611 762,73	
Muut toimintatuotot	1 380 128,05	18 482 405,68	946 774,81	17 682 264,64
Valmistus omaan käyttöön		93 175,48		60 854,34
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-40 742 491,54		-39 693 089,18	
Palkat ja palkkiot	-32 933 266,26		-31 660 415,46	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-6 871 864,65		-6 754 418,12	
Muut henkilösivukulut	-937 360,63		-1 278 255,60	
Palvelujen ostot	-24 783 648,54		-23 095 741,04	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 902 323,54		-4 891 925,33	
Avustukset	-2 913 777,93		-3 186 545,54	
Muut toimintakulut	-3 516 502,58	-76 858 744,13	-3 148 031,24	-74 015 332,33
TOIMINTAKATE		-58 283 162,97		-56 272 213,35
Verotulot		52 522 961,97		56 088 452,83
Valtionosuudet		17 362 273,00		20 758 271,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 001,70		12 524,81	
Muut rahoitustuotot	792 732,67		461 705,12	
Korkokulut	-167 701,22		-250 830,15	
Muut rahoituskulut	-4 242,03	621 791,12	-6 097,92	217 301,86
VUOSIKATE		12 223 863,12		20 791 812,34
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 162 553,09		-9 162 151,33	
Arvonalentumiset	-28 257,94	-8 190 811,03	-969 880,44	-10 132 031,77
TILIKAUDEN TULOS		4 033 052,09		10 659 780,57
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)		249 999,96		249 999,96
Varausten lisäys(-)/vähennys(+)		-3 735 343,50		-10 600 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		547 708,55		309 780,53

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

3.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	01.01.-31.12.2024		01.01.-31.12.2023	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	12 223 863,12		20 791 812,34	
Tulorahoituksen korjaukset	-521 392,67	11 702 470,45	-629 682,42	20 162 129,92
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-17 676 734,80		-8 174 690,67	
Rahoitusosuudet investointi- menoihin	377 705,66		750,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	582 963,00	-16 716 066,14	6 175 016,74	-1 998 923,93
Toiminnan ja investointien rahavirta		-5 013 595,69		18 163 205,99
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-135 000,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	220 000,00	85 000,00	64 781,35	64 781,35
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 008 333,34	-4 008 333,34	-5 692 548,34	-5 692 548,34
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00	59 698,07	59 698,07
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-59 719,14		74 320,57	
Saamisten muutos	-639 228,36		1 445 030,15	
Korottomien velkojen muutos	812 926,44	113 978,94	-208 961,27	1 310 389,45
Rahoituksen rahavirta		-3 809 354,40		-4 257 679,47
Rahavarojen muutos		-8 822 950,09		13 905 526,52
Rahavarat 31.12.	19 862 193,29		28 685 143,38	
Rahavarat 01.01.	28 685 143,38	-8 822 950,09	14 779 616,86	13 905 526,52

3.3 Tase

VASTAAVAA	2024	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	147 291 715,87	138 330 068,09
Aineettomat hyödykkeet	7 315 652,27	7 815 644,95
Aineettomat oikeudet	67 997,83	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	7 247 654,44	7 713 985,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	101 659,25
Aineelliset hyödykkeet	130 299 421,85	122 252 781,39
Maa ja vesialueet	27 822 454,74	26 971 176,47
Rakennukset	46 260 681,55	48 729 939,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	46 319 266,29	42 847 769,46
Koneet ja kalusto	316 806,51	264 073,36
Muut aineelliset hyödykkeet	26 089,00	26 089,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 554 123,76	3 413 734,10
Sijoitukset	9 676 641,75	8 261 641,75
Osakkeet ja osuudet	7 814 791,74	6 314 791,74
Muut lainasaamiset	1 418 175,28	1 503 175,28
Muut saamiset	443 674,73	443 674,73
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	31 985,07	31 488,26
Lahjoitusrahastojen varat	31 985,07	31 488,26
VAIHTUVAT VASTAAVAT	23 695 405,55	31 879 127,28
Saamiset	3 833 212,26	3 193 983,90
Lyhytaikaiset saamiset	3 833 212,26	3 193 983,90
Myyntisaamiset	1 679 279,01	1 503 626,56
Muut saamiset	1 531 046,46	1 180 219,08
Siirtosaamiset	622 886,79	510 138,26
Rahat ja pankkisaamiset	19 862 193,29	28 685 143,38
VASTAAVAA YHTEENSÄ	171 019 106,49	170 240 683,63

VASTATTAVAA	2024	2023
OMA PÄÄOMA	85 108 783,95	84 561 075,40
Peruspääoma	59 084 680,92	59 084 680,92
Edellisten tilikausien ylijäämä	25 476 394,48	25 166 613,95
Tilikauden yli-/alijäämä	547 708,55	309 780,53
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	41 864 510,26	38 379 166,72
Poistoero	4 229 166,76	4 479 166,72
Vapaaehtoiset varaukset	37 635 343,50	33 900 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	202 277,01	261 499,34
Lahjoitusrahastojen pääomat	202 277,01	261 499,34
VIERAS PÄÄOMA	43 843 535,27	47 038 942,17
Pitkäaikainen	28 392 910,51	31 101 243,85
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	17 149 999,94	19 858 333,28
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	11 242 910,57	11 242 910,57
Lyhytaikainen	15 450 624,76	15 937 698,32
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 708 333,34	4 008 333,34
Saadut ennakot	6 961,32	8 743,18
Ostovelat	7 483 856,03	6 748 451,81
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	704 093,64	687 212,81
Siirtovelat	4 547 380,43	4 484 957,18
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	171 019 106,49	170 240 683,63

3.4 Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma	01.01.–31.12.2024		01.01.–31.12.2023	
Toimintatuotot		22 737 145,22		21 946 862,29
Toimintakulut		-84 735 391,62		-82 611 031,32
TOIMINTAKATE		-61 998 246,40		-60 664 169,03
Verotulot		52 217 847,69		55 793 987,97
Valtionosuudet		23 532 321,72		26 651 142,79
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	118 302,40		64 919,10	
Muut rahoitustuotot	867 910,43		529 509,43	
Korkokulut	-618 356,36		-656 372,64	
Muut rahoituskulut	36 080,00	403 936,47	34 219,21	-27 724,90
VUOSIKATE		14 155 859,48		21 753 236,83
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 314 995,29		-10 363 725,12	
Arvonalentumiset	-28 257,94	-9 343 253,23	-969 880,44	-11 333 605,56
Satunnaiset erät		-3 668,75		-5 369,93
TILIKAUDEN TULOS		4 808 937,50		10 414 261,33
Tilinpäätössiirrot		-126 554,57		-2 490,43
Tilikauden verot		-4 008,11		-1 054,26
Laskennalliset verot		-20 721,53		89 515,62
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta		-4 667,48		-29,34
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ		4 652 985,80		10 500 202,91

Konsernin rahoituslaskelma	01.01.–31.12.2024		01.01.–31.12.2023	
Toiminnan rahavirta				
VUOSIKATE	14 155 859,48		21 753 236,82	
Satunnaiset erät	-3 668,75		-5 369,93	
Tilikauden verot	-4 008,11		-1 054,26	
Tulorahoituksen korjaukset	-645 589,10	13 502 593,52	-630 926,32	21 115 886,31
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-17 197 981,57		-8 741 126,27	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	378 844,58		1 368,15	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	582 963,00	-16 236 173,99	6 555 906,35	-2 183 851,77
Toiminnan ja investointien rahavirta		-2 733 580,47		18 932 034,53
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	-135 000,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	-135 000,00	9 781,35	9 781,35
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		667 781,95	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 414 142,76		-6 032 592,39	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-740 687,16	-5 154 829,92	-817 181,17	-6 181 991,61
Oman pääoman muutokset				
Oman pääoman muutokset	-2 358,15	-2 358,15	-76 452,12	-76 452,12
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-57 328,01		76 917,47	
Vaihto-omaisuuden muutos	2 757,11		-13 203,48	
Saamisten muutos	-467 824,10		1 178 634,23	
Korottomien velkojen muutos	918 286,24	395 891,25	-400 754,28	841 593,94
Rahoituksen rahavirta		-4 896 296,81		-5 407 068,43
Rahavarojen muutos		-7 629 877,28		13 524 966,10
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	25 144 141,53		32 774 018,82	
Rahavarat 1.1	32 774 018,82	-7 629 877,28	26 660 903,94	13 524 966,09
Yritysjärjestelyssä tulleet/lähteneet rahavarat	0,00		-7 411 851,23	

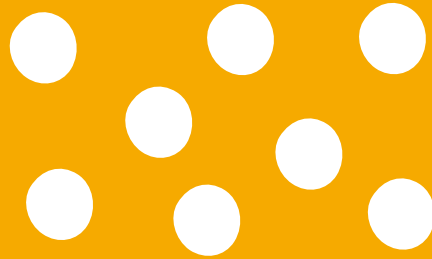
Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Konsernitase	2024	2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	156 305 109,56	148 760 553,02
Aineettomat hyödykkeet	7 342 038,20	7 837 123,21
Aineettomat oikeudet	94 383,76	21 478,26
Muut pitkävaikutteiset menot	7 247 654,44	7 713 985,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0,00	101 659,25
Aineelliset hyödykkeet	145 389 329,39	137 484 687,84
Maa- ja vesialueet	29 200 293,29	28 349 015,02
Rakennukset	58 659 875,21	61 548 581,38
Kiinteät rakenteet ja laitteet	47 033 844,83	43 506 471,16
Koneet ja kalusto	615 691,07	616 744,32
Muut aineelliset hyödykkeet	26 089,00	26 089,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	9 853 535,99	3 437 786,95
Sijoitukset	3 573 741,97	3 438 741,97
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	1 512 715,74	1 532 455,74
Muut lainasaamiset	1 561 938,82	1 426 938,82
Muut saamiset	499 087,41	479 347,41
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	156 310,97	294 782,50
Valtion toimeksiannot	121 883,68	260 852,02
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	31 985,07	31 488,26
Muut toimeksiantojen varat	2 442,22	2 442,22
VAIHTUVAT VASTAAVAT	30 164 639,87	37 329 450,16
Vaihto-omaisuus	128 040,72	130 797,83
Aineet ja tarvikkeet	14 190,58	19 650,64
Keskeneräiset tuotteet	111 116,43	106 577,60
Valmiit tuotteet	2 733,70	4 569,58
Saamiset	4 892 457,62	4 424 633,52
Lyhytaikaiset saamiset	4 892 457,62	4 424 633,52
Myyntisaamiset	1 788 538,75	1 567 452,35
Muut saamiset	1 623 268,62	1 385 547,02
Siirtosaamiset	1 480 650,24	1 471 634,15
Rahoitusarvopaperit	2 347 910,79	1 573 758,53
Sijoitukset rahanmarkkinainstrumentteihin	2 347 910,79	1 566 608,03
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	7 150,50
Rahat ja pankkisaamiset	22 796 230,74	31 200 260,28
VASTAAVAA YHTEENSÄ	186 626 060,39	186 384 785,68

Konsernitase	2024	2023
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	130 762 102,52	125 989 677,18
Peruspääoma	59 084 680,92	59 084 680,92
Arvonkorotusrahasto	17 751,32	22 508,21
Muut omat rahastot	71 958,38	71 958,38
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	66 934 726,10	56 310 326,76
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	4 652 985,80	10 500 202,91
VÄHEMMISTÖOSUUDET	28 782,84	24 115,36
PAKOLLISET VARAUKSET	60 066,87	184 263,30
Muut pakolliset varaukset	60 066,87	184 263,30
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	388 130,83	583 930,37
Valtion toimeksiannot	121 883,68	260 852,02
Lahjoitusrahastojen pääomat	202 277,01	261 499,34
Muut toimeksiantojen pääomat	63 970,14	61 579,00
VIERAS PÄÄOMA	55 386 977,33	59 602 799,47
Pitkäaikainen vieras pääoma	39 078 120,08	42 895 478,47
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	27 288 633,07	31 126 712,98
Lainat julkisyhteisöiltä	12 251,92	12 251,92
Liittymismaksut ja muut velat	11 141 439,15	11 141 439,15
Laskennalliset verovelat	635 795,94	615 074,41
Lyhytaikainen vieras pääoma	16 308 857,25	16 707 321,01
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 482 520,50	4 799 270,50
Saadut ennakot	56 905,64	41 067,02
Ostovelat	6 063 067,44	5 480 170,13
Liittymismaksut ja muut velat	1 303 291,91	903 870,59
Siirtovelat	5 403 071,77	5 482 942,77
VASTATTAVAA	186 626 060,39	186 384 785,68

4

Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Liitetieto 1

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuus- arvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia. Kaikki johdannaissopimukset on tehty lainakannan korkoriskien suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Vuonna 2020 on tehty johdannaissopimus lainasalkun suojaamistarkoituksessa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, joka on voimassa 1.10.2034 asti. Vuonna 2024 tehtiin kaksi johdannaissopimusta leasing sopimusten suojaamistarkoituksessa. Leasing sopimusten korkojohdannaisen kassavirrat kirjataan leasing-kustannukseksi.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa seuraavat erät huomioon;

- Valtionosuudet olivat vuonna 2024 17,4 miljoonaa euroa ja verotulot 52,5 miljoonaa euroa. Valtionosuudet pienenevät 16,4 prosenttia vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella tehtyjen sote-siirtolaskelmien tarkistusten takia. Verotulot pienenevät 6,4 prosenttia, vuonna 2023 tammikuussa maksettuun joulukuun 2022 leikkaamattoman veroprocentin mukainen verotilitys.
- Vuoden 2023 tuloksesta kirjattiin investointivarauksia 10,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 purettiin aikaisemmilta vuosilta tehtyjä investointivarauksia yhteensä lähes 4,5 miljoonaa euroa investoinneilta, jotka poistuneet investointisuunnitelmasta. Uusia investointivarauksia kirjattiin yhteensä 8,2 miljoonaa euroa.

Palkkaharmonisointikustannusvarauksen huomioiminen tilinpäätöksessä

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on vuoden 2022 tilinpäätöksessään tehnyt 20 miljoonan euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatioratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut Hollolan kunnan laskennalliseksi osuudeksi 2,2 miljoonaa euroa.

Lain sosiaali- ja terveydenhuolto- ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta eräntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu kuntayhtymän ja kunnan tai hyvinvointialueen välillä. Palkkasaatavaa ei ollut eräntynyt ennen 1.1.2023.

Päijät-Hämeen Hyvinvointialue on sopinut palkansaajajärjestöjen kanssa palkkojen harmonisoinnista 2023 alkaen. Sovinnon yhteydessä on hyvinvointialue sopinut työntekijöille maksettavasta korvauksesta. Korvauksen perusteeksi on mainittu ajanjakso 2020–2022. Kunnan tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei ole myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Hyvinvointialueen hyväksymän PHHYKY:n tilinpäätös vuodelta 2022 sisälsi palkkaharmonisaatiovarauksen palkkaharmonisaatiokustannuksista. Tämän osalta Valtionvarainministeriö on leikannut kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia. Hollolan kunta on vaatinut oikaisua valtionvarainministeriön päätökseen, asia on käsiteltävänä Hämeenlinnan hallinto-oikeudessa. Tätä kirjoittaessa asia on vielä kesken.

Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt, kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisö.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt, kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuusyhteisö.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan mukaisesti vapaaehtoisten ja verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutokset on konsernituloslaskelmassa laskettu laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli- /alijämään ja vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on konsernitaseessa jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa. Laskennallinen verovelka on esitetty kokonaisuudessaan pitkäaikaisen vieraana pääomana.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kiinteistöverot on eliminoitu siltä osin kuin konserniyhtiöt ne ilmoittaneet.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminoinnit on tehty Kirjanpito-lautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen niin sanottua sovellettua hankintamenetelmää. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudella tilikauden tulokseen.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi niillä yhtiöillä, jotka eivät ole tehneet suunnitelman mukaisia poistoja.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitilinpäätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Yksikköhintarahoituksen oikaisu valtionosuuksiin

Koulutuskuntayhtymälle maksettu yksikköhintarahoitus 65,0 miljoonaa euroa on konsernitilinpäätöksessä siirretty toimintatuotoista valtionosuuksiin.

Kiinteistöverojen käsittely

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot 305 tuhatta euroa on eliminoitu konsernituloslaskelmassa.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain *)	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Yleishallinto	1 018 978,89	733 816,93	1 089 464,21	761 065,04
Sosiaali- ja terveyspalvelut	2 584 241,15	2 585 436,77	2 585 079,51	2 597 433,98
Opetus- ja kulttuuripalvelut	4 422 912,68	4 553 174,29	3 818 209,14	4 025 544,68
Yhdyskuntapalvelut	11 350 303,74	10 706 671,57	10 989 652,82	10 298 220,94
Asumis- ja kiinteistöpalvelut	3 360 708,76	3 367 762,73	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	22 737 145,22	21 946 862,29	18 482 405,68	17 682 264,64

*) muut palvelut (vaalit, maaseutupalvelut) yhdistetty esitettävän yleishallinnon toimintatuotoissa 2023

Liitetieto 7

Verotulot	Kunta	
	2024	2023
Kunnan tulovero	43 459 404,06	46 408 436,71
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 598 863,14	3 512 009,61
Kiinteistövero	6 464 694,77	6 168 006,51
Verotulot yhteensä	52 522 961,97	56 088 452,83

Liitetieto 8

Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvausten erittely	Kunta	
	2024	2023
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	13 502 820,00	15 609 280,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	5 853 941,00	6 678 970,00
Verotulomenetysten kompensatiokorvaus	3 417 359,00	3 487 317,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-5 411 847,00	-5 017 296,00
Valtionosuuksien ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä	17 362 273,00	20 758 271,00

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely	Kunta	
	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	3 574 431,24	3 926 973,73
Muiden palvelujen ostot	21 209 217,30	19 168 767,31
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	24 783 648,54	23 095 741,04

Liitetieto 11

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista.

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 17.11.2020 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2020 alkaen.

Poistosuunnitelmaa päivitetty kunnanvaltuustossa 23.9.2024 §47 siten, että hyödykelajit esitetään käyttöomaisuusluokkien mukaisesti.

	Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen		Poistosuunnitelma 31.12.2019 asti	
	Poisto- aika	Poisto- menetelmä	Poisto- aika	Poistomenetelmä
Aineettomat hyödykkeet				
Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Tietokoneohjelmistojen lisenssimaksut	2 vuotta	Tasapoisto		
Liikearvo			5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot			3 vuotta	Tasapoisto
Tietokoneohjelmistot (pl. lisenssimaksut)	2 vuotta	Tasapoisto	3 vuotta	Tasapoisto
Osuus käyttöomaisuudesta toisen yhteisön kanssa, erikseen määritettävä	2–30 vuotta	Tasapoisto		
Osuus toisen yhteisön tiehankkeeseen (kevyenliikenteen väylä)	15 vuotta	Tasapoisto	15 vuotta	Tasapoisto
Osuus toisen yhteisön tiehankkeeseen (VT12)	20 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Tasapoisto		
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet				
Maa- ja vesialueet	ei poisto- aikaa			
Kiinteistöjen liittymismaksut	ei poisto- aikaa			
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20–30 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20–25 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	10–15 vuotta	Tasapoisto	15 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännös- poisto
Sillat, laiturit ja uimalat	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännös- poisto
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännös- poisto
Vedenjakeluverkko	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Viemäriverkko	30 vuotta	Tasapoisto		
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus- laitteet	15 vuotta	Tasapoisto	20 %	Menojäännös- poisto
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännös- poisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännös- poisto
Hulevesiverkosto	30 vuotta	Tasapoisto		
Talohaarat	30 vuotta	Tasapoisto		

	Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen		Poistosuunnitelma 31.12.2019 asti	
	Poistoaika	Poisto- menetelmä	Poisto- aika	Poistomenetelmä
Koneet ja kalusto				
Rautaiset alukset	15 vuotta	Tasapoisto	15 vuotta	Tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	Tasapoisto	8 vuotta	Tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Tietokonelaitteet	3 vuotta	Tasapoisto		
Viestintälaitteet	3 vuotta	Tasapoisto		
Muut aineelliset hyödykkeet				
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto			
Arvo- ja taide-esineet	ei poisto- aikaa			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poisto- aikaa			
Pysyvien vastaavien sijoitukset				
Osakkeet ja osuudet	ei poisto- aikaa			
Vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot				
Rakennukset			8 %	Menojäännös- poisto
Pumput			25 %	Menojäännös- poisto
Muut koneet			18 %	Menojäännös- poisto
Vesitorni			40 vuotta	Tasapoisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Liitetieto 12

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Potilasvahinkomaksu 1.1.	0,00	1 402 850,41	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-1 402 850,41	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	184 263,30	2 388 045,19	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-124 196,43	-2 203 781,89	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	60 066,87	184 263,30	0,00	0,00
Pakollisten varausten muutokset yhteensä	60 066,87	184 263,30	0,00	0,00

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	521 392,67	241 662,30	521 392,67	586 675,01
Rakennusten luovutusvoitot	0,00	548 959,90	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	0,00	178 511,29	0,00	43 007,41
Luovutusvoitot yhteensä	521 392,67	969 133,49	521 392,67	629 682,42

Liitetieto 14

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Satunnaiset kulut	-3 668,75	-5 369,93	0,00	0,00
Satunnaiset kulut yhteensä	-3 668,75	-5 369,93	0,00	0,00

Liitetieto 15

Osinkotuottojen erittely	Kunta	
	2024	2023
Osinkotuotot muista yhteisöistä	779 181,17	448 984,75
Osinkotuotot yhteensä	779 181,17	448 984,75

Liitetieto 16

Erittely poistoeron muutoksista	Kunta	
	2024	2023
Poistoero 1.1.	4 479 166,72	4 729 166,68
Poistoeron muutos	-249 999,96	-249 999,96
Poistoero 31.12.	4 229 166,76	4 479 166,72

4.3 Taseen liitetiedot

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 19

Pysyvät vastaavat/ Kunta

	Aineittomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet				Yhteensä		
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Raken-nukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto		Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet
Poistamaton hankintameno 1.1.	0	7 713 986	101 659	7 815 645	26 971 176	48 729 939	42 847 769	264 073	26 089	3 413 734	122 252 781
Lisäykset tilikauden aikana	338	22 260	0	22 598	917 482	1 480 735	4 841 118	114 860	0	8 799 942	16 154 137
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	-112 706	0	0	-265 000	-377 706
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	-61 570	0	0	0	0	0	-61 570
Siirrot erien välillä	101 659	0	-101 659	0	0	-30 828	2 341 733	82 737	0	-2 393 642	0
Tilikauden poisto	-33 999	-488 591	0	-522 590	0	-3 919 164	-3 575 955	-144 844	0	0	-7 639 963
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	-4 633	0	-22 694	-20	0	-911	-28 258
Poistamaton hankintameno 31.12.	67 998	7 247 654	0	7 315 652	27 822 455	46 260 682	46 319 265	316 807	26 089	9 554 124	130 299 422
Kirjanpitoarvo 31.12.	67 998	7 247 654	0	7 315 652	27 822 455	46 260 682	46 319 265	316 807	26 089	9 554 124	130 299 422

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Osakkeet ja osuudet

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet konserni- yhtiöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Osakkeet omistus- yhteys- yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut laina- saamiset	Yhteensä	Kaikki yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 506 056	4 281 974	0	523 320	6 311 350	1 946 850	8 258 200	138 326 627
Lisäykset tilikauden aikana	1 500 000	0	3 441	0	1 503 441	135 000	1 638 441	17 815 176
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	-377 706
Vähennykset tili- kauden aikana	0	0	0	0	0	-220 000	-220 000	-281 570
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	0	0	0	0	0	0	0	-8 162 553
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0	-28 258
Poistamaton hankintameno 31.12.	3 006 056	4 281 974	3 441	523 320	7 814 792	1 861 850	9 676 642	147 291 716
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 006 056	4 281 974	3 441	523 320	7 814 792	1 861 850	9 676 642	147 291 716

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	132 578	137 211	130 592	125 579
Muut maa- ja vesialueet	29 067 715	28 211 804	27 691 862	26 835 951
Maa- ja vesialueet yhteensä	29 200 293	28 349 015	27 822 454	26 961 530

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Liitetieto 20–22

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Kuntakonsernin osuus (1000 €)

Nimi	Yhtiön virallinen tunnus	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	omasta pää-omasta	vieraasta pää-omasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Hollolan Asuntotalot Oy	0869681-5	100 %	100 %	2 479	9 129	14
Hollolan Tilapalvelu Oy	2840811-2	100 %	100 %	162	3 438	13
Asunto Oy Hollolan Tervasmiiilu	0641773-9	88,08 %	88,08 %	85	313	0
Kuntayhtymät						
Hollolan-Lahden Vesilaitoskuntayhtymä	0217865-4	60 %	60,00 %	906	125	81
Koulutuskeskus Salpaus-kuntayhtymä	0993644-6	9,51 %	9,51 %	9 737	773	531
Päijät-Hämeen liitto	0215610-5	11,32 %	11,32 %	174	61	14
Yhteensä				13 543	13 840	654

Liitetieto 23

Saamiset tytäryhteisöiltä, osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä

	Kunta	
	2024	2023
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Pitkäaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä		
Lainasaamiset	0	220 000
Lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	62 433	37 249
Yhteensä	62 433	257 249
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä		
Lyhytaikaiset saamiset jäsenkuntayhtymiltä		
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	0	1 369
Yhteensä	0	1 369

Liitetieto 24

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Jaksotetut henkilöstökulut	138,98	111 800,10	138,98	55 900,05
TVR Koulutuskorvaus	14 564,73	15 668,07	12 442,48	13 725,94
Kelan korvaus työterveyshuollosta	1 014 755,01	125 688,17	280 000,00	110 000,00
ELY palkkatuet	41 968,35	128 734,54	41 968,35	128 734,54
Valtionapu- ja EU-tukisaamiset	195 183,11	149 295,88	176 684,73	126 530,55
2024 konsessiosopimus vesimaksutulotasaus	0,00	0,00	100 702,49	62 738,23
Muut tulojäämät	154 811,39	854 806,72	10 949,76	12 508,95
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	1 421 421,57	1 385 993,48	622 886,79	510 138,26

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	59 084 680,92	65 882 500,88	59 084 680,92	65 882 500,88
*) Lisäykset	0,00	62 461,77	0,00	62 461,77
***) Vähennykset	0,00	-6 860 281,73	0,00	-6 860 281,73
Peruspääoma 31.12.	59 084 680,92	59 084 680,92	59 084 680,92	59 084 680,92
Arvonkorotusrahasto 1.1.	22 508,20	60 547,44	0,00	0,00
Vähennykset	-4 756,89	-38 039,24	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	17 751,31	22 508,20	0,00	0,00
Rahastopääomat 1.1.	71 958,38	71 958,38	0,00	0,00
Rahastopääomat 31.12.	71 958,38	71 958,38	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	66 810 529,68	56 606 364,61	25 476 394,48	25 099 799,09
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	0,00	-296 037,84	0,00	66 814,86
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	66 810 529,68	56 310 326,77	25 476 394,48	25 166 613,95
Tilikauden ylijäämä	4 777 182,23	10 500 202,91	547 708,55	309 780,53
Oma pääoma yhteensä	130 762 102,52	125 989 677,18	85 108 783,95	84 561 075,40

*) Hollolan kunnan peruspääomaan lisättiin vuonna 2023 Päijät-Hämeen kuntayhtymälle siirtyneiden henkilöiden lomapalkkavelka 62 461,77 €

***) Hollolan kunnan peruspääomasta vähennettiin kuntayhtymäosuuksia vuonna 2023

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	6 666 704,40 €
Eteva kuntayhtymä	193 577,33 €
Yhteensä	6 860 281,73 €

Liitetieto 26

Erittely poistoerosta	Kunta	
	2024	2023
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	4 229 166,76	4 479 166,72
Poistoero yhteensä	4 229 166,76	4 479 166,72

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 197 220,13	17 915 454,20	10 849 999,92	12 024 999,92
Pitkäaikaiset velat yhteensä	16 197 220,13	17 915 454,20	10 849 999,92	12 024 999,92

(velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin 5 vuoden kuluttua)

Liitetieto 29

Pakolliset varaukset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut pakolliset varaukset				
Muut pakolliset varaukset	60 066,87	184 263,30	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset yhteensä	60 066,87	184 263,30	0,00	0,00

Liitetieto 30

Vieras pääoma	2024		2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	2 662 103,84	0,00	2 379 077,45
Yhteensä	0,00	2 662 103,84	0,00	2 379 077,45
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	20 456,22	0,00	37 080,60
Yhteensä	0,00	20 456,22	0,00	37 080,60

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	Konserni				Kunta			
	2024		2023		2024		2023	
	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen
Muut velat								
Liittymismaksut	11 141 176,20	0,00	11 141 176,20	0,00	11 242 910,57	0,00	11 242 910,57	0,00
Muut velat	262,95	1 324 687,24	262,95	903 870,59	0,00	704 093,64	0,00	687 212,81
Muut velat yhteensä	11 141 439,15	1 324 687,24	11 141 439,15	903 870,59	11 242 910,57	704 093,64	11 242 910,57	687 212,81

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
	Lyhytaikaiset siirtovelat			
Tuloennakot				
Menojäämät				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 418 187,50	4 625 610,36	4 094 783,65	4 040 117,94
Korkojaksotukset	75 492,78	132 999,39	19 831,82	46 391,86
Hyvinvoinnin palvelualueen käyttötaloushankkeiden saldon siirto	186 384,00	398 447,38	186 384,00	398 447,38
Ympäristöterveydenhuollon kuntalaskutuksen tasaus	143 209,21	0,00	143 209,21	0,00
Valtionosuus- ja EU-tukiennakot	119 954,19	0,00	15 142,00	0,00
Hoitopäivämaksut	64 965,72	0,00	64 965,72	0,00
Muut menojäämät	394 878,37	325 885,64	23 064,03	0,00
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	5 403 071,77	5 482 942,77	4 547 380,43	4 484 957,18
Siirtovelat yhteensä	5 403 071,77	5 482 942,77	4 547 380,43	4 484 957,18

VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 38

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Toimitilojen vuokravastuut	20 910 961,74	28 981 664,18	20 910 961,74	28 963 020,77
- josta vuokravastuut	501 355,49	405 798,29	501 355,49	387 154,88
- josta kiinteistöleasingvastuut (PPP)	20 409 606,25	28 575 865,89	20 409 606,25	28 575 865,89
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	1 903 872,32	2 759 137,04	1 903 825,42	2 513 746,80
Maa-alueiden vuokravastuut	0,00	2 101,50	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	91,93	214,52	0,00	0,00
Vuokravastuut yhteensä	22 814 925,99	31 743 117,24	22 814 787,16	31 476 767,57
- josta seuraavalla tilikaudella maksettava osuus				
Toimitilojen vuokravastuut	1 945 328,18	2 968 943,08	1 945 328,18	2 950 299,67
- josta vuokravastuut	312 559,68	0,00	312 559,68	142 944,88
- josta kiinteistöleasingvastuut (PPP)	1 632 768,50	0,00	1 632 768,50	2 807 354,79
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	800 185,97	982 988,18	800 139,07	874 827,45
Maa-alueiden vuokravastuut	0,00	2 101,50	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	91,93	122,58	0,00	0,00

Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

Liitetieto 39–40

Vastuusitoumukset	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	19 532 521,28	19 532 521,28	19 532 521,28	19 532 521,28
Jäljellä oleva pääoma	8 668 405,41	9 432 704,28	8 668 405,41	9 432 704,28
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 583 436,17	1 583 436,17	1 583 436,14	1 583 436,17
Jäljellä oleva pääoma	1 435 420,00	1 472 980,00	1 435 420,00	1 472 980,00

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	Kunta	
	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	197 783 992,00	190 331 211,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	212 241,00	151 508,00

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2024

Liitetieto 41

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Maankäyttö- ja rakennusvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	0,00	0,00	0,00	0,00
Myöhemmin maksettavat	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00
Yhteensä	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00	2 000 000,00
Muut sopimusvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 000 371,00	3 203 294,99	3 000 371,00	3 176 041,00
Myöhemmin maksettavat	13 663 418,56	14 433 048,00	13 634 454,00	14 433 048,00
Yhteensä	16 663 789,56	17 636 342,99	16 634 825,00	17 609 089,00

Johdannaissopimukset	2024	2023
Koronvaihtosopimus, OP Yrityspankki Oyj, no 13571480 (talousjohtaja 13.3.2020, 8§)		
Käypä arvo	-1 239 413,63	-1 254 823,00
Nimellisarvo	10 000 000,00	10 000 000,00

Sopimus on voimassa 1.10.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 0,77 %-yksikkö p.a./6 kk euribor.

OP yrityspankki Oyj:n kanssa vuonna 2020 tehty 10 miljoonan euron koronvaihtosopimus on tehty lainakannan suojaamistarkoituksessa. Kunta on koronvaihtosopimuksella sitoutunut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron riskiltä suojaavaan kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 1.10.2025. Sopimus on voimassa 1.10.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 0,77 prosenttiyksikköä p.a./vaihtuva 6 kk euribor. Maksupäivät 1.4. ja 1.10. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 10 miljoonaa euroa tasesuojauksen osalta kiinteään korkoon.

Johdannaissopimukset	2024	2023
Koronvaihtosopimus, Nordea Bank Oyj, no 2458631/4627453 (hallinto- ja talousjohtaja 28.3.2024, 9§)		
Käypä arvo	-250 259,00	0,00
Nimellisarvo	10 000 000,00	0,00

Sopimus on voimassa 1.6.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 2,604 %-yksikkö p.a./6 kk euribor.

Nordea Bank Oyj:n kanssa vuonna 2024 tehty 10 miljoonan euron koronvaihtosopimus on tehty leasing sopimuksen suojaamistarkoituksessa. Leasing-vastuun pääomasta on suojattu 70 prosenttia ja leasing-ajasta 2017–2037 ajanjakso 2024–2034. Suojauksen laskennallinen pääoma ei ylitä leasing-vastuun pääomaa suojauksen aikana. Kunta on koronvaihtosopimuksella sitoutunut leasing-vastuun vaihtuvan koron riskiltä suojaavaan kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 1.6.2024. Sopimus on voimassa 1.6.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 2,604 prosenttiyksikköä p.a./vaihtuva 6 kk euribor. Maksupäivät 1.6. ja 1.12. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 10 miljoonaa euroa leasing-vastuun osalta kiinteään korkoon. Korkojohdannaisten kassavirrat kirjataan leasing-kustannukseksi.

Johdannaissopimukset	2024	2023
Koronvaihtosopimus, Nordea Bank Oyj, no 2521237/4729003 (hallinto- ja talousjohtaja 28.8.2024, 25§)		
Käypä arvo	-67 634,00	0,00
Nimellisarvo	5 000 000,00	0,00

Sopimus on voimassa 1.12.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 2,473 %-yksikkö p.a./6 kk euribor.

Nordea Bank Oyj:n kanssa vuonna 2024 tehty 5 miljoonan euron koronvaihtosopimus on tehty leasing sopimuksen suojaamistarkoituksessa. Leasing-vastuun pääomasta on suojattu 37 prosenttia ja leasing-ajasta 2017–2037 ajanjakso 2024–2034. Suojauksen laskennallinen pääoma ei ylitä leasing-vastuun pääomaa suojauksen aikana. Kunta on koronvaihtosopimuksella sitoutunut leasing-vastuun vaihtuvan koron riskiltä suojaavaan kiinteään korkoon. Sopimuksen alkamispäivä 1.12.2024. Sopimus on voimassa 1.12.2034 asti. Koronvaihtosopimuksessa maksettava kiinteä korko 2,473 prosenttiyksikköä p.a./vaihtuva 6 kk euribor. Maksupäivät 1.6. ja 1.12. Johdannaissopimuksessa ei ole erillistä purkuehtoa. Sopimuksen lisäksi noudatetaan johdannaissopimuksen ehtoja. Sopimuksella on siirrytty 5 miljoonaa euroa leasing-vastuun osalta kiinteään korkoon. Korkojohdannaisten kassavirrat kirjataan leasing-kustannukseksi.

Arvonlisäverotuksen palautusvastuu

Hollolan kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäverosta, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Muut kuntakonsernissa olevat kohteet	631 821,57	786 769,28	0,00	0,00
Yhteensä	631 821,57	786 769,28	0,00	0,00
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	10 449 141,00	10 026 209,10	10 449 141,00	9 909 141,00

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42

Henkilöstön lukumäärä	2024	2023
Konsernipalvelut	41	36
Hyvinvointipalvelut	591	597
Elinvoimapalvelut	137	148
Vesihuoltolaitos	1	1
Päijät-Hämeen ympäristöterveys	34	31
Kunta yhteensä	804	813
Naisia	667	668
Miehiä	137	145
Yhteensä	804	813
Vakinaiset	628	649
Määräaikaiset ja sijaiset	160	122
Työllistetyt	16	40
Oppisopimussuhteiset	0	2
Yhteensä	804	813

Liitetieto 43

Henkilöstökulut	Kunta	
	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	40 742 491,54	39 693 089,18
Henkilöstökulut yhteensä	40 742 491,54	39 693 089,18

Liitetieto 44

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksu	Kunta	
	2024	2023
Kokoomus/Hollola	2 309,50	3 015,24
Kristillisdemokraatit	0,00	39,24
Keskusta	2 086,16	1 943,44
Sosiaalidemokraatit	4 871,41	4 241,15
Vasemmistoliitto	56,21	20
Vihreät	2 233,13	2 021,88
Perussuomalaiset	4 761,05	4 504,74
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	16 317,46	15 785,69

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot	Kunta	
	2024	2023
Revisium Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 695,98	14 273,68
Muut palkkiot	18,33	439,98
KPMG Oy Ab		
Tilintarkastuspalkkiot	14 484,00	0,00
Tilintarkastajan muut toimeksiannot	6 314,72	0,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	5 100,00	0,00
Palkkiot yhteensä	36 403,24	19 381,12

Liitetieto 46

Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluva liitetieto

Kunnan 100 prosenttisesti omistamalta tytäryhtiö Hollolan Tilapalvelu Oy:ltä on ostettu palveluita vuonna 2024 yhteensä 14,2 miljoonalla eurolla (10,2 miljoonaa euroa vuonna 2023) Toiselta 100 prosenttisesti omistetulta yhtiöltä Hollolan Asuntotalot Oy:ltä palveluita on ostettu 16 tuhatta euroa (19 tuhatta euroa vuonna 2023).

Kunta on omistajana Provincia Oy:ssä, josta kunta ostaa merkittävän määrän kunnan palvelutuotantoon liittyviä talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita. Ostot Provincia Oy:ltä vuonna 2024 olivat yhteensä noin 644 tuhatta euroa (554 tuhatta euroa vuonna 2023). Kunta on osakkaana myös Salpakierto Oy:ssä, josta palveluita on ostettu puolestaan noin 2 tuhannella eurolla (5 tuhatta euroa vuonna 2023).

Muita intressitahoja (ja kuntakonserniin kuuluvia) ovat kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenkuntana. Näitä ovat Päijät-Hämeen liiton maksut noin 386 tuhatta euroa (335 tuhatta euroa vuonna 2023) ja Hollolan-Lahden Vesilaitoskuntayhtymä noin 130 tuhatta euroa (128 tuhatta euroa vuonna 2023).

Kunnanjohtajan kanssa on vuonna 2017 (kv 35 §) solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu tietyissä tapauksissa vuoden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta. Sopimus on edelleen ollut voimassa vuonna 2024.

Kunnalla on käytössään konsernitili, johon on liitetty Hollolan Tilapalvelu Oy ja Hollolan Asuntotalot Oy. Tili sisältää Hollolan Tilapalveluiden osalta 3 miljoonan euron limiitin ja Hollolan Asuntotalojen osalta 0,5 miljoonan euron limiitin. Limiitistä tai sen käytöstä ei peritä yhtiöltä palkkiota.

Kunnalla on ollut voimassa olevia takauksia koskien Hollolan Asuntotalot Oy:n lainoja nimellisarvoltaan 19,5 miljoonaa euroa, josta avoinna oleva lainamäärä yhteensä on 8,7 miljoonaa euroa.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kokouksessaan 11.12.2023 sijoitus- ja rahoitusperiaatteet, joiden mukaan kunnan myöntäessä välirahoitusta hollolalaisille yleishyödyllisille yhteisöille kunta ei vaadi välirahoituksesta vakuuksia. Vuonna 2024 on myönnetty uusia väliaikaisrahoituksia yhteensä 135 tuhatta euroa.

Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

4.4

Vesihuoltolain edellyttämät liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty asianomaisen hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Liitetieto 6

Tuloslaskelman liitetiedot	2024	2023
Vesimaksut	1 238 743,92	1 226 000,79
Jätevesimaksut	2 050 332,74	1 966 828,13
Perusmaksut	1 057 798,77	949 297,45
Vesihuollon liittymismaksut	329 861,46	249 460,58
Muut myyntituotot	22 487,00	18 399,15
Yhteensä	4 699 223,89	4 409 986,10

Liitetieto 11

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 17.11.2020 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2020 alkaen. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on tarkistettu hallinto- ja laitusrakennusten poistoajoja sekä poistettu menojäännöspoisto suunnitelmasta. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Poistosuunnitelmaa päivitetty kunnanvaltuustossa 23.9.2024 §47 siten, että hyödykelajit esitetään käyttöomaisuusluokkien mukaisesti.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineelliset hyödykkeet:	Poistosuunnitelma 1.1.2020 alkaen		Poistosuunnitelma 31.12.2019 asti	
Rakennukset ja rakennelmat				
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-30 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-25 vuotta	Tasapoisto	20 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Vedenjakeluverkko	30 vuotta	Tasapoisto	30 vuotta	Tasapoisto
Viemäriverkko	30 vuotta	Tasapoisto		
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	25 %	Menojäännös-poisto
Hulevesiverkosto	30 vuotta	Tasapoisto		
Talohaarat	30 vuotta	Tasapoisto		
Koneet ja kalusto				
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	5 vuotta	Tasapoisto
Vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot				
Rakennukset			8 %	Menojäännös-poisto
Pumput			25 %	Menojäännös-poisto
Muut koneet			18 %	Menojäännös-poisto
Vesitorni			40 vuotta	Tasapoisto

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 19

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet						
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Kesken-eräiset työt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	89 134,51	787 398,93	29 004 397,12	77 729,94	1 113 584,30	31 072 244,80
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	2 652 138,24	0,00	395 161,01	3 047 299,25
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä +/-	0,00	0,00	989 273,98	0,00	-989 273,98	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-58 507,07	-1 767 876,48	-13 991,39	0,00	-1 840 374,94
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	89 134,51	728 891,86	30 877 932,86	63 738,55	519 471,33	32 279 169,11
Kirjanpitoarvo 31.12.	89 134,51	728 891,86	30 877 932,86	63 738,55	519 471,33	32 279 169,11

Liitetieto 24

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset/Lahti Aqua palvelumaksun tasaus	100 702,49	62 738,23
Siirtosaamiset yhteensä	100 702,49	62 738,23

TASEEN VASTATTAVAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	9 302 673,01	9 302 673,01
Peruspääoma 31.12.	9 302 673,01	9 302 673,01
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	3 972 503,03	4 028 081,21
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-216 432,60	-55 578,18
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	3 756 070,43	3 972 503,03
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	58 443,18	-216 432,60
Oma pääoma yhteensä	13 117 186,62	13 058 743,44

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat	saldo 31.12.2024	2025	2026	2027	2028	2029	saldo 31.12.2029
19834/19	500 000,00	-125 000,00	-125 000,00	-125 000,00	-125 000,00	0,00	0,00
20373/20	1 000 000,00	-200 000,00	-200 000,00	-200 000,00	-200 000,00	-200 000,00	0,00
	1 500 000,00	-325 000,00	-325 000,00	-325 000,00	-325 000,00	-200 000,00	0,00

Liitetieto 32

Muiden velkojen erittely	2024	2023
Pitkäaikaiset		
Muut velat		
Liittymismaksut	11 633 644,47	11 633 644,47
Muut velat yhteensä	11 633 644,47	11 633 644,47

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2024	2023
Lyhytaikaiset		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	15 152,52	11 508,24
Korkojaksotukset	17,19	20,63
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	15 169,71	11 528,87
Siirtovelat yhteensä	15 169,71	11 528,87

Liitetieto 41

Taseen ulkopuoliset järjestelyt			
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu			
Hanke	Päätös	Vastuu päättyy	Myönnetty avustus
VESIHUOLTOLAITOS			
Herralan siirtovesijohto ja -viemäri (työllisyysperusteinen investointiavustus)	HÄMELY/0070/05.02.09/2010/ 6.8.2010	31.12.2025	793 000,00
Raaskantien I vaiheen ja Tynnyrimäen tien vesihuolto	HÄMELY/2242/2014 ja HÄMLY/2246/2014/ 16.3.2015	31.12.2030	55 000,00

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42–43

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2024	2023
Vesihuoltolaitos	1	1
Yhteensä	1	1

Henkilöstökulut	2024	2023
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	81 895,37	71 450,38
Henkilöstökulut yhteensä	81 895,37	71 450,38

VESIHUOLTOLAIN EDELLYTTÄMÄT LIITETIEDOT

Huleveden viemäröinnin ja vesihuollon osalta esitetään eriytetyt tilinpäätös-laskelmat vesihuoltolain muutosten (22.8.2014/681) edellyttämällä tavalla.

Erillisiä huleveden käyttömaksuja tai huleveden vuosittaisia perusmaksuja ei ole toistaiseksi käytössä. Tilikauden 2024 tuloiksi on luettu huleveden viemäröinnille suoraan kohdistettavissa olleet liittymismaksutulot sekä perusmaksutulosta laskennallisesti eriytetty osuus.

Vuodesta 2021 huleveden viemäröinnin toimintamenot on eriytetty omalla laskentatunnisteella (sisäinen tilaus). Vuoteen 2020 asti huleveden viemäröinnin menot eriytettiin laskennallisesti, perusteena käytettiin hulevesiverkoston pituutta.

Lainoista huleveden osuudeksi on erotettu tasearvojen suhteessa lainapää-oma ja korkomenot.

Hulevedelle on määritetty prosenttiosuus poistoista.

Vesihuoltolain edellyttämä laskennallinen eriytys, huleveden viemärointi

TULOSLASKELMA	01.01. – 31.12.2024	01.01. – 31.12.2023
Liikevaihto	320 620,62	267 431,22
Materiaalit ja palvelut	-73 931,25	-64 887,97
Palvelujen ostot	-73 931,25	-64 887,97
Poistot ja arvonalentumiset	-158 596,67	-150 725,83
Suunnitelman mukaiset poistot	-158 596,67	-150 725,83
Liikelylijäämä	88 092,70	51 817,42
Rahoitustuotot ja -kulut:	-33 486,79	-31 744,32
Muille maksetut korkokulut	-244,3	-286,79
Korvaus peruspääomasta	-33 242,49	-31 457,53
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	54 605,91	20 073,10
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	54 605,91	20 073,10
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	54 605,91	20 073,10

RAHOITUSLASKELMA	01.01. – 31.12.2024	01.01. – 31.12.2023
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	-103 990,76	-130 652,73
Liikelylijäämä	88 092,70	51 817,42
Poistot ja arvonalennukset	-158 596,67	-150 725,83
Rahoitustuotot ja -kulut	-33 486,79	-31 744,32
Investointien rahavirta	-474 025,27	-192 842,94
Investointimenot	-474 025,27	-192 842,94
Toiminnan ja investointien rahavirta	-578 016,03	-323 495,67
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	-35 691,48	-33 775,01
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-35 691,48	-33 775,01
Rahoituksen rahavirta	-35 691,48	-33 775,01

TASE	31.12.2024	31.12.2023
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	3 697 927,56	3 221 524,93
Aineelliset hyödykkeet	3 697 927,56	3 221 524,93
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 536 865,48	3 008 815,12
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	161 062,08	212 709,81
VASTAAVAA YHTEENSÄ	3 697 927,56	3 221 524,93
VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA	-418 886,77	-309 424,69
Peruspääoma	-1 021 618,91	-966 762,73
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	657 338,04	637 264,94
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	54 605,91	20 073,10
VIERAS PÄÄOMA	-1 478 027,41	-1 432 439,22
Pitkäaikainen	-1 442 335,93	-1 398 664,21
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-164 729,90	-189 659,68
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	-1 277 606,03	-1 209 004,53
Lyhytaikainen	-35 691,48	-33 775,01
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-35 691,48	-33 775,01
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-1 896 914,18	-1 741 863,91

Taseyksiköiden erillistilinpäätös- laskelmat

5.1

Vesihuoltolaitos

TULOSLASKELMA	01.01. - 31.12.2024	01.01. - 31.12.2023
Liikevaihto	4 699 223,89	4 409 986,10
Tuet ja avustukset	14 072,32	12 168,78
Materiaalit ja palvelut	-2 419 305,68	-2 490 237,92
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-129 993,25	-197 984,73
Palvelujen ostot	-2 289 312,43	-2 292 253,19
Henkilöstökulut	-81 895,37	-71 450,38
Palkat ja palkkiot	-64 560,99	-55 117,76
Henkilösivukulut	-17 334,38	-16 332,62
Eläkekulut	-15 572,38	-14 167,90
Muut henkilösivukulut	-1 762,00	-2 164,72
Poistot ja arvonalentumiset	-1 840 374,94	-1 762 864,60
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 840 374,94	-1 762 864,60
Liiketoiminnan muut kulut	-8 406,31	-8 793,33
Liikeylijäämä	363 313,91	88 808,65
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Muut rahoitustuotot	197,84	239,7
Muille maksetut korkokulut	-2 368,44	-2 780,95
Korvaus peruspääomasta	-302 700,00	-302 700,00
Muut rahoituskulut	-0,13	0,00
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	58 443,18	-216 432,60
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	58 443,18	-216 432,60
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	58 443,18	-216 432,60
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,8 %	3,4 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	2,0 %	3,1 %
Voitto, %	1,2 %	-4,9 %

Vesihuoltolaitos

RAHOITUSLASKELMA	01.01. - 31.12.2024	01.01. - 31.12.2023
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus	1 898 818,12	1 546 432,00
Liikelyljäämä	363 313,91	88 808,65
Poistot ja arvonalennukset	1 840 374,94	1 762 864,60
Rahoitustuotot ja -kulut	-304 870,73	-305 241,25
Investointien rahavirta	-3 047 299,25	-1 849 412,88
Investointimenot	-3 047 299,25	-1 849 412,88
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 148 481,13	-302 980,88
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	1 368 711,03	-125 269,91
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-325 000,00	-325 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	1 693 711,03	199 730,09
Muut maksuvalmiuden muutokset	-220 229,90	428 250,79
Saamisten muutos muilta	-189 323,27	30 525,28
Korottomien velkojen muutos muilta	-30 906,63	397 725,51
Rahoituksen rahavirta	1 148 481,13	302 980,88
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	0,00
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, eur	-4 720 656	-3 919 918
Investointien tulorahoitus, %	62,3	83,6
Laskennallinen lainanhoitokate	2,05	2,05
Quick Ratio	0,07	0,05
Current Ratio	0,07	0,05

Vesihuoltolaitos

TASE		
VASTAAVAA	31.12.2024	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	32 389 514,11	31 182 589,80
Aineelliset hyödykkeet	32 279 169,11	31 072 244,80
Maa- ja vesialueet	89 134,51	89 134,51
Rakennukset	728 891,86	787 398,93
Kiinteät rakenteet ja laitteet	30 877 932,86	29 004 397,12
Koneet ja kalusto	63 738,55	77 729,94
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	519 471,33	1 113 584,30
Sijoitukset	110 345,00	110 345,00
Liittymismaksut	110 345,00	110 345,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	436 175,25	246 851,98
Saamiset	436 175,25	246 851,98
Lyhytaikaiset saamiset	436 175,25	246 851,98
Myyntisaamiset	228 600,17	53 729,69
Muut saamiset	106 872,59	130 384,06
Siirtosaamiset	100 702,49	62 738,23
VASTAAVAA YHTEENSÄ	32 825 689,36	31 429 441,78
VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
OMA PÄÄOMA	-13 117 186,62	-13 058 743,44
Peruspääoma	-9 302 673,01	-9 302 673,01
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-3 756 070,43	-3 972 503,03
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	58 443,18	216 432,60
VIERAS PÄÄOMA	-19 708 502,74	-18 370 698,34
Pitkäaikainen	-13 133 644,47	-13 458 644,47
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-1 500 000,00	-1 825 000,00
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	-11 633 644,47	-11 633 644,47
Lyhytaikainen	-6 574 858,27	-4 912 053,87
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-325 000,00	-325 000,00
Lainat kunnalta	-5 618 589,49	-3 924 878,46
Ostovelat	-616 099,07	-650 646,54
Siirtovelat	-15 169,71	-11 528,87
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-32 825 689,36	-31 429 441,78
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	40,0	41,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	418,2	415,4
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	3 815	3 756
Lainakanta 31.12., 1000 eur	7 444	6 075

5.2 Päijät-Hämeen Ympäristöterveys

TULOSLASKELMA	01.01. - 31.12.2024	01.01. - 31.12.2023
Liikevaihto	3 255 423,14	3 219 785,15
Liiketoiminnan muut tuotot	23,22	250,00
Materiaalit ja palvelut	-870 540,47	-828 670,18
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-37 172,32	-41 625,56
Palvelujen ostot	-833 368,15	-787 044,62
Henkilöstökulut	-2 164 313,73	-2 198 069,85
Palkat ja palkkiot	-1 653 489,97	-1 707 632,60
Henkilösivukulut	-510 823,76	-490 437,25
Eläkekulut	-432 946,04	-442 806,20
Muut henkilösivukulut	-77 877,72	-47 631,05
Liiketoiminnan muut kulut	-220 622,49	-193 274,31
Liikelylijäämä	-30,33	20,81
Rahoitustuotot ja -kulut:	30,33	-20,81
Muut rahoitustuotot	30,33	31,33
Muut rahoituskulut	0,00	-52,14
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	0,00	0,00
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,0 %	0,0 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	0,0 %	0,0 %
Voitto, %	0,0 %	0,0 %

RAHOITUSLASKELMA	01.01. - 31.12.2024	01.01. - 31.12.2023
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset	259 796,43	253 839,76
Saamisten muutos muilta	137 569,36	-259 570,15
Korottomien velkojen muutos muilta	122 227,07	513 409,91
Rahoituksen rahavirta	259 796,43	253 839,76
Rahavarojen muutos	259 796,43	253 839,76
Rahavarojen muutos	259 796,43	253 839,76
Rahavarat 31.12.	513 636,19	253 839,76
Rahavarat 1.1.	253 839,76	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, eur	0,0	0,0
Investointien tulorahoitus, %	0,0	0,0
Laskennallinen lainanhoitokate	0	0
Quick Ratio	0	0
Current Ratio	0	0

TASE	31.12.2024	31.12.2023
VASTAAVAA		
Vaihtuvat vastaavat	635 636,98	513 409,91
Saamiset	122 000,79	259 570,15
Lyhytaikaiset saamiset	122 000,79	259 570,15
Myyntisaamiset	115 051,96	186 504,47
Muut saamiset	6 948,83	17 165,63
Siirtosaamiset	0,00	55 900,05
Rahoitusarvopaperit	513 636,19	253 839,76
Rahat ja pankkisaamiset	513 636,19	253 839,76
VASTAAVAA Yhteensä	635 636,98	513 409,91
VASTATTAVAA	31.12.2024	31.12.2023
Vieras pääoma	635 636,98	513 409,91
Lyhytaikainen	635 636,98	513 409,91
Ostovelat	88 591,11	78 678,34
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	43 475,98	40 589,35
Siirtovelat	503 569,89	394 142,22
VASTATTAVAA Yhteensä	635 636,98	513 409,91
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	0,0	0,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	21,6	17,5
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	0,00	0,00
Lainakanta 31.12. 1000 eur	0,00	0,00

6

Konserniyhtiöt

Talousarviossa on hyväksytty konserniyhtiöille seuraavat yleiset ja yhtiökohtaiset tavoitteet:

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Sisäisen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää konserniohjeiden mukaisesti ja niistä raportoitaessa noudatetaan konserniohjetta
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Talouteen liittyvä tavoite:

- Käyttökateprosentin pysyminen vähintään vuoden 2023 tilinpäätöksen tasolla tai parantaminen
- Kunnan korjausvelkaselvitykseen osallistuminen

Konserniyhtiö **Hollolan Asuntotalot Oy ja As Oy Tervasmiiu**

Strategian tavoite Tarjoamme monipuolisia ja kehittyviä asumisen muotoja lähellä luontoa.

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
--	------------------------------------	--------------------

Asukkaiden pysyvyys	Asukkaiden vaihtuvuus alle 3,5 %/kk. Lähtötaso 4 %.	Asukasvaihtuvuus oli HAT omat kohteet 1,3 %/kk (1,4 %/kk vuonna 2023) kunnan omistamat välivuokrauskohteet 1,7 %/kk (1,7 %/kk vuonna 2023)
---------------------	---	--

	Käyttöaste yli 95 %, lähtötaso 93,5 %.	Käyttöaste keskiarvo oli HAT omat kohteet 95,5 % kunnan omistamat välivuokrauskohteet 97,6 % (käyttöaste keskiarvo yhteensä 97,8 % vuonna 2023)
--	--	---

Strategian tavoite Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
--	------------------------------------	--------------------

Asiakkaiden tyytyväisyys	Asiakaspalautteet vähintään edellisen vuoden tasolla. Lähtötaso 4,0.	Asiakas tyytyväisyys oli 4,0.
--------------------------	--	-------------------------------

Kuntastrategian mukaisten hankkeiden edistäminen konserniohjauksen, sekä kuntayhteistyön kautta	Asumisen PTS-suunnitelma osana strategisia ohjelmia laadittu.	Viiden vuoden korjaustarve-suunnitelma hyväksytty yhtiön hallituksessa 9.10.2024. Kiinteistöjen tekninen kunto arvioitu.
---	---	--

Konserniyhtiö **Hollolan Tilapalvelu Oy**

Strategian tavoite Tuotamme laadukasta palvelua ja hyvinvointia kuntalaisille.

Talousarvioon sisältyvä tavoite/toimenpide	Mittari (tavoitetaso ja lähtötaso)	Toteuma 31.12.2024
--	------------------------------------	--------------------

Kiinteistöjen korjausvelan pitäminen kohtuullisella tasolla Kunnan energiasäästö-ohjelman laadintaan ja täytäntöönpanoon osallistuminen.	Vuonna 2024 pitkän ajan korjausvelkatavoite määritetty. Vuodelle 2024 osoitetut Tilapalveluiden toimenpiteet suoritettu.	Korjausvelkatavoitetta ei ole vielä määritetty. Säännusteen ja pörssi-sähkön seuranta on toteutettu RAU-järjestelmä Desicossa. Fidelix Ecosmart -järjestelmä on käyttöönotettu Salpakan-kaan koulun lämmityksen ja ilmanvaihdon säätöön. Ilmanvaihtokoneiden saneeraukset ja LED-hankkeet.
--	--	--

7

Eriytetyt tilinpäätökset ja muut eriytetyt laskelmat

7.1. Eriytetyt laskelmat

TULOSLASKELMA

01.01.-31.12.2024

Liikevaihto	96 632,32
Liiketoiminnan muut tuotot	36 287,39
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-49 362,44
Palvelujen ostot	-12 359,47
Materiaalit ja palvelut	-61 721,91
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-105 275,18
Henkilösivukulut	-21 977,33
Eläkekulut	-17 812,06
Muut henkilösivukulut	-4 165,26
Henkilöstökulut	-127 252,51
Liiketoiminnan muut kulut	-76 403,01
Liikealijäämä (-ylijäämä)	-132 457,72
Alijäämä (ylijäämä)	-132 457,72

Eriytetyssä tuloslaskelmassa on esitetty kilpailulain 30 d §:n edellyttämä tuloslaskelma kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla. Tuloslaskelma on kooste eriyttämismääräysten piiriin tunnistetusta myynnistä ja niihin liittyvistä kustannuksista.

Hollolan kunnan kaikki toiminta on pääsääntöisesti kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä, joista suurin osa on määritelty kuntien tehtäväksi laissa. Vain pieni osa palveluista on niin sanottua eriytettävää ulosmyyntiä, joka täyttää kilpailulain 30 d §:n edellytykset, koska liikevaihto on yli 40 000 euroa. Eriyttämismääräysten piiriin on tunnistettu kuuluvaksi osa seuraavien yksiköiden myynnistä; työpajakahvilatoiminta, ruokapalvelut sekä siivouspalvelut.

Eriyttämisen pohjaksi on otettu kunkin toiminnon tuloslaskelma kustannuspaikkatasolla ja lisäksi käytetty muita laskentatunnisteita.

Toimintoon kohdistuvista kokonaiskustannuksista on tämän jälkeen selvitetty eriytettävää myyntiä vastaavat kustannukset. Ei-eriytettävään ja eriytettävään osuuteen kohdistuvien kustannusten jakamisessa on käytetty erilaisia menetelmiä:

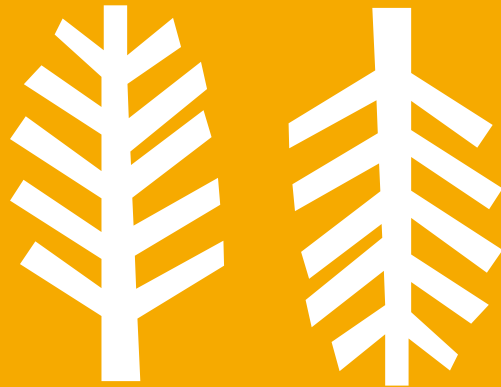
- Työpajakahvilan toimintatuotot saatu ulkoisen myynnin osalta. Toimintakulut on laskettu eriytettävään myyntiin kohdistuvan työpanoksen suhteessa.
- Ruokapalvelujen toimintatuotot on saatu keittiöittäin myytyjen ulkoisten ateriamäärien mukaisesti ja toimintakulujen laskentaan ja niiden kattamiseen on käytetty tuotteistamislaskentaa.
- Siivouspalvelujen toimintatuotot on saatu siivouskertojen ja siivottavien neliöinen mukaisesti (ulkoinen laskutus) ja toimintakulut laskettu siivottavien tilojen mukaan.

Kirjanpidossa eriyttämisveloitteen alainen toiminta on tehty tilinpäätökseen 2024 laskennallisesti, vertailutietoa ei vuoden 2023 osalta ole esittä.

Jatkossa eriyttämisveloitteen alainen toiminta tullaan oikaisemaan omalle laskentatunnisteelleen tilinpäätöksen yhteydessä. Tilikauden aikainen jatkuva kirjaaminen on mahdollista toimintatuottojen osalta. Toimintakulut joudutaan laskemaan erillislaskelmalla tilinpäätöksen yhteydessä.

8

Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

Kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2024

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Numero-sarja		kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet	Miten ja missä säilytetään
Tilinpäätös				Yrityksen tasekirjassa on esitetty kirjanpitolain edellyttämä tilinpäätös, toimintakertomus sekä luettelo kirjanpidoista ja aineistosta	Yrityksessä paperilla
Pääkirjanpito			Pää- ja Päiväkirjat	Pääkirjanpitoon kootaan yhteenveto esijärjestelmien tapahtumista	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
Käyttöomaisuus	AA AF PU	1 3 77	Käyttöomaisuus kirjaus Poistokirjaukset Pääkirjat. (purku)	KOM osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP-kirjanpitojärjestelmässä
Kirjanpitotosite - Tasaustosite	AB	1	pankin + myren + osren välitilien tasaukset	osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP-kirjanpitojärjestelmässä
Pääkirjatilitosite	JP KU KT SA SB SE SK SP ST TI Y1	12 7 91 10 12 1 21 1 10 1 6	jaksotustositteen purku Muistio, kerta-suoritus, kumppanikoodi pakollinen Toistuvaistosite -sisäinen Oikaisumuistio Pääkirjatilikirjaus, jaksotus Pääkirjatosite, esijärjestelmästä Kassatosite oikaisumuistio - sähköinen hyväksyntä Muistio, toistuvaissuoritus - ulkoinen Tilastotosite Yritysten välinen kirjaus	osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon excelinä Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon excelinä. Tositetta käytetään tilastoraportoinnissa. Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti	
Alv-vero kauden vaihteessa	SV	1	alv saatava- ja velkatilien netotus	osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	SAP-kirjanpitojärjestelmässä, sähköisessä IR-arkistossa

Kirjanpidon osa	Tositelaji	Numero-sarja		kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet	Miten ja missä säilytetään
Liittymät	L1	2	Populus Palkkaliittymä	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon tapahtuma-kohtaisesti	Palkkakirjanpito ja siihen liittyvät erittelyt ja laskelmat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa.
	L4		CPU- kassa-liittymä		Säilytetään sähköisenä IR-kansiossa.
	R2	4	Rahoitus - Maksatus, pankin välitili	SAP järjestelmä	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa.
Myyntireskontra	RV	98	Laskun siirto	Myyntireskontran tapahtumat ovat osa SAP-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
	DA	16	Asiakastosite		
	DZ	14	Asiakkaat - maksu		
	LT	11	Luottotappio-kirjaus		
Ostoreskontra	KR	19	Toimittajat - lasku	Tositteet siirtyvät Basware P2P:n kautta SAP-järjestelmään	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
	KZ	15	Toimittajat - maksu		
	KG	17	Toimittajat - hyvät.		
Tiliotteet	ZP	20	Maksukirjaus	Basware maksuliikenneohjelmasta liittymien kautta SAP-kirjanpitojärjestelmään	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
	ZV	20	Maksuselvitys		

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Tasekirja	Paperituloste, sidottu
Tilikartta	Sähköinen arkisto
Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Ostoreskontra	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra	Sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito	Sähköinen arkisto/atk-listat
Käyttöomaisuuskirjanpito	Sähköinen arkisto
Konsernikirjanpito	Sähköinen arkisto
Tase-erittelyt ja saldospelvitykset	Paperitulosteet

Konsernilaskennassa käytetyt tositiesarjat

10 000	Erillistilinpäätös, yhtiön tuloslaskelma, tase ja liitetiedot
20 000	Sisäiset erät, Yhtiön tuloslaskelma, tase ja liitetiedot
23 000	Konsolidointiviennit, sisäiset erät
30 000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätös
110 000	Erillistilinpäätöksen oikaisut (sisäisten erien täsmäytys)
120 000	Sisäiset erät, erillistilinpäätöksen oikaisut (sisäisten erien täsmäytys)
123 000	Konsolidointiviennit, etp-oikaisut, sisäiset erät
130 000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätöksen oikaisu
410 000	Kuntakonsernioikaisut
420 000	Kuntakonsernioikaisut, sisäiset erät
430 000	Konsolidointiviennit, kuntakonsernioikaisut
32 000	Vapaaehtoisten varausten purku, erillistilinpäätös
50 000	Käyttöomaisuuden sisäisen katteen eliminointi
60 000	Sisäisen omistuksen eliminoinnit
72 000	Muut eliminoinnit, muuttuvat
80 000	Pääomaosuusmenetelmä konsolidointi

Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät

Hollolan kunta

Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan allekirjoitukset:

Hollolassa 31.3.2025

Tilintarkastajan merkintä:

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hollolassa2025

Tilintarkastusyhteisö KPMG Oy